

U'j kye Nihil aj Ebrey

Atzin u'j lu'n tz'ib'in kye jun ch'uq xjal aj Judiy, a otaq chi nihin ti'j Jesús. Me noq tu'n tpaj nimku yajb'il n-iky'x kyu'n tu'n tpajjo kynimb'il, nchi ximintaq junjun tu'n kyaj meltz'aj juntl maj tojjo ojtxe kynimb'il. Mi b'i'n qu'n ankye tz'ib'ilte u'j lo. Me ante' xjal, a kub' tz'ib'in te' u'j lu'n, nimxix ntzaj tq'o'n tumil tu'n mi chi aj meltz'aje.

Ajo xnaq'tzb'il nimxix toklin tojjo u'j lo kyajalu'n: A Jesucrist nimxix toklin tib'ajjo tkyaqil kyoklin txqantl, tze'nku te Moisés, ex jni' angel, ex tkyaqil taq'nb'in pale ex ikyxjo ti'j k'ulb'il, a tzajnin ti'j Ojtxe Tu'jil Tyol qMan.

Nyolin tojjo u'j lo, qa ma tz'ok Jesús te tnejilxix qpale (2:17). Ex axjo xjal tz'ib'il te u'j lo, o tzaj tchiky'b'in ti'jjo k'ulb'il ex chojb'il kyilxjal, exsin yol, a o b'ant te ojtxe, nyaxix tz'aqleqe, ex nlay tz'el kyilxjal kyu'n. Me axte Dios o jaw sk'o'nte jun ak'aj tnejilxix pale, a Jesucrist, a nya ikyxjo tze'nku tumil kyil'jjo pale aj Leví, qala' tze'nku te Melquisedec (cap. 7). Qu'n a Jesús o tz'ok te tnejilxix pale te jun majx, qu'n o'kx te Jesús xi q'o'nte tchwinqil te chojb'il il, ex noq tu'njo lo, at jun ak'aj tumil, tu'n kykyijxjal toj wen tuk'a Dios (3:1-10:39).

Ex atzin kolb'il lu'n tu'n qk'monte noq o'kx tu'n qnimb'il, ex ntzaj tchiky'b'in a qa nimxix toklin kynimb'il nimku xjal toj Ojtxe Tu'jil (cap. 11). Tu'ntzi'n lu'n, nchi tzaj tkusín aye nihil ja'lin, tu'n kywe' wen toj kynimb'il axji tpon b'aj tq'ijil, exsin tu'n tok kyq'o'n kywutz ti'j Jesús, tu'n tiky'x jni' yajb'il kyu'n, qa ma tzul kanin kyil'j.

Yolin qMan Dios noq tu'n Tk'wal

1 ¹Toj ila'x maj, yolin Dios ojtxe kye qxe'chil, ex kyuk'a ila' wiq tumil, yolin noq kyu'n xjal, aye' yolil Tyol. ²Me atzin ja'lin, nyolin qMan Dios qe, noq tu'n Jesús, a Tk'wal; qu'n tu'n a Dios b'inchilte tkyaqil twutz tx'otx' ex tkyaqil twutz kya'j, noq tu'n Tk'wal.^a Ikytzi'n tze'nku jun k'wal at toklin ti'j tkyaqiljo a at te ttata, exsin ikyxjo te Jesús at toklin ti'j tkyaqiljo a at te ttata, a qMan Dios. ³Nyek'in Jesús tqoptz'ajjiyl tipin Dios, ikyxjo tze'nku tqan q'ij nyek'in tipin tqoptz'ajjiyl q'ij; ex ate Jesús, tyek'b'il qMan Dios, a nya q'anča'l. Ex ate Jesús Nuk'il ex Xq'uqil tib'aj tkyaqil, noq tu'n Tyol nimxix tipin. Tej ttxjet tkyaqil qil tu'n, o kub' qe toj kya'j, kawil junx tuk'a qMan Dios.

Atzin Tk'wal Dios nimxixtl toklin tze'n kye angel

⁴Tu'ntzin tkyaqiljo lu'n, ate Jesús o tz'ok nimxixtl toklin tze'nku tkyaqil angel, qu'n tu'n k'walb'aj te qMan Dios. Qalaqetzi'n kye angel, at kyoklin, me noq te taq'n'il. ⁵Qu'n mix ja' xi tq'ma'n te Dios te jun angel, tze'nku xi tq'ma'n te Jesús kyajalu'n: Ma tz'oka te nk'wala ja'lin.^b

Ex nti' xi tq'ma'n te jun angel: Ayi'n we' manb'aj tey, ex a te k'walb'aj wey,^c tze'nku xi tq'ma'n te Jesús.

⁶Ex tej titz'je Jesús tzalu'n twutz tx'otx', tq'ma Dios kyajalu'n: Il ti'j tu'n kyk'ulin angel twutz.^d

⁷Ex toj Tu'jil Tyol Dios, chitzin Diosjo kyil'j angel kyajalu'n:

O chi kub' tb'inchin Dios angel, tu'n kyok te tsan,

^a 1:2 Jn. 1:1-3; Col. 1:15-17. ^b 1:5 Sal. 2:7. ^c 1:5 2Sa. 7:14; 1Cr. 17:13. ^d 1:6 Sal. 97:7.

ex tzunxix nchi ajqelin wen tu'n
kyajb'inxix te,
tze'nku q'aq' nimxix n-ajb'in
kyexjal.^e

⁸Me mikyxi yoline Diosjo tuk'a Tk'wal,
qala' chitzin kyjalu'n toj Tu'jil Tyol Dios:

Ay Dios, a tAjaw Tkyaqil, atzin
Tkawb'ila nimxix toklin te jun
majx, ex tz'aqlexix wen.

⁹O tz'ok tk'u'jlinjiy a tb'anil,
ex o tz'el tiky'injiy a nya toj tumil.
Tu'ntzi'n ikyjo, o tz'ok q'o'n te Kawil
tu'n qMan Dios, a tDiosa,
ex nimxixtl ntzalaj ti'ja tze'nku kye
angel, aye' ite' tuk'iy.^f

¹⁰Ex ikyxjo yolin Tyol Dios til'jjo
Tk'wal kyjalu'n:

Ay, tAjaw Tkyaqil, te tnejil o kub'
tb'inchi'n jni' tx'otx' ex tkyaqil
kya'j.

¹¹⁻¹²Me atzin tx'otx' exqetzi'n kya'j, ok
kchi b'ajil, ex kchi xel xoyit, ex
kchi ttx'aqinixil tze'nku jun
xb'alín.

Qalatzi'n te, ok ktenb'il te, te jun
majx.

Nti' tx'ixpib'l tey.^g

¹³Ex b'ajxe tq'maye qMan Dios te jun
angel kyjalu'n:

Qekuy nk'atza tu'n tkawi'n junx
wuk'iy, tzmaxi aj kykanb'it
tajq'oja wu'n.^h

¹⁴Qalaqetzi'n kye angel, xewb'ajqe; ex
nchi ajb'in te tsan Dios, ex sma'nqe tu'n
Dios tu'n kymojitjo xjal, aye' kchi kletil
tu'n.

**Jun xob'tzb'il tu'n mi kyij
qi'jlin Tb'anil Tqanil kolb'il**

2 ¹Tu'n tel qniky' ti'j ja'lin, qa a
Tk'wal Dios nimxixtl toklin kywutz
angel, il ti'j tu'n tok tilil qu'n, tu'n tkub'
qnimin Tyol, a Tb'anil Tqanil, a o qb'i,
tu'n mi qo el txalpaj toj qnimb'il. ²Atzin
tkawb'il Moisés toj Tu'jil Tyol Dios, tzaj
tq'o'n Dios kye xjal, noq kyu'n angel.
Tzaj jun kawb'il kuj wen kyib'ajxjal, qa
mataq tz'el kyijli'n yol lu'n. ³Atzin Tyol

Tk'wal Dios, a Tb'anil Tqanil kolb'il,
nimxixtl toklin tze'nku a tzaj kyq'o'n
angel. Tunpetzi'n, nlayxla qo klet tjaq'
tkawb'il Dios kujxix, qa ma tz'el qi'jlin
Tyoljo Tk'wal. Qu'n tu'n akuxix te qAjaw
q'ma'n te' kolb'il lo, ex ma tzul kanin
tqanil qxol kyu'n tnejil nimil, aye' i
lonte, ex i yolin tuk'a. ⁴Majxte qMan
Dios yek'inte qa twutzxixjo yol lu'n, noq
tu'n nim techil ex nim yek'b'il tipin,
ex tu'n tkyaqiljo nb'ant kyu'n nimil, a
q'o'ntz tze'nku jun oyaj tu'n Xewb'aj
Xjan, ex tze'nku tajb'il tuk'a junjun.

Ok Jesús te xjal tze'nku qe

⁵Nqo yolin til'jjo saq tch'iysb'in Dios,
a tzul kanin. ¿Me alkye kkawilte saq
tch'iysb'in anetzi'n? Nya angel, qala' ax
xjal, ⁶qu'n toj Tu'jil Tyol Dios ntq'ma'n:

Noq xjalq'o'y, ex atzin te Dios
nimxix toklin.

¿Tiqu'ntz nqo tzaj tna'n, ex tiqu'n
nb'isin qi'ja?

⁷⁻⁸Tnejil, tzaj tq'o'n kye xjal jun
tqoptz'ajiyil tipin, ex jun kyoklin
tib'aj tkyaqil twutz tx'otx'.

Tkyaqiljo lo tzaj tq'o'n tu'n tkawit
kyu'n xjal.

Ex nti'taq jun ti' o kyij naj toj
kykawb'il.

Me atzin ja'lin, noq te kab'e q'ij, o
tzaj tq'o'n kyoklin,

me nyale' tze'n kye angel, chi Tu'jil
Tyol Diosjo.ⁱ

Tu'npetzintzjo, nti' o qli, tu'n tnimitjo
lu'n. ⁹Me qo ximin ti'j Jesús: Kab'e
q'ij, ok tq'o'n Dios toklin nyala tze'n
kye angel, qala' ikyjo tze'nku xjal, qu'n
iltaq ti'j tu'n tkyim, ex jun angel nlay
b'ant tu'n tkyim. Noq tu'n tq'aq'b'il
tk'u'j qMan Dios, kyime Tk'wal, tu'n
tpaj tkyaqil xjal. Tu'ntzin ikyjo, nimxix
toklin ja'lin, ex nim tqoptz'ajiyil tipin
Dios, noq tu'n tkyimlin twutz cruz.

¹⁰Taj Dios tu'n tkolin kyij xjal,
tu'n tok jun kyoklin tze'nku te tnejil,
tu'n tyek'in tqoptz'ajiyil tipin toj
kychwinqil, ex tu'n kykawi'n juntl majl

^e1:7 Sal. 104:4. ^f1:9 Sal. 45:6-7. ^g1:11-12 Sal. 102:25-27. ^h1:13 Sal. 110:1. ⁱ2:7-8 Sal. 8:4-6.

tib'aj tkyaqiljo, a kub' tch'iysin Dios. Tu'npetzintzjo, iltaq ti'j tu'n ttzaj tsuma'n qMan Dios Jesús, a Tk'wal, tu'n tkyim te Kolil kyil'xjal, ex tu'n tjapin b'aj tkyaqil tajb'il qMan, tu'n tok tz'aqle te jun majx.¹¹ Noq tu'n tkyimlin Jesús, a Tk'wal Dios, ma qo el tpa'n tu'n qok saqxix, ex ma qo ok k'walb'aj te Dios. Tu'ntzintzjo ja'llin, noq tu'n qnimb'il ti'j, junx qtata tuk'a Jesús. Ex atzi'n ja'llin, nti' ntx'ixwe Jesús tu'n tok tq'o'n qb'i te titz'in, qu'n junch'in qtata tuk'a.

¹²Ex ikyx tq'ma Tk'wal Dios te tMan toj Tu'jil Tyol:

Kxel nq'ma'n we' tb'iy kye witz'i'n,
aye' nimil,
ex kxel nb'itzi'n b'itz kyxol toj tjay,
ja n-oke kychmo'n kyib'.^l

¹³Ex juntl tumil chi Tk'wal Diosjo kyjalu'n: Kqeb'il nk'u'ja ti'ja.^k

Ex juntl majl tq'ma: Ex loqi'n lo, junx kyuk'a tk'wala, aye' o chi tzaj tq'o'n we'y.^l

¹⁴Xjalqo junxch'in qchib'jil ex junch'in qchky'el, qu'n xjalqo qkyaqilx. Ikytintzjo, iltaq ti'j tu'n tok Jesús te xjal tze'nku qe tuk'a tchib'jil ex tuk'a tchky'el, qu'n noq tu'n ikyyjo, b'antjo tkyimlin te chojb'il qil. Ex noq tu'n tkyimlin Jesús, ex tej tjaw anq'in juntl majl, kub' ti'j tajaw kyimin, a axjo tajaw il. ¹⁵Noq tu'n tkyimlin Jesús, o chi tzaqpaj tkyaqil xjal, aye' najleqe tzalu'n twutz tx'otx' tuk'a nim xob'ajil te kyimin.

¹⁶Mi s-ul Jesús tze'nku jun angel tu'n kyklet angel, qala' ma tzul tze'nku jun xjal aj Judiy, a tzajnin tyajil ti'j Abraham, tu'n kyklet kykyaqil xjal tu'n.

¹⁷Tu'ntzin qklet, iltaq ti'j tu'n tok Jesús tze'nkuxixjo qe, awo xjalqo. O'kx jun tumiljo, tu'n tten tq'aq'b'il tk'u'j quk'a, ex tu'n tok q'o'n toklin te tnejilixix pale, tu'n tyolin kyil'j xjal twutz qMan Dios; ex tu'n tchjet qil tu'n tchky'el el chitj twutz cruz, noq tu'n qklet awo, a o qo nimin ti'j. ¹⁸Iky'x tkyaqil yajb'il ex nimku ti' tu'n, tu'ntaq tkub' tz'aq toj il, me mix

kub'e ti'j. Tu'ntzintzjo, nq'aq'in tk'u'j qi'j, ex ntzaj tq'o'n jun o'n'b'il qe, tu'n mina qo kub' tz'aq toj il.

Jesús nimxixtl toklin tze'n te Moisés

3 ¹Atzin ja'llin, ayi'y werman, saqxix ta'ye kyanmi'n twutz Dios, ex o chi txokli'y tu'n qMan Dios, tu'n kyoka te Ttanim ex te tja. Chi ximintzintza ti'j Crist, a Jesús, a sma'n tu'n Dios te onilqe, ex tok te tnejilixix pale te qe twutz Dios. ²Atzin te Jesús jikyinxix twutz Dios tojjo toklin tzalu'n twutz tx'otx', ikytzi'n tze'n te Moisés ok jikyin tojjo toklin toj tja Dios ojtxe.^m

³Me atzin te Jesús nimxixtl toklin tze'nku te Moisés, ikyxjo tze'nku jun b'inchil ja nimxixtl toklin tze'nku te ja. ⁴Qu'n tkyaqil ja, at jun b'inchilte, me ate qMan Dios b'inchilte tkyaqil tch'i'tysb'in, noq tu'n Tk'wal. ⁵Atzin te Moisés ok jikyin toj tja Dios, me noq tze'nku jun aq'nil, ex tu'n tyolin ti'jjo a ktzajil tq'ma'n Dios te. ⁶Qalatzi'n te Crist, nya jun aq'nil, qala' K'walb'aj, ex jikyinxixjo tkawb'il qib'aj, a awo, tja Diosqo, qa ma japin qu'n, ex qa ma qe qk'u'j te jun majx ti'jjo a nqo ayo'n ti'j toj kya'j, ex nqo yolin ti'j tzalu'n twutz tx'otx'.

Jun ajlab'l o tzaj tq'o'n qMan Dios qe, noq tu'n qnimb'il

⁷Tu'ntzi'n ikyyjo, chitzin Xewb'aj Xjan toj Tu'jil Tyol Dios kyjalu'n:

Qatzin ma kub' kyb'i'n ja'llin, a ntq'man Tyol Dios,

⁸mi kub' kykujsin kyanmi'n tu'n kynimi'n,
tze'nqeku' kyxe'chila ojtxe,
aye' el kyil'jlin tajb'il Dios toj tzqij tx'otx'.

⁹Ayeqetzi'n kyxe'chila ojtxe, aye' el kyil'jlin wajb'ila,
¿Ma mitzin skylji'y jni' yek'b'il wipi'n toj ka'wnaq ab'q'e?

¹⁰Tu'ntzin ikyyjo, o tzaj nq'oja kyil'j, chi Diosjo.

Ex kukx ntxalpapjo kyanmin,

^j 2:12 Sal. 22:22. ^k 2:13 Is. 8:17. ^l 2:13 Is. 8:18. ^m 3:2 Num. 12:7.

ex kukx nchi txalpajjo toj
kychwinqil,
ex nti'x nchi ximin ti'l'jjo wajb'ila.

¹¹ Tu'npetzi'n, chi Diosjo, tzaj nq'oja
kyi'lj,
ex xi nq'ma'n kye, tu'n mina chi okx
tojjo Canaán,
a tx'otx' te ajlab'l, a b'antnin
wu'n, tu'n kyajlan wuk'iy.ⁿ

¹² Werman, tu'npetzi'n tkyaqiljo
lo, kyajsintz ti'lj kyanmi'n, tu'n mina
chi txalpajiy toj kynimb'ila ti'lj qMan
Dios. ¹³ Qala', kyq'onx kynab'la kyxolxa
tkyaqil q'ij, tze'nku at amb'il; tu'ntzin
mi chi kub' sb'u'ni'y tu'n il, ex tu'n mina
txi kykujsin kyanmi'n ti'l'jjo tajb'il qMan
Dios.

¹⁴ Qa qaj tu'n qten junx tuk'a Crist toj
kya'j, il ti'lj tu'n qten wa'l'ix toj tkyaqil,
tu'n qb'et wen toj qchwinqil, ex tu'n
tqexix qk'u'j, tze'nkuxjo tej xqo nimin te
tnejil.

¹⁵ Tu'n ikyjo, chitzin Tyol Diosjo
kyalu'n:

Qatzin ma kub' kyb'i'n ja'lin, a
ntq'ma'n Tyol Dios,
mi kub' kykujsin kyanmi'n tu'n
kynimi'n tze'nqeku kyxe'chila
ojtxe,
aye' el kyi'ljin tajb'il Dios.^o

¹⁶ Tu'ntzi'n tkyaqiljo ikyjo, at ila'
nxjelb'itza kye'y:

Tnejil, ¿Ankyeqexixjo xi kykujsin
kyanmin, a otaqxi kyb'i Tyol Dios?
¿Nyapele aye' i etz ti'n Moisés toj tx'otx'
Egipto? ¹⁷ Tkab', ¿Anqil'j tzaje tq'oj Dios
toj ka'wnaq ab'q'e? ¿Nyapela kyi'l'jjo i
b'inchin il toj tzqij tx'otx'? Ex tu'n ikyjo,
b'e'x i kyim. ¹⁸ Toxin, ¿Anqil'j tzaje tq'oj
Dios, ex anqil'j kub' tq'ma'n Dios, tu'n mi
chi okxi tojjo tx'otx' te ajlab'l, a otaq txi
tq'ma'n Dios kye? ¿Nyapela aye xjal, mix
kub'e kynimine Tyol Dios?^p

¹⁹ Tu'ntzintzjo, n-el qniky' te, qa mix
i okxi xjal toj tx'otx' te ajlab'l, tu'n mix
kub'e kynimine Tyol Dios.

4 ¹ Tunpetzi'n, qq'onktzin tilil ja'lin,
tu'n atx amb'il, tu'n qokx tojjo jun

ajlab'l, a q'o'nku tu'n Dios. Qxq'uumim
qib', tu'ntzin mix a'l junqe kyij naj ti'l'jjo
ajlab'l. ² Qu'n te qe, o q'umlajtzjo yol lu'n
te kolb'il, ikytzi'n tze'nku q'umlajtz kye
xjal ojtxe. Me ayetzi'n xjal, nti'x ajb'ine
yol kye, a q'umj, qu'n noq ok kyb'i'n, ex
mix kub' kynimine. ³ Qalatzin qe, awo o
qo nimin, awo o qo okix tojjo ajlab'l tu'n
qnimb'il, ikyx tze'nku a tx'otx' te ajlab'l
ojtxe, a kyij q'met toj Tu'l'il Tyol Dios
kyalu'n:

Tu'npetzi'n, chi Diosjo, tzaj nq'oja
kyi'lj,
ex xi nq'ma'n kye, tu'n mina chi okx
tojjo tx'otx' te ajlab'l,
a q'o'nl wu'n, tu'n kyajlan
wuk'iy.^q

Ex tq'ma Diosjo ikyjo, qu'n otaq japin
b'aj taq'in ti'lj tkyaqil tch'i'ysb'in, ex
n-ajlan ja'lin. ⁴ Ex toj Tu'l'il Tyol Dios,
tq'ma kyalu'n ti'l'jjo twuqin q'ij: Ajlan te
Dios toj twuqin q'ij, tej b'antjo tkyaqil
taq'in.^r

⁵ Tu'npetzi'n, nxi nq'ma'n juntl majl
ikyxjo tze'nku kyij tz'ib'it toj Tu'l'il Tyol
Dios kyalu'n:

Mina chi okx tojjo tx'otx' te ajlab'l,
a q'o'nl wu'n,
tu'n kyajlan wuk'iy.^s

⁶ Tu'ntzintzjo ja'lin, ite'x junjuntl
na'mx kyokx tojjo ajlab'l, tze'nqeku xjal
ojtxe. ¿Ex tiq'u'nil? Qu'n tu'n mi nkub'
kynimi'n Tyol Dios, tze'nqeku xjal ojtxe.

⁷ Me nya tu'n ikyjo b'e'xit kyij najjo a
otaq tzaj tq'ma'n Dios ti'l'jjo ajlab'l. Qala'
o tzaj tq'o'n juntl majl amb'il te qe ja'lin,
tu'n qokx tojjo juntl wiq ajlab'l. El qniky'
te lu'n, qu'n otaqxi b'aj nimxix ab'q'e
ikyjo, tej tyolin juntl majl Dios toj Tu'l'il
Tyol Dios, noq tu'n David, a nmaq kawil,
ti'l'jjo juntl ajlab'l. Chi kyalu'n:

Qatzin ma kub' kyb'inji'y tq'ajq'ojil
twi' Dios ja'lin,
mitzin kub' kykujsi'n kyanmintza
tu'n kynimi'nch.^t

⁸ Me mina nyolin David ti'l'jjo jun
tal tx'otx' te ajlab'l, a tzaj tq'o'n Dios
kye aj Israel ojtxe, junx tuk'a Josué, a

ⁿ 3:11 Sal. 95:7-11. ^o 3:15 Sal. 95:7-9. ^p 3:18 Num. 14:1-35. ^q 4:3 Sal. 95:11. ^r 4:4 Gen. 2:2. ^s 4:5 Sal. 95:11. ^t 4:7 Sal. 95:7-8.

kynejinel.⁴ Qu'n noqit ate Josué tzaj q'o'nte ajlab'l te jun majx, mitla saj tq'o'n te Dios amb'il te qe ja'llin tu'n qkanin tojjo juntl wiq ajlab'l, tze'nku kyij ttz'ib'in David.

⁹Tu'ntzin ikyjo, atx juntl wiq ajlab'l tb'anilx te Ttanim Dios ja'llin. ¹⁰Qu'n alkye te' knimil ti'l Dios, k-okix te' tojjo ajlab'l q'o'n tu'n Dios, qu'n nti' nqe tk'u'lj ti'l taq'nb'in tu'n tel wen twutz. Tu'npetzi'n, ma tz'ajlan ti'ljo taq'nb'in, ikyxjo tze'nku te Dios n-ajlan te', qu'n o jayin b'aj taq'in ti'l tkyaqil tch'iy'sb'in.⁵

¹¹Tu'npetzi'n, qq'onktzintz tilil, tu'n qokx tojjo ajlab'l, ex tu'ntzin mina qo ok tze'nku kye aj Israel ojtxe, a mix kub'e kynimin Tyol Dios, ex tu'n ikyjo, mix i okxe tojjo ajlab'l q'o'n tu'n Dios. ¹²Qu'n a te' Tyol Dios itz', ex at tipin ex nimxixtl toklin tze'nku jun machet, a kab'e tste tb'anilx wen, ex juch' twi'.⁶ Jun machet ikyjo aku tz'okx toj qxmilil; me metzin te' Tyol Dios, nya noq toj qxmilil, qala' tojxi qnab'l, ex tojxi qanmin. Mix ti'x aku naj tu'n, qu'n b'a'n xpich'in tkyaqil qxim ex tkyaqil qnab'l. ¹³Ex nti'x jun ti' toj tkyaqiljo tch'i'ysb'in qMan Dios nya ojtzi'n tu'n, ex nti'x jun ti', a akut tz'ewit, qu'n tkyaqil q'anča'l te Dios. Ex tkyaqilxjal k-okil toj pa'b'in twutz, ti'lj tkyaqil tb'inchb'in.

O tz'ok Jesús te tnejilxix qpale twutz qMan Dios

¹⁴Me metzin qetz, awo nimil, at jun Onil qi'lj toj pa'b'in, a Jesús, a Tk'wal Dios, a tnejilxix qpale, a o tz'okx toj kyal' junx tuk'a Dios. Tu'ntzi'n, il ti'lj tu'n qten wa'l'ixix wen toj qnimb'il. ¹⁵Ex atzin tnejilxix qpale at tq'aq'b'il tk'u'lj qi'lj, qu'n ojtzi'n tu'n tkyaqiljo n-iky'x qi'lj, qu'n ok te xjal tze'nku qe. Tu'ntzi'n, iky'x tkyaqil tu'n, tze'nku qe, ex ok yekin tu'n tajaw il tu'n tkub'taq tz'aq toj il, me mix kub'e ti'lj.

¹⁶Tu'npetzi'n tkyaqiljo lu'n, qo laq'ex tuk'a tkyaqil qanmin toj qna'lj Dios twutz tkawb'il at toj kyal'; ja' knetile

tq'aq'b'il tk'u'lj qi'lj, ex jun t-xtalb'il te onb'ilqe toj qchwinqil.

5 ¹Kykyaqil kynejilxix pale sk'o'nqex kyxol ichin, tu'n kyyolin kyij'xjal twutz qMan Dios, ex tu'n kyq'o'n oyaj te Dios, ex tu'n kyb'yo'n alu'mj te chojb'il kyilxjal. ²Ayetz'i'n kynejilxix pale, attaq tq'aq'b'il kyk'u'lj kyuk'a' aye' mix ele kyniky' ti'ljo tb'eyil b'a'n, ex kyuk'a i el txalpaj ti'lj kynimb'il, qu'n ojtzi'n taq'kyu'n tkyaqiljo n-iky'x kyilj, qu'n tu'n xjalqe tze'nku txqantl. ³Ex tu'n xjalqe, iltaq ti'lj, tu'n t-xi kyq'o'n chojb'il tnejil ti'ljo kyilku, exsin tkab', tu'n t-xi kyq'o'n chojb'il ti'lj kyiljo txqantl xjal.⁴

⁴Mix a'l junte aku tz'ok tq'o'n tib' te tnejilxix pale, qala' ikytzi'n, ate Dios k-okil q'o'nte toklin, tze'nku xi tq'o'n Dios toklin Aarón tu'n tok te tnejilxix pale ojtxe.⁵ Exsin ikyxjo te Crist, nya ax ok q'o'nte tib' te tnejilxix qpale, qala' ax qMan Dios ok q'o'nte toklin ikyjo, qu'n ax Dios q'mante toj Tu'jil Tyol Dios kyjalu'n:

Ma tz'oka te Nk'wala ja'llin.

Ex ayi'n ma chin ok te Ttatiy.⁶

⁶Ex ikyxjo ntq'ma'n toj juntl tumil: A te pale te jun majx, ikyxjo tze'n te Melquisedec.⁷

⁷Tej attaq Crist tzalu'n twutz tx'otx', jaw tq'ajq'o'jil twi' toj tna'lj Dios, ex atku maj etz ta'l twutz, tu'n tq'aq'b'il tk'u'lj. Kub'sin twutz, ex b'ijte tu'n Dios,⁸ qu'n ate Dios at tipin ti'lj tkyaqilx, expe akutaq klet Jesús tu'n toj kyimin. ⁸Exsin tu'npaj k'walb'aj te Crist te qMan Dios, me iltaq ti'lj tu'n tiky'x tu'n, tze'nku n-iky'x qu'n, noq tu'n tb'ant tnmittjo Tyol tMan.

⁹Me atzaj tej tjapin b'aj tkyaqiljo lu'n tu'n, b'e'x ok te Kolil te jun majx kyilj kykyaqiljo aye' kchi k'wel niminte. ¹⁰Ex ate Dios ok q'o'nte te tnejilxix qpale, ikyxjo tze'nku te Melquisedec.

Juntl xob'tzb'il tu'n mi kyij qi'ljin qnimb'il

¹¹Ayi'y werman, ti'l'itzi'n lu'n, nimxixtl tetz tu'n qyolin ti'lj, ex nim ch'in t-xilin,

⁴ 4:8 Deu. 31:7; Jos. 22:4. ⁵ 4:10 Gen. 2:2. ⁶ 4:12 Is. 49:2; Ef. 6:17. ⁷ 5:3 Lv. 9:7. ⁸ 5:4 Ex. 28:1.

⁹ 5:5 Sal. 2:7. ¹⁰ 5:6 Sal. 110:4. ¹¹ 5:7 Mt. 26:36-46; Mr. 14:32-42; Lc. 22:39-46.

tu'n t-xi qchiky'b'i'n kye'y, qu'n kuj ch'in tu'n tel kyniky'a te. ¹²Ayetzinkyetza, ayi'y ojtxe nimilq'i'y, opetla chi ok kye' te xnaq'tzil ja'lin; qala' ayepel kye' tu'n kyxi xnaq'tzit juntl maj til'jjo tnejil xnaq'tzb'il, a kyb'i'y ojtxe. Qalatzin, ma chi oka tze'n jun tal ne'x, a o'kx tajjo tu'n tmi'xin, ex nti' tumil toj twutz, tu'n tb'ant twa'n. ¹³Ex ayetzinji'y tze'nku ne'x, me toj kynimb'ila, qu'n mi nb'ant kyximi'n tze'nku jun tij xjal, a n-el tniky' te alkye wen ex alkye nya wen.^c ¹⁴Qu'n atzin xnaq'tzb'il nim t-xilin, ikyjo tze'nku wab'j, a n-ajb'in kye xjal, a ma chi tijin, ex te kye', at tumil toj kywutz, qu'n n-el kyniky' te alkye wen ex alkye nya wen.

6 ¹Atzin ja'lin, qq'onktzin tilil tu'ntzin tel qniky' til'j tkyaqiljo Tyol Dios, ex tu'n qch'i'y toj qnimb'il tze'nqeku' tij xjal. Qala' mi qo kyij ten tojxjo tnejil xnaq'tzb'il til'j Crist, a sk'o'nxix tu'n Dios. Ex mi qo ximin til'j, qa o'kx tu'n qb'anteku' tu'n tnejil xnaq'tzb'il kyjalu'n: Tze'nku tu'n tajtz til'j qanmin tu'n tqe qk'u'j til'j Dios ex nya til'j qb'inchb'in, a nxi q'inqe toj kyimin te jun majx; ex til'jjo qnimb'il til'j qMan Dios; ²ex kyil'jjo xnaq'tzb'il til'j jawsb'il a'; ex til'jjo xnaq'tzb'il tu'n tten Xewb'aj Xjan toj qanmin; ex til'jjo tu'n kyjaw anq'in kyimnin juntl majl; ex til'jjo tu'n kyok tkyaqilxjal toj pa'b'in twutz Dios.

³Tunpetzi'n tkyaqiljo lu'n, qq'onktzintz tilil tu'n tkub' qnimi'n tkyaqiljo o tq'ma Dios qe, ex nya noq o'kxjo til'j tnejil xnaq'tzb'il. Tu'n ikyjo, waja tu'n t-xi nchiky'b'i'n ti'xixjo t-xilin xnaq'tzb'il, qa aku tz'el kyniky'a te:

⁴Qq'onktzintz tilil, tu'n mina tz'el qil'jlin qnimb'il, a ma tzaj tq'o'n Dios qe. Qu'n qa ite' junjun xi nimin ojtxe, ex qa tzaj kytzyu'n toyaj qMan Dios, ex qa ma kyn'a' Xewb'aj Xjan toj kyanmin, ⁵ex qa ma tz'el kyniky' til'jjo Tb'anil Tqanil Dios, ex qa ma chi ok q'o'n tu'n kyb'inchin nim techil tipin Dios; ⁶qatzin ite' junjun xjal ikyjo, exsin qa ma tz'el

kyi'jlin kynimb'iltz, nlayxpetzin tz'ajtz kye' til'j kyanmin juntl majl, qu'n tuk'a kyb'inchb'in ikyjo, nyakuj njaw kyq'o'n Jesús juntl majl twutz cruz tu'n tkyim tze'nku jun xjal nti' toklin te najsb'il il. Ex noq tu'n ikyjo, aku chi xmayin xjal til'jjo tkyimlin Jesús.

⁷Tkyaqil xjal tzaj tky'iwb'il Dios kyib'aj tze'nku tx'otx', aj ttzaj jb'al tib'aj. Qa ma tzaj tb'anilx tawaljo tx'otx', atzin tky'iwb'il Diostz tib'aj, ex nim n-ajb'in kye xjal, a nchi aq'nin til'j. ⁸Metzi'n, qa noq tx'i'x ex k'ul ntzaj toj, nti'x tajb'in, ex ktzajil tq'oj Dios til'j,^d ex ok k'wel naj tu'n qa'q'. Ikyqetzin xjaljo, qa mi s-ajtz til'j kyanmin.

Jun q'uqb'il qk'u'j, a tzajnin tu'n Dios, tu'n qwe'xix toj qnimb'il

⁹Atzin ja'lin werman, nq'aq'in nk'u'ja kyil'ja, i'chaqx qo yolin til'jjo tx'otx' nya wen, me q'uqle nk'u'ja kyil'ja, qa ayeji'y tze'nku tx'otx' ky'iwlil tu'n Dios. Tu'n ikyjo q'uqle nk'u'ja kyil'ja, ayi'y ma chi kleta te jun majx tu'n qMan Dios.

¹⁰Qu'n ate Dios tz'aqlexix, ex nlay tz'el najx toj tk'u'j til'j tkyaqiljo wen ma b'ant kyu'n, ex kukx nb'antjo kyu'n, ex tkyaqil tq'aq'b'il kyk'u'ja, tu'n ma chi oni'n kyil'jjo txqantl nimil. ¹¹Me qajatl'a'y tu'n kukx kyb'inchinji'y lu'n, nya noq o'kx ja'lin, qala' toj tkyaqil kychwinqila, tu'ntzin tjapin b'aj tkyaqiljo wen nkyb'inchin, ex tu'n ikyjo ok ktzajil kytzyu'n, a nchi ayo'n til'j toj kya'j. ¹²Nya qaja tu'n kyoka ky'aj toj kynimb'ila, qala' tu'n kyb'inchin ikyxjo tze'nqeku nimil, a o chi kyim; ayej i ajb'in te yek'ilte qe, qa kukx tu'n qwe' tojjo qnimb'il, tzmaksi aj qten tuk'a qAjaw. Qatzin ma b'antjo lu'ntz qu'n, oktzin ktzajil qk'mo'n tkyaqiljo a at qoklin til'j tzalu'n twutz tx'otx' ex toj kya'j te jun majx, a o tzaj tq'ma'n Dios, ex a o tzaj kyk'mo'n ayej i kub' niminte ojtxe.

¹³Tu'n ikyjo, qq'uqb'inktzin qk'u'jtz til'jjo saj tq'ma'n Dios qe, ikyxjo tze'nku

^c5:13 1Co. 3:2. ^d6:8 Gen. 3:17-18.

te Abraham ojtxe. Qu'n kyka'yinktzintza tze'nku te Abraham, tej ttzaj tq'ma'n Dios, qa iltaq til'j tu'n ttzaj q'o'n toklin kyxol tkyaqil xjal. Nti'xtaq juntl ti' nimxixtl toklin tze'nku te Dios, tu'ntzi'n ax kujsinte qa twutzxixtaqjo Tyol. Tu'n ikyjo, xi tq'ma'n te Abraham tuk'axix tkyaqil tipin, ¹⁴ex chi' kyjalu'n:

Twutzxix kxel nq'ma'n tey, qa il ti'j tu'n tkub' nky'iwli'n,

ex k-elil anq'in nimxix tyajila ti'ja.^e

¹⁵Tu'n ikyjo, kub' tayo'n Abraham tuk'a tq'uqb'il tk'u'j, tu'n ttzaj q'o'n a tzaj tq'ma'n Dios te.

¹⁶Tze'nkutzin' n kye xjal tzalu'n twutz tx'otx', qa kyaj tu'n kyq'man ti'j jun ti', qa twutzx mo minaj, il ti'j tu'n kykujsinte kyyol ti'j tb'i jun a'la, a nimxixtl toklin tze'nku kye. Ex noq tu'n kyyol ikyjo, b'e'x nkub' kyk'u'j. ¹⁷Ex ikyxjo, taj Dios tu'n tyek'in qa twutzxix ti'jjo qoklin, a ma tzaj tq'ma'n tu'n ttzaj tq'o'n qe, awo nimilqo. Tu'n ikyjo, tuk'axix tkyaqil tipin, kub' tq'ma'n Dios ti'jjo a at qoklin ti'j toj kya'j te jun majx, ex nlay jaw meltz'ajl ti'jjo kyij tyolin. ¹⁸Twutzxix ma tzaj tq'uqb'in qMan Dios qk'u'j a awo nimil, a nqo klet tu'n. ¿Tze'n tten b'i'n qu'n qa twutzxjo ikyjo? At kab'e tumil: Tnejil, kub' tkujsin Dios Tyol te qe; ex tkab', noq ti'jjo Tyol tuk'axix tkyaqil tipin tzaj tq'o'n qe, ex nlay b'ant tu'n qkub' tsb'u'n Dios, qu'n nlay jaw ttx'ixpi'n Tyol. Tu'n ikyjo, q'uqlekxix qk'u'j ti'jjo a at qoklin ti'j, ex tu'n ikyjo, nimxix qk'u'j ti'j, tu'n qwe' toj qnimb'il tzalu'n twutz tx'otx'.

¹⁹Atzin q'uqb'il qk'u'jjo lo, a nqo kub' tq'o'n jikyinxix toj qchwinqil tze'nku jun kxb'il alxix wen, a n-ajb'in te jun bark, tu'n mina txalpaj toj a'. Ex atzin qq'uqb'il qk'u'j tzajnin ti'jjo qnimb'il, ex atzin ntzaj q'o'nte qokli'n tu'n qokx ti'jxi xb'alín te pa'b'l, tzama ja' ta'ye Dios toj kya'j. Me atzin ojtxe, nti'taq tumil tu'n qokx antza.^f ²⁰Me atzin ja'lin, at qokix tk'atz, noq tu'n tkyimlin Jesús, qu'n ate tnejilxix o tz'okx jqolte qb'e. Tu'n ikyjo,

o tz'ok te tnejilxix qpale te jun majx, ikyxjo tze'nku te Melquisedec.^g

O tz'ok Jesús te tnejilxix qpale te jun majx

7 ¹¿Ex altzin kye' Melquisedec? Atzin nmaq kawil te Salem ex tnejilxix tpale qMan Dios, a Dios nimxix toklin. Tej tmeltz'aj Abraham jyol q'oj, ex otaq chi kub'jo aj kawil tu'n, etz Melquisedec k'lulte toj b'e, ex kub' tq'o'n jun ky'iwb'il tib'aj. ²Ex atzin te Abraham xi tq'o'n te Melquisedec tlajajin tkaneb' ti'jjo otaq tkaneb'e toj jyoj q'oj.^h Atzin n-ele b'ib'aj Melquisedec: Tz'aqlexix toj Kawb'il. Ex atzin toklin Melquisedec, nmaq kawil te Salem. Atzin te Salem: Nuk'b'il n-ele toj kyyol.

³Ex mix a'l b'ilte alkye ttata ex alkye tnana, ex alkye tyajil, ex ti'jjo tiz'tjlin ex ti'jjo tkyimlin. Tu'ntzin ikyjo, nyakuj tze'nku Jesús, a Tk'wal Dios, qu'n mix ja' saje xkyeye, ex mib'in b'aj, ex tok te tnejilxix pale te jun majx.

⁴Atzin ja'lin, kyka'yinktzintza jni'tzin toklin Melquisedec kywutzjo txqantl pale, aye' tzajninqe ti'j Leví. Qu'n tu'n Abraham, a ojtxe qxe'chil, ex nim toklin, xi tq'o'n te Melquisedec a tlajajin tkaneb' ti'jjo otaq tkaneb'e toj jyoj q'oj kyuk'a aye kawil. ⁵Tzalu'n twutz tx'otx', ayetzin pale tzajninqe ti'j Leví, ataq kyoklin tu'n kypeyin tlajajin kykaneb' kyib'ajxi kyxjalil, ayexjo tzajninqe ti'j Abraham, ikyx tze'nku kyij tq'ma'n toj ojtxe kawb'il. ⁶Me qalatzin te Melquisedec, nya tzajnin ti'j Leví. Atzin te Abraham, nimtaq te' toklin, qu'n tu'n otaq yolin qMan Dios tuk'a, ex otaq tzaj tq'o'n Dios nim tky'iwb'il tib'aj. Me atzin te Melquisedec, nimxixtl te toklin tib'aj Abraham, qu'n atzin Melquisedec el tpeyin ajo tlajajin tkaneb' Abraham toj jyoj q'oj. Ex ikytzin kub'e tq'o'n Melquisedecjo tky'iwb'il tib'aj Abraham. ⁷Ex b'i'n qu'n, qa alkye jun nkub' q'o'nte ky'iwb'il kyib'ajjo xjal, nimxixtl te' toklin kyib'ajjo txqantl

^e6:14 Gen. 22:16-17. ^f6:19 Lv. 16:2. ^g6:20 Sal. 110:4. ^h7:2 Gen. 14:17-20. ⁱ7:5 Num. 18:21.

xjal, aye nchi kub' tky'iwlin. Tu'n ikyjo, ate Melquisedec nimxixtl toklin tib'aj Abraham.

⁸Ex majqexjo pale ja'lin kyxol Judiy, aye' nchi peyin tlajajin kykaneb' kyxjalil, noq xjalxiqe. Ex tu'n xjalxiqe, te kyiminqe. Me metzi'n te Melquisedec, mina; qala' nyakuj itz' te' te jun majx, ikyxjo tze'nku' ntq'ma'n Tu'jil Tyol Dios. Tu'n ikyjo, nimxixtl toklin Melquisedec kyib'aj pale tzajninqe ti'j Leví. ⁹Tej tchojin Abraham tlajajin tkaneb' te Melquisedec, nyakutlaj o chi choji'n kykyaqil aye tzajninqe ti'j, exqetzi'n pale, aye' tzajninqe ti'j Leví, a xkachmanb'aj te Abraham. ¹⁰Qu'n kykyaqilx na'mxtaq kyel itz'je, ex ite'kxtaq ti'j t-xmilil Abraham tej tchjetjo tkaneb'. Ex tu'n ikyjo, nimxixtl toklin Melquisedec kyib'aj pale, aye' tzajninqe ti'j Leví.

¹¹¿Me ti'tzin tajb'in lu'n ikyjo te qe? Aye xjal aj Israel tzaj kytzyu'n ojtxe kawb'il noq kyu'n pale, aye' tzajninqe ti'j Leví, a t-xe'chil Aarón. Me atzin ojtxe kawb'il nlay chi ok xjal tz'aqle tu'n. Qu'n noqit ikyjo, minatla xtt'ixpe Dios ojtxe kawb'il, ex minatla saj tchq'o'n juntl pale, a Jesús, tu'n tok te pale te jun majx, nya tze'nqeku aye tzajninqe ti'j Aarón, qala' tze'nku te Melquisedec. ¹²Qu'n qa ma tx'ixpitjo kyoklin kykyaqil pale, iltzin ti'jtz tu'n ttx'ixpit kawb'il, qu'n noq tu'n ojtxe kawb'il at kyoklin xjal tu'n kyok te pale. ¹³Me ante Jesús, a qAjaw, ex a nyolajtz toj Tyol Dios, nya tzajnin te' ti'j Leví, qala' ti'j juntl ch'uq xjal, a tzajnin ti'j Israel, a ja' nti'taq jun tu'n tok te pale. ¹⁴Qu'n b'i'nix tetz qa a Jesús tzajnin te' ti'j Judá ex nya ti'j Leví. Me nti' te Moisés tq'ma toj ojtxe kawb'il qa tu'ntaq tul jun pale kyxoljo xjal, aye' tzajninqe ti'j Judá, qala' noq ti'j Leví.

¹⁵Q'anchar'lxix ta', qa a Jesús tnejilxix pale ikyjo tze'nku' te Melquisedec, ¹⁶ex at toklin te pale nya tu'n ojtxe kawb'il, a ja' n-u'jite qa o'kqexjo tzajninqe ti'j Leví at kyoklin tu'n kyok te pale. Qala' at toklin Jesús te pale noq tu'n tchwinqil te

jun majx. ¹⁷Qu'n tu'n ikyjo, tq'ma Dios ti'j, toj Tu'jil Tyol. Chi kyjalu'n: A te pale te jun majx, ikyxjo tze'n te Melquisedec.^j

¹⁸Tu'ntzi'n ikyjo, a tkawb'il Moisés ojtxe b'e'x kyij naj, qu'n nti' tajb'in, ¹⁹qu'n nti' tumil tu'n ttzqet-xix kyanmin xjal tu'n. Me metzi'n ja'lin, tzaj tq'o'n jun tq'ub'il qk'u'j tb'anilxix wen, tu'n qpon laq'e tk'atz qMan Dios: ²⁰⁻²¹Ok tq'o'n Dios qAjaw Jesús te jun pale, ex xi tq'ma'n qa twutzix te jun majx. Me tojjo yol lu'n, mix q'olb'ine ti'j tb'i kya'j mo ti'j tb'i tx'otx' tu'n tkub' tk'lu'n qa twutzix Tyol, qala' tuk'a tkyaqil tipin kub' tkujsin Tyol qa twutzix. Me metzi'n kyuk'a txqantl pale, aye' tzajninqe ti'j Leví, mix yolin Dios ikyjo. Tu'npetzintzjo ntq'ma'n toj Tu'jil Tyol Dios kyjalu'n:

Kub' tkujsin Dios Tyol, ex tq'ma ti'j qAjaw tuk'a tkyaqil tipin, ex nlay ja meltz'ajl juntl majl. Chi' kyjalu'n:

A te pale te jun majx.^k

²²Qu'n atxix ojtxe, b'antnin ti'j tu'n Dios tu'n kykyijxjal toj wen tuk'a, noq kyu'n pale, aye' tzajninqe ti'j Leví. Me tkyaqiljo lo mix ele wen. Ex atzin ja'lin, tu'n Jesús at juntl tb'anil tumil nimxixtl toklin tze'nku' ojtxe. ²³¿Me ti'taqtzin tky'i tojjo ojtxe tumil? Qu'n ayetzin txqantl pale, ila'taq kyb'aj, qu'n tu'n te kyiminqetaq. Ex tu'n ikyjo, nlaytaq chi ten te jun majx. ²⁴Me atzin te Jesús itz' te' te jun majx, ex tu'n ikyjo, at toklin te pale te jun majx. Ex nya il ti'j tu'n tkyij tq'o'n toklin te juntl, qu'n itz' te jun majx. ²⁵Tu'npetzintzjo, ate Jesús at tipin tu'n kyklet-xjal tu'n te jun majx, aye' kchi tzajil laq'e tk'atz qMan Dios noq tu'n Jesús; qu'n najle te jun majx, ex nkub'sin twutz te Dios kyij.

²⁶Qu'n ate Jesús jun tnejilxix pale nimxix toklin, ex nimxix tajb'in te qe. Qu'n ate Jesús tz'aqlexix wen: Nti' til, ex nti' tky'i, ex nya ikyjo tze'nqeku xjal, aj il. Ex atzin ja'lin tokx toj kya'j, junx tuk'a Ttata, a qMan Dios. ²⁷Ex mikyxi

^j7:17 Sal. 110:4. ^k7:20-21 Sal. 110:4.

Jesúsjo tze'nku txqantl tnejilxix pale ojtxe, aye' iltaq ti'j tu'n tkub' kyb'yo'n alu'mj tnejil te chojbb'il kyilku, ex te chojbb'il kyilxjal.¹ Me metzi'n te Jesús xi tq'o'n tib' te jun majx, tej tkyim te chojbb'il kyil kykyaqil xjal.

²⁸Toj tkawb'il Moisés ojtxe, i ok q'o'n te tnejilxix pale, aye' ichin, a nya tza'qle. Me metzin te Jesús, tza'qlexix te' te jun majx. Ex tej otaqxi tzaj tq'o'n Dios kawb'il te Moisés, kub' tkusin Dios Tyol ti'j Tk'wal tuk'a tkyaqil tipin, tu'n tok te juntl wiq tnejilxix pale te jun majx.

Jesús jun Yolil qi'j twutz qMan Dios

8 ¹Toj tkyaqiljo nxi nq'ma'n kyey, atzin nimxixtl toklin kyib'aj txqantl, a kxel q'met kyjalu'n: Tnejil, atzin Jesús, a tnejilxix qpale, at nimxix toklin ex q'uqle toj kya'j toj tman q'ob' qMan Dios kawil tuk'a.^m ²Ex tkab', lu n-aq'nin te qe tuk'a toklin te tnejilxix qpale, ja' najle Dios toj kya'j tojjo twutzxix tja, b'inchin tu'n, ex nya kyu'nxjal.

³Ex tkyaqilxjo tnejilxix pale il ti'j tu'n tq'o'n oyaj te Dios, ex tu'n tq'o'n chojbb'il te il. Ex qu'n tu'n a Jesús tnejilxix qpale, il ti'j tu'n t-xi tq'o'n jun ti' twutz Dios. Me a Jesús, nya tnejilxix qpale tzalu'n twutz tx'otx', qala' tzma toj kya'j. ⁴Qu'n noqit axsa ta'ye tzalu'n, mitla s-ok te tnejilxix pale, qu'n ite'l pale tzalu'n twutz tx'otx' tzajninque ti'j Leví, ex nchi q'o'n oyaj, tze'nku ntq'ma'n tkawb'il Moisés toj Tu'jil Tyol Dios. ⁵Ex ayetzin pale tzalu'n, aye' nchi aq'nin toj tnejil ja te na'b'l Dios, ila' ti' n-ajb'in kye toj kyaq'in. Tkyaqiljo lo ikyjo tze'nku t-xlekemil, ex tze'nku twutzb'iyiljo, a at toj kya'j. Ex b'i'n qu'n qa noq twutzb'iyil, qu'n ka'ntzaj, tej tkub' tb'inchin Moisés tnejil ja te na'b'l Dios; aku Dios xi q'mante te kyjalu'n:

Q'o'nktzin twi'y til'jjo kxel nq'ma'n te'y, tu'n tkub' tb'inchinij nja'y ex tkyaqiljo at toj, ikyixixjo tze'nku xi nyek'i'n te'y twi' wutz,

tu'n tb'ant tze'nkuxixjo tilb'iyil twutzxix nja'y, a at toj kya'j.ⁿ

⁶Me atzin ja'lin, a tnejilxix qpale toj kya'j, Jesús tb'i, nimxixtl te' toklin tib'aj kyaq'in ojtxe pale toj jun taq'in tu'n kykyixjal toj wen tuk'a Dios. Qu'n atzin taq'in Jesús tzajnin ti'jjo yol, a kujsit wen tu'n Dios. Me mix yoline Dios ikyjo kyuk'a txqantl pale, aye tzajninque ti'j Leví.

⁷Noqit i kyixjal toj wen tuk'a Dios te tnejil, tu'n tsaqix kyanmin te jun majx kyu'n ojtxe pale, nyatla il ti'j tu'n tul Jesús tuk'a juntl tumil nimxixtl wen.

⁸¿Me tiqu'n'il il ti'j ul kanin juntl tumil? Qu'n tu'n mix japine kyu'nxjal te tnejil. Tu'n ikyjo, chitzin Tyol Dios kyjalu'n toj Tu'jil Tyol:

Tzul tq'ijil, chi tAjaw Tkyaqil, ex ktzajil nq'o'n jun ak'aj tumil kye xjal aj Israel ex aj Judá.

⁹Me atzin ak'aj tumil mikyxi' tze'nku b'ant ti'j wu'n te tnejil, kyuk'a ojtxe kyxe'chila, tej kyetz nxko'n toj tx'otx' Egipto.

Me mix japine kyu'nxjal tze'nku kyij b'ant ti'j wu'n kyuk'a.

Tu'ntzi'n, o chi kyij ntzaqpi'n, chitzin Diosjo.

¹⁰Qalatzin' tb'ajlinxi' aye q'ij anetzi'n, chi Dios, kb'antil wu'n jun ak'aj tumil kyuk'a tkyaqil xjal, aye' tzajninque ti'j Israel kyjalu'n:

K'wel nkawb'ila toj kynab'l. Ex kyjel ntz'ib'i'n toj kyanmin. Oktzin kchin okilta te kyDios te jun majx. Ex ayetzin kyetz kchi okil te Ntanima.

¹¹Tu'ntzintzjo, kyojjo q'ij anetzi'n, chi Diosjo, nya il ti'j tu'n tten jun xjal xnaq'tzil kye' txqantl, qa il ti'j tu'n tel kyniky' ti'j tAjaw Tkyaqil, qu'n tkyaqil xjal k-elil kyniky' we'y; jni'qe ma tij xjal ex jni'qe tal netz' k'wal.

¹²Ex k'wel nnajsin kyb'inchb'in nya wen, ex nlay tzaj nna'ntla juntl majl kyil.^o

¹7:27 Lv. 9:7. ^m8:1 Sal. 110:1. ⁿ8:5 Ex. 25:40. ^o8:12 Jer. 31:31-34.

¹³Tej tyolin Dios ti'jjo jun ak'aj tumil, antza kyij tyek'ine qa a ojtxe nti'taq tipin tu'n tsaqix kyanmin xjal tu'n, qu'n ch'ixtaq tjapin b'aj te jun majx.

**Ojtxe tumil tu'n kykiyixjal
toj wen tuk'a Dios**

9 ¹Ojtxe, tu'n kykiyixjal toj wen tuk'a Dios, attaq nim kawb'il te k'ulb'il, ex jun ja b'inchin tuk'a xb'alin, te na'b'l Dios tzalu'n twutz tx'otx'. ²Ajo ja lo te kab'e elnin; atzin tnejil: Xjan Najb'il tb'i,^p ja' attaq jun xtanko'l,^q junx tuk'a jun meḡ, a ja' nchi kub'e xjan wab'l'.^r ³Kyxoltzin ja, aye' kab'e elnin kyten, attaq jun xb'alin te pa'b'l'.^s Ti'jxi xb'alin, ataqtzintza ta'ye Najb'il Xjanxix tb'i, ja' xyoline Dios ojtxe. ⁴Ex tojxjo Najb'il Xjanxix attaq juntl meḡ, a b'inchinxix wen tuk'a ta'l q'anpwaq, ja' nkub'e patit storak te Dios;^t ex attaq jun kax, ex ikyxjo b'inchinxix wen tuk'a ta'l q'anpwaq, te yek'b'ilte qa otaq b'ant ti'l, tu'n kykiyixjal toj wen tuk'a Dios.^u ⁵Tojjo kax anetzi'n, attaq jun xar b'inchin tuk'a q'anpwaq, a ja' tku'xetaq jun piḡ maná, a tzaj tq'o'n Dios kyexjal, tej kyb'et toj tzqij tx'otx' ojtxe.^v Ex axsi tku'xetaqjo ttze Aarón, a ḡok twi', a at t-xul,^w junx kyuk'a tz'lan ab'l, ja' tz'ib'ine' lajaj tkawb'il Dios.^x ⁶Ex tib'ajjo kax tkub'taq kab'e kyilb'iyil tze'nku angel, kerubim kyb'i, aye' yek'b'ilte tqoptz'ajiyil Dios.^y Ex tib'ajtaqjo kax liky'intaq kyxiky'jo kerubim; antza xi tq'o'n tnejilxix pale tchky'el alu'mj te najsb'il kyilxjal. Qu'n antza ta'yetaq tipin Dios. Me toj tkyaqiljo lu'n, nya il ti'l tu'n qyolinl tib'aj ja'lin.

⁶Kykyaqiljo lu'n b'inchin toj ja, a xb'alin tten, te na'b'l Dios; ex ayeztzin pale kukx nchi o'kxetaqjo toj tnejil elnin ja, a Xjan Najb'il, te b'inchilte tkyaqil tumil taq'in, tze'nku' kyij tyolin Moisés toj Tu'lil Tyol Dios.^z ⁷Me tojjo tkab' tnej ja, a Najb'il Xjanxix, noq o'kxetaqjo tnejilxix pale n-okxetaq jun maj tojile

junjun ab'q'e. Ex ajtzin tokx, iltaq ti'l nxi ti'n tchky'el alu'mj te najsb'il tilx, ex te' il, a mitaq n-el kyniky'xjal te.^a

⁸Toj tkyaqiljo lu'n, ntzaj tq'o'n Xewb'aj Xjan yek'b'il, qa na'mxetaq tkub' yuch'ljjo a pa'b'l kye' kab'e elnin toj ja te na'b'l Dios. Ex tu'npetzi'n, nti'xix kyoklinxjal tu'n kyokx tojjo Najb'il Xjanxix, a ja' ta'yetaq qMan Dios. ⁹Tkyaqiljo lu'n n-ajb'in te jun yek'b'il te qe ja'lin, qu'n ayej oyaj ex tkyaqil chojb'il, aye' nche'xtaq te Dios, nti'x tajb'in te saqsil kyanmin xjal, aye' nchi k'ulin ikyjo. ¹⁰¿Ex tiqu'nil? Qu'n a ojtxe tumil nyolin noq ti'ljjo wab'l, ex k'wab'l, ex tu'n tel txjetjo jun ti'x ti', ex ila' kawb'il ti'ljjo kyb'inchb'in xjal. Me nti'taq toklin tu'n ttx'ixpit kyanminxjal tu'n. Qala' tkyaqiljo lu'n n-ajb'intaq kyexjal ojtxe, te' na'mtaq tul kanin Jesús tu'n ttx'ixpit tumil, tze'n tu'n kykiyixjal toj wen tuk'a Dios.

**Jun ak'aj tumil tu'n kykiyixjal
toj wen tuk'a Dios**

¹¹Me atzin ja'lin, ma tzul Crist tzalu'n twutz tx'otx'. Ax Jesús tnejilxix qpale ja'lin, ex noq tu'n ikyjo, tzaj tq'o'n jun tumil nimxixtl wen tze'nku ojtxe. Qu'n atzin ja te na'b'l Dios, ja ta'ye Jesús ja'lin, nya tzalu'n twutz tx'otx', qala' toj kya'l. Tu'n ikyjo, a ja anetzi'n at-xix nim toklin, qu'n tu'n tb'inchb'in Dios, ex tz'aqlexixtl wen twutzjo ojtxe ja, a xb'alin tten, te na'b'l Dios, a b'inchin kyu'nxjal. ¹²Qu'n ate Jesús noq jun maj ch'in okx tojjo Najb'il Xjanxix toj kya'l, tu'n t-xi tq'o'n jun chojb'il il twutz Dios. Me atzin chojb'il il nya kychky'el chiv ex wakx, qala' teku tchky'el, te chojb'il qil, ex tu'n tkanb'it kychwinqil kykyaqil xjal te jun majx, aye' kchi nimil ti'l.

¹³Ojtxe, i kyijxjal toj wen tuk'a Dios noq tu'n kychky'el tman wakx ex tman chiv, ex tu'n ttza'jiljo tal wakx, a kub' patit tib'ajjo t-altar qMan, tojjo ja te na'b'l Dios. Ex noq tu'n tkub' chititjo

^p9:2 Ex. 26:1-30. ^q9:2 Ex. 25:31-40. ^r9:2 Ex. 25:23-30. ^s9:3 Ex. 26:31-33. ^t9:4 Ex. 30:1-6. ^u9:4 Ex. 25:10-16. ^v9:4 Ex. 16:33. ^w9:4 Num. 17:6-10. ^x9:4 Ex. 25:16; Deu. 10:3-5. ^y9:5 Ex. 25:18-22. ^z9:6 Num. 18:2-6. ^a9:7 Lv. 16:2-34.

chiky', exsin tza'j anetzi'n, i ok tq'o'n Dios tu'n kykyijxjal toj wen tuk'a, ex tu'n tkub' tnajsin kyil.^b ¹⁴ ¿Yajtzila' te Cristtz tchky'el ma nti'tzin te' tipin tu'n tsaqix toj qanmin tu'n? Qu'n noq tu'n attaq Xewb'aj Xjan tuk'a Jesús, xi tq'o'n tib' te chojb'il qil te jun majx twutz qMan. Ex atzin chojb'il anetzi'n tz'aqlexix wen, ex nti' ch'in tky'i. Tu'n ikyjo, atzi'n tchky'el nimxix tipin twutz kychky'el alu'mj tu'n tsaqix qanmin ex qnab'l, ex tu'n tnajsit tkyaqil qb'inchb'in nya wen, a nxi q'inqe toj kyimin, tu'ntzin qajb'in te qMan Dios itz'ix te jun majx.

¹⁵ Tu'npetzi'n tkyaqiljo lo, ate Jesús ok tq'o'n tib' te jun ak'aj tumil, tu'n qmujb'it, ex tu'n qkyij toj wen tuk'a Dios. Tu'n ikyjo, atzin tkyimlin Jesús at tipin tu'n tnajsit qil, ex tu'n tsaqsit qanmin, ex tu'n ttzaj tq'o'n jun etzb'il tb'anilixix wen toj kya'j, a o tzaj tq'o'n Dios te qe, awo o qo txokle tu'n. Me tojjo ojtxe kawb'il, nti' tumil tu'n tjapin b'aj tkyaqiljo lo, a tze'n nb'ant tu'n Jesús ja'l'in.

¹⁶⁻¹⁷ ¿Me tiqu'n iltaq ti'j tu'n tkyim Jesús? Ikyx tze'lpine' lo tze'nku jun tata qxol, a kub' ttz'ib'in jun u'j, ja' ktq'ma'b'ila tze'nchaq k-okile tkyaqiljo a at te kyxol tk'wal, aj tkyim. Me atzi'n u'j, nti' tajb'in qa na'mxtaq tkyim. Qu'n junjun u'j ikyjo, nti' toklin qa itz'taqxjo tata. ¹⁸ Ex ikytzin tten ojtxe. Tu'npetzi'ntzjo, tej tb'antjo tnejil tumil ojtxe tu'n Moisés, iltaq ti'j tu'n tkyim jun alu'mj, ex tu'n tel tchky'el. ¹⁹ Ex tej tq'ma Moisés kye xjal tkyaqil kawb'il toj tnejil tumil, jaw ti'n jun tal tze tuk'a ch'in tsmal rit, a kyaq ka'yin, ex kux tq'o'n toj kychky'el alu'mj junx tuk'a ch'in a', exsin ok tchto'njo chiky' ti'jjo tu'jil kawb'il ex kyij' kykyaqil xjal. ²⁰ Ex xi tq'ma'n:

Atzin chiky' lo, atzin n-ajb'i'n te kujsb'ilte tumil lo,
a o tzaj tq'ma'n Dios, tu'n kykyijxjal toj wen tuk'ach.^c

²¹ Ex majx, ok tchitin Moisésjo chiky' ti'jjo ja te kynab'l' Judiy Dios, a xb'alín tten, junx kyuk'a kykyaqiljo laq, a nchi ajb'intaq tojjo ja anetzi'n. ²² Ex tze'nku kyij tz'ib'it toj tkawb'il Moisés, ch'ime tkyaqil iltaq ti'j tu'n tok chtet tuk'a chiky', tu'ntzintla tok q'o'n tz'aqle twutz Dios. Qu'n qa mina s-el chitj kychky'eljo oyaj, aye' nchi kub' b'yettaq, nlaytaq kub' najsit kyilxjal.^d Tu'n ikyjo, iltaq ti'j tu'n tkyim Jesús, ex tu'n tel chitj tchky'el te najsb'ilte qil.

Noq tu'n tkyimlin Jesús at najsb'il te qil

²³ Tu'npetzi'n tkyaqiljo lo, iltaq ti'j tu'n tok chtet chiky' kyij' kykyaqil ti' qa nchi ajb'in tzalu'n twutz tx'otx', noq te k'ulb'ilte qMan Dios. Me ayetzi'n ti' anetzi'n, noq o'kx nchi ajb'in te yek'b'il te' a ite' toj kya'j. Tu'n ikyjo, tu'n kyok q'o'n tz'aqlexix kykyaqil a ite' toj kya'j, iltaq ti'j jun chiky' nimxixtl tipin kywutzjo kychky'el alu'mj. ²⁴⁻²⁵ Ex tu'n ikyjo, nyatza okx Crist tojjo ja te na'b'l Dios, a at tzalu'n twutz tx'otx', a noq te yek'b'il te' ja at toj kya'j; qala' antza okxi tojxixjo ja twutzxix, a at toj kya'j, tu'n t-xi tq'o'n tib' twutz qMan Dios te chojb'il qil te jun majx, ex tu'n tyolin qil'. Tu'n ikyjo, nya il ti'j tu'n tq'on Jesús tib' ila' maj tze'nqeku kynejlilix pale ojtxe, a ila' maj kub' kyb'yo'n alu'mj te oyaj te chojb'il il. Qu'n aye pale anetzi'n iltaq ti'j tu'n kyokx toj Najb'il Xjanix tzalu'n twutz tx'otx' toj junjun ab'q'e, me tuk'a kychky'el alu'mj, te chojb'il il. ²⁶ Qu'n noqit iky te Jesúsjo, ilitla ti'j tu'n tkyim ila' maj atxix te' saj xkye tch'iysb'in Dios twutz tx'otx', tu'n tchjet tkyaqil kyilxjal.

Me atzin ja'l'in, kyojjo q'ij lo, a ch'ix kyjapin b'aj, noq jun maj o txi tq'o'n te Jesús tib' te chojb'ilte qil ex tkyaqil kyil xjal atxix ojtxe ex te jun majx. ²⁷⁻²⁸ Qu'n tu'n tkyaqil texjal b'antnin ti'j tu'n tkyim noq jun maj; ex ikyx te Jesús, iltaq ti'j tu'n tkyim. Me awo xjalqo, aj qkyim, qo okix toj pa'b'in. Me metzin te

^b 9:13 Lv. 16:15-16; Num. 19:9, 17-19. ^c 9:20 Ex. 24:6-8; Zac. 9:11; Mt. 26:28. ^d 9:22 Lv. 17:11.

Jesús, tej tkyim, b'e'x el ti'n qil ex kyiljo xjal,^e a o chi nimin ex kchi nimil ti'j, tu'ntzintla wen qo ele toj pa'b'in. Ex tzul kanin juntl majl te Jesús, me nya tu'n tchjetl qil, qala' tu'n qxi ti'n toj kya'j te jun majx, a awo nqo ayo'n ti'j.

10 ¹Tu'n tkyaqiljo lo, b'i'n qu'n qa atzi'n ojtxe tumil, a tzajnin te Moisés, nti' tipin tu'n tsaqsit kyanmin xjal tu'n. Qu'n atzi'n ojtxe tumil noq te jun yek'b'il te tkyaqiljo b'a'n qa iltaq ti'j tu'n tul kanin. Ex atzin yek'b'il lo, ikyxjo tze'nku jun t-xlekemil jun ti', qu'n nya twutzixjo jun t-xlekemil, qala' noq jun yek'b'il. Tu'n ikyjo, atzin ojtxe tumil nti'taq nchi okx xjal tz'aqlexix tu'n. Tu'ntzin ikyjo, iltaq ti'j tu'n t-xi oyittaq chojb'il kyil toj junjun ab'q'e. ²Qu'n noqit tu'n ojtxe tumil, aku tz'ok jun xjal tz'aqle toj tanmin te jun majx, nyatla il ti'j tu'n t-xi oyit chojb'il til ila' maj, qu'n matla tna' qa a il, o kub' naj tu'n chojb'il. ³Me qala' nya ikyjo, qu'n ayetzi'n chojb'il nchi ajb'in, nya tu'n tok kyanmin xjal saqxix ky'u'n, qala' noq tu'n ttzaj kyna'njo kyil junjun ab'q'e. ⁴Qu'n noq tu'n kychky'el tman wakx ex tman chiv, nti' toklin tu'n tnajsit il tu'n.

⁵⁻⁶Tu'n ikyjo, tej tul kanin Jesús, a Klolqe, tzalu'n twutz tx'otx', xi tq'ma'n te Ttata kyjalu'n toj Tu'jil Tyol Dios:

Tky'e'y tu'n tkub' b'yo'n alu'mj te chojb'il il.

Ex mi ntzalaja tu'n tkub' patin alu'mj te oyaj twutza.

Tu'n ikyjo, ma tzaj tq'o'n jun nxmilila, tu'n woka te chojb'il il, ikyxixjo tze'nku taja.

⁷Tu'n ikyjo, xi nq'ma'n tey:

Ay, nMan Dios, loqi'n ma chin ul b'inchil te' tajb'ila,

ikyxjo tze'n kyij tz'ib'it wi'ja toj Tu'jil Tyola.^f

⁸Tuk'a jun yol lo, a tzajnin toj Tu'jil Tyol Dios, chitzin Jesús toj tnejil, qa nti' taj qMan Dios, ex nti' ntzalaj kyil'jjo chojb'il ex kyil'jjo tkyaqil wiq oyaj, aye' alu'mj, a nchi kub' patit, tu'n tnajsit

il kyu'n, exla qa iltaq ti'j tu'n tkub' b'inchil, qu'n ikyjo ntq'ma'n toj ojtxe kawb'il. ⁹Ex tkab': Tq'ma Jesús kyjalu'n: Ay, nMan Dios, loqi'n ma chin ul b'inchil te' tajb'ila.

Tu'ntzi'n kab'e tumil tyol Jesús lo, b'i'n qu'n qa aye alu'mj te chojb'il ex te oyaj, o chi kyij naj tu'n Dios, noq tu'n tok tq'o'n Jesús te t-xeljo chojb'il anetzi'n. ¹⁰Ex noq tu'n Jesús, a chojb'il qil, ma tz'ok qanmin saqxix te jun majx, qu'n ate Jesucrist kub' tb'inchin tajb'il qMan Dios, tej tkyim twutz cruz.

¹¹Ja'lin, tkyaqil pale kyxol aj Juidy kukx nchi jaw we' toj tnejil ja, a xb'alintten, te na'b'l Dios, tu'n t-xi kyq'o'n ila' maj chojb'il junjun q'ij,^g ex tzunx nxi kyq'o'n ja'lin. Me ayetzi'n chojb'il nti' kyipin tu'n tnajsit il kyu'n. ¹²Me metzin te Jesucrist, xi tq'o'n te' tib' tu'n tkyim, ex tu'n tok te jun chojb'il te tkyaqil il te jun majx. Tb'ajlinxi ikyjo, kub' qe toj kya'j toj tman q'ob' qMan Dios tu'n tkawin junx tuk'a. ¹³Ex n-ayon tzmazi aj kyanb'itjo tajq'oj tu'n Dios.^h ¹⁴Noq tu'n tkyimlin Jesús, ma saqsit qanmin te jun majx, a awo ma tz'ok tilil qu'n, tu'n tjapin b'ajjo qnimb'il. ¹⁵Ex ikyxjo o tzaj tq'ma'n Xewb'aj Xjan toj Tyol Dios kyjalu'n:

¹⁶Tu'n kykiyxjal toj wen wuk'iy, chi Dios, nya ikyxjo tze'nku ojtxe, qu'n atzi'n ojtxe tumil ma kyij naj. Qala' atzi'n ja'lin, k'welix nq'o'n saq Nkawb'ila toj kyanmin, ex k-okix ntz'ib'i'n toj kynab'l.ⁱ

¹⁷Ex ikyxjo tq'ma: Nlayx tzaj nna'ntlj'y kyil ex tkyaqil kyb'inchb'in nya wen.^j

¹⁸Tu'npetzintzjo, qa ma najsit il tu'n qMan Dios, nya il ti'j tu'n t-xi' juntl chojb'il, qu'n o japin b'aj te jun majx tu'n Jesús.

Qo kanin tk'atz qMan Dios noq tu'n Kolil Jesús

¹⁹⁻²⁰Tu'ntzintzjo werman, q'uqle qk'u'j, qu'n tu'n at jun tumil tu'n qokx tojjo

^e 9:27-28 Is. 53:12. ^f 10:7 Sal. 40:6-8. ^g 10:11 Ex. 29:38. ^h 10:13 Sal. 110:1. ⁱ 10:16 Jer. 31:33. ^j 10:17 Jer. 31:34.

Najb'il Xjanxix, a at toj kya'j, ja' ta' Dios, a ewintaq tu'n jun maqsb'ilte, a b'e'x kub' yuch'j, tej tkyim Jesús twutz cruz, ex el chitj tchky'el. Ex ikyxjo tze'nku kub' yuch'j maqsb'ilte, ex ikyx ok yuch'j t-xmilil Jesúsjo twutz cruz, noq tu'n tjqet jun tumil ex jun qb'e, tu'n qkanin junx tuk'a Dios. Ax Jesúsjo qb'e saqxix ex itz'xix. ²¹Ex a te tnejilix qpale, tu'n tyolin tuk'a Dios qi'j, a Ttanim Diosqo. ²²Tu'n ikyo, b'a'n tu'n qxi laq'e tk'atz Dios tuk'a jun qanmin tz'aqlexix. Ex q'uqlexix qk'u'j tu'n qnimb'il, qu'n o txjet qanmin, ex tu'n ikyo, tzaj tq'o'n jun saq qnab'l, noq tu'n tchky'el Jesús. Ex ikyxjo ti'jjo qb'inchb'in nya wen, o najsit tu'n Jesús, nyakuj tu'n ttxjet qxmilil tuk'a a' xqiyin wen.^k

²³Tu'npetzi'n tkyaqiljo lu'n, kukx tu'n tqe qk'u'jjo ti'j qnimb'il tok ti'j qMan Dios, ex ti'jjo kolb'il, a tzaj tq'ma'n, qu'n o'kxte Dios njapinxixjo Tyol. ²⁴Tu'n ikyo, qajsintz ti'j qanmin tu'n qonin te qib' qxolx, tu'n qk'u'jlin te qib', ex tu'n qb'inchin b'a'n. ²⁵Ex mi t-xi qtzaqpi'n tu'n tok qchmo'n qib', tze'nku n-oke kyu'n junjun, a ma chi niq'et ikyo; qala' kukx qkujsin te qib'jo qxolx. Axixpen te, il ti'jjo lu'n ja'lin, qu'n nqatzxix ta' tq'ijil tu'n tul juntl majl qAjaw, ex tu'n tb'aj tkyaqiljo lu'n twutz tx'otx'.

Juntl xob'tzb'il tu'n mi tz'ajl qi'j toj il

²⁶Qu'n qa kukx nqo b'etjo toj qil, exsin otaqxi tz'el qniky' ti'jjo Tb'anil Tqanil kolb'il, nti' juntl tumil tze'n tten tu'n tnajsit qil, ²⁷qala' noq o'kx tzul qib'aj jun tkawb'il Dios kujxix wen, a q'aq' njulin, a k'wel yuch'in te' ajq'oqje ti'j qMan Dios.^l ²⁸B'i'n qu'n qa twutzxixjo lo, qu'n toj Tu'jil Tyol Dios, a kyij ttz'ib'in Moisés ntq'ma'n qa ataq jun xjal mina nkub' tnimin kawb'il, ex qa ma tz'iwlil kyu'n kab'e mo oxe xjal, qa mina xjapin b'aj kawb'il tu'n; il ti'jtaq tu'n tkyim,^m ex nti'taq jun q'aq'b'il k'u'jb'aj tu'n tnajsit tiljo xjal lu'n. ²⁹Qa ikytaq nb'ajjo kyil'j xjal ojtxe,

a mina kub' kynimi'n tyol Moisés, me yajtzila' ja'lintz, ¿Nyapela kujxixljo tkawb'il Dios tzul kyib'ajjo xjal, a n-el kyil'jin Jesús, a Tk'wal Dios, ex n-ok kyq'o'n tchky'el nyakuj nti' tajb'in? Qu'n atzin tchky'el Jesús, atzin kujsin te' qa ma kyijxjal toj wen tuk'a Dios.ⁿ Ex tu'njo chiky' lo, otaq kyij saqix toj kyanminjo xjal tu'n. Me aye xjal lo, tu'n kyb'inchb'in, n-el kyiky'in tchky'el Jesús ex Xewb'aj Xjan, a nk'u'jlinkye. ³⁰Qu'n b'i'n qu'n, qa a te qAjaw o q'mante kyjalu'n:

Ayin we' kchin kawil kujxix wen,
ex kchin q'ol chojb'il kyib'aj
kykyaqil xjal, a nya wen.^o

Ex ikyxjo o tq'ma: Atzin Ttanim Dios il ti'j tu'n tokx toj pa'b'in twutz tAjaw Tkyaqil.^p

³¹B'isb'ajilxla te', te jun xjal qa ma kub' tz'aq toj tq'ob' Dios itz', ex qa ma kyij ttzaqpi'n tnimb'il ti'j.

³²Atzin ja'lintz, tu'n mina tziky' kyil'ja ikyo, tenkutzintz toj kynab'la, tej kyjaw nimi'n. Qu'n kyojjo q'ij anetzi'n, ma tziky'x kyu'n tuk'a tkyaqil kyipi'n, jni' nya b'a'n sul kanin toj kychwinqila.

³³Qu'n atku junjun maj, ma chi ok yiso'n junjun kye', ex ite' junjun ma chi ok b'yo'n kywutzxjal. Me ite' junjuntl ok kymujb'in kyib' kyuk'a txqantl nimil, q'ol jun tumil tu'n tjaw kyin kyib' toj kynimb'il, tej tul kani'n nya b'a'n tze'nku lu'n kyil'j, noq tu'n tpaj kynimb'il. ³⁴Ex ikyxjo kye', nim tzaj q'aq'in kyk'u'ja kyil'jjo nimil, aye' i ku'x toj tze noq tu'n tpaj kynimb'il. Ex tej tb'ajel q'i'n jni' at kye'y, mix jawe kyiky'ini, qala' i jaw tzalaja, qu'n b'i'n kyu'n, qa tkyaqil a at qe toj kyalj, nimxixtl kyoklin tze'nku tkyaqiljo at qe tzalu'n twutz tx'otx', qu'n kchi tenb'il kye' te jun majx.

³⁵Tu'ntzin ikyo, mi kyij kynajsin kynimb'ila ti'j qMan Dios, qu'n axsin ktzajil q'o'nte tb'anil chojb'il, qa mi xi meltz'aja kyil'jxiy. ³⁶Tu'n ikyo, kyq'onka tilil tu'n tten kyipi'n toj tkyaqiljo n-ul

^k 10:22 Lv. 8:6, 30; Ez. 36:25. ^l 10:27 Is. 26:11. ^m 10:28 Deu. 17:6; 19:15. ⁿ 10:29 Ex. 24:8; Eb. 13:20. ^o 10:30 Deu. 32:35. ^p 10:30 Deu. 32:36.

kanin kyi'ja, noq tu'n tkub' kyb'inchi'n tze'nku' taj Dios. Ex ikyyjo, at kyoklin til'jjo a o tzaj tq'ma'n kye'y. ³⁷Qu'n chitzin Diosjo kyjalu'n toj Tyol:

Ch'ix tuljo a at tulil. Ex nya najchaq ta'ye.

³⁸Tu'n ikyyjo, a xjal, a b'a'n ta'ye; noq tu'n tnimb'il, at jun tchwinqil, a nlay b'aj, qu'n nchin tzalaja til'j.^a

Me qatzin qa ma tz'aj meltz'aja til'jxiy, mina nchin tzalaja til'ja, chi Diosjo.

³⁹Me atzin qetz, mitzin qo okqe tze'nqeku' aye' n-ajil kyi'j kyi'jxi, aye' kchi xe'l toj najin, qala' tu'n qokqe tze'nqeku' aye' lajo'nx kolb'il kyu'n, noq tu'n kynimb'il.

A qnimb'il

11 ¹¿Tze'ntzi'n qnimb'il? Atzin qnimb'iljo kyjalu'n: Tnejil, tu'n tok qe qk'u'lj tu'n ttzaj q'o'n a nqo ayo'n til'j; ex tkab', tu'n t-xi qnimin qa ikyxixjo til'jjo tumil, a mina nqlo'n. ²Qu'n noq tu'n kynimb'il ojtxe qxjalil, i ele b'a'n twutz Dios. ³Ex ikyxjo qe, b'i'n qu'n noq tu'n qnimb'il, qa a qMan Dios kub' b'inchin te' tkyaqil, noq tu'n Tyol.^f Ex ikyxjo, b'i'n qu'n tu'n qnimb'il, qa tkyaqiljo a nqlo'n ja'lin, antza tzajnin til'jjo a nya q'anacha'l.

⁴Noq tu'n tnimb'il Abel, te' t-xi tq'o'n oyaj te Dios tb'anilixitl ele tze'nku toyaj Caín. Tu'ntzi'n, aku qMan Dios ok q'onte te tb'anil nimil, ex tu'n ikyyjo, wen ele toyaj twutz Dios.^g Qu'n ikytzi'n, exla qa o kyim te Abel, me o kyij te jun yek'b'il te qe ja'lin, tu'n tkub' qnimin Dios.

⁵Ex ikyxjo tze'nku' te Enoc, tu'n tnimb'il xi q'i'n tu'n Dios tuk'a t-xmilil, tu'n mi kyime. Noq jaw naj, ex i ok tenxjal jyolte, me mix jyete, qu'n otaq txi' tuk'a Dios. ¿Me tiqu'n xi q'i'n Enoc ikyyjo? Qu'n tq'ma toj Tu'jil Tyol Dios, tej na'mtaq t-xi' Enoc, qa wen ele twutz Dios noq tu'n tnimb'il.^h

⁶Ex ikyxjo qe ja'lin: Il til'j tu'n tten qnimb'il tu'ntzintla qel wen twutz Dios.

Qu'n tu'n qa at jun xjal qa taj tu'n tok tmujb'in tib' tuk'a Dios, ex tu'n tel wen twutz, il til'j tu'n t-xi tnimin qa itz'ixix te Dios, ex qa aku tzaj tq'o'n jun tb'anil chojb'il te kye', aye' nchi jyo'nxix til'j.

⁷Ex ikyxjo te Noé, tej tyolin Dios tuk'a qa attaq jun il tu'n tul twutz tx'otx'. Ex na'mtaq tul kani'n il anetzi'n, tej t-xi tnimin Noé a tq'ma Dios. Ex noq tu'n tkub' tnimin Noé, kub' b'inchin jun bark ma tij, noq tu'n kykletjo jni' tk'wal, t-xu'jil exqetzi'n tlib'. Tu'n tnimb'il Noé, kub' tyek'in kywutzjo txqantl xjal, qa najnntaq ite'ye. Me atzin kye Noé, noq tu'n kynimb'il, i klete te tkyaqil il.ⁱ

⁸Ex ikyxjo te Abraham, kub' tnimin te', tej ttzaj q'olb'in tu'n Dios, ex b'e'x xi' tu'n tkanin tojjo jun tx'otx', a tu'ntaq ttzaj q'o'n te tu'n Dios te jun oyaj, tu'n tnajan antza. Tu'n ikyyjo, etz Abraham toj ttanim, me nti'taq b'i'n tu'n, ja' tu'ntaq tkanine.^j ⁹Ex tu'n tnimb'il, najan Abraham tze'nku jun b'etin xjal twutzjo tx'otx', a tu'ntaq tzaj q'o'n te tu'n Dios.^k Me najan kyojjo ja, a xb'alinqe, a b'a'n kyiky' iquit. Ex ikyx b'ajjo tuk'a Isaac, a tk'wal Abraham, ex tuk'a Jacob, a tk'wal Isaac. Ex ikyxjo tq'ma Dios kye, qa iltaq til'j tu'n ttzaj q'o'n tx'otx' kye anetzi'n, ikyxjo tze'nku' xi tq'ma'n te Abraham. ¹⁰Me atzi'n te Abraham noqx xi tq'uqb'inx te' tk'u'lj til'jjo juntl tnam te najb'il te jun majx, a at toj kya'l, a kub' tna'b'lin Dios, ex kub' b'inchin. Tu'npetzi'n, kub' b'isin Abraham tu'n tnajan tze'nku jun b'etin xjal kyojile' tnam tzalu'n twutz tx'otx'.^l

¹¹Ex atzin te Sara, a t-xu'jil Abraham, mib'intaq tz'alín, ex noq ta'x'taqiljo tchmil. Me tu'n tnimb'il Abraham, ja tzaj q'o'n kyoklin tu'n tul jun kyal, qu'n xi tnimin Abraham, qa tilil til'j tu'n b'ajjo a tq'ma Dios te, qa tu'ntaq tul jun kyal.^m

¹²Ikytinzto tze'n te Abraham, tej ch'ixtaq tjapin kanin toj tq'lj tu'n tkyim, ul jun tk'wal, tu'n tel poq'in tyajil nyakutlaj icy kyb'ajjo tze'nqeku che'w

^a 10:38 Hab. 2:3-4. ^f 11:3 Gen. 1:1. ^g 11:4 Gen. 4:3-10. ^h 11:5 Gen. 5:21-24. ⁱ 11:7 Gen. 6:13-7:24.

^j 11:8 Gen. 12:1-5. ^k 11:9 Gen. 35:27. ^l 11:10 Eb. 13:14. ^m 11:11 Gen. 17:19; 18:11-14; 21:2; Ro. 4:17-22.

twutz kya'j, ex tze'nkutla' tz'awin ttzi ttxuyil a', a nlay b'ant tajlet.^z

¹³⁻¹⁴Aye' xjal lo: Abraham, Isaac ex Jacob, i kyim, te' na'mxtaq kyetzin te' tx'otx' te Canaán, a tzaj tq'o'n Dios kye. Me noq tu'n kynimb'il, qe kyk'u'j ti'jjo a otaq tzaj tq'ma'n Dios kye. Ex tu'n ikyjo, o chi tzalaj ti'j qa toj jun q'ij, iltaq ti'j tu'n kyetzin te' tx'otx' anetzi'n, me noq kyu'n kyyajil, a xi el anq'in kyi'j. Ikytzi'n ele kyniky'jo ti'j, qa a kynajb'il twutzix nya tzalu'n twutz tx'otx', qala' toj kya'j. Tu'n ikyjo, ok kyq'o'n kyib' te b'etin xjal tzalu'n twutz tx'otx', qu'n tu'n kyajtaq tu'n kynajan tojjo kya'j, a ja' nimxixtl kyoklin tu'n kynajan toj.

¹⁵Me n-el qniky' ti'jjo lo, qu'n noqit o'kxtaq kyajjo jun kynajb'il tzalu'n twutz tx'otx', b'e'xitla i meltz'aj najal te tx'otx', ja' ta'yetaq Abraham te tnejil, qu'n kyetaqjo tx'otx' anetzi'n.

¹⁶Tu'n ikyjo, b'i'n qu'n qa kyajtaq jun najb'il tb'anil, nya tzalu'n twutz tx'otx', qala' toj kya'j. Tu'ntzi'n ikyjo, mix tzaje tx'ixwe Dios tu'n tok tq'o'n tib' te kyDios, ex ax Dios o b'inchin te' jun najb'il tb'anilix toj kya'j te kye, tu'n kynajan te jun majx junx tuk'a.

¹⁷Ex ikyxjo te Abraham, junch'intaq tk'wal, Isaac tb'i. Me noq tu'n tnimb'il, tej tok toj joyb'il ti'j tu'n Dios, xi ti'n Isaac, tu'n toktaq te jun chojb'il twutz Dios.^a Ex xi ttziyin tu'n tkub' b'yettaqjo tk'wal te chojb'il, ¹⁸exsin qa otaq tz'el tniky' te a tq'ma Dios, qa ti'jtaq Isaac, tu'n tel poq'in tyajil Abraham.^b

¹⁹¿Me ti'tzila t-xim Abraham ti'jjo lu'n? Qu'n q'uqletaq tk'u'j ti'j Dios qa at tipin tu'n tjtaz anq'in juntl majl Isaac kyxol kyimin. Ex b'e'x tzaj tkle'n juntl majljo tk'wal. Mix kyime; nyakuj otaq jaw anq'in juntl majl kyxol kyimnin, qu'n tu'n otaq ttziye ttata tu'n tkub' b'yet.^c

²⁰Ex ikyxjo, noq tu'n tnimb'il Isaac, i kub'e tky'iwliln tk'wal, a Jacob ex Esaú, ex xi tq'ma'n ti'jjo jni' tu'ntaq ttzaj tq'o'n Dios kye.^d

²¹Ex noq tu'n tnimb'il Jacob, tej ch'ixtaq tkyim, jaw we'ks, ex xi joqe tib'aj tvar, noq tu'n kyky'iwlitjo tk'wal Jse, ex tu'n tnimsin tb'i qMan Dios.^e

²²Ex ikyxjo, noq tu'n tnimb'il Jse, tej ch'ixtaq tkyim, yolin ti'j, qa tu'ntaq tetz t-xjalil, aye' tzajninqe ti'j Jacob, toj tx'otx' Egipto. Ex kyij tyolin Jse, qa aj kyiky'taq tojjo tx'otx' anetzi'n, iltaq ti'j tu'n tetz iqin tb'aqil, tu'n tk'u'x muqet tojjo ttx'otx', ja' tzajnin.^f

²³Ex ikyxjo, tej titz'je Moisés, tu'n kynimb'iljo ttata, oxe xjaw xi kyewin kyal, qu'n ok kyka'yin qa tb'anilxtaq ka'yin Moisés.^g Tu'n ikyjo, mix i tzaje xob' ttata tu'njo tyol nmaq kawil, qa iltaq ti'j tu'n tkub' b'yet tkyaqil ne'x, a q'a.^h

²⁴Ex ikyxjo, tej tch'iy Moisés, noq tu'n tnimb'il, mix xi ttziyin tu'n tok te taljo tk'wal nmaq kawil toj tx'otx' te Egipto.ⁱ

²⁵Qu'n jaw sk'o'n Moisés tu'n tiky'x jni' yajb'il tu'n kyxoljo t-xjalil aj Judiy, a Ttanim Dios, ex nya tu'n ttzalaj noq toj kab'e q'ij tojjo achb'il, ex toj tkyaqil wiq il kyuk'a aj Egipto. ²⁶¿Ex tiqu'n? Qu'n kub' t-ximin Moisés, qa nimxixtl toklin twutz Dios tu'n tiky'x yajb'il tu'n noq tu'n tpaj Crist, tze'nku tu'n t-xi tq'o'n tib' toj jni' q'inimil toj tx'otx' Egipto. Kub' t-ximin Moisés ikyjo, qu'n q'uqletaq tk'u'j ti'jjo chojb'il, a tziyintz tu'n Dios toj kya'j. ²⁷Noq tu'n tnimb'il Moisés, kyij ttzaqpi'n Egipto kyuk'a tkyaqil t-xjalil. Ex mix tzaje xob' te tq'oj kawil, qu'n nyakuj otaq tz'iwle Dios tu'n, a nya q'anča'l.^j

²⁸Noq tu'n tnimb'il Moisés, xi tq'ma'n tu'n tiky'sit tnejil Xjan Q'ij kyuk'a t-xjalil. Tu'n ikyjo, xi tq'ma'n tu'n tok chititjo tchky'el tal tal rit kyi'j kyjpel ja te techil, tu'ntzintla mina chi kub' b'yo'ne' tkyaqiljo tnejil k'wal q'a kyxol aj Israel, tu'n t-angel kyimin.^k

²⁹Tb'ajlinxi' ikyjo, noq tu'n kynimb'il aj Israel, b'aj iky'tze tojjo ttxuyil a', Chiky' tb'i, a xi tpa'n tib' tu'ntzintla tten

^z 11:12 Gen. 15:5; 22:17; 32:12. ^a 11:17 Gen. 22:1-14. ^b 11:18 Gen. 21:12. ^c 11:19 Gen. 22:13.

^d 11:20 Gen. 27:27-29, 39-40. ^e 11:21 Gen. 47:31-48:22. ^f 11:22 Gen. 50:24-25; Ex. 13:19. ^g 11:23 Ex.

2:2. ^h 11:23 Ex. 1:22. ⁱ 11:24 Ex. 2:10-12. ^j 11:27 Ex. 12:37-42. ^k 11:28 Ex. 12:21-30.

jun b'le, nyakutzintlaj toj jun tzqij tx'otx'. Ex ikyqextaq kye' aj Egipto kyajtaq kye' tu'n kyiky'tz, me b'e'x i xi mulq'aj toj a', tej tok tmujb'in a' tib'.¹

³⁰Ex ikyxjo, wuq q'ij, i b'et aj Israel ti'jile tnam Jericó. Ex noq tu'n kynimb'il, i tzaj tz'laqjo nmaq tape, a ite'ktaq ti'jile' tnam anetz'i'n.^m

³¹Ex ikyx tej Rahab, aj qya te Jericó, a aj ky'a'jiltaq; mix kyime te' kyuk'a t-xjalil, aye' mix kub'e kynimine' Dios,ⁿ qu'n tu'n attaq tnimb'il Rahab, a kub' tyek'in, tej kye'witj xjal tu'n, aye' aj Israelqe, aye' i ul kanin ka'yilte tnam. Kub' tb'inchin ikyjo, qu'n nchi joylajtztaqjo xjal anetz'i'n, tu'n kykub' b'yet.^o

³²Tkyaqiljo xjal, a ma q'umlajtz tzalu'n, nimxix kynimb'il ti'lj qMan Dios. Me nya noq o'kqexjo lu'n; atxla txqantl, tze'nku' Gedeón,^p Barac,^q Sansón,^r Jefe'té,^s David,^t Samuel,^u ex jni' yolil Tyol Dios ojtxe. Me nti' amb'il qil'j tu'n qyolin kyil'j kykyaqil. ³³O'kx tu'n qyolin kyil'j, qa noq tu'n kynimb'il, ite' ila'ku nmaq tnam kub' kyil'j kyu'n. Ex ite' junjuntl i kawin toj tumilxix; ex ite' junjuntl o tzaj kyk'mo'n ajo tzaj tq'ma'n Dios kye; ex ite' junjuntl qa noq tu'n kynimb'il, b'e'x jpetjo kytzi nmaq b'alun kyu'n, tu'n mina che'xe chyo'ne kyu'n.^v ³⁴Ex ite' junjuntl o yupj tipin q'aa' kyu'n, a njulintaq wen, tu'n mi chi kyime tu'n;^w ex ite' junjuntl o chi tzaqpaj, tu'n mi chi kyime tu'n kxb'il, a at tste. Ex ite' junjuntl, a nti'taq kyipin, me b'e'x tzaj q'o'n kyipin tu'n Dios, tu'n kyanb'in kyil'jjo jni' xo'l q'aa', a ajq'ojqetaq kyil'j. ³⁵Ex ite' junjun qya, a noq tu'n kynimb'il, i jaw anq'in juntl majljo kyal, aye' otaq chi kyim.^x Me ite' junjuntl, b'e'x i kub' ky'ixsb'in tu'n kykyim, qu'n tu'n mix kub'e kyxk'a'yin kynimb'il. Qu'n kub' kyximinjo nimil lu'n, qa iltaq ti'lj tu'n t-xi kyq'o'n kychwinqil tzalu'n

twutz tx'otx', tu'ntzintla tkanb'it te jun majx a juntl kychwinqil toj kya'j, aj kyjaw anq'in juntl majl kyxol kyimnin.

³⁶Ex ikyxjo, noq tu'n tpaj kynimb'il, ite' junjuntl i ok yiso'n, ex i b'aj jub'chin. Ex ila' maj, i kub' k'lo'n tuk'a kxb'il, ex i ku'x toj tze.^y ³⁷Ex ikyxjo, ite' junjuntl i kyim, tej kyok xo'n tuk'a ab'j.^z Ex ite' junjuntl i kub' qitit tuk'a qitb'il tze; ex ite' junjuntl i b'aj kyim tuk'a kxb'il, a at tste.^a

Ex noq tu'n tpaj kynimb'il, aye nimil lo, nti'taq kyja, ex atzin kyxb'alín noq ttz'umil rittaq ex ttz'umil chivtaq, qu'n yaj xjalqetaq. Ex noq tu'n tpaj kynimb'il, o chi yasle, ex o chi yajlajtz. ³⁸Me aye nimil lo b'a'nxix i ele twutz Dios, exla qa b'e'x i ok iky'in kyu'nxjal, a nya nimilqe. Tu'ntzi'n ikyjo, nti' kynajb'il, noq nchi b'etejetaq toj k'ul ex tojjo tx'otx', ja' nti'ye kynajb'ilxjal toj. Atku ma chi najan toj xaq ex toj jul.

³⁹Tkyaqiljo nimil lo, b'a'n i ele twutz qMan Dios noq tu'n kynimb'il ti'lj, me na'mxtaq kyk'mon te' a tzaj tziyin Dios kye. ⁴⁰¿Ex tiqu'n? Qu'n tu'n at jun qnajib'il nimixitl wen toj kya'j, ja' tu'n qmujb'in te qib' qkyaqilx tojjo q'ij tzul kanin, tu'n qok tz'aqlexix twutz Dios. Kb'antiljo lu'n tu'n Dios toj kya'j tzmaji aj qmujb'it qkyaqilx tu'n, a awo nimilqo tkyaqil twutz tx'otx', a awo itz'qo ja'lin, aye' o chi kyim exqetzi'n na'mx kyitz'je ex qe' kchi nimil.

Qo ximintzin ti'lj Jesús, a Yek'b'il te qe

12 ¹Atzin ja'lin, tkyaqiljo ojtxe nimil ma chi b'aj q'met, nchi ajb'in te jun yek'b'il te qe ja'lin, tu'n tja q'i'n qib', tu'n tjapin b'ajjo qnimb'il. Tu'npetzi'n, il ti'lj tu'n tkyij qtzaqpi'n tkyaqiljo a nti' tajb'in te qe, ex tkyaqiljo il, a nkub' sb'unqe tu'n qel txal paj toj qnimb'il ti'lj qMan Dios. ²Ex qo

¹ 11:29 Ex. 14:21-31. ^m 11:30 Jos. 6:12-21. ⁿ 11:31 Jos. 6:22-25. ^o 11:31 Jos. 2:1-21. ^p 11:32 Jue. 6:11-8:32. ^q 11:32 Jue. 4:6-5:31. ^r 11:32 Jue. 13:2-16:31. ^s 11:32 Jue. 11:1-12:7. ^t 11:32 1Sa. 16:1; 1Re. 2:11. ^u 11:32 1Sa. 1:1-25:1. ^v 11:33 Dan. 6:1-28. ^w 11:34 Dan. 3:1-30. ^x 11:35 1Re. 17:17-24; 2Re. 4:25-37. ^y 11:36 1Re. 22:26-27; 2Cr. 18:25-26; Jer. 20:1-2; 37:15; 38:6. ^z 11:37 2Cr. 24:21. ^a 11:37 Jer. 26:20-24.

ximintzintz ti'j Jesús, a nejinel qwutz toj qnimb'il, ex ma tzqet-xixjo qnimb'il tu'n. Qu'n ma tziky'x tu'n twutz cruz, ex ma tz'el ttx'ixewe kyu'n xjal, tej tkyim. Me xi ttziyin tu'n tiky'x tu'n, qu'n b'i'ntaq tu'n, aj qa ma tziky'xtaq tu'n, attaq jun tzaljb'il toj kya'j, ja' tu'n tkub'e qe toj tman q'ob' Dios kawil tuk'a.^b

³⁻⁴Tu'n ikyjo, kyximinkutzi'n ti'jjo Jesús, a Yek'b'il te qe, nimxjo nya b'a'n s-iky'x tu'n, kyu'n xjal aj il. Tu'ntzintzjo, mina chi sikytiy, ex mina chi kub' numja toj kynimb'ila, tu'n mi chi kub' tz'aqiy toj il. Qu'n na'mx tu'n tiky'x kyu'n tze'nku s-iky'x tu'n Jesús, a o kyim, noq tu'n tpaj il. ⁵Ex ma tz'el naj toj kyk'u'ja a saj tq'ma'n Dios kye'y, a ayi'y k'walb'ajq'iy te. Qu'n chitzin Diosjo kyjalu'n toj Tu'jil Tyol:

Nk'wal, mi tz'el kyiky'i'n aj tjikysin
Dios ti'j kychwinqila,
qu'n n-ajb'in te q'ol tumil toj
kynimb'ila.

Ex mi chi kub' numja, aj kykub'
kawi'n tu'n.

⁶Qu'n tu'n ate qAjaw njikysinte
kychwinqil tkyaqiljo k'walb'aj,
aye' k'u'jlinqe tu'n;
ex nchi kub' tkawi'n aye nchi ok
tq'o'n te tk'wal.^c

⁷Tu'npetzi'n, chi we'kuxixa toj
tkyaqiljo n-iky'x kyu'n, ex tz'okxit
tilil kyu'n tze'nku jun kawb'il toj
kychwinqila, qu'n axte qMan Dios ntzaj
q'o'nte tumil kye'y tojjo lo, tu'n kyb'eta
jikyin wen, qu'n tu'n k'walb'ajq'iy.
Ikytzi'n tze'nku tkyaqil k'wal nkub'
jikysin tchwinqil tu'n ttata, tu'n tb'et toj
tumil, ⁸ikyxsinte Diosjo nkub' tjikysin
kychwinqiljo jni' tk'wal, tu'n tq'o'n
tumil kye. Me mej qa mi xkub' tq'o'n
Dios jun tumil tu'n kyoka jikyin wen
toj kynimb'ila, nya k'walb'ajqetza ikyjo,
qala' nyakuj jun siky'aj.

⁹Ka'ntzinjiy qe tej k'walqoxtaq:
Ntzajtaq tq'o'n jun tumil qe, ex atku
nqo kawajtz kyu'n qtata tzalu'n twutz
tx'otx', ex nchi kub' qnimin, aj kykawin

qi'j. Qa ikyjo kyuk'a qtata twutz tx'otx',
¿Me yajtzila te' tjaq' tkawb'il qTatatz toj
kya'j? Qu'n qa ma kub' qnimi'n tumil,
a ntzaj tq'o'n, at qchwinqil tuk'a te jun
majx.

¹⁰Me metzin kye qtata tzalu'n twutz
tx'otx' nqo xi kykawin tze'nku n-ele toj
kywutz, me noq o'kx toj jte'b'in ab'q'e.
Me metzin te qTata Dios nqo tzaj tkawin
te' tuk'a tkyaqil tumil, tu'n ttenix jun
b'a'n te qe, tu'ntzin qok jikyinxix wen
tze'nku te.^d

¹¹Atzi'n ja'lin, twutzx tetz; nti' jun
te kawb'il, a tb'anil toj qwutz, aj qtzaj
kawin, qu'n tu'n at tkyixk'ojil. Me nkub'
qximinl, at n-ajb'ine qe, tu'n ttz'e'y
qwutz, qu'n atzin nq'o'nte qchwinqiljo
nik'u'n ex tb'anilx wen.

Juntl xob'tzb'il tu'n mi qox toj najin

¹²Me ila' at kyxola tze'nku' ntzaj nya
b'a'n kyil'j, mina nb'antl kyjaw we' toj
kynimb'il. Iky tz'elpine' tze'n jun xjal
ma q'ajle tq'ob' moj qa tqan.^e ¹³Il ti'j tu'n
tjaw kymo'ji'n, tu'n tjaw we', ex tu'n t-xi
xket toj jun b'e jikyin wen,^f a b'inchin
kyu'n; qu'n tu'ntzin mina jaw txalpaje'
qanb'aj, a q'ajal, qala' tu'n tq'anit.

¹⁴Atzin ja'lin, kyq'onktzi'n tilil tu'n
kynajan tuk'a jun kymujb'il kyib'a kyxol
kyxjalila, ex tu'n kyb'eta jikyin wen toj
kychwinqila, ex tu'n tel kypa'n kyib'a ti'j
b'inchj il. Qu'n qa mina, nlay chi naja'n
tuk'a qMan Dios toj kya'j.

¹⁵Ikytzi'n, kyka'yinktzi'n kyib'a, qu'n
noqtzin kyij kytzaqpi'n t-xtalb'il qMan
Dios. Qu'n jun xjal ikyjo, a mina tz'el
tpa'n tib' ti'j il, iky tz'elpine' tze'nku jun
tlok' tze xi ttz'u'b'in jun a' k'axix wen.
Ex b'e'x nnajjo tze tkyaqilx.^g Ikyxixsin
tz'ele' kyxol Ttanim Dios; b'e'x nchi
txalpajjo txqantl nimil tu'n jun xjal ikyjo,
ex b'e'x nb'aj kyyajin kyib'. ¹⁶Tu'npetzi'n,
kyka'yinktzi'n kyib'a tu'ntzintla nti' jun
twi' ky'a'jil, a b'inchil il, kyxola. Qu'n
ka'npejiy te Esaú toj Tu'jil Tyol Dios.
Noq tu'n tpaj jun twa, el ti'jlin a otaq
tzaj tq'o'n Dios te, a nim toklin te tnejil

^b 12:2 Fil. 2:6-11; Eb. 2:9. ^c 12:6 Job 5:17; Pr. 3:11-12. ^d 12:10 Deu. 8:5; 1Co. 11:31-32. ^e 12:12 Is. 35:3.
^f 12:13 Pr. 4:26. ^g 12:15 Deu. 29:18.

tk'waljo ttata.^h ¹⁷Qu'n b'i'n kyu'n, a tej tjapin b'aj amb'il te, tu'ntaq ttzaj tq'o'n ttata tky'iwb'il tib'aj, mix xa' tq'o'ntl. Ex nti'taql tumil tu'n tetzinte majl, mixla qa kub'sin twutz, ex oq' wen twutz ttata; me nti'taql tumil tu'n tkub' tk'u'j ttata tu'n.ⁱ

¹⁸Ayetzin ja'lin erman, o chi pon laq'ey tk'atz Dios tu'n kynimb'ila, me nya tze'nku toj Tu'jil Tyol Dios ojtxe. Qu'n nyolin toj Tu'jil Tyol Dios ti'j jun wutz tzalu'n twutz tx'otx', a ja' kutze yoline Dios te Moisés, tej ttzaj tq'o'n tkawb'il. A wutz anetzi'n, at q'aq' njulintaq tib'aj, ex kub' qxope wen, ex tinin tze'n q'anqyaq. ¹⁹Ex q'ajq'ojin tze'nku chun, ex nyolintaq Dios antza. Ayetzin xjal, aye' lipajqetaq ti'j Moisés, axsa i kyij tene t-xe wutz. Ex noq tu'n kyxob'il ti'j tkyaqiljo lo, xi kyq'ma'n te Moisés, tu'n mina yolin Dios kyuk'a.^j

²⁰Qu'n nimxtaq kyxob'il te, qu'n attaq jun tqanil b'i'ntaq kyu'n, a qa nya wen tu'n kyjax b'et ti'jjo wutz, nixpe jun kyqan tu'n t-xi kyq'o'n tib'aj. Ex majqexpe kye' alu'mj, noq tu'n kyb'ettaq antza, i kub' b'yo'n kye' tu'n ab'j, mo noq nchi ok xyu'ntaq, qu'n tu'n xjanxixtaqjo wutz anetzi'n.^k ²¹Qu'n te xob'ajilxtaq te' antza, ax Moisés q'mante ikyjo, tej ttzaj ttzyu'n tkawb'il Dios. Chi' kyjalu'n: Tzunx nchin lu'linx we', tu'n txqan nxob'ila.^l

²²Ikyjo tze'nku kye ojtxe xjal ntzajtaq kyxob'il tu'n tkyij kyijlin tkawb'il Dios; ikytzin ja'lin, iltzin ti'j tu'n tkub' qniminxix, tu'n mi kyij qi'jlin Tyol. Qu'n atzin ja'lin tu'n qnimb'il, ma qo pon laq'e nqayin tk'atz qMan Dios toj kya'j, ex nya noq o'kx tzalu'n twutz tx'otx', tze'nku ojtxe.

Me metzin qe ja'lin, noq tu'n qnimb'il, o qo kanin toj kya'j, ja' ta'ye' wutz, a twutzxix Sion tb'i, a ja' nyoline Dios, ex ak'aj Jerusalén, a Ttanim Dios itz', ex ja' ite'ye jni' t-angel Dios, a nchi k'ulin twutz; ²³ex atzintza kychmomiile kyib'jo

aye tnejil nimil, a aye tk'wal qMan Dios, a tz'ib'in kyb'i tzma toj kya'j. Ex atzintza, najle Dios, a Kawil kyib'aj kykyaqiljo qtzan nimil, aye' tb'anilx kub' kyb'inchin twutz Dios, ex aye' tz'aqleqe wen tu'n. ²⁴Ex ma qo pon tk'atz Jesús tej qnamin. Ex noq tu'n tchky'el, at qmujb'il qib' tuk'a Dios. Ex noq tu'n tchky'el, ma txjet qanmin tu'n jun ak'aj tumil, tu'n qkyij toj wen tuk'a Dios. Qu'n nya ikyjo tze'nku tchky'el Abel, a b'e'x qanin tib'aj Caín.^m Me metzin te Jesús tchky'el, nya tu'n tqanin qib'aj, qala' n-ajb'in te q'ol najsb'il qil.

²⁵Tu'npetzintzjo, kyq'onktzintza tilil, noqtzin kyij kyijlin Tyol Dios. Qu'n ayetzi'n, a i kyij i'jlin te' Tyol Dios ojtxe tzalu'n twutz tx'otx', iltaq ti'j tu'n kykyim. Ikytzin qe ja'lin, qa ma kyij qi'jlin Tyol, a tzajnin toj kya'j,ⁿ ex nlay qo tzaqpaj te najin toj tq'ob' Dios, aj qa ma kyij qi'jlin qnimb'il.

²⁶Tej tyolin Dios tuk'a Moisés ojtxe, tzaj lu'lin tx'otx' noq tu'n Tyol. Me tb'ajlinxi' ila' ab'q'e, tq'ma juntl majl Dios kyjalu'n: Juntl majl ok kchi tzajil lu'lin nya noq o'kx tx'otx', qala' majx jni' kya'j.^o

²⁷Atzi'n t-xilin yol, a juntl majl, ntu'q'ma'n qa il ti'j tu'n tyuch'j tkyaqiljo b'a'n lu'lin, a tch'iysb'in Dios noq tu'n Tyol, qu'n tu'n nti' tq'uqil, ex qu'n tu'n kykyij ten tkyaqiljo, aye' mib'in chi lu'lin. ²⁸Ex atzin Tkawb'il qMan Dios ntzaj tq'o'n toj qanmin ex toj qchwinqil, nlay tzaj lu'lin, qu'n tu'n at tq'uqil, a Jesús, a Tk'wal qMan.

Tu'npetzi'n, qq'o'nx chjonte tu'n tkyaqiljo lu'n, ex qo nmsin tb'i qMan Dios tuk'a tkyaqil qanmin ex tuk'a tchewil Dios qi'j, tu'ntzin ttzalaj Dios qi'j. ²⁹Qu'n atzin tkawb'il qMan Dios ikyjo tze'nku jun nim q'aq', a o k'wel b'aj tkyaqiljo nya b'a'n tu'n.^p

Tze'ntzin tu'n t-xi qi'n jun qchwinqil toj tumil twutz Dios

13 ¹Atzin ja'lin werman, waja tu'n t-xi nq'o'n jun tumil, tu'n

^h 12:16 Gen. 25:29-34. ⁱ 12:17 Gen. 27:30-40. ^j 12:19 Ex. 19:16-22; 20:18-21; Deu. 4:11-12; 5:22-27.

^k 12:20 Ex. 19:12-13. ^l 12:21 Deu. 9:19. ^m 12:24 Gen. 4:10. ⁿ 12:25 Ex. 20:22. ^o 12:26 Hag. 2:6.

^p 12:29 Deu. 4:24; 9:3; Mt. 3:12; 2Tes. 1:7-8.

t-xi kyi'n jun kychwinqila toj tumil: Kyk'u'jlinktzin kyib'a kyxolxa, qu'n tu'n kyerman kyib'a. ²Mi tz'el naj toj kyk'u'ja tu'n ttzaj pax kyanmin til' jun b'etin xjal, qa ma pon kyja'y,⁹ qu'n ite' xjal ojtxe, a tzaj pax kyanmin til' jun b'etin xjal, nti'taq b'i'n kyu'n qa angelqetaq,⁷ ex ikyx aku b'ajjo ja'llin.

³Kyna'nqetzinji'y jpu'nqekux toj tze, nyakuxtlay ajinqil'y ite'kux junx kyuk'a.⁵ Ex q'aq'inx kyk'u'ja kyi'l'jjo aye' nim ma tziky'x kyi'l', qu'n nyakutlaj ajinqil'y n-iky'x kyu'n kyuk'a. ⁴Ex kyniminkuxixji'y mejeb'lin tuk'a tkyaqil kyanmi'n, a kymujb'il kyib'a tojjo mejeb'lin, qu'n tzul tkawb'il Dios kyib'ajjo xjal aj ky'a'jilqe, exqetzi'n jni'qe pa'l mejeb'lin.

⁵Mi tz'ok kyk'u'jlinxixji'y pwaq,⁷ qala' chi tzalajixa tu'n ch'in at kye'y, qu'n ax te Dios tzaj q'ma'nte kyjalu'n: Nlayx chi kyij ntzaqpi'n kyjunala.⁴

⁶Tu'npetzi'n, qexix qk'u'j til'jjo tmojb'il Dios qil'j, tu'n t-xi qq'ma'n:

Ate Dios onil we'y.

Tu'ntzin ikyo, nlay chin tzaj xob'a tu'n tkyaqiljo aku tz'ok kyb'inchin xjal wi'ja.⁷

⁷Kyna'ntza kyi'l'jjo kynejinela, a i aq'nin kyxola, aye' i tzaj q'onte Tyol Dios kye'y. Kyximinkutzi'n ti'tzin o b'aj toj kychwinqil. Ex chi lipexsintza til'jjo tumil xb'ant kyu'n toj kynimb'il, ⁸qu'n ax te Jesucrist ewe, ex ja'llin, ex te jun majx. Ex b'a'n tu'n ttzaj tq'on tky'iwb'il kyib'aja, ikyxjo tze'nku tzaj tq'o'n kyib'aj nejinel ojtxe.

⁹B'a'nqexsintza tu'n mi txi kyq'o'n kyib'a tu'n kyxi q'i'n toj junxil xnaq'tzb'il, a nya b'a'n, tze'nku jun xnaq'tzb'il til'jjo kyniky'b'ila, qala' wexix tu'n tok kyipi'n tu'n t-xtalb'il Dios, qu'n nti' kyajb'in xnaq'tzb'il anetzi'n, ex nti' ajb'ine kye' aye' lipcheqextaq kyi'l'j.

¹⁰⁻¹¹Ikytzi'n tze'nku tkawb'il tnejilxix pale ojtxe, iltaq til'j tu'n t-xi tq'o'n

kychky'el alu'mj tojjo ojtxe tja Dios te chojb'il kyilxjal. Me nti'taq kyoklin pale tu'n kychyo'n til'jjo kychib'jil alu'mj anetzi'n. Qu'n atzi'n kychib'jil, iltaq til'j tu'n tkub' patit te jun majx ttxa'n tnam.^w Me metzin qe ja'llin, at junqe chojb'il qil, a t-xmilil Jesús ex tchky'el, ex nti' kyoklin pale til'j, ikyo tze'nku nti'taqjo kyoklin til'j kychib'jil alu'mj ojtxe.

¹²Qu'n ikyo tze'nku b'aj kyi'l'j alu'mj ojtxe, ikyx te Jesúsjo iltaq til'j tu'n tkyim te' ttxa'n tnam, tu'n ttxjet kyiljo jni' xjal, noq tu'n tchky'el. ¹³Tu'npetzintzjo lo, qpamiltzin qib' til'jjo ojtxe tumil tu'n qkyij toj wen tuk'a Dios, ex qo lipexsintz til'j Jesús. Noq tu'n ikyo, qo elil kyi'l'jin xjal, ikyxjo tze'nku el i'jlin te Jesús kyu'nxjal, ex ex kyxo'n ttxa'n tnam tu'n tkyim. ¹⁴Qu'n a tzalu'n twutz tx'otx' nti' jun qtanim tu'n qten te jun majx, qala' nqo jyo'n, ex nqo ayo'n til'j qtanim toj kya'l'j.

¹⁵Tu'npetzi'n, qo nimsin tb'i qMan Dios, qu'n axixsin jun tb'anil oyajjo tu'n t-xi qq'o'n twutz Dios.^x Tu'n ikyo, qo nimsin tb'i, ex qo b'itzin twutz, ex qo yolín til'j tuk'a tkyaqil qanmin.

¹⁶Mitzin tz'el naj toj kyk'u'ja tu'n kyb'inchinteji'y wen, ex tu'n tkub' kysipi'n kyxola a at kye'y, qu'n atzi'n kyb'inchb'in ikyo, ayetzin tb'anilx oyajjo ntzalaq Dios kyi'l'j.

¹⁷Kyniminqekutzinji'y aye' nejinel kyxola toj Ttanim Dios, ex kyb'inkuji'y kykawb'il; ayetzin xq'uqil kyeji'y, tu'n mi naje kyanmi'n te jun majx toj q'aq'. Qu'n b'i'n kyu'n nejinel, qa at jun q'ij, ja' kyq'a'b'ile tqanil kyi'ja twutz Dios. Tu'ntzin ikyo, kyniminqekutzi'n, tu'n kyxq'uqin kyi'ja tuk'a tzaljb'il, ex nya tuk'a b'is, qu'n qa tuk'a b'is, nti'xla ch'in tajb'in te kye'y.

¹⁸Atzin ja'llin, q'uqle qk'u'ja qa saqxix toj qanmi'n, tu'n nqo b'inchinj'y b'a'n, tze'nku taj qMan. Me chi na'n Dios q'i'ja, noqit kukx saqxix qanminji'y junjun q'ij tu'n. ¹⁹Ex nchin kub'sin nwutza kye'y,

⁹ 13:2 Ro. 12:13; 1Pe. 4:9. ⁷ 13:2 Gen. 18:1-8; 19:1-3. ⁵ 13:3 Mt. 25:31-46. ⁴ 13:5 1Tim. 6:6-10.

⁴ 13:5 Deu. 31:6, 8; Jos. 1:5; Mt. 28:20. ⁷ 13:6 Sal. 56:3-4, 9-11; 118:6. ^w 13:10-11 Lv. 16:27. ^x 13:15 Lv. 7:12; Sal. 50:14, 23; Os. 14:2.

tu'n kynan Dios wi'ja, noqit liweyku,
chin ul kani'n juntl majla q'olb'il kye'y.

Jun tky'iw'b'il Dios kyib'aj nimil

²⁰O tzaj tq'o'ntl Dios jun ak'aj tumil
tu'n qkyij toj wen tuk'a te jun majx,
noq tu'n tchky'el Jesús, a qAjaw.^y Jaw
anq'in juntl majl kyxol kyimnin tu'n
Dios, ex ok q'o'n te Tb'anil Kyik'lel
nimxix toklin tib'aj tkyaqiljo nimil ti'j
Dios,^z a nik'ulte tkyaqil, ikyxjo tze'nku
taj. ²¹Noqit aku Dios tz'ok q'on kye'y
tz'aqle ex b'a'n kynab'la, tu'n tjapin b'aj
kyu'n ikyxjo tze'nkuxjo tajb'il. Ex noqit
aku b'ant qu'n tze'nku tajb'il, noq tu'n
Jesús, qu'n at Xewb'aj Xjan toj qanmin, a

nb'inchinte ikyxjo tze'nku taj qMan Dios.
Nimxitjo tb'i Jesucrist ja'lin ex te jun
majx. Ikyxit tz'ele!

²²Werman, nchin kub'sin nwutza
tu'n kyk'mo'ntejil'y tkyaqiljo yol lu'n, a
nxi ntz'ib'i'n ch'in te q'uqsb'il kyk'u'ja.

²³Ex waja tu'n t-xi nq'ma'n ti'j qerman
Timotey, a ma tzaqpaj toj tze. Qa ma
tzul kanin liwey nk'atza, kxel nk'le'n
wuk'iy, aj nxi'y q'olb'il kye'y.

²⁴Kyq'onxa q'olb'il kye' tkyaqiljo
nejinel kyxola ex kye tkyaqil Ttanim
Dios at antza. Ex tkyaqiljo nimil tzalu'n
wuk'iy toj Italia nxi kyq'o'n q'olb'il kye'y.

²⁵Axit Dios ky'iwlin kye'y tuk'a
tkyaqil t-xtalb'il. Ikyxit b'antjo.

^y 13:20 Ex. 24:8; Eb. 10:29. ^z 13:20 Is. 40:11; Ez. 34; Lc. 15:4-6; Jn. 10:1-16.

Tu'j Santyaw

Atzi'n u'j lu'n tz'ib'in tu'n Santyaw, a titz'in qAjaw Jesucrist. Nyolin ti'jjo jun nab'l te Dios tze'nku junjun u'j toj Ojtxe Tu'jil tze'nku Proverbios ex Ecclesiastés. Atzin nab'l lu'n, mi nyolin ti'jjo kynab'lxjal, a nchi ka'yin ti'jjo jni' at twutz tx'otx', mo ti'j kynab'lxjal ti'j Dios ex ti'j xjal, qala' tu'n t-xi nik'etjo chwinqil twutz tx'otx', tze'nkuxjo taj qMan Dios, ex tu'n qb'et toj qchwinqil jikyinxix wen.

Tojtzin u'j lu'n, at ila'ku xnaq'tzb'il ti'j, tze'n tu'n qb'ete toj tumilxix toj qnimb'il. Ntzaj xkye u'j lu'n tu'n Santyaw tuk'a jun yol te q'uqb'il qk'u'j, tu'n tjetjo nab'l, a tzajnin tu'n Dios, a nimx n-ajb'in, aj tokjo qnimb'il toj joyb'il ti'j. Te tib'ajxi, nyolin kyi'jjo xjal yaj ex q'inin, ex qa tu'n mina tz'el qpa'n toklin jun xjal tuk'a toklin juntl. Ex ikyxjo, nyolin ti'j jni' niky'b'il ex yajb'il toj qchwinqil; ex ti'jjo nimb'il twutzixix, a nyek'in tu'njo qb'inchb'in tb'anilxix. Qatzin qa nti'jo b'inchb'in anetzi'n, atzin qnimb'iltz kyimnin ta'. Ntzaj tkusjin ti'jjo tumil, ex ntzaj t-xnaq'tzin, qa il ti'j tu'n qtzynu'nte qaq', ex tu'n mi qb'inchin mib'in tuk'a.

Tojtzin tkyaqil, ntzaj tkusjin Santyaw qa ilxix ti'j tu'n tkub' qb'inchin tze'nkuxjo ntzaj tyek'in qnimb'il.

Jun q'olb'il

1 ¹Ayi'n Santyaw,^a jun taq'nil qMan Dios ex ikyx te Jesucrist, a tAjaw Tkyaqil; jun q'olb'il kyey, ayi'y kab'lajaj ch'uq xjal tzajnin te Israel, a ojtxe qxe'chil, ex ja'lin kysipin kyib'a toj tkyaqil twutz tx'otx'.^b

Qqanix qnab'l te Dios, nya nka'min qk'u'j

²Ayi'y werman, qa ma tzaj nya b'a'n kyi'ja, chi tzalajxa tu'n kky'elix kyi'ja, ³qu'n tu'n b'i'n kyu'u'n, qa ma niky'b'ajtz kynimb'ila tu'n Dios. Ikytzin kchi b'antileji'y tu'n tten nim kyk'u'ja tu'n kyayo'n ti'j tkyaqil tajb'il qMan. ⁴Me ikytzi'n, ilx ti'j tu'n ttenxix kyk'u'ja tu'n kyayo'n, tu'ntzin kytiji'n ex tz'aqle toj kynab'la, tu'ntzin nti'x juntl atx taj toj kynimb'ila.

⁵Qa at jun kxola atx taj tu'n tel tniky' tu'n tb'et toj tumil, b'a'n txi tqanin te qMan Dios,^c ex ok ktzajil

tq'o'n, qu'n ntzaj tq'o'n te Dios te qkyaqilx a at tajb'in qe, ex mina nqo ok i'lin tu'n. ⁶Me atzi'n, kxel tqanin tuk'a tnimb'il,^d ex nya nka'min tk'u'j tze'nku a' te ttxuyil a', n-ul piq'ij ex n-ajl ti'j tu'n kyq'iq'. ⁷Qa at jun xjal iky t-ximjo, qa nlay tzaj q'o'n te tu'n qAjaw, ⁸qu'n ja'lin ntb'isin jun ti', ex mikyxiljo nchi'j. Nya junxch'in tumil nxi ti'n.

Jun q'inin ex jun yaj kchi kletil, qa ma chi nimin ti'j Klolqe Jesús

⁹Aye yaj nimilqe tzalu'n twutz tx'otx', b'a'n tu'n kytzalaj, qu'n japin nim kyoklin tu'n qMan Dios. ¹⁰Ex ikyx te q'inin twutz tx'otx' tzalun, b'a'n tu'n ttzalaj, tu'n ma kub' tmutxsin tib' twutz Dios; qu'n ikytzin te q'inin ok b'ajil tze'nku jun t-xmakil k'ul, ex nlay kub' ten te jun majx. ¹¹Ajtzin tjawil q'ij, k'wel tzqij tqan, ex k-elil tz'aq t-xmakil, ex b'e'x knajiljo tka'yb'il tb'anilxitaq. Ikytzi'n, atzin q'inin at nim tq'inimil; me ilxix ti'j kyjel, aj

^a 1:1 Mt. 13:55; Mr. 6:3; Kyb'i. 15:13; Gal. 1:19. ^b 1:1 1Pe. 1:1. ^c 1:5 1Re. 3:5-12. ^d 1:6 Mt. 7:7-11; 21:21-22; Jn. 16:23-24.

tkyim, ikyxjo tze'nku tal t-xmakil k'ul.^e

Qo we'xix twutz jun nya wen, qa ma tzul kanin qi'j

¹²At tky'iwb'il qMan tib'aj jun nimil qa ma we'xix wen, aj tul kanin nya b'a'n ti'j. Ajtzin tiky'xtz tu'n, ok ktzajil q'o'n jun oyaj te tb'anilx, a chwinqil te jun majx, a o tzaj ttziyin qMan Dios kye', a ok kchi okil k'u'lilinte.

¹³Qa at jun nna'nte qa n-ok yekin tu'n tkub' tb'inchin' nya b'a'n, mi kub' tb'isin qa tu'n qMan Diosjo lu'n; qu'n mina nkub' tb'isin te Dios tu'n tok tb'inchin nya b'a'n, ex nlay tz'ok tnikyb'in te Dios jun a'la. ¹⁴Qala', qa at jun xtna' jun tb'is tu'n tkub' tb'inchin a nya b'a'n, ikyxjo tze'nku jun ti' tku'x toj jun tzuyb'il txuk; ax tb'is xkub' sb'unte. Ex ikytzi'n nkub'e tz'aque toj il. ¹⁵Kyu'ntzi'n tb'is nya b'a'n, nku'xa til; ex ajtzin tch'iyjo il wen, ikytzin ktzajile kyimi'n ti'j.

¹⁶Werman, nimxix nk'u'ja kyi'ja, mi txi kyq'o'n kyib'a tu'n kykub' sb'u'n. ¹⁷Qu'n tkyaqil oyaj b'a'n ex tkyaqiljo tb'anilix, kyja ntzaje te' toj kya'j, a ntzaj tq'o'n qMan Dios, ajo B'inchil te' twutz kya'j jni'jo nb'aj qoptz'aje. A Dios nti' jun ti' nkub' ttx'ixpintl; nya ikyjo tze'nku jun t-xlekemil ti', a nxi yekj.^f

¹⁸An Diosjo, tu'n tajb'il, ma tzaj tq'o'njo saq chwinqil tu'njo Tb'anil Tqanil, a Tyol twutzxix.^g Tu'ntzi'n, qokin awo tnejil nimil, jun tnejil oyaj te saq tch'iysb'in qMan Dios, tze'nku jun oyaj ti'j tnejil twutz awal.

Qajsintz ti'j tyab' qwi'

¹⁹Werman, nimxix nk'u'ja kyi'ja, kyna'ntzinji'y lu'n: Kykyaqilxa nya nej kchi jawil yolb'i'n tuk'a tyab' kywi'y; qala' nej k-okil kyb'i'n, ²⁰qu'n tu'n tyab' twi'xjal nlay b'antjo b'a'n twutz qMan Dios. ²¹Tu'npetzi'n, kytzaqpinkji'y tkyaqiljo il exsin jni' nya b'a'n, qu'n o'kx te ma ch'iyxjo kyojjo q'ij lu'n, exsin kyniminkuji'y Tb'anil Tqanil, a o kyij

awa'n toj kyanmi'n; me kyniminkuy tuk'a kymutxb'il kyib'a. Atzin Tqaniljo lo at tipin tu'n kykleta tu'n.

Il ti'j tu'n tkub' qb'inchin a ntq'ma'n Tyol Dios, ex nya noq tu'n tok qb'i'n

²²Ex nya noq o'kx tu'n tok kyb'i'nji'y Tyol Dios; qala' il ti'j tu'n tkub' kyb'inchinji'y a ntzaj tq'ma'n. Qatzin qa mikyxi s-oke kyu'n, nkub' kysb'u'n kyib'a kyil kyib'xa. ²³Ankye te' noq o'kx nkyja'ye tu'n ma tz'ok tb'i'n, ex mina nkub' tb'inchin, ikytzin k-elile' tze'nku jun xjal nkux tka'yin twutz toj jun ka'yb'il wutzb'aj. ²⁴Ma ntlon tetz tze'n iky twutz, me ajtzin tel b'et, ma tz'el naj ka'yin twutz toj tk'u'j. Ikytzin Tyol Diosjo tze'nku ka'yb'il wutzb'aj. ²⁵An te' mina n-el naj toj tk'u'j, qala' kyja n-oke ttab'l wen ti'j Tyol Dios, ex tu'n tten jikyin toj tchwinqil, ex tu'n tb'antjo a ntq'ma'n Tyol Dios, oktzin ktzalajil tojjo tb'inchb'in. Atzin Tyol Diosjo tz'aqlexix wen, a xqo tzaqpet tu'n toj qil.

²⁶Qa at jun xjal nkub' tb'isin qa nimil, exsin qa nya jk'u'n tzi, ax nkub' sb'unte tib' tu'njo tb'is, ex atzin tnimb'il nti' tajb'in. ²⁷Qalatzin te' nimb'iltz tb'anilx, ex nti' tky'i twutz qMan Dios, a nmojin kyi'j meb'e, exqetzi'n qya, a o chi kyim kyichmil, ex aye toj jun kyixk'oj ite'ke; ex mi nxi' yajil tib' toj il tzalu'n twutz tx'otx'.

Junx tz'ele kyoklin kykyaqilxjal qu'n

2 ¹Ayi'y werman, a nimilqi'y ti'j qAjaw Jesucrist, a nimxix toklin, mi kub' kyb'inchin' tu'n nya nim toklin jun xjal tze'nku juntl. ²⁻³Ikyetzi'n tz'okpint jun xjal kyxola tok t-xmilq'ob' twi' wiyil ex tb'anilx toj t-xb'alin, ex ikyxjo tz'okxit jun tal yaj tuk'a t-xb'alin ttx'aqin; exsintla xi kyq'ma'ntza te te' tb'anilx toj t-xb'alin: iQekuy! iLu tq'uqb'ila lo tb'anilx wen! Exsintla xi kyq'ma'n te tal yaj: Axsawekuy, mo qa qekuy i'chaqx twutz tx'otx'tz nej. ⁴Qa ikyjo kyu'n, ayi'y xi q'mante s-el

^e1:11 Is. 40:6-7. ^f1:17 Num. 23:19; Mal. 3:6. ^g1:18 1Pe. 1:23.

kypa'nji'y a nya nim toklin; nya wen kynab'la ikyjo.

⁵Ayi'y werman, nimxix nk'u'ja kyi'ja, kyb'intzi'n: A te Dios xja sk'o'nkye yaj tzalu'n twutz tx'otx', tu'n kyok q'inin toj kynimb'il, ex tu'n ttzaj kyk'mo'n Tkawb'il Dios toj kyanmin te jun etzb'il, a o tzaj ttziyin kye', aye kchi okil k'u'jlinte. ⁶Qalatzin kye', nchi el kyiky'inji'y yaj, ¿Ma nyaqepetzila q'inin nchi kub' b'inchinte nya b'a'n kyi'ja, ex nchex qton kye'y kywutz kawil? ⁷¿Ma nyatzin aye nchi xo'n yol ti'j tb'i qMan Dios, a o txi kynimi'n?

⁸Qatzin tzunxix nkub' kyb'inchinji'y wen, a nuk'b'il nimx toklin, a ntq'ma'n toj Tu'jil Tyol Dios, tu'n tok tk'u'jlin t-xjalila tze'nku n-ok tk'u'jlin te tib' til tib'xa;^h ex tb'anilx te' nb'ant ikyjo. ⁹Me qa ma tz'el kypa'n toklin jun xjal tuk'a toklin juntl, mapen kux jun kyiltza ikyjo, ex ma chi oktza b'inchil mib'in twutz Tkawb'il qMan Dios. ¹⁰Qu'n qatzin qa jun xjal nkub' tb'inchin tkyaqil kawb'il, exsin qa ma jaw txalpaj toj jun, tuk'axpe jun; ma tz'ok aj paj toj tkyaqil, ¹¹qu'n axsin Diosjo xq'mante tu'n mina ky'a'ji'nⁱ ex mi b'iyi'n.^j Atzin ja'lintz, qatzin mi nky'a'ji'n, exsin qa ma b'iyi'n, ma tz'el ti'jlintza tkawb'il Dios, ex mina nkub' tnimi'n.

Qyek'inku qnimb'il tuk'a

qb'inchb'in, ex nya noq tuk'a qdzi

¹²Ayetzintza ja'lin, chi yolinx a toj ttxolil, ex chi b'et-xa toj tumil, noq te jun yek'b'il ti'j kynimb'ila; qu'n b'i'n kyu'n qa kchi okila toj pa'b'in twutz tkawb'il Dios, ex ax kawb'iljo ktzaqpil kye'y. ¹³Qu'n ayetzin kye', a mi ntzaj q'aq'in kyk'u'j ti'j juntl, nlay tzaj q'aq'in tk'u'j Dios kyi'j, aj kyok toj pa'b'in. Me ayetzin kye', a ntzaj q'aq'in kyk'u'j ti'j juntl, ayetzin kye kchi kletiljo, aj kyok toj pa'b'in twutz Kawil.

¹⁴Ayi'y werman, ¿Titzin k-ajb'ila qa at jun nq'ma'nte qa niminxix tu'n, exsin qa mi nkub' tyek'in tnimb'il? ¿Ma okpetzila

kletil tu'n jun tnimb'il ikyjo? iNlay!

¹⁵Ikyetzin atit jun nimil nti' t-xb'alin, ex nti' twa tu'n tok junjun q'ij, ¹⁶ex qa at jun kye' xi q'ma'nte: K'a' tli tib'a. Q'onk t-xb'ali'n, ex k'a' wa'n wen, noq tze'n taja. Ex qa mina xi tq'o'n a tililx ti'j te t-xmilil, ¿Titzin k-ajb'ila ikyjo? ¹⁷Ikyetzin nb'ajjo toj qnimb'il; kyimnin ta'ye, ex nti' tajb'in, qa noq xkub' qyolin, ex qa mi xkub' qyek'in tuk'a qb'inchb'in.

¹⁸B'alaqa at jun aku txi q'ma'nte: At te tnimb'il. Me ayintzin we', at we nb'inchb'in toj nnimb'ila.

¿Ma akupela b'ant tyek'it tnimb'ila, qa mi nkub' tb'inchin? iNlay! Qalatzin, kxel nyek'in we' nnimb'il tu'n nb'inchb'in.

¹⁹Nimin te tu'n, qa at junch'in Dios. Tb'anilx ikyjo, qu'n ikypen kye taq'nil tajaw iljo b'i'n kye kyu'n, expe nchi tzaj lu'lin tu'n kyxob'il te.

²⁰Ay, nti' t'nab'la ikyjo. Qu'n qa noq o'kx tu'n b'i'n qu'n, ex qa nya il ti'j tu'n tyek'it tu'n qb'inchb'in, nti' te jun nimb'il tajb'in ikyjo.

Kab'e yek'b'il te qe, tu'n

Abraham ex Rahab

²¹Qala' ka'ntzin te Abraham, a ojtxe qxe'chil, b'a'n ele twutz qMan Dios tu'n tb'inchb'in, tej tkub'taq tb'yo'n tk'wal, a Isaac, te chojb'il il.^k ²²Ka'yinktzin ti'jjo o b'aj ti'j Abraham; o tyek'e tnimb'il tu'n tb'inchb'in. Ex atzin tnimb'il b'a'n xjapine twutz Dios noq tu'n tb'inchb'in. ²³Ikyetzin xjapine' ntq'ma'n Tu'jil Tyol Dios. Chitzin kyjalu'n:

Kub' tnimin Abraham Diosch.

Tu'ntzin tnimb'iltz ikyjo, b'a'n ele twutz Dios.^l

Ex ok tq'o'n Dios te tuk'a.^m

²⁴Man kylitza, qa ma tz'ok tq'o'n Dios xjal tz'aqle twutz, nya noq o'kx tu'n tnimb'il, qala' majx tuk'a tb'inchb'in, a tzajnin ti'j tnimb'il. ²⁵Ex ikyx b'ajjo ti'j aj ky'a'jiltaq Rahab toj Tu'jil Tyol Dios. B'a'n ele twutz Dios tu'n tb'inchb'in, tej i kub' tewin aye tsanjil Israel, ex i

^h2:8 Lv. 19:18. ⁱ2:11 Ex. 20:14; Deu. 5:18. ^j2:11 Ex. 20:13; Deu. 5:17. ^k2:21 Gen. 22:1-14. ^l2:23 Gen. 15:6. ^m2:23 2Cr. 20:7; Is. 41:8.

xi tmojin tu'n kyoq toj junxil b'e, tu'n kyklettaq toj tq'ob' nmaq kawil te Jericó.ⁿ ²⁶Ikytzin tetzjo lu'n; tze'nku nti' tajb'in jun xmilil qa nti' t-xew toj, qu'n kyimnin ta'ye; ikytzin jun nimb'iljo qa nti' tb'inchb'in tuk'a.

Qo ximin ti'lj qyol

3 ¹Ayi'y werman, nya noq a'lchaqku kye, tu'n tok te jun xnaq'tzil Tyol Dios, qu'n b'i'n kye' kyu'n, awoxixpeqe a nqo xnaq'tzin ti'lj Tyol, ok qo tzajil kawin kuj tu'n Dios, qa mina nqo b'et toj tumiljo qxnaq'tzb'il. ²Ikytzi'n, qkyaqilx nimku ja' nqo b'inchine nya wen tuk'a qyol. Ikyetzi'n, atit jun nti'x ntxalpaje tuk'a tyol, atzin jun xjaljo nti'x tky'i toj tchwinqil, ex at tipin tu'n ttzyu'nte tib' twutz tkyaqil il.^o

³Ka'ntzin te chejila; tu'n tkub' nimin tu'n chej, k-okix tq'o'n kxb'il tal netz' toj ttzi, tu'n tq'o'nte tib', ex tu'n t-xi' ja' taje chejil. ⁴Ex ka'nqetzin kye bark, exsin tu'nj ma tijqe, ex tzunx nju'minx kyq'iq' kyi'lj, tze'n nchi rinin toj ttxyuil a', n-okin jun tal netz' xuyb'ilte kyu'nxjal, a q'ilte, ja' tumil kyaje tu'n kyxi'ye. ⁵Ikytzin nb'ajjo tu'n qaq'; tal netz'petzin toj qxmilil, me at tipin tu'n tb'ant nimku ti' tu'n. Ikyjo tze'nku ch'in tal t-xk'itil q'aq' nkub' b'aj jun tij wutz tu'n. ⁶Ex ikytzin qaq'ljo tze'nku q'aq' anetzi'n;^p tex jun joyb'il q'ojx toj qxmilil; ex nya wen nqo ele tu'n. Q'ontz tq'aq'il tu'n tq'aq'il tajaw il. Nim ntjyo'n tumil tu'n qb'inchin il. Tu'ntzintzjo, atkux ikyx kb'ajile qchwinqiljo tzalu'n twutz tx'otx' tuk'a q'oj.

⁷O'kqex kye n-ajtz kyi'ljo tu'n xjal: A tze'nqeku toj k'ul txuk, jni'qe nchi lipin, jni' kan, exqetzi'n txuk toj ttxyuil a', kye b'ala tajtz kyi'lj tu'n. ⁸Me metzin te qaq' mix a'lx nxkye ti'lj tu'n tajtz ti'lj. O'kx jun jyol q'ojjo; mina ntq'o'n tib' tu'n tajtz ti'lj; nyakuj nojnin tuk'a b'i'yb'il te jun majx. ⁹Tu'n qaq', nqo nimsin tb'i qMan Dios; ex tu'n qaq', nqo yob'in kyi'ljxjal, aye b'inchin tu'n Dios tuk'a toklin toj

tanmin,^q tu'n t-ximin, ex tu'n t-xi ti'n toj tumilxix tze'nku Dios. ¹⁰Toj qtzi, junx n-etze wen ex nya wen. Ayi'y werman, ku chichkujiy, iNya tumiljo ikyjo! ¹¹¿Ma attzin jun xlok' a', a n-etz a' wen toj, ex axsa k-elitze a' k'a? iMina! ¹²Ex ikyxjo, ¿Ma attzin jun tqan iw aku tz'el twutz mikyxiljo; mo qa jun tqan uv aku tz'el twutz iw? iMina! Tu'ntzintzjo, nya wen junx tu'n tetze' wen ex nya wen toj qtzi.

Kab'e wiq x'tijil: Jun te twutz tx'otx' ex juntl tu'n qMan Dios

¹³Qa at jun kye x'tij n-el tniky' te, in tyek'in tetz tuk'a tb'inchb'in, ex qa mutxin tu'njo n-el tniky' te. ¹⁴Me qa tzunx nlo'chj kyanmi'n tuk'a iky'b'il, ex qa nkub' kyb'inchin' tkyaqil tuk'a nimsb'il kyib'a; tu'ntzin ikyjo, mi tz'ok kyq'o'n kyib'tza te x'tij, qala' ma chi txalpaja tojjo tumil, a twutzxix. ¹⁵Qu'n nya te Dios te' x'tijil ikyjo; ikytzin teku te xjaljo te twutz tx'otx' ex te tajaw il. ¹⁶Qu'n ja'tzin ta'ye iky'b'il ex b'ujb'il; antza ta'ye tkyaqil wiq il, ja' nti'ye tumil.

¹⁷Qalatzin' kye', ma tzaj q'o'n kye kyx'tijil tu'n qMan Dios: Tnejil, saq kyanmin, ex nti' iky'b'il kyuk'iy; ex wen xjalqey; nti' nkyq'ma'n a nya wen, ex b'a'n tzaj q'aq'in kyk'u'ja; ex tuk'a tkyaqilx kywenila; ex at junch'in tumil kyu'n, ex nchi b'inchin wen. ¹⁸Atzin ja'lintz, ayeqetzi'n kyaj tu'n tanq'in jun nuk'b'il kyxol, ilxix ti'lj tu'n kyb'inchin wen, tu'ntzin kyk'monte a kyumil wen.

Qmutxsinku qib' nej twutz qMan Dios, exsin qqanixjo a qaj

4 ¹¿Ja'tzin ntzaje jyoj q'oj ex yasb'il kyxola? Tu'ntzin kyajb'ila nya wen toj kyanmi'n. ²Ayetzi'n, a kyaja jun ti', mi nknet kyu'n. Tu'npetzi'n, nchi b'iyini'y, exsin nlo'chj kyanmi'n ti'lj jun ti', me nlayx jyet kyu'n. Tzunpen n-ok tilil kyu'n, ex nkub' kyb'inchin' tu'n ttzaj q'oj, me nlayx jyet a kyaja.

Kxel nq'ma'n kye'y: Nlay knet-xjo a kyaja, qu'n mina nxi kyqani'n te qMan

ⁿ 2:25 Jos. 2:1-21. ^o 3:2 Pr. 18:21. ^p 3:6 Pr. 16:27. ^q 3:9 Gen. 1:26.

Dios. ³Ex qa ma txi kyqani'n, mina ntzaj tq'o'n Dios, qu'n ojtzi'nq'i'y noq tu'n tokin kyu'n te b'inchil il, a tze'nku kyaja. ⁴Ayeq'i'y werman, nyakuj nya nimilq'i'y. ⁵Ma nyatzin b'i'n kyu'n, a tu'n kyoka te tuk'a b'inchil il, a tze'nku nb'ant tu'n, tu'ntzin ikyjo, b'e'x kchi okila te tajq'oj qMan Dios? ⁶Ikytzi'n a'lchaqx kye juntz, tu'n tok tuk'lin tib' tuk'a nya wen te twutz tx'otx', b'e'x n-ok te tajq'oj Dios. ⁷Twutzix te' Tu'jil Tyol Dios, qa n-ok tk'u'jlin Diosjo a qxew, a xkyij tq'o'n qojxi. ⁸Me lu' te Dios kmojil, te q'ol tumil, tze'nku ntq'ma'n Tyol. Chi' kyjalu'n:

Njaw tiky'in te Dios kyuk'a a njaw kynimsin kyib',
me metzin kyuk'a a mutxsin kyib',
nchi tzaj tmojin.^u

**Qo laq'ex tk'atz qMan Dios;
ikyztzin k-elil oqe tajaw iljo q'i'**

⁷Tu'ntzi'n, kyq'onxsin kyib'tza toj tq'ob' qMan Dios, ex kyijlemila tajaw il. Ikytzi'n, k-elil oqjo kyij'a. ⁸Qalatzin, chi laq'exsin kye' tk'atz qMan Dios, ex ikyztzin ktzajila laq'e Diosjo kyuk'i'y. Ayi'y nche'xa b'inchil il, mina che'xa b'inchilte; ikyztzin ktzjetila kyanminji'y; ex ayi'y, a kyaja tu'n tok kyk'u'jli'n qMan ex jni' at twutz tx'otx', kysaqsim kyib'a, tu'n tok kyanmi'n b'a'n twutz Dios. ⁹I tjawje kyk'u'ja tu'n b'is. Chi oq'a. Kyna'nkuy tchib'l kyila o b'ant. Atzin kytzeb'la i tokin te ta'l kywutza, ex atzin kytzaljb'ila i tokin te b'is'b'ajil. ¹⁰Tunpetzi'n, kymutxinkutzin kyib'a twutz qAjaw. Ikytzin chi okileji'y te nim kyokli'n.^v

**A te qMan Dios kq'malte qa ma
naj jun qerman ex nya awo**

¹¹Ayi'y werman, mina chi yolb'i'n nya b'a'n ti'j junjun kye'. Atzin nyolb'in ikyjo, ikyx tze'nku nyolb'in ti'j kawb'il, noq tq'on tib' tze'nku jun kawil toj kawb'il, ex ma kyij ttzaqpi'n tkawb'il qMan Dios. Qatzin ma tz'ok tq'o'n tib'a ikyjo, a te

ma tz'ok te kawil, qala' a te, tu'n tkub' niminte kawb'il. ¹²Me qala', noq junch'in te s-aj q'onte kawb'il, o'kx Dios, ex ax Kawiljo. Tu'npetzi'n, at toklin Dios tu'n tkolin, ex a kq'malte qa ma naj erman, ex nya ay.

**Qa atx qchwinqil, ex qa tajb'il
qMan Dios, okla kb'antiljo a qaj**

¹³Atzin ja'lin, kyb'intzinji'y lu'n te kye'y, ayi'y nchi q'mante kyjalu'n: Me me qe', qo ky'el qe' ja'lin mo nchi'j tu'n qxi'y toj jun tnam. Ex antza qo tenb'iliy jun ab'q'e tu'n qk'ayi'n, ex tu'n qkanb'i'n txqan qpwaqa, chi chiji'y.

¹⁴Ma b'i'ntzin kye kyu'n, ti' aku tzul toj kychwinqila nchi'j? ¹⁵Ikytzin kye kychwinqil tze'nku muj te qlixje; at, aj t-xi qka'yin, me te jun paql, nti'l; otaq tz'el naj. ¹⁶Qala', chi chi'tla kyeji'y kyjalu'n: Qa iky tajb'il qAjaw, ex qa atx toj qchwinqil, okla kb'antiljo a qaja.

¹⁶Me metzin kye kyu'n, tzunxix nchi lab'te kye', tu'n kyyolb'i'n, ex tu'n tb'ant kyu'n kyjunala. Tkyaqilxjo lu'n, a nja kyi'n kyib'a, nya wen ikyjo. ¹⁷Tu'npetzi'n, ankye te', a b'a'n b'inchin wen, ex qa mix kub' tb'inchin, ma kux te til ikyjo.

Jun tqanil kye xjal q'inin

5 ¹Kyb'i'ntzin ja'lin, ayeq'i'y q'inin: Chi oq'a, ex chi xch'i'n, qu'n ktzajil jun kawb'il kujxix kyib'aja. ²Ikytzi'n, ajo kyq'inimila ma q'ayj, ex ikyxjo, a kyxb'ali'n tb'anilx ma b'aj tu'n pok'. ³Ajo q'anpwaq ex saqpwaq k'u'n kyu'n, ma ch'i'y xul kyij, ex axsin q'olte kyqanilji'y te yuch'il kye'y, ex k-okil meltz'aj kyij'a tze'nku jun q'aq' te kawb'il kujxix kyib'aja. Ikytzi'n, ma chi ok ten chmolte kyq'inimila; tzunx ok kyu'n tzma tzalu'n. ⁴Me mitzin b'i'n kyu'n, qa ch'ix tiky' twutz tx'otx'? ⁵Nchi qanb'in kyaq'nila kyij'a, tu'njo mi xi ex kychjo'n, tej tjaw kyawala. ⁶Ex ma chi b'ijtey tu'n Dios, a tAjaw Tkyaqil. ⁷Atzin kye' tzalu'n twutz tx'otx', ma kyli jun

^r 4:4 Is. 1:21; Jer. 3:6-10. ^s 4:4 Mt. 6:24; Lc. 16:13. ^t 4:5 Ex. 20:5; Deu. 4:24; Zac. 8:2. ^u 4:6 Pr. 3:34; 1Pe. 5:5. ^v 4:10 Mt. 23:12; 1Pe. 5:6. ^w 4:14 Pr. 27:1. ^x 5:3 Mt. 6:19. ^y 5:4 Deu. 24:14-15.

kye' kychwinqil toj tb'anilx, ex tze'nku kyaja, ikyqetzinji'y tze'nku jun ma nimxix wakx ma b'ant, tu'n tkub' b'yet. ⁶Ex ikytzi'n kyu'n kyij'qe nti' kypaj, nchi kux kyjpu'n toj tze, ex atku maj nchi kub' kyb'yo'n, me mi xi ok meltz'aj kyij'ja. Noqx kub' kyyo'nx kyib'.

**Tenxsin qk'u'j tu'n qayo'n
tajb'il qAjaw, ajxi tul**

⁷Atzin kyetzta, werman, qetzin kye' kyk'u'j tu'n kyayo'n tajb'il qMan Dios, tzmaxi aj tul qAjaw, ikytzi'n tze'nku jun aq'n'il twutz tx'otx', il ti'j tu'n tayo'n ajxi tul jb'alil. Ajxi tak' ttx'otx' a'lexsin at tk'u'l'jo tu'n tayo'n, tu'n tlonte tb'anil tawal. ⁸Ikytzin kyeji'y tu'n tten kyk'u'ja tu'n kyayo'n, ex chi we'kuxixa toj kynimb'ila, qu'n ch'ix tul te qAjaw. ⁹Ikytzin qu'n, werman, mina tz'ok kyq'ojlin kyib'a, tu'n mi chi okiy toj kawb'il. Ikytzi'n, ate Dios, a Kawil, nyakuj nq'olb'in toj tjpel ja, qu'n ch'ix tul twutz tx'otx'.

¹⁰Ayi'y werman, kyna'nqetzinji'y aye yolil Tyol Dios ojtxe, tu'n kyok te jun yek'b'il qe ja'lin. Jni'xsin siky'x kyij', me ma ten kyk'u'j toj tkyaqil. ¹¹Ex ikyxjo qe ja'lin, ky'iwinloxixq, qa ma qo we' twutz tkyaqiljo kky'elix qu'n. O tz'ok kyb'i'n ti'j tk'u'j Job, tu'n tayo'n tkyaqil tajb'il qMan, ^zex ma tz'ok kyb'i'n tze'nx tene tu'n tAjaw Tkyaqil tu'n tklet, tb'ajlinxitz'i'n siky'x tu'n. ^aIkytzi'n, tb'anilx te qAjaw, ex nimx tq'aq'b'il tk'u'j qi'j. ^b

Qo yolín twutzxix, ex mi kub' qewin

¹²Me atzin ja'lin, toj tkyaqil, ilxix ti'j tu'n qyolin toj ttxolil. Mi tzaj qq'olb'in tb'i kyalj, ex tb'i tx'otx', ex mix a'l' tb'i juntl, tu'n qq'mante qa twutzx jun

qyol. Qala', qa twutzxtaq jun ti', ex twutzx qyoltz; ex qa nya twutzx, exsinx minaxtz, tu'ntzin mi qo tzaj tkawin qMan Dios. ^c

**Qpa'nktz qil ex qo na'n
Dios kyuk'a qerman**

¹³Qa at jun kyxola ma tzaj jun b'is ti'j, b'a'n tu'n tna'n Dios. Ex qa at jun at ttzalb'il tuk'a, b'a'n tu'n tbitzin b'itz te nimsb'il tb'i qMan Dios. ¹⁴Ex qa at jun ma yab'te kyxola, b'a'n tu'n kytzaj ttxko'n nejinel kyxol Ttanim Dios, tu'n kyna'n Dios ti'j, ex tu'n tkyij kysu'n ch'in aseyt ti'j tplajjo yab' toj tb'i qAjaw. ^d ¹⁵Me ajtzin kyna'n Dios tuk'a kynimb'il, oktzin kwe'b'il yab', exsin a qAjaw k'wel q'aninte. Ex qa at til o tb'inche, ok k'wel najsín tu'n Dios. ¹⁶Tu'npetzi'n, kypa'nktz kyila jun tuk'a juntl, ex chi na'n Diosa jun ti'j juntl, tu'ntzin tul Dios kye'y. Qu'n a tna'j Diosjo, a b'a'n nb'ete toj tumil, kb'antil nimku tu'n. ¹⁷Ka'ntzin tejy yolil Tyol Dios ojtxe, a Elías: Xjalx tze'nku qe xjalqo. Me atzi'n te' t-xi tqanin toj tna'j Dios, tu'n mi tz'etza jb'al tib'aj tx'otx', ex mix etze jb'al toj oxo ab'q'e tuk'a niky'jin. ^e ¹⁸Tb'ajlinxitz'i'n ikyjo, aq'e majl na'l Dios, tu'ntzin ttzaj jb'al; b'e'xsin tzaj q'o'n jb'altz tib'aj tx'otx', tu'n ttzaj tawal. ^f

**Qq'onx jun tumil te onb'il
tu'n tja we'ks erman**

¹⁹Ayi'y werman, qa at jun o tz'el txalpaj ti'jjo tumil twutzxix, il ti'j tu'n ttzaj onit, tu'n tajtz meltz'aj. ²⁰B'i'nku kyu'n qa at jun kye' kxel onil ti'jjo ma txi' toj b'e nya wen, kkletil tanmin xjal tu'n, ex mi kyim tuk'a til. Atzin jni' til k'wel najsín ikyjo tu'n Dios. ^g

^z5:11 Job 1:21-22; 2:10. ^a5:11 Job 42:10-17. ^b5:11 Sal. 103:8. ^c5:12 Mt. 5:34-37. ^d5:14 Mr. 6:13; Lc. 10:34. ^e5:17 1Re. 17:1; Lc. 4:25. ^f5:18 1Re. 18:1, 42-45. ^g5:20 Pr. 10:12; 1Pe. 4:8.

Tnejil Tu'j Pegr

Pegr tb'i jun tsanjil Jesús, a kub' tz'ib'in te u'j lo, a xi sma'n kye nimil kysipin kyib' toj tx'otx' te Asia Menor, qu'n otaq chi okx toj joyb'il ex yajb'il noq tu'n tpajjo kynimb'il. Nimxix nq'uqb'in Pegr kyk'u'jjo nimil, ex ntzaj tna'n kye tze'n xi klete tu'n Dios; exsin tzaj tq'o'n jun q'uq'b'il kyk'u'j noq tu'njo tkyimlin ex tjawlintz anq'in Crist. Ex atzin q'uq'b'il kyk'u'jjo, a tulil qAjaw tkab' majin q'ilkye, tu'n kyxi' toj kya'j najal tuk'a te jun majx. Ayetzin nimil lu'n, qu'n n-iky'x yajb'il kyu'n noq tu'n tpaj Jesucrist, ex at kyoklin ti'jjo tqoptz'ajiyil, aj tul juntl majl (4:13; 5:1).

Toj tkyaqiljo yol tojjo u'j lu'n, ntzaj t-xnaq'tzin Pegr, tu'n t-xi qi'n jun qchwinqil tb'anil tu'n tok te jun yekb'il kywutz txqantl, tze'nkuxjo tb'anil txokb'il ma tzaj tq'o'n Dios qe. Ayetzin nimil b'a'n tu'n tkyij kytzaqpi'n a jni' nkub' kyb'inchin nya wen, tej na'mxtaq kynimin ti'j qAjaw; exsin kxel ky'i'ntz jun kychwinqil saqxix wen, tu'ntzintla nti' jun yolb'il kyij kyu'nxjal nya nimil. Ex nxi tq'o'n Pegr tumil kye junjun ch'uq xjal toj Ttanim Dios, a tze'nku kye aq'n'il, ex kye chmilb'aj, ex kye tij xjal ex kye ku'xin. Ex at juntl tumil, qa wen tu'n kykub' qnimin aj kawil. Tib'aj tkyaqiljo lo, ntzaj tna'n tu'n tkub' qb'inchin tkyaqil tuk'a qk'u'jb'il xqol.

Jun q'olb'il tu'n Pegr

1 ¹Ayi'n Pegr jun tsanjil Jesucrist;^a nxi ntz'ib'inji'y u'j lu'n kye'y, a ayi'y kysipin kyib'a tu'n tpaj kynimb'ila,^b ex ma chi oka te b'etin xjal toj tx'otx' te Ponto, Galacia, Capadocia, Asia ex Bitinia. ²Ayi'y o chi jaw sk'o'n tu'n qMan Dios, a tze'nkuxjo t-xim attaq te tnejil, noq tu'n kysaqixa tu'n Xewb'aj Xjan, tu'ntzintla tkub' kynimi'n, ex tu'n kyoka tz'aqle tu'n tchky'el Jesucrist. Noqit nim t-xtalb'il ex tnuk'b'il kyib'aja toj tkyaqil.

Ajo t-xilin kolb'il

³Qo nimsin tb'i tDios ex tTata qAjaw Jesucrist, qu'n noq tu'n tq'aq'b'il tk'u'j, tzaj tq'o'n tumil tu'n qitz'je tkab' majin, noq tu'n tjawlintz anq'in Jesucrist kyxol kyimnin.^c A tzaj q'o'nte nim q'uqb'il qk'u'jjo toj qchwinqil tzalu'n twutz tx'otx', ⁴ex a ktzajil q'o'nte jun qetz'b'il te jun majx, a k'u'n tu'n Dios toj kyal', tu'ntzintla mi xitje, ex tu'n mi yaje, ex tu'n mi molje. ⁵Ex noq tu'n kynimb'ila

ti'j Dios, aku Dios nklon kye'y tuk'a tkyaqil tipin, tu'ntzintla tlajetjo kolb'il, a b'antnin tu'n, ex ktzajil tyek'in, aj tpon b'aj tq'ijil.

⁶Tu'npetzi'n, nimx nchi tzalaja, exla qa il ti'j tu'n tiky'x yajb'il kyu'n toj jte'b'in q'ij. ⁷Ajo n-iky'x kyu'n ja'lin, tze'nku jun q'aq' te saqsb'il kynimb'ila, ikyxjo tze'nku q'anpwaq il ti'j tu'n tsaqix tu'n q'aq'. Me atzin kyinimb'ila nimxixtl toklin tze'nku q'anpwaq, qu'n atzin q'anpwaq knajil, me atzin kynimb'ila kyjel te' te jun majx. Ikytzin kyeji'y kynimb'il tze'nku te q'anpwaq, aj tsaqix tu'n q'aq'; qa ma chi we'y toj tkyaqiljo n-iky'x kyu'n, axte Dios k-yolil wen kyij'a, ex kjawil tnimsin kyb'iy, ex ktzajil tq'o'n nim kyokli'n, aj tul Jesucrist juntl maj. ⁸Exla qa na'm kylontiy, me ma qe kyk'u'ja ti'j; exla qa nti' tzalu'n twutz tx'otx' tu'n kyka'yi'n ti'j ja'lin, me at kynimb'ila ti'j,^d ex nim nchi tzalaja tuk'a jun t-xilin tzaljb'il, a nti' tumil tu'n tb'ant kyq'ma'ntey tkyaqil, ⁹qu'n nkyk'mo'nji'y ajo t-xilin kynimb'ila, a kolb'il te jun majx.

^a 1:1 Mt. 4:18; Mr. 1:16; Lc. 5:1-11. ^b 1:1 Sant. 1:1. ^c 1:3 Jn. 3:3-7; Ro. 6:4-13. ^d 1:8 Jn. 20:29.

¹⁰Kyojjo q'ij ojtxe, aye yolil Tyol Dios, aye i k'mo'nte Tyol, nim i xpich'in ti'lj, ex i jyo'n ti'ljjo t-xilin kolb'il, a tu'ntaq xi tq'o'n Dios kye'y tu'n t-xtalb'il. ¹¹Nimx i xpich'in ti'lj, tu'n tel kyniky' te, ankye ex jtojtzin b'ajjo a otaq tzaj tq'ma'n T-xew Crist, a Xewb'aj Xjan, toj kyanmin, tej t-xi tq'ma'n qa iltaq ti'lj tu'n tiky'x yajb'il tu'n Crist, ex yajxi tu'n tjaw nimsit tb'i, tb'ajlinxi' yajlajtz. ¹²Me mix kanine kynab'l tu'n tel kyniky' ti'ljjo t-xilin lo, qu'n tzaj tq'ma'n Dios kye, qa nya te kye nchi ajb'inetaq toj kyaq'in, qala' te qe ja'lin, qu'n i yolín ti'lj a na'mtaq tel kyniky' ti'lj. Me atzin ja'lin, ayetzin kye' ma tz'el kyniky'a ti'lj, kyu'njo aye nchi yolín ti'ljjo Tb'anil Tqanil kolb'il, noq tu'n Xewb'aj Xjan, a tzaj sma'n toj kya'j. Nimxix t-xilinjo lo; majqexpe kye angel kyaj tu'n tel kyniky' te.

**Jun txokb'il tu'n Dios tu'n
qok xjanxix toj tkyaqil**

¹³Tu'npetzi'n, kyximinkuxixsi'n wen alkye k'wel kyb'inchin'. Kytzumtzin kyib'a, ex kyinxsin jun kychwinqila tz'aqle. Qexsin kyk'u'ja ti'ljjo a ktzajil tq'o'n Dios tu'n t-xtalb'il, aj tul Jesucrist juntl maj. ¹⁴Kyniminkuy Dios tze'nqeku k'wal te kytata: Mi txi kyq'o'n kyib'a tojjo kyachb'ila, a attaq, tej na'mtaq tel kyniky'a te Dios. ¹⁵Qala', chi b'et-xixa toj jun tumil xjanxix toj kychwinqila, qu'n ate Dios, a txkon kye'y, tu'n kyxi lip'e'y ti'lj, xjanxix te'. ¹⁶Ikytzi'n tze'nku ntq'ma'n toj Tu'jil Tyol Dios: Chi okxa xjan, qu'n xjanqin we'ch.^e

¹⁷Ex qa ma tz'ok kyq'o'n Dios te kyMa'n, kyna'ntzi'n qa kchi okilxjal toj xjelb'il tu'n, a mi n-ok tka'yin kytenxjal, qala' kkawil jikyinxix wen. Tu'npetzi'n, chi b'ettzintza toj tchewil Dios tkyaqil q'ij, qu'n ma chi oka te jun b'etin xjal tzalu'n twutz tx'otx', noq tu'n tpaj kynimb'ila ti'lj Crist. ¹⁸Qu'n ate Dios ma klon ky'e'y tojjo kychwinqila, a nti'taq tajb'in, a tze'nku tzaj kyyek'in ojtxe kyxe'chila. Qu'n b'i'nixix kyu'n, qa a

chojb'il tejo kolb'il mix chjete tuk'a jun ti', a kb'ajil, tze'nku q'anpwaq mo saqpwaq; ¹⁹qala' tuk'a tchky'el Crist, a tb'anilxix te jun majx, a xi q'oyit te chojb'il qil twutz Dios, tze'nku jun tal tal rit te oyaj twutz qMan, a tz'aqle, ex nti' tky'i. ²⁰Qu'n ate Crist jaw tsk'o'n Dios, tu'n tok te chojb'il qil, a na'mxtaq tkub' tb'inchin tkyaqil tch'iysb'in. Me tzmax tzalu'n, a ch'ix tjapin b'aj tq'ijil, ma kub' tyek'in tib', noq tu'n kyel wena. ²¹Qu'n noq tu'n Crist, o chi nimi'n ti'lj Dios, a jatz anq'in kyxol kyimnin, ex ma jaw nimsin tu'n Dios, tu'ntzintla ajo kynimb'ila ex q'uqb'il kyk'u'ja tu'n tten ti'lj Dios.

²²Atzin ja'lin, noq tu'n ma kub' kyniminijiy' Tb'anil Tqanil, ma chi saqixa tu'n, tu'ntzintla ttenxix kyk'u'ja kyij' txqantl nimil. Tu'npetzi'n, kyk'u'jlimtzin kyib'tza nimxix jun tuk'a juntl, tuk'a tkyaqil kyanmi'n. ²³Qu'n ma chi itz'ji'y tkab' majin, nya tu'n jun kytatij' tzalu'n twutz tx'otx', a kkyimil; qala' tu'n Tyol Dios, a itz', ex ktenb'il te jun majx.^f ²⁴Qu'n ikytzin ntq'ma'n toj Tu'jil Tyol Dios:

Tkyaqilxjal ikyxjo tze'nku tal k'ul.
Ex ajo kyb'inchb'in ikyxjo tze'nku
t-xmakil k'ul.

Qu'n atzin te k'ul ktzqijil,
ex atzin t-xmakil k-elil tz'aq.

²⁵Me metzin te' Tyol qAjaw ktenb'il te' te jun majx.^g

Ex atzin yol lo, a Tb'anil Tqanil kolb'il, a nyolajtz kyxola.

2 ¹Tu'npetzi'n, kytzaqpinkjtzinji'y tkyaqiljo nya b'a'n, ex jni' sb'u'b'l, junx tuk'a xmiletz'il, exsin lo'chj k'u'jb'aj ex tkyaqil iqj yol. ²Ex chi okxa tze'nku jun ne'x n-oq' ti'lj tmi'x, tu'n tch'iy. Ikytzi'nla kyeji'y kyjyomtzinji'y Tyol Dios, a tz'aqle, tu'ntzintla kych'iy'a ti'ljjo t-xilin kolb'il, ³qu'n ma kyniky'b'iy qa ate qAjaw tb'anilxix.^h

**Jesús, a Ab'j itz'xix, tu'n
tch'iy Ttanim tib'aj**

⁴Chi laq'etza tk'atz qAjaw, a Ab'j itz'xix, a s-el kyij'linxjal, nyakuj nti'

^e 1:16 Lv. 11:44-45; 19:2. ^f 1:23 Jn. 3:3-7; Sant. 1:18; 1Pe. 1:3. ^g 1:25 Is. 40:6-8. ^h 2:3 Sal. 34:8.

tajb'in toj kywutz, me tb'anilx twutz qMan Dios, ex sk'o'nxix tu'n. ⁵Ikyqetzin kyeji'y tze'nku ab'j itz', kyja' k'jyaw ch'iysi'n tu'n kyoka te tja qMan, a b'inchin tu'n Xewb'aj Xjan; ex tu'n kyoka te jun ch'uq pale xjanxix, tu'n kyxi kyq'o'n oyaj tuk'a tkyaqil kyanmi'n, a ntzalaj qMan Dios kyi'lj, noq tu'n Jesucrist. ⁶Qu'n ikytzi'n ntq'ma'n Dios toj Tu'jil Tyol kyjalu'n:

K'lwel nq'onji'y Ab'j toj tnam Sion, a nimxix toklin te tq'uqiljo ja.

Atzin Ab'j lo, sk'o'nxix wu'n ex tb'anilxix.

Alkyejo knimil ti'lj, nlay tz'el toj tx'ixewch.¹

⁷Atzin ja'lin, ayi'y, a ma chi nimi'n ti'lj, atzin Ab'jjo tb'anilxix, me ankye qe, a mi chi nimin ti'lj, kchi okil tze'nku ntq'ma'n toj Tu'jil Tyol Dios:

Atzin Ab'j, a s-el kyi'ljin b'inchil ja, ma tz'ok te nimxix toklin te tq'uqil t'xkyin,¹

⁸ex ma tz'ok te jun Ab'j te tolsjb'il, ex tu'n kyjaw takpajxjal ti'lj.^k

Ex kchi jawil tolxjal ti'lj, tze'nku t-xim Dios, qu'n mi xi kynimin Tb'anil Tqanil.

Aye nimil etzinqe tu'n qMan Dios

⁹Me metzin kye' ma chi oka te jun tyajil sk'o'nxix tu'n Dios, a Nmaq Kawil toj kya'j, ex te pale tu'n tajb'in te, ex te jun ch'uq xjal xjanxix,¹ ex te jun tnam, a teku Dios,^m tu'ntzintla t-xi kyq'ma'nji'y a tb'anil t-xilin Dios,ⁿ a xtxkon kye'y tu'n kyetzta tojjo tqxopinil il, tu'n kyokxa tojjo tspiky'emil te jun majx.^o ¹⁰Qu'n ojtxe, nti'taq kymujb'il kyib'a, me atzin ja'lin, ma chi oka te Ttanim Dios. Ex ojtxe, na'mtaq tu'n tyek'in te Dios tq'aq'b'il tk'u'j kyi'ja, me atzin ja'lin ma tzaj q'aq'in tk'u'j kyi'ja.^p

Chi b'et-xixa toj tumil, tu'n kyajb'i'n te Dios

¹¹Ayi'y werman, nimx nk'u'ja kyi'ja, ayi'y nyakuj b'etin xjalqi'y tzalun twutz tx'otx'. Nchin kub'sin nwutza kye'y, tu'n

tkub' kytzyu'n kyib'a ti'jjo kyachb'ila, a nya wen, a nchi q'ojin ti'lj kyanmi'n. ¹²Ex chi b'et-xa toj tumil kyxoljo nya nimil. Ikytzi'n, exla qa nchi yolb'in kyi'ja, a nyakuj aj ilqi'y, me k-okil kyka'yin ajo kyb'inchb'i'n wen, ex kchi nimsil tb'i qMan Dios, aj tpon q'ij tu'n kynimin.

¹³Kyniminqekuj'i'y tkyaqil kawb'il tzalun twutz tx'otx', qu'n tu'n nimilqi'y; tze'nku te nmaq kawil, noq tu'n toklin nimxix, ¹⁴ex ikyxjo kye aj kawil, a sma'nqe tu'n, tu'n kyukb' kawitjo b'inchil il, ex tu'n kyyolin wen kyi'ljjo aye nchi b'inchin b'a'n. ¹⁵Qu'n ate Dios taj tu'n tkub' kyb'inchinji'y wen, tu'ntzintla mi chi kyb'inxjal kyyoljo, a nchi yolb'in kyi'ja, aye' nti' kynab'l, ex nti' tumil kyyol. ¹⁶Qu'n tzaqpinqi'y tjaq' kawb'il tu'n kyb'inchin tze'nku kyaja, me mi tz'ajb'i'n tzaq'b'ib'l lu'n kyu'n, tu'n kyb'inchin il; qala' chi anqi'n tze'nku jun taq'nil qMan Dios. ¹⁷Kyq'onxsi'n nimb'il te tkyaqil. K'u'jlinqekji'y jni' nimil. Tenxit tchewil Dios kyi'ja. Ex kyniminkuji'y nmaq kawil.

B'a'n tu'n tiky'x yajb'il qu'n tze'nku te Crist

¹⁸Ayi'y aq'nil, kyniminkutzinji'y tajaw aq'untl, nya noq o'kxjo kye wenqe kye'y, ex tb'anilqex toj kywutza, qala' ikyxjo kye, a kujqe. ¹⁹Qu'n wenxix te' twutz Dios, qa ma tziky'x yajb'il kyu'n, a nya toj tumil, noq tu'n nimilqi'y ti'lj Dios. ²⁰Me qatzin qa ma kub' kyb'inchinji'y nya wen, exsin qa ma chi ok laqzi'n tu'n tpajjo lo, ¿Ma okpela chi ela wena twutz Dios tu'n tiky'x kyu'n? Me qa cheb'e nkub' kypa'nji'y yajb'il, noq tu'n kyb'inchinji'y wen, axixpente wenjo twutz qMan Dios. ²¹Qu'n tu'npetzi'n, ma qo tzaj ttxko'n Dios tu'n tiky'x qu'n, tze'nku te Crist nim ma tziky'x tu'n, noq tu'n qpaj; ex tu'njo lo, ma tzaj tq'o'n jun yek'b'il qe. ²²Qu'n nti'x jun til kub' tb'inchin, ex mix jun maj kub' tsb'u'n jun a'la.^q ²³Ex tej s-ok yiso'n, ex mi s-aj ttzaq'win tuk'a yasb'il; ex tej s-iky'x jni'

¹2:6 Is. 28:16. ²2:7 Sal. 118:22. ³2:8 Is. 8:14-15. ⁴2:9 Ex. 19:5-6. ⁵2:9 Deu. 4:20; 7:6; 14:2; 26:18; Tit. 2:14. ⁶2:9 Is. 43:21. ⁷2:9 Is. 9:2. ⁸2:10 Os. 2:23. ⁹2:22 Is. 53:9.

yajb'il tu'n, mi xqanb'in kyil'xjal; qala' noq xi toqxenin tib' te Dios, a Kawil tz'aqle tib'aj tkyaqil. ²⁴Ate Crist xi iqin te' jni' qil tu'njo t-xmilil, tej tkyim twutz cruz, tu'ntzintla qkyimqe ti'j tkyaqiljo il, ex tu'n qanq'in toj jun chwinqil tz'aqle. Qu'n tu'n tky'ixjlb'in, ex tu'n tkyimlin twutz cruz, ma qo q'anit.^r ²⁵Ayetzin kye nchi b'ettaqa ojtze tze'nqeku rit ma chi kyij naj.^s Me atzin ja'lin, ma chi ul meltz'aja tuk'a Crist, a Kyik'lel kye'y, ex Ka'yil ti'j kyanmi'n.

Jun tumil kyejo mejeb'lin

3 ¹Ex ikyx kyeji'y xu'jlb'aj, kyniminkuji'y kychmila,^t tu'ntzintla qa at jun n-el ti'jlin Tyol Dios, aku kub' ti'j t'nab'l, nya tuk'a jun yol, qala' noq tu'njo wen nb'ant tu'n, ²aj tok tka'yin chmilb'aj, qa nb'et t-xu'jil tuk'a junch'in tumil ex tuk'a nim tnimb'il te. ³Ex ajo kyb'inchb'in kyib'a, nya o'kxjo tu'n tq'anacha'lix, tze'nku tu'n tb'aj kyxyeb'in kywi'y, noq tu'n kyeyek'in kyib'a, ex tu'n tokx kyq'o'n kyuy te q'anpwaq, ex kyxb'ali'n wiyilxix, noq tu'n kyel wena kywutzxjal.^u ⁴Qala' atzin kyb'inchb'in kyib'a, tu'n tyek'in t-xilin kyanmi'n, ajo tb'anilx tu'n mi naje, tze'nku jun kyanmi'n b'unin ex wenzix, a tb'anilxix twutz qMan Dios. ⁵Qu'n ikytzi'n kyojjo q'ij ojtze, ikytzin xi b'inchine kyib'jo xu'jlb'aj, aye' xjanqexix twutz Dios, ex ma qe kyk'u'j twutz. Ex ma kub' kynimin kychmil, ⁶ikytzi'n tze'nku te Sara, kub' tnimin Abraham, ex xi tq'o'n toklin te tnejil.^v Atzin ja'lin, ayetzin kye', ma chi oka te tal Sara, qa ma kub' kyb'inchinji'y wen, ex qa mi xi kyq'on kyib'a toj xob'ajil twutz tx'otx'.

⁷Ex ikyxjo kye' chmilb'aj, tenxit kynab'la kyuk'a kyxu'jila, ex kyq'onktzi'n kyoklin,^w qu'n nti'xix kyipin tze'nku kye ichin, ex at kyoklin junx kyuk'iy twutz qMan, ti'jjo ak'aj chwinqil, noq tu'n t-xtalb'il Dios. Kyb'inchinkuji'y lo, tu'n nti' jun ti' aku tz'ok miyo'nte kyna'j Diosa.

Ayejo n-iky'x kyu'n, noq tu'n tpajjo wen

⁸Atzin ja'lin, noq tu'n tjapin b'aj nyola, xkel nq'ma'n tu'n kymujb'in te kyib'a kyxolxa tuk'a tzaljb'il, ex tuk'a tq'aq'b'il kyk'u'ja. Tenxit kyk'u'ja kyxolxa nyakuj kyitz'in kyib'a. Kymojim kyib'a kyxolxa tuk'a kymutxb'il kyib'a. ⁹Qa ma tz'ok b'inchin jun nya wen mo jun yasb'il kyij'a, mi tzaj kymeltz'i'n tuk'a juntl nya wen mo juntl yasb'il te t-xel. Qala', b'a'n tu'n t-xi kyqani'n tky'iwb'il Dios kyib'ajjo nchi b'inchin mib'in kyij'a, qu'n ikyxjo kye', ma chi txoklajtza tu'n kyk'montejij'y tky'iwb'il qMan Dios.

¹⁰Qu'n ikytzi'n ntq'ma'n toj Tu'jil Tyol Dios:

Ankye te' taj tu'n ttzalaj toj tchwinqil, ex tu'n tten tkyaqil q'ij toj ttxutxjil, il ti'j tu'n tjk'unte taq', tu'n mi yoline nya b'a'n, ex tu'n mi sb'u'ne kyil'xjal tu'n ttzi.

¹¹B'a'n tu'n tel tpa'n tib' ti'jjo nya b'a'n, tu'n tkub' b'inchitjo wen, ex tu'n tok tilil tu'n, tu'n tknetjo nuk'b'il toj tchwinqil, ex tu'n tok lipe ti'j.

¹²Qu'n axte qAjaw nka'yin kye, a tz'aqleqe, ex nkub' tb'i'n kyna'j Dios.

Me ayetzin kye nchi b'inchin nya b'a'n, nq'ojle qAjaw kyij'.^x

¹³¿Ma atpela jun aku tz'ok b'inchin te jun nya b'a'n kyij'a, qa kukx tok tililjo kyu'n, tu'n tkub' kyb'inchinji'y wen? ¹⁴Exla qa ma tziky'x yajb'il kyu'n, noq tu'njo kychwinqila tz'aqle, me ky'iwinqexixa tu'n qMan Dios.^y Tu'npetzi'n, mi chi xob'a te jun a'la, ex mi ja naj kynab'la. ¹⁵Qala' kynimsinksa tb'i Crist toj kyanmi'n, a kyAjawa, tu'ntzintla b'antnin kyte'n, tu'n t-xi kytzaq'wi'n tkyaqiljo nchi kanin qanilte ti'jjo q'uib'il kyk'u'ja at.^z ¹⁶Me kytzaq'winxa tuk'a jun yol b'unin ex

^r 2:24 Is. 53:5. ^s 2:25 Is. 53:6. ^t 3:1 Ef. 5:22; Col. 3:18. ^u 3:3 1Tim. 2:9. ^v 3:6 Gen. 18:12. ^w 3:7 Ef. 5:25; Col. 3:19. ^x 3:12 Sal. 34:12-16. ^y 3:14 Mt. 5:10. ^z 3:15 Col. 4:6; Eb. 3:6.

tuk'a jun kymutxb'il kyib'a. Chi b'et-xa toj tumil, tze'nkuxjo ntq'ma'n Xewb'aj Xjan toj kyanmi'n, tu'ntzintla ttzaj kytx'ixewjo nchi yolb'in kyil'ja, noq tu'n tpajjo nimilq'iy ti'lj Crist. ¹⁷Qu'n tb'anilx te', tu'n tiky'x qu'n, noq tu'n qb'inchb'in wen, qa iky taj Diosjo, ex nya tu'n qb'inchb'in nya b'a'n. ¹⁸Qu'n aku te Crist tz'aqlenix, ex iky'x kyimin tu'n, noq jun maj tu'n tpajjo qil, awo nya b'a'nqo, ex tu'n qpon ti'n tk'atz Dios. Twutzxix te' qa ma kyim t-xmilil, me atzin ja'llin, itz' noq tu'n Xewb'aj Xjan. ¹⁹Ex tu'njo Xewb'aj Xjan, b'e'x xi' yolil Tb'anil Tqanil kyejo kyimnin jpu'nqekx tojjo kynajb'il kyimnin, ²⁰aye' mi kub' kynimin Tyol Dios ojtxe kyojjo q'ij, tej tzmataq nb'inchin Noé ti'lj arka, exla qa cheb'etaq n-ayo'n Dios kyil'j tu'n tajtz ti'lj kyanmin. Me mix i nimine; qala' o'kxjo wajxaq kyb'aj i klet toj a'.^a ²¹Me atzin a' jun t-xilin yek'b'il te qe ja'llin tu'njo jawsb'il a'. Qu'n ma qo klet tu'njo tx'ajb'il qanmin tu'n Dios, ex nya noq tu'n tel ch'in tz'il ti'lj qxmilil tu'n jun jawsb'il a' toj a'. Qu'n atzinjo jawsb'il a' lo, jun techil qa o txjetjo qanmin twutz Dios noq tu'n tjawlintz anq'in Jesucrist kyxol kyimnin, ²²a o japin toj kya'j kawil tuk'a qMan Dios tib'aj tkyaqil angel, jni' kawil, ex tkyaqil at kyipin, tu'ntzintla tkub' kynimin.

Qo b'et tze'nkuxjo taj Dios

4 ¹Qu'n ikytzi'n tze'nku te Crist, ma tziky'x tu'n toj t-xmilil, exsin ikyx kyeji'y b'a'n tu'n t-xi kyq'o'n kyib'a tu'n tiky'x yajb'il kyu'n, noq tu'n tpaj kynimb'ila. Qu'n alkye' ma tziky'x tu'n toj t-xmilil, tok tilil tu'n, tu'n tkyij ttzaqpi'n il, ²tu'ntzintla mi b'ete tojjo ch'intl tchwinqil tzalu'n twutz tx'otx', a tze'nkuxjo tajb'il kyachb'ilxjal; qala' tze'nkuxitla' tajb'il Dios tuk'a. ³Akuxjo ja'llin, a nkub' kyb'inchintaqa ojtxe, a tze'nkuxjo kytzeqb'ilxjal nya nimilqe. Qu'n ikytaqtzin nchi b'eteji'y tojjo jni' nya wen, ex nimkutaq n-el kyanmi'n ti'lj,

ex tx'ujtinelq'iy, ex manyor ky'a'ilqil'iy, ex noqx nchex lipe ti'lj tkyaqiljo il, ex nchi k'uli'n kywutzjo kywutzb'iyil junxil kydiosxjal. ⁴Me atzin ja'llin, nya wen n-ele toj kywutzxjal, tu'n mi nchi b'etla toj kyachb'il junx kyuk'a. Tu'npetzi'n, nchi yolb'in nya wen kyil'ja. ⁵Me nya yajku kchi okil toj pa'b'in twutzjo Dios, a Kawil kyib'ajjo tkyaqil kyimnin, ex aye itz'qextaq. ⁶Qu'n ayetzi'n, a o chi kyim, ma yolajtz Tb'anil Tqanil kye, tu'ntzintla tanq'in kyanmin tu'n Dios, exla qa ma kub' kyximinxjal qa nti' kyoklin tu'n kyanq'in tzalu'n twutz tx'otx'; ex b'e'x i kub' kyb'yo'n.

⁷Qu'n ch'ix tu'n tjapin b'aj tq'ijil tzalu'n twutz tx'otx'; tu'npetzi'n, tenxix kynab'la, ex kytzyumtzin kyib'a, tu'n kyokxa toj na'lj Dios. ⁸Me tib'aj tkyaqiljo lo, axix il ti'ljjo kyk'u'jb'il kyib'a, qu'n atzin kyk'u'jb'il kyib'a, knajsitil nim il tu'n.^b ⁹Kyk'momtzin kyib'a toj kyjay jun tuk'a juntl,^c ex mi jawje kyk'u'ja kyxolxa. ¹⁰Teyile junjun b'a'n tu'n tajb'in kye txqantl, a tze'nxjo toklin, a ma tzaj tq'o'n Xewb'aj Xjan, tu'ntzintla t-xi tsipi'n t-xtalb'il Dios teyile junjun atx taj te. Kyb'inchinkuy tkyaqiljo lo tze'nku jun tb'anil nejinel tib'aj aq'untl, a nximin wen ti'lj tkyaqiljo atx taj te. ¹¹Ikytzi'n, qa at jun at toklin tu'n tyolin, noqit yolin tze'nkuxjo Tyol Dios. Ex qa at jun at toklin tu'n tajb'in kye txqantl, noqit tz'ajb'in tuk'a tkyaqil tipin, tze'nkuxjo ma tzaj tq'o'n Dios, tu'ntzintla tkyaqiljo nb'ant, b'ant-xitla te nimsb'il tb'i Dios, noq tu'n Jesucrist, a nimxit tb'i toj tkyaqil tipin ja'llin ex te jun majx. Ikyxitjo.

Qa ma tziky'x qu'n tu'n tpaj qnimb'il

¹²Ayi'y werman, at nk'u'ja kyil'ja. Mi chi jaw ka'y'laja tu'n tkyaqiljo n-iky'x kyil'ja, nyakuj jun ti', a nti'taq tb'ajil. ¹³Qala', chi tzalajxa tu'n n-iky'x kyu'n tze'nku s-iky'x tu'n Crist, tu'ntzintla kynojxa tuk'a tzaljb'il, aj tuljo tqoptz'ajiyil tulil.^d ¹⁴Ex qa ma chi ok

^a 3:20 Gen. 6:1-7:24. ^b 4:8 Pr. 10:12; 1Co. 13:7. ^c 4:9 Ro. 12:13. ^d 4:13 Ro. 8:17; 1Pe. 4:1.

yiso'n noq tu'n tpaj Crist, at tky'iwb'il kyib'aja, noq tu'n Xewb'aj Xjan kyuk'iy, a T-xew Dios nqoptz'aj wen. ¹⁵Ex qa at jun kye' n-iky'x tu'n, me noqit nya tu'n tb'iyb'in, mo tu'n telq'b'in, mo tu'n jun il, ex nya tu'n tlimo'n tib' ti'jjo a nti' toklin ti'j, qu'n kykyaqilxo lo n-iky'x kyu'n noq tu'n xjo kyb'inchb'in. ¹⁶Me qa at jun n-iky'x tu'n, noq tu'n tpajjo tb'i Crist, mina jaw tx'ixwe tu'n; qala' b'a'n tu'n tnimsin tb'i Dios, qu'n tu'n at toklin tu'n tok tb'i te nimil ti'j. ¹⁷Qu'n ch'ix tjapin tq'ijil tu'n qok qkyaqilx toj pa'b'in twutz Dios, ex kxel xkye kyxol nimil. Ex qa il ti'j tu'n tkawin Dios kyib'aj nimil, ¿Yajtzila kye, a mi xi kynimin Tb'anil Tqanil, a tzaj tq'ma'n Dios? ¿Ja'tzila kchi kanile?

Ikytzi'n ntq'ma'n toj Tu'jil Tyol Dios: ¹⁸Qa kuj xi klete kye' tz'aqleqe, ¿Yajtzila kye nya wenqe ex b'inchil ilqe?'

¹⁹Tu'npetzi'n, aye n-iky'x kyu'n, tze'nkuxjo tajb'il qMan Dios, b'a'n tu'n tok tilil kyu'n, tu'n tkub' kyb'inchin wen, ex tu'n t-xi kyoqxenin kyanmin toj tq'ob' Dios, a Ch'iysilkye, qu'n kukx njapin b'aj Tyoljo.

Nxi tq'o'n Pegr tumil kye nimil

5 ¹Atzin ja'lin, kxel nq'o'n tumil kye'y, ayi'y nejinel kyxol Ttanim Dios, qu'n ikyx weji'y, at wokli'n tze'nkuxjo kye'. Ex o chi nlijiy jni' ikyx tu'n Crist, ex knmujb'e wib'a kyuk'iy toj kya'l, aj tpon tq'ijil tqoptz'ajiyil Crist. ²Ayi'y nejinel, kyka'yinktzinji'y nimil ti'j Dios, a oqxeninqe kye'y, tze'nku jun wen kyik'lel kyi'lj trit. ³Kyb'inchima tuk'a tkyaqil kyanmi'n, tze'nkuxjo taj Dios, nya noq tu'n at kyaq'i'n kyi'lj, ex nya noq tu'n kykanb'in pwaq, qala' tuk'a tkyaqil kyajb'ila. ⁴Ex mi tz'ok kyq'o'n kyib'a te kyajawjo oqxeninqe kye'y; qala' tok tilil kyu'n, tu'n kyoka te jun yek'b'il kywutz. ⁵Qu'n tu'ntzin aj tul Crist, ajo Tnejilxix Kyik'lel, ktzajil

kytzyu'n jun oyaj tb'anilx, a mi b'aj, qala' kqoptz'ajiyil te jun majx.⁸

⁵Ex ikyx kyeji'y, ayi'y ku'xinqe, kyniminqekuji'y at kyoklin kyib'aja. Ex kykyaqilxa, tu'n tkub' kymutxsin kyib'a jun tuk'a juntl, qu'n ntq'ma'n toj Tu'jil Tyol Dios:

At tq'oj Dios kyi'jjo aye njaw kynimsin kyib',
me kxel tq'o'n t-xtalb'il kyib'ajjo mutxin kyten.^h

⁶Tu'npetzi'n, kymutxsin ku kyib'a twutz Dios, a nimix tipin, tu'ntzintla kyjaw nimsi'n tu'n, aj tpon tq'ijil.ⁱ

⁷Kyoqxeninxji'y tkyaqiljo nb'aj kyk'u'ja ti'j toj tq'ob' Dios, qu'n nq'aq'in tk'u'j Dios kyi'ja.^j ⁸Tenxit kynab'la, ex kyka'yinktzin kyib'a, qu'n a tajaw il ajq'oj kyi'ja, ex nb'eteje kyi'jiliy jyol tumil tu'n kyb'aja tu'n, ikyx tze'nku jun b'alun ntzanin wen. ⁹Chi we'kuxixa twutz toj kynimb'ila, qu'n b'i'n kyu'n, qa kykyaqil nimil toj tkyaqil twutz tx'otx', ikyx n-iky'xjo kyu'n, tze'nkuxjo kye'.

¹⁰Tiky'linxi ch'in yajb'il kyu'n toj jte'b'in q'ij, axte Dios, a tzaj q'o'nte t-xtalb'il kye'y, k-okil q'o'n kye'y tz'aqle, jikyinxix ex kujxix, tu'n mi yekje, a ma tzaj txkon kye'y, tu'n kyoka te tk'wal, ex tu'n kyxi' toj tqoptz'ajiyil kya'l te jun majx noq tu'n Crist. ¹¹Noqit tkyaqil tipin tuk'a, ja'lin ex te jun majx.

Jun yol tu'n tjapin b'ajjo u'j lo

¹²Ma kub' ntz'ib'inji'y kab'e tal nyola lo, noq tu'n Silvano,^k jun tb'anil erman toj nwutza. Noq ch'in nyola, tu'n t-xi nnimsi'n kyk'u'ja, ex tu'n nkujsinte nyola, qa twutzxixjo a t-xtalb'il Dios. Tu'npetzi'n, chi we'kuxixa toj.

¹³Ajo Ttanim Dios toj Babilonia, a sk'o'n tu'n Dios ikyxjo tze'nku kye, ex Marks,^l a nyakuj nk'wala, nxi kysma'n q'olb'il kye'y. ¹⁴Kyq'olb'ink kyib'a kyxolxa tuk'a tkyaqil kyanmi'n. Noqit a tnuk'b'il Dios kyib'aja kykyaqila, ayi'y nimilqiy ti'j Crist.

^e 4:18 Pr. 11:31. ^f 5:2 Jn. 21:15-17. ^g 5:4 Eb. 13:20. ^h 5:5 Pr. 3:34; Sant. 4:6. ⁱ 5:6 Mt. 23:12; Lc. 14:11; 18:14; Sant. 4:10. ^j 5:7 Sal. 55:22; Mt. 6:25-34. ^k 5:12 Silvano atqaj juntl tb'i, a Silas; Kyb'i. 15:22, 40. ^l 5:13 Kyb'i. 12:25; 13:13; 15:37-39; Col. 4:10; Flm. 24.

Tkab' Tu'j Pegr

A tkab' u'j lu'n tu'n Pegr noq o'kxtza nyoline te q'uib'il kyk'u'j nimil tu'n tok kyka'yin kyib' ti'l'jo tkyaqil xnaq'tzb'il, a nya b'a'n, ex ti'l'jo b'inchj il, a otaq tz'oksin kyxol nimil ti'l'j qAjaw. N-ok tilil tu'n Pegr tu'n kywe'xix nimil toj kynimb'il ex toj xnaq'tzb'il, a ntzaj yek'in kyu'n a o kyli qAjaw tu'n kywutz. Qu'n at juntl xnaq'tzb'il nya wen, ex o b'ijte ntq'ma'n qa nya twutzx tu'n tul qAjaw juntl majl, qu'n atzin tq'ijil nb'ajik ex nb'ajik, ex nlay tzul juntl majl, chi chi'.

O tzaj xkye tu'j Pegr tuk'a jni' tb'anil tumil te kychwinqil nimil tze'nku nimb'il, tb'anil b'inchb'in, ex nab'l, ex tu'n kyjk'unte kyib', ex tu'n kyayon tuk'a q'uib'il kyk'u'j tkyaqil tajb'il qMan, ex k'ulb'il twutz Dios, ex kysol'jil ex kyk'u'jb'il kyxolx (capítulo 1). Ex nchi el tiky'in a xnaq'tzil nya toj tumil (cap. 2), ex tu'n tb'aj ntzaj tna'n juntl majl ti'l'jo twutzxix tulil qAjaw. Ntchiky'b'in ti'l'jo tulil, a na'mx tb'aj, qu'n ate Dios taj tu'n tze'nku amb'il, tu'ntzintla kymeltz'aj tuk'a, ex tu'n tkyij kytzaqpi'n tu'n kyb'inchin il (cap. 3).

Jun q'olb'il

1 ¹Ayi'n Simun, a Pegr nb'i'y, jun taq'n'il ex jun tsanjil Jesucristq'i'n.^a Kxel ntz'ib'inji'y u'j lu'n te kye'y, a ayi'y at jun kynimb'ila tb'anilx tze'nku qe', noq tu'n Dios, a qAjaw Jesucrist, a tz'aqlexix. ²Noqit aku ch'i'y t-xtalb'il Dios ex tnuk'b'il kyuk'i'y, tu'njo ma tz'el kyniky'a ti'l'j Dios ex ti'l'j qAjaw Jesús.

Qo b'et tojxix tumil twutz qMan Dios

³Noq tu'n tipin Dios, ma tzaj tq'o'n tkyaqil, a at tajb'in qe, tu'n qb'et tojxix tumil tzalu'n twutz tx'otx' ex toj qanmin, noq tu'n ma tzaj tyek'in Dios tu'n tel qniky' ti'l'j Jesús, a tzaj txkonqe tu'n nimxix toklin ex tkyaqil twenil. ⁴Ex noq tu'n tkyaqiljo lo, tzaj tq'o'n jun kujsb'il tyol, a nim t-xilin, ti'l'j tkyaqiljo wen, a taj tu'n tb'inchin qil'j, tu'ntzintla noq tu'njo yol lo, ma qo ok tz'aqle tze'nku te Dios, tu'ntzintla qel oq twutzjo tkyaqiljo nya wen, a tzajnin ti'l'jo jni' achb'il te twutz tx'otx'.

⁵Tu'npetzi'n, tz'okx tilil kyu'n, tu'n tok tz'aqsitjo kynimb'ila tu'njo kywenila, ex tu'n tok tz'aqsitjo kywenila tu'n kynab'la,

⁶ex atzin kynab'la, tu'n kytzyunte kyib'a, ex atzi'n kytzuyb'il kyib'a, tu'n kukx tok tilil kyu'n toj kynimb'ila, ex atzin tu'n tok tilil kyu'n, tu'n kukx kyximi'n ti'l'j qMan Dios toj kychwinqila, ⁷ex atzin kyximb'ila, tu'n kymujb'il kyib'a kyxolxa, ex atzin kymujb'il kyib'a, tu'n kyk'u'jlinti'y tkyaqil. ⁸Qa ma ch'i'y tkyaqiljo lo toj kychwinqila, nimxix kyajb'in te qMan Dios, ex nyaxla noq kukx s-el kyniky'a ti'l'j qAjaw Jesucrist. ⁹Me ayetzin xjal, exla qa jun nimil, a nti'l'jo lo kyuk'a, noq o'kx n-el kyniky' ti'l'jo te twutz tx'otx', ex ma tz'ok kyjpu'n kywutz ti'l'j Dios, ex ma tz'el naj toj kyk'u'j, qa o chi txjet tojjo kyil.

¹⁰Tu'npetzi'n werman, qa ma chi txokli'y, ex qa ma chi jaw sk'o'n tu'n Dios, tz'okx tilil kyu'n, tu'n kykujixa tojjo lo, noq tu'n kyb'etin toj tumil. Qu'n qa ma b'ant kyu'n ikyjo, nlay chi kub' tz'aqa toj kynimb'ila tzalu'n twutz tx'otx'. ¹¹Ex nya noq o'kxjo, qala' ktzajil tq'o'n jun q'olb'il kye'y tu'n kyokxa toj kya'j te jun majx, ja' nkawin Jesucrist, a qAjaw ex Klolqe.

¹²Tu'npetzi'n, kukx nxi nna'nji'y ti'l'j tkyaqiljo lo, tu'ntzintla kukx kyweji'y

^a 1:1 Mt. 4:18; Mr. 1:16; Lc. 5:1-11.

toj kynimb'ila, noq tu'njo yol twutzxix, a at kyuk'iy. ¹³Qu'n at wokli'n tu'n kyxi nk'asi'n toj kynimb'ila kyu'njo tumil lo, a na'mxtaq nkyima, ¹⁴qu'n a qAjaw Jesucrist o q'mante we'y qa ch'ix tpon q'ij tu'n nkyima. ¹⁵Tu'npetzi'n, tok tilil wu'n, tu'n t-xi nq'ma'n kyey tu'n mi tz'el nnaje tkyaqiljo lo toj kyk'u'ja, aj wiky'a tzalu'n twutz tx'otx'.

Twutzxix te' Tyol Dios

¹⁶Qu'n atzin xnaq'tzb'il xi qq'o'n kyey ti'ljo tipin ex tulil qAjaw Jesucrist, nya noqx kyyolxjal te sb'u'b'l. Qala', ma tz'ok qka'yin qAjaw tuk'a tkyaqil tipin kyu'nkuxix qwutza. ¹⁷Qu'n qli'y qa nimxix toklin Jesús, ex nimx tqoptz'ajiyil, te' t-xi tq'ma'n Dios, a wenxix ex nimxix tb'i: Apen weji'y nk'wal, k'u'jlin wu'n, a nchin tzalaja ti'l'ch. ¹⁸Qu'n ajinqo'y o qo b'in te tyol, a tzaj toj kya'j, qu'n oto'taqa tuk'a tib'ajjo wutz xjanxix.^b

¹⁹Qu'n tu'n tkyaqiljo ma qli'y, atzin ma kujsin te' kyyol yolil Tyol Dios, aye i k'monte Tyol ojtxe. Tu'npetzi'n, b'a'n tu'n t-xi kyq'o'n amb'il ti'l'jo yol lo tu'n kykleta, ikyx tze'nku nxi kyq'o'n amb'il ti'l' jun tzaj nk'ant toj qxopin, tzmaksi aj tul Jesús juntl majl tze'nku jun ak'aj q'ij. Ex atzin ja'lin, antza ta' Jesús toj kyanmi'n nqoptz'aj tze'nku che'w ma tij, a nyek'in qa ch'ix tul tq'ijil. ²⁰Tu'npetzi'n, ilxix ti'l' tu'n tel kyniky'a ti'l'jo lo: Qu'n nti' junte yol tz'ib'in toj Tyol Dios, a aku pjet tu'n jun xjal noq tze'nku taj. ²¹Qu'n ayetzin yolil Tyol Dios ojtxe, mi xi yolil a tze'nkuxtaqjo kyaj tzalu'n twutz tx'otx'. Qala' ayetzin ichin lu'n i yolil, ex kub' kytz'ib'in tze'nkuxtaqjo taj Dios, qu'n q'i'nqetaq tu'n Xewb'aj Xjan.

Aye xnaq'tzil nya toj tumil

(Jud. 4-13)

2 ¹Qu'n ikytaqtzi'n ojtxe, attaqxjal nyakuj yolil Tyol Dios kyxol aj Judi, a nya twutzx; exsin ikyxjo ja'lin kyxola. At xnaq'tzil, a nya twutzx kyyol.

Ex cheb'e nchi xnaq'tzin noq kyximxjal, a aku qo naj tu'n. Ex n-el kyil'n toklin qAjaw, a xkotpinkye toj il. Noq tu'njo lo, liwey kchi najil te jun majx. ²Nimxjal nxi lipe kyil'j, noq tu'n nxi kyq'o'n amb'il tejo kyachb'il. Ex noq tu'njo lo, nchi yolb'inxjal nya b'a'n ti'l'jo qnimb'il, a aku Tb'anil Tqanil twutzxix. ³Noq kyaj tu'n kykanb'in pwaq kyil'ja; kyaj tu'n kykub' sb'u'n kyu'n, tu'n jun xnaq'tzb'il kyeku. Me kchi najil te jun majx, qu'n atxix ojtxe b'antnin ti'l' tu'n kynaj.

⁴Qu'n mipe xkub' tnajsin Dios kyil angel xkub' kyb'inchin, aye o chex lipe ti'l' tajaw il; qala' ma chex t-xo'n toj najin, ex ma chi kyij ttzaqpi'n toj qxopin, k'lonqe tu'n kxb'il, tzmaksi aj tpon tq'ijil pa'b'in. ⁵Ex mixpe kub' tnajsin Dios kyilxjal ojtxe, a nya wenqe; qala' tzaj tsm'a'n nimku a' kyib'aj, tu'n kykyim. Me o'kx Noé klet kyuk'a wuq tuk'a, qu'n wen te Noé, ex nyolintaq ti'l' jun chwinqil jikyin. ⁶Ex xi tq'o'n Dios qanb'il tib'aj xjal kyojjo tnam Sodoma ex Gomorra, noq tu'n ttz'e'y te jun majx,^d tu'n kyok te jun yek'b'il ja'lin ti'l' ti' kb'ajil kyil'jo tkyaqil xjal, a nya wenqe. ⁷Me o'kx Lot klet kyxol, a jun ichin wentaq, qu'n ma tzaj tb'is, te' tok tka'yin kychwinqiljo xjal aj ilqe.^e ⁸Qu'n atzin ichin b'a'n, a najle kyxol, tzun nb'isintaq toj tanmin junjun q'ij ti'l' tkyaqil il n-ok tka'yintaq, ex n-ok tb'i'ntaq kyu'nxjal, aye' a nya tzyu'n kyib'. ⁹Ikytzi'n, b'i'n qu'n qa nchi kletjo xjal tu'n qAjaw, tojjo tkyaqil n-iky'x kyil'j, qu'n q'o'n kyib' te. Me meqetzin kye, a nchi b'inchin nya wen, ite'kx tjaq' tkawb'il Dios ja'lin, ex aj tul tq'ijil pa'b'in, kchi xe'l toj najin te jun majx. ¹⁰Ex kkawil Dios kyib'ajjo a lipcheqex ti'l'jo kyachb'il, a ojtxe kyten, ex n-el kyil'jin alkyechaqku kyoklin kawil. Ma kuj kynab'l, ex njaw kynimsin kyib'. Nti' kyxob'il tu'n kyyasin kyil'j angel ex jni' taq'nil tajaw il. ¹¹Me meqetzin kye' t-angel Dios, exla qa nimxix kyoklin ex nimxix kyipin, nti' n-okx kyq'o'n kyib' tu'n kypatin, ex tu'n

^b 1:18 Mt. 17:1-5; Mr. 9:2-7; Lc. 9:28-35. ^c 2:5 Gen. 6:1-7:24. ^d 2:6 Gen. 19:24. ^e 2:7 Gen. 19:1-16, 29.

kyyasin kyi'ljjo tajaw il ex jni' nmaq tkawb'il. ¹²Me ayetzin xjal lo, nchi yasin kyi'ljjo a mi n-el kyniky' te. Nti' kynab'l, qala' ikytzin kyte'n tze'nqeku txuk toj k'ul, a il ti'lj tu'n kyok tzyet, ex tu'n kykub' yuch'it te jun majx. ¹³Ok ktzajil nya wen kyib'aj tu'n Dios, tu'n kyb'inchb'in nya wen. Qu'n toj kywutz, jun tzaljb'il tu'n nxi kyq'o'n kyib' jun paqx tze'nku ntqanin tachb'il kyxmilil. Ayejo xjal lu'n, jun tx'ixwejlil ex jun tz'il kyxola, qu'n exla qa nchi wa'n kyk'iy kyxol Ttanim Dios, me nchi jyo'n tumil tu'n kyok lipe ti'lj b'inchj il. ¹⁴Qu'n tkyaqil qya, aj tok kyka'yin, n-el kyanmin kyi'lj tu'n kyky'aljin kyuk'a, ex mi nchi sikyte tu'n kyb'inchin aj pajil. Ex kukx nchi xmoxin kyi'ljjo a nya kujqe toj kynimb'il. At-xix kynab'l tu'n tpon kyk'u'lj ti'lj ti'chaqku, me at tqanb'il Dios kyib'ajjo xjal lu'n. ¹⁵Qu'n ma chi naj noq tu'n ma chi el txalpaj ti'ljjo b'e jikyin. Ex ma chi ok lipe ti'ljjo tumil tu'n Balaam ojtxe, a tk'wal Beor, a tajtaq tu'n tkab'in pwaq noq tu'n jun tumil nyakuj tzajnin te Dios. ¹⁶Me b'e'x ok miyo'n tu'n Dios ti'ljjo til, noq tu'n tyoljo bur, a mib'in yolin. Me tu'n Dios, b'ant tyolin tze'nku jun xjal noq tu'n twe' a kab'e tk'u'lj Balaam.^f

¹⁷Me ayetzin xnaq'tzil nya wen lu'n ikyqetzi'n tze'nku jun xoch nti' a' toj, qu'n nti' Tyol qMan kyuk'a; ex tze'nku jun muj iqin tu'n kyq'iq', a jun paqx n-iky'. Me ma kub' tqanb'il Dios kyib'aj, a tu'n kyten toj manyor qxopinx te jun majx. ¹⁸Qu'n nchi yolin tuk'a jun yol fb'anilx, noq tu'n kynimsin kyib', me nti' tajb'in kyxnaq'tzb'il. Qu'n noq kyu'n kytzeq ex jni' achb'il, a ntqanin kyxmilil, kyaj tu'n kyxmoxin kyi'ljxjal, a nya kujqe toj kynimb'il, aye' tзмаqe n-el kypa'n kyib' kyi'ljjo b'inchil il. ¹⁹Aye xnaq'tzil lo nchi suqin jun chwinqil te tzaqpib'l nyakuj tb'anilx wen, a nya il ti'lj tu'n tkub' kynimin alkye nuk'b'il. Me ayekupekye ma txi kyq'o'n kyib' toj tkyaqil kyachb'il, me nti' tumil tu'n

kytzaqpaj. Qu'n tu'n nti' kytzaqpib'l, qa ma chi kub' tu'njo jun ti', ex ayetzin kye xnaq'tzil lo ma chi kub' tu'nxjo kyil.^g ²⁰Me ayetzin kye', a o tz'el kyniky' te qAjaw ex Klolqe Jesucrist, ma chi tzaqpaj kye' te tkyaqiljo nya wen te twutz tx'otx'. Me qatzin qa ma txi kyq'o'n kyib' tu'n kymeltz'aj juntl majl toj il, ma chi kub' tu'n, ex nimxixla tqanb'il Dios kyib'aj, a tze'nku tej na'mtaq kynimin.^h ²¹Wenxitle kye xjal lu'n, noqit mi s-el kyniky' ti'ljjo Tb'anil Tqanil, a twutzxix, tze'nku tu'n tel kyniky' tejo a xjan Tyol Dios, ex tu'n tel kypa'n kyib' ti'ljjo a saj tq'ma'n kye. ²²Me noq tu'n kymeltz'aj juntl majl tojjo ojtxe kyten, ma japin te' kyyolxjal lu'n kyi'lj: Ma meltz'aj tetx'yan juntl majl wa'l te' t-xab';ⁱ ex ikyxjo te kuch: Akxtaq tb'aj txjet ti'lj, ma txi' juntl majl tolil tib' toj xoq'lch.

A tulil qAjaw juntl majl

3 ¹Ayi'y werman k'u'jlinqi'y wu'n, atzin lu'n tkab' wu'ja kxel ntz'ib'i'n kye'y. Kyojjo kab'e u'lj wajtaqa tu'n kyxi' nk'asi'n toj kyanmi'n tu'n kyximi'n tuk'a tumil. ²Ex kyna'ntzinji'y kyyoljo xjan yolil Tyol Dios, aye i k'monte Tyol ojtxe, kyi'ljjo xnaq'tzil nya wen, ex ikyxjo atzin nuk'b'il kyij tq'o'n qAjaw ex Klolqe Jesús noq kyu'n tsanjil, a q'uqle kyk'u'ja kyi'lj.

³Ilxix ti'lj tu'n tel kyniky'a te, qa aj ch'ixtaq tjapin b'aj tq'ljil tzalun twutz tx'otx', chi ul xma'x kyxola, a nchi b'et tze'nku ntqanin ojtxe kyten.^j ⁴Ex okla kyq'ma': ¿Nta'tzintz qa tzul Crist juntl majl? Axla twutz mila tzulxte. Qu'n qa ma tzul Crist klol kye' toj Ttanim, ¿Tiqu'ntz nb'aj kyimik nejinel qxol? Qu'n kyka'yinktzin: Tkyaqilx te ikyx tten tze'nkuxjo tzaj xkye twutz tx'otx' te tnejil, chi chi'.^k

⁵Me noq tu'n kyky'e' tu'n tel kyniky' te, ex tu'n tzaj kyna'n, qa nya ikyx te tten tze'nkuxjo tzaj xkye ojtxe. Qu'n noq tu'n Tyol Dios, kub' tb'inchin kya'lj, ex kub' tb'inchin tx'otx' toj tk'u'lj a', ex

^f2:16 Num. 22:4-35. ^g2:19 Jn. 8:34; Ro. 6:6, 16. ^h2:20 Mt. 12:45. ⁱ2:22 Pr. 26:11. ^j3:3 2Tim. 3:1-5; Jud. 18. ^k3:4 Ez. 12:22.

tu'n a' tzaje tq'o'n Dios kychwinqil tkyaqil twutz tx'otx'.¹ ⁶Me tu'nxjo a', kub' tyuch'in Dios tkyaqil.^m ⁷Ex ikyxjo ja'lin, atzin kya'j exsin tx'otx' k'u'nqce tu'n tyuch'it tu'n q'aq' tu'nxjo Tyol Dios. Tojjo q'ij anetzi'n, ktzajil tkawb'il Dios kujxix wen kyib'aj tkyaqil aj il. Ok kchi najil te jun majx.

⁸Ex ayi'y werman, mi tz'el naj toj kyk'u'ja, qu'n toj twutz qAjaw jun q'ij iky n-ele tze'nku mil ab'q'e, ex mil ab'q'e iky n-ele tze'nku jun q'ij.ⁿ ⁹Nya noq tu'n ky'ajte Dios tu'n tjamin Tyol tu'n, tu'n tul Crist, tze'nku nkyq'ma'n junjun. Qala' n-ayon tu'n kyb'inchinxjal kyten, qu'n nya taj tu'n kynajxjal, qala' tkyaqilx tu'n kyt'ixpinte kychwinqil.^o

¹⁰Me metzin te' tq'ijil qAjaw, ilxix ti'j tu'n tul. Me nti' tquanil, tze'nku tulil jun ileq' toj qniky'in.^p Antza kky'ele kya'j, njulin wen, ex tkyaqil ktz'e'yil tu'n q'aq'. Ex tkyaqil kyb'inchb'inxjal kyjel chiky'b'it twutz qMan Dios toj pa'b'in. ¹¹Axla twutz ok kb'ajil te' ikyjo. Tu'nnpetzi'n, il ti'j tu'n kyb'eta tuk'a jun kychwinqila xjanxix ex tz'aqle. ¹²Ex kyonkutzinji'y tq'ijil Dios tuk'a tzaljb'il, ex kyb'inchinkuy tajb'il, tu'ntzintla tzaj laq'e tq'ijil, ja' tu'n tb'aje kya'j tu'n q'aq', ex tkyaqiljo at, k-elil oq' toj taq' q'aq'.

¹³Me metzin qe tzun nqo ayo'n ti'j jun

ak'aj kya'j ex jun ak'aj tx'otx', a o tq'ma Dios,^q a ja' ktenb'ile' tkyaqiljo wen te jun majx.

¹⁴Tu'nnpetzi'n, ayi'y werman, k'u'jlinq'iy wu'n, a na'mxtaq tkanin tq'ijiljo lo, kyq'onka tilil tu'n kyb'eta tz'aqle ex tuk'a tumil, ex tuk'a tnu'k'b'il Dios toj kychwinqila. ¹⁵Tz'eltzin kyniky'a te, qa ajo oyb'il te Dios tu'n tul juntl majl, noq tu'n tzaj tq'o'n amb'il tu'n kyklet-xjal. Qu'n ikyxjo o kub' ttz'ib'in erman Pabl, a k'u'jlin qu'n, tuk'a tkyaqil t'nab'l, a xi tq'o'n Dios te. ¹⁶Qu'n toj tu'j, nim o yolin ti'jjo lo. Ex atku maj, kuj ch'in tu'n tel qniky' te, ex ayetzi'n nya kuj toj kynimb'il exqetzi'n nya jikyin kynab'l, nkytx'ixpin aye tu'j Pabl, ikyxjo tze'nku txqantl Tyol Dios, noq tu'n tok tze'nkuxjo kyaj. Me ok kchi najil tu'n ikyjo.

¹⁷Ayi'y werman, k'u'jlinq'iy wu'n, ma kyb'i'y tkyaqiljo lo. Tu'nnpetzi'n, kya'y'inktzin kyib'a, tu'ntzintla mi chi oka lip'e'y kyijjo xnaq'tzb'il, a sb'u'b'l ex kyij' xjal, a mi kytzyu'n kyib', tu'n mi chi kub'e tz'aqi'y tojjo kyokli'n, a kynimb'ila jikyin wen.

¹⁸Qala' chi ch'iyxa toj t-xtalb'il Dios ex toj kyojtzqib'la ti'jjo qAjaw ex Klolqe Jesucrist; nimxit tb'i ja'lin ex te jun majx. Ikxyitjo.

¹3:5 Gen. 1:6-9; Sal. 24:2. ^m3:6 Gen. 7:11-24. ⁿ3:8 Sal. 90:4. ^o3:9 Ez. 18:23. ^p3:10 Mt. 24:43; Lc. 12:39; 1Tes. 5:2; Tchi. 16:15. ^q3:13 Is. 65:17; 66:22; Tchi. 21:1.

Tnejil Tu'j Juan

Ajo u'j lo tz'ib'in tu'n Juan, a tsanjil Jesús, a kub' tz'ib'in te' Tb'anil Tqanil, a Tu'j Juan. Ajo t-xilin tojjo tu'j lo, qa nqk'u'jlin Dios, il ti'j tu'n qk'u'jlin te qib' qxolx.

Tojjo u'j lo, nyolin Juan oxe tumil a nimxix t-xilin. Atzin tnejil tumil ntq'ma'n, qa ma qo tzaqpa'j toj il noq tu'n tkyimlin Tk'wal Dios, a Jesucrist, qu'n ankye te', a tzunx nb'et toj qxopin noq tu'n tpaj til, nlayx ten te' tmujb'il tib' tuk'a Dios, qu'n ate Dios spiky'in (1:5).

Atzin tkab' tumil, a nimxix t-xilin tojjo u'j lo, atzin tu'n tten qk'u'jb'il qib' qxolx, qu'n atzinte nuk'b'iljo q'ontz te tnejil tu'n Jesucrist. Ex axsa tzajnin ti'j Dios, qu'n ate Dios nimxix tq'aq'b'il tk'u'j (4:8, 16), ex qu'n ate Dios s-ok k'u'jlinqe te tnejil (4:19). Qu'n qa at jun nq'ma'n te qa at tmujb'il tib' tuk'a Dios, ex qa mi nchi ok tk'u'jlin tuk'a, nti' tmujb'il tib' tuk'a Dios ikyjo.

Atzin toxin tumil, a nimxix t-xilin, a qnimb'il twutzxix. Nyolin Juan kyil'j junjun, a ma tz'ex kypa'n kyib' kyxol (2:19), a mina xi kynimin qa a Jesús, Tk'wal Dios, a Kolil te jun majx. Ex nkub' kyewin qa ul kanin Jesús tzalu'n twutz tx'otx' tuk'a t-xmilil tze'nku qe, tu'n tok te chojb'il qil.

Ate Jesúsjo a Yol te chwinqil te jun majx

1 ¹Nxi ntz'ib'inji'y lu'n kyil'jjo a noq ataq, te' na'mxtaq tkub' xkye tkyaqil,^a a Yol te Chwinqil,^b a o tz'ok qb'i'n, ex a o tz'ok qka'yi'n kyu'n qwutza, ex a o tz'ok qmiko'n kyu'n qq'ob'a.^c ²Atzin Yoljo te Chwinqil lo, a o tzaj tyek'in tib' tzalu'n twutz tx'otx',^d ex awokuy o qo lonte, ex xi qq'o'n jun tqanil kywutz tkyaqil xjal. Ex ikyxjo, nqo q'o'n tqanil kye'y ti'jjo chwinqil lo te jun majx. A chwinqil lo, ax Jesús, a ataq tk'atz Manb'aj, ex o tzaj tyek'in tib' qe'y. ³Ex nxi qchiky'b'inji'y lu'n kye'y, a o qli'y, ex o qb'i'y, noq tu'n kymujb'in te kyib'a junx quk'iy, ikyxjo tze'nku nqmujb'in qe qib' tuk'a qMan ex tuk'a Tk'wal, a Jesucrist. ⁴Tu'ntzi'n, nxi qtz'ib'i'n tkyaqiljo lo kye'y, tu'ntzin tnoj kyanmi'n tuk'a tzaljb'il. ⁵Atzin tqaniljo tzaj xnaq'tzin qe'y tu'n Jesús, ex axsin nxi qxnaq'tzinji'y kye'y. Atzin tqaniljo lo: Ate Dios spiky'in, ex nti'x ch'in qxopin tuk'a. ⁶Qa ma txi qq'ma'n

at qmujb'il qib' tuk'a Dios, exsin nqo b'etl toj qxopin, tu'n qb'inchin il, nqo niky'in yol tu'n ikyjo; nti'x njapin yol qu'n, a twutzxix. ⁷Me qatzin nqo b'et toj spiky'in, tu'n qb'inchin wen, tze'nkuxjo te Dios, a spiky'in, atzin qmujb'il qib'tz qxolx qkyaqilx, qu'n o'kx tchky'el Jesús n-el ttxjo'n tkyaqiljo il.

⁸Qa ma txi qq'ma'n ja'lin qa nti' il toj qchwinqil, nkub' qsb'u'n qib' qu'nx qib', qu'n atzin Yol twutzxix nti' toj qanmin. ⁹Me qa ma jatx qpa'n qil, kqeb'il qk'u'j ti'j qMan Dios, a tz'aqlexix, tu'n njapinxix Tyol, ex tu'n tnajsin te qil, ex tu'n ttxjo'nte tkyaqil nya b'a'n toj qchwinqil. ¹⁰Qa ma txi qq'ma'n qa b'ajxi qo b'inchin il, n-ok qq'o'n Dios nyakuj jun niky'il yol, ex nti' Tyol toj qanmin.^e

Ate Jesús, Yolil qil'j twutz Dios

2 ¹Ayeqi'y werman, nimxix nk'u'ja kyil'ja, a nyakuj tal nk'walqi'y; nxi ntz'ib'i'n tkyaqiljo lu'n kye'y, tu'n mi chi b'inchini'y il. Me qa at jun nb'inchin il kyxola, at najsb'il, qu'n at jun Yolil qil'j twutz qMan Dios, a Jesucrist, a

^a1:1 Jn. 1:1; 1Jn. 2:13-14. ^b1:1 Jn. 1:4; 6:68. ^c1:1 Jn. 1:14. ^d1:2 Jn. 1:14, 18. ^e1:10 Pr. 20:9.

tz'aqlexix.^f ²Xi tq'o'n Jesús tib' te chojb'il qil, tej tkyim twutz cruz, nya noq o'kx tu'n tnajsitku qil, qala' tu'n tnajsit kyil tkyaqil xjal twutz tx'otx'.^g

³Qa ma kub' qnimin tnuk'b'il qMan Dios, aku txi qq'ma'n qa o tz'el qniky' te.^h ⁴Me qa at jun xjal ntq'ma'n qa ojtzi'n Dios tu'n, me mi nkub' tnimin tnuk'b'il Dios, niky'il yol te', ex nti' yol twutzxix toj tanmin. ⁵Me atzin xjal, a nkub' tnimin Tyol Dios, mapen tz'ok tk'u'jlintz qMan Dios tuk'a tumil, ex atza k-elile qniky' te, qa at qmujb'il qib' tuk'a. ⁶Ex qa at jun xjal ntq'ma'n qa mujle tuk'a Dios, b'a'n tu'n tb'et toj tchwinqil, tze'nku xb'ete Jesucrist.

A ak'aj kawb'il

⁷Ayi'y werman, atzin kawb'il, a nxi ntz'ib'i'n kye'y, nya jun ak'aj kawb'il, qala' axjo kawb'il, a at kyuk'iy, ex b'i'n kyu'n atxix ojtxe.ⁱ ⁸Me atzin nxi ntz'ib'inji'y kye'y ja'lin ma tz'ok tze'nku jun ak'aj kawb'il, tu'n tkub' kynimi'n tze'nkuxjo kub' tnimin Jesús. Qu'n atzin qxopin kyja' tiky', ex ma tzaj spiky'e'xixjo, a spiky'in twutzxix, a t-xim qMan Dios.

⁹Me qa at jun nihil, a ntq'ma'n qa at spiky'in toj tchwinqil, exsin n-iky'in yol ti'l juntl, nya twutzx tyol, qu'n toj qxopin ta'ye. ¹⁰Me atzi'n xjal, a nk'u'jlin kyil' txqantl, apente atjo toj spiky'in, ex nlay kub' tz'aq toj il noq tu'n tpaj jun ti'.^j ¹¹Me atzi'n xjal, a n-iky'in ti'l juntl, axsa toj qxopin ta'ye, ex nti' tumil toj twutz tze'n t-xi', qu'n ma tz'ok jpet t'nab'l, nyakuj ikyjo tze'nku jun a'la nb'et toj qxopin.

¹²Ayi'y werman, nxi ntz'ib'i'n kye'y nyakuj tal nk'walqi'y, qu'n tu'n o kub' najsin kyila noq ti'l tb'i qMan Dios. ¹³Ex nxi ntz'ib'i'n kye'y nyakuj tij xjalqi'y, qu'n tu'n o tz'el kyniky'a ti'l qAjaw, a atxtaq te tnejil. Ex nxi ntz'ib'i'n kye'y nyakuj ku'xinqi'y, qu'n tu'n ma kub' ti'l tajaw il kyu'n. ¹⁴Werman, noq tu'n kyb'inti'y wen, kxel nq'ma'n juntl

majla: O txi ntz'ib'i'n kye'y nyakutlaj tal nk'walqi'y, qu'n tu'n o tz'el kyniky'a te qMan Dios. Ex o txi ntz'ib'i'n kye'y nyakuj tij xjalqi'y, qu'n tu'n o tz'el kyniky'a te qAjaw, a atxtaq te tnejil. Ex o txi ntz'ib'i'n kye'y nyakuj ku'xinqi'y, qu'n tu'n o chi kujixa, ex o ten Tyol Dios toj kyanmi'n, ex tu'n ma kub' ti'l tajaw il kyu'n.

¹⁵Werman, kxel nq'ma'nji'y lu'n kye'y: Mi tz'ok kyk'u'jlinji'y tkyaqiljo nya b'a'n twutz tx'otx', ex tkyaqiljo nya b'a'n ntzaj tq'o'n.^k Qa at jun xjal nk'u'jlin ti'l tkyaqiljo lu'n, nlay b'ant tk'u'jlin ti'l qMan Dios. ¹⁶Tkyaqiljo nya b'a'n twutz tx'otx' ikyqetzi'n tze'nku tkyaqil achb'il, a ntqanin qxmili; tkab', tkyaqil ti', a qajxix tu'n tten qe; ex toxin, tkyaqiljo qnimsb'il qib' kyil' tkyaqil at qe. ¹⁷Tkyaqiljo lu'n nya tzajnin ti'l qMan Dios, qu'n tkyaqiljo lu'n kja kyiky', ex tkyaqil tx'otx' kb'ajil te jun majx. Me atzin xjal, a nb'inchin tze'nku' taj Dios, ok ktenb'il te jun majx.

A jyol q'oj ti'l Dios

¹⁸Ayi'y werman, a nyakuj nk'walqi'y; ch'ix tjapin b'aj tq'iljil twutz tx'otx'. Tu'n ikyjo, o tz'ok kyb'i'n ti'l jun jyol q'oj tzul kanin, kjawil tnimsin tib' twutz Klolqe Jesús. Me atzin ja'lin, ma chi b'aj yek'in ila' jyol q'oj ti'l Klolqe. Ex tu'n ikyjo, b'i'n qu'n qa ch'ix tjapin b'aj tq'iljil twutz tx'otx'. ¹⁹¿Me ja'tzin xi tzaje jyol q'oj lo qa nya axsa xi exa qxol? Me nyala te nimilqextaq. Qu'n noqit quk'aqextaq, mitla xi extz qxol. Me ma b'ajjo ikyjo tu'ntzin tye'k'it-xix wen, qa aye nyakuj nihil, mi tz'ok te twutzxix Ttanim Dios.

²⁰Me metzin kye', a ayil'y nihil twutzxix, ma tzaj q'o'n Xewb'aj Xjan toj kyanmi'n tu'n Klolqe Jesús, ex kykyaqil kye' ma tz'el kyniky'a ti'l tkyaqiljo lu'n.^l ²¹Me nxi ntz'ib'inji'y lu'n kye'y, nya noq mi n-el kyniky'a te twutzxix, qu'n n-el kye' kyniky' te. Ex b'i'n kyu'n qa nti' jun nya twutzx aku tzul kanin ti'ljo a twutzxix. ²²¿Ankye noq nja b'ant tu'n?

^f2:1 Ro. 6:11-14. ^g2:2 Jn. 3:16; 1Jn. 4:10. ^h2:3 Jn. 14:15, 21, 23. ⁱ2:7 Jn. 13:34. ^j2:10 Ro. 13:12-14. ^k2:15 Sant. 1:27. ^l2:20 1Co. 2:10-16.

Atzin xjal, a ntq'ma'n qa nya te Jesús, a Crist, a sk'o'nixix tu'n qMan Dios. Atzi'n xjal lu'n, ajq'oj ti'l Klolqe Jesús, ex n-el ti'ljin Dios tuk'ax Tk'wal. ²³Ex alkya n-el ti'ljin Tk'wal Dios, nti' qMan Dios tuk'a. Me ankye', a n-el tniky' te qa ate Jesús Klolqe, at qMan Dios tuk'a.

²⁴Tu'npetzi'n, kyk'u'nkutzi'n toj kyanmi'n a Tb'anil Tqanil, a o kyb'i'y atxix ojtxe. Qu'n tu'n ikyjo, kchi tenb'ilxixa kujxix toj kynimb'ila ti'l qMan Dios ex ti'l Tk'wal. ²⁵Qu'n ex o tzaj tq'o'n Dios jun qhwinqil te jun majx, tze'nkuxjo tq'ma'n.

²⁶Nxi ntz'ib'i'n tkyaqiljo lo kye'y kyil'jjo a kyaj tu'n kysb'un kyil'ja. ²⁷Me at Xewb'aj Xjan toj kyanmi'n, a tzajnin ti'l Klolqe Jesús. Tu'npetzi'n, nya il ti'l tu'n kytzaj xnaq'tzi'n tu'n junl a'la ti'ljo lu'n, qu'n axte Xewb'aj Xjan ktzajil xnaq'tzin kye'y ti'l tkyaqil. Qu'n a xnaq'tzb'il anetzi'n twutzxix, ex nya niky'j yol. Ex atzin xnaq'tzb'il lu'n, tu'n kytenxixa kuj toj kynimb'ila.

²⁸Atzin ja'lin werman, nyakuj nk'walqi'y; chi tenkuxixa kuj toj kynimb'ila ti'l Klolqe Jesús, tu'ntzin tqe qk'u'j ti'l, aj tul juntl majl, ex tu'n mi qo tzaj tx'ixwe twutz. ²⁹B'i'n kyu'n, qa a Klolqe Jesús tz'aqlaxix toj tkyaqil. Tu'n ikyjo, il ti'l tu'n tel kyniky'a te, qa kykyaqiljo nchi b'et tz'aqlaxix toj kychwinqil, o chi ok te Tk'wal Dios.

Ma qo ok k'walb'aj te Dios

3 ¹Werman, kyka'yinktzi'n, nimx te' qMan Dios tq'aq'b'il tk'u'j qil'; ma tzaj tq'o'n qoklin te k'walb'aj. ^mMe aye xjal nya nimilqe mi n-el kyniky' qe, qu'n tu'n na'm tel kyniky' te qMan Dios. ²Me awotzinqe ma qo ok te tk'wal qMan Dios. Me na'mxixpe qlonte tze'n qo okila, aj tul Jesús juntl majl. Qu'n ex b'i'n qu'n, qa aj tul, qo okil ikyxjo tze'niku a, qu'n k-okil qka'yin ikyx tze'nkuxix t-xilin. ³Ex alkya taj tu'n tok ikyjo, il ti'l tu'n tsaqsín te tib' toj tchwinqil, ikyx tze'niku te Jesús saqxix te' toj tkyaqil.

⁴Me ayetzi'n b'inchil il, n-el kyil'jin tnuk'b'il Dios, qu'n tu'n atzin il nb'ant kyu'n, atzin n-el i'ljinte tnuk'b'il Diosjo.

⁵Ex b'i'n kyu'n, qa ul Jesús tzalu'n twutz tx'otx' te najsil qil, qu'n o'kx te Jesús nti' il xb'ant tu'n. ⁿ⁶Tu'n ikyjo, tkyaqil xjal, a o tmujb'e tib' tuk'a, mi nb'etl toj il. Me ayetzin xjal nchi b'et toj il, na'm tel kyniky' te, ex nya ojtzqi'n kyu'n.

⁷Ayi'y werman, mix a'l jun kub' sb'un kye'y. Qu'n ankye te' wex nb'ant tu'n, ex wex te', ikyx tze'niku te Jesús wexix te'. ⁸Me atzi'n a b'inchil il, te tajaw ilx te', qu'n ate tajaw il b'inchin il te tnejil. Tu'ntzin ikyjo, ul Tk'wal Dios tzalu'n twutz tx'otx' tu'n t-xititjo tkyaqil taq'in tajaw il.^o

⁹Mix a'l jun xjal aku tz'ok te tk'wal qMan Dios qa kukx nb'etjo toj il, qu'n tu'n o tz'ok te tk'wal Dios, ex qu'n o tzaj tq'o'n Dios jun ak'aj tchwinqil. Tu'npetzi'n, nya tu'n tb'inchin il, qu'n o tz'ok k'walb'aj te Dios. ¹⁰Qu'n b'i'n qu'n alkya qe' tk'wal Dios, ex alkya qe' tk'wal tajaw il: Qu'n aye, a nya b'a'n kyb'inchb'in, ex mi n-ok kyk'u'jlin txqantl nimil, nya teqe te Diosjo.

Qk'u'jlim qib' qxolx

¹¹Atzin yoljo lo, a kyb'iy atxix ojtxe: Tu'n tok qk'u'jlin qib' qxolilex. ^p¹²Ex mi qo ok tze'niku te Caín, a xi tq'o'n tib' te tajaw il. Ex tu'n ikyjo, kub' tb'yo'n titz'in. ^q¿Me tinqu'nil kub' tb'yo'n? Qu'n tu'n nya wentaq tb'inchb'in Caín, qu'n tu'n tloch'j tanmin ti'l titz'in, qu'n atzin tb'inchb'in titz'in wentaq ta'.

¹³Ayi'y werman, mi chi jaw ka'ylaja qa ma chi el iky'in kyu'nxjal, aye' nya nimil. ¹⁴Awotzinqe, a o qo etz toj kyimin, ex ma qo kanin toj jun ak'aj chwinqil, ^rma tz'el qniky' te, tu'n tk'u'jb'il qk'u'j kyil'j txqantl nimil. Ankye nti' tk'u'jb'il tk'u'j kyil'j txqantl, na'm tkanin tojjo ak'aj chwinqil, ex axsi ta'ye toj kyimin. ¹⁵Qu'n tkyaqilxjo a n-el tiky'in txqantl nimil, ikyx tz'ele' tze'niku jun b'yol xjal. Ex b'i'n kye' kyu'n, qa nti'

^m 3:1 Jn. 1:12. ⁿ 3:5 Jn. 1:29. ^o 3:8 Eb. 2:14-15. ^p 3:11 Jn. 13:34; 15:12. ^q 3:12 Gen. 4:8. ^r 3:14 Jn. 5:24.

jun b'yol xjal aku ten chwinqil te jun majx. ¹⁶Me qalatzin qe, ma tz'el qniky' te a tq'aq'b'il tk'u'j Klolqe Jesús: Qu'n xi tq'o'n tchwinqil noq tu'n qpaj; exsintla ikyxjo qetz, tu'n t-xi qq'o'n qchwinqil tu'n kypaj txqantl.^s ¹⁷Me qa at jun, a at ch'in at te, exsin qa noq s-ok kyim ti'jjo juntl, a nti'x ch'in at te, ex mi saj chy'o'nx tanmin tu'n t-xi tmojin, ¿Ma atpela tq'aq'b'il tk'u'j Dios toj tanmin? iNti! ¹⁸Tu'n ikyjo, ayi'y werman, atzin tq'aq'b'il qk'u'j nya noq tu'n tkub' qyolin, qala' tu'n tkub' qyek'in tuk'a qb'inchb'in qa twutzxix.

A tq'aq'b'il tk'u'j Dios toj qanmin

¹⁹Ikytzin tumiljo, qa matxixix qo ok te tb'anil nimil, ex ikytzin kqeb'il qk'u'jjo twutz Dios. ²⁰Mi kub' qb'isin toj qanmin qa nti' qoklin twutz Dios. Qala' il ti'j tu'n tel qniky' te, qa a qoklin tzajnin ti'j qMan, a ojtzqi'n tkyaqil tu'n. ²¹Ayi'y werman, nimxix nk'u'ja kyi'ja. Qa nti' nkub' qximin ikyjo toj qanmin, at q'uqb'il qk'u'jtz ti'j Dios. ²²Ex noq tu'n qb'inchb'in, ex tu'n nkub' qnamin tnuk'b'il, at q'uqb'il qk'u'j, tu'n ttzaj tq'o'n Dios, ikyx tze'nku nxi qqanin te. ²³¿Ex altzin kye tnuk'b'il Dios? Atzin ma txi qnamin Tk'wal, a Jesucrist, ex tu'n tok qk'u'jlin qib' qxolile, ikyjo tze'nku o tq'ma.^t ²⁴Ayetzi'n nchi kub' nimin te' nuk'b'il lo, najleqe tuk'a qMan Dios ex Dios najle kyuk'a. Ex ma tz'el qniky' te qa najle Dios quk'a, noq tu'n Xewb'aj Xjan, a o tzaj tq'o'n toj qanmin.

Kab'e wiq Xewb'aj: Te qMan Dios ex te tajaw il

4 ¹Ayi'y werman, nimxix nk'u'ja kyi'ja. Mi chex kyniminji'y xjal qa: Nchin b'eta yolil Tyol Dios, qa chi'. Qala' nejxix, k-okil kyb'i'n qa toj tumil nyoline, ex qa tuk'a Xewb'aj Xjan nxnaq'tzine, mo qa t-xnaq'tzb'il tajaw il q'i'n tu'n. Nxi nq'manji'y ikyjo, qu'n nimx te xjal sb'ul nb'eteje yolil ti'j qMan Dios, a nya tuk'a Xewb'aj Xjan. ²Nya tze'n k-elile kyniky'a

te, jun xjal qa at Xewb'aj Xjan tuk'a, mo qa minaj: Qa ma tkujsin qa a Jesucrist ul tzalu'n twutz tx'otx' tze'nku ichin; atzin xjaljo at Xewb'aj Xjan tuk'a. ³Me tkyaqil xjal, a mi nxi tnimin ikyjo, nti' Xewb'aj Xjan tuk'a, qala' a xewb'aj tzajnin te tajaw il, a ajq'oj ti'j Klolqe Jesús. Me b'i'n kyu'n qa a xewb'aj anetzi'n, tu'n tul kaninxtaq. Ex lu at ja'lin twutz tx'otx'.^u

⁴Ayi'y werman, te qMan Diosq'i'y. Tu'n kynimb'ila, xkub'e kyi'ljo sb'ul xjal kyu'n, qu'n nimxixtl tokli'n a at kyuk'i'y, a tze'nku toklin tajaw il, a at kyuk'a sb'ul xjal twutz tx'otx'. ⁵Ayetzin xjal, aye' nya nimin Dios kyu'n, o'kxtza nchi yoline ti'jjo te twutz tx'otx', ikyxjo tze'nku te tajaw il. Ex jni'qe xjal nya nimilqe nb'aj xi kynimi'n jni' nkyq'ma'n.^v ⁶Me metzin qe te qMan Dios qoqe, ex ayetzi'n a o tz'el kyniky' te Dios nqo kub' kyb'in. Me ayetzin kye nya te Diosqe, mi nqo kub' kyb'in kye'.^w Tu'ntzin ikyjo, k-elile qniky' te ankye' a at Xewb'aj Xjan tuk'a, ex ankye' a at xewb'aj te tajaw il tuk'a.

O'kx te Dios nimxix tq'aq'b'il tk'u'j

⁷Werman, nimxix nk'u'ja kyi'ja. Ex il ti'j tu'n qk'u'jlinte qib' qxolile, tze'nku te Dios, nim tq'aq'b'il tk'u'j qil'. Tkyaqil te' a ntzaj q'aq'in tk'u'j ti'j juntl, atzin te o tz'okjo te tk'wal Dios, ex ma tz'el tniky' te Dios. ⁸Me ankye' te' nti' tk'u'j ti'j juntl, na'm tel te tniky' te Dios, qu'n te Dios nimxix te' tq'aq'b'il tk'u'j. ⁹Ex atzin te Dios tq'aq'b'il tk'u'j ma tzaj tyek'in qe, noq tu'n Tk'wal, a junch'in, exsin tzaj tchq'o'n twutz tx'otx'. Ex noq tu'n, at qchwinqil te jun majx.^x ¹⁰Ikytzi'n tq'aq'b'il tk'u'j Dios qil': Qu'n nyaqo xqo ok k'u'jlinte nej, qala' ikytzin a saj q'aq'in tk'u'j qil' te tnejil, ex saj tchq'o'n Tk'wal tu'n tkyim te chojb'il te' jni' qil.

¹¹Ayi'y werman, nimxix nk'u'ja kyi'ja. Noq tu'n ma tzaj tyek'in Dios tq'aq'b'il tk'u'j quk'a, ikyxsin qetz, ex il ti'j tu'n tten tk'u'jb'il qk'u'j qxolile. ¹²Qu'n mix a'l junte ma lonte qMan Dios kyuk'axix

^s 3:16 Jn. 15:13. ^t 3:23 Jn. 13:34; 15:12, 17. ^u 4:3 Mt. 7:15; 2Jn. 7. ^v 4:5 Jn. 15:19. ^w 4:6 Jn. 8:47. ^x 4:9 Jn. 3:16.

twutz.^y Me qa at qk'u'jb'il qib' qxolile, antza q'anacha'le qa najle Dios quk'a, ex qa a tq'aq'b'il tk'u'j tz'aqleqoxix tu'n toj qanmin. ¹³Ex ikytzi'n, k-elile qniky'jo te qa najleqo tuk'a qMan Dios, ex qa najle qMan Dios quk'a, noq tu'n Xewb'aj Xjan, a o tzaj tq'o'n toj qanmin.^z ¹⁴Me awoqoxixa o lonte, ex nxi qkujsi'n qa aku qMan Dios saj chq'on te! Tk'wal te Kolil kyij' tkyaqil xjal, a kchi xel niminte,^a ¹⁵ex ankye te kxel niminte qa a Jesúsjo, a Tk'wal Dios, ex nb'et tze'nku taj Dios, ex najle Dios tuk'a.

¹⁶Ikytzi'n, ma tz'ele qniky'jo te, ex ma txi qninin, qa nimxix tq'aq'b'il tk'u'j Dios quk'a, qu'n ate Dios nimxix tq'aq'b'il tk'u'j. Ex ankye qe nchi b'et toj tq'aq'b'il tk'u'j Dios, ex nchi b'et tze'nku taj Dios; ayepenkye at Diosjo kyuk'a.

¹⁷Tu'n ikyjo, tz'aqleqoxix tu'n tq'aq'b'il qk'u'j qxolile, tu'ntzintla, aj tpon kanin q'ij tu'n qok toj pa'b'in twutz Dios, atitla jun q'uqb'il qk'u'j ti'j, ex nya tu'n qja xob'. ¹⁸Qa nqo k'u'jlin kyij' txqantl, nti' xob'ajil, tu'n qok twutz qMan toj pa'b'in, qu'n qa ma tzqetjo qk'u'jb'il qib', nti'pen te xob'ajiltz. Qu'n atzin xob'ajil ntq'ma'n qa nya wen qo elile toj pa'b'in. Tu'npetzi'n, qa at jun a tzunx nxob', apente na'm ttzqet tk'u'jb'iljo. ¹⁹Tze'nku qe atqe tk'u'jb'il qib' qxolile, qu'n ate Dios saj q'aq'in tk'u'j q'ij te tnejil. ²⁰Tu'n ikyjo, qa at jun a q'mante: K'u'jlinxix we! Tata Dios wu'n, qa chi'; exsin n-el tiky'in txqantl, jun sb'ul xjal te!. Qu'n qa mi nyek'in tq'aq'b'il tk'u'j kyij' txqantl, ¿Tze'ntzin ttentz tu'n tok tk'u'jlin Dios, a nya q'anacha'l? ²¹Qu'n ma kyij tq'ma'n te Dios kyjalu'n: Ankye! n-ok tk'u'jlin qMan Dios, ex il ti'j tu'n kyok tk'u'jlin txqantl t-xjalil.^b

A qnimb'il nimxix tipin tu'n tkub' ti'j tkyaqil te twutz tx'otx'

5 ¹Kykyaqiljo aye! kchi xel niminte qa a Jesús Kolil, a Crist, a sk'o'nixix tu'n qMan Dios, apente tk'wal Diosjo. Ex alkye k-okil k'u'jlin te jun manb'aj, il

ti'j tu'n kyok tk'u'jlin tk'waljo manb'aj anetzi'n. ²Qa k'u'jlin qMan Dios qu'n, ex qa nkub' qnimi'n a ntq'ma'n, n-el qniky' te qa ajin qe! tk'wal k'u'jlinqe qu'n.

³Atzin tu'n kykub' nimitjo tnuk'b'il;^c ex ayetzi'n tnuk'b'il, nya jun iqtzqe.^d ⁴Qu'n tkyaqiljo a o tz'ok te tk'wal Dios, k'wel ti'jjo tkyaqil nya b'a'n tu'n, tze'nku qe, noq tu'n qnimb'il ti'j, o kub' ti'jjo tkyaqil nya b'a'n qu'n. ⁵Ankye te! kxel tnimin qa a Jesús Tk'wal Dios, apente k'wel ti'j tkyaqil nya b'a'n tu'n.

Jesús ax Diosjo

⁶Twutzx te! qa a Klolqe Jesucrist ax Diosjo, a ul kanin tzalu'n twutz tx'otx', ex kub' tyek'in ikyxjo, tej ku'x toj a' te jawsb'il a'; ex tej tkyim twutz cruz. Ex ax te Xewb'aj Xjan attaq antza, ex atzin xq'onte tqaniljo, qu'n a te Xewb'aj Xjan twutzxix. ⁷Qu'n at oxo nq'onte tqanil qa ax Diosjo Jesús: ⁸A Xewb'aj Xjan, ex a jawsb'il a', exsin a tkyimlin twutz cruz, ex ayetzin oxo lu'n mujle kyten junx, qa twutzxix. ⁹Tzunpe nxi qnimi'n tqanil tu'n xjal ti'j jun ti', a ma tli; ¿Yajtzila! te! Dios? Ex atzin t-xilin tqaniljo tzaj tq'o'n Dios ti'j Jesús, a Tk'wal.^e

¹⁰Tkyaqiljo a kxel niminte qa a Jesús Tk'wal Dios, kxel ti'n tqanil toj tanmin. Ex tkyaqiljo mi txi niminte, iky tz'elpine Diosjo toj twutz tze'nku jun niky'il yol, qu'n ma tz'el ti'jlin tqanil, a tzaj tq'o'n Dios ti'j Tk'wal. ¹¹Ex atzin tqaniljo lo: Qa ate Dios o tzaj q'o'nte qchwinqil te jun majx, ex atzi'n chwinqil lu'n a tzaj tq'o'n noq tu'n Tk'wal. ¹²Tkyaqiljo k'wel niminte Tk'wal Dios, at te chwinqil te jun majx, ex tkyaqiljo a mi nkub' niminte, nti' te! chwinqil te jun majx.^f

Tiqu'nil kub' ttz'ib'in Juan u'j lu'n

¹³Atzin ja'lin, ma kyij ntz'ib'inji'y u'j lu'n te kye'y, a ayi'y o chi nimi'n ti'j Jesús, a Tk'wal Dios, tu'nixixsin tel kyniky'a ti'j, qa at kychwinqila te jun majx.^g ¹⁴Tu'n ikyjo, at-xix q'uqb'il qk'u'j ti'j, qu'n b'i'n qu'n, qa ma txi qqanin jun

^y4:12 Jn. 1:18. ^z4:13 Ro. 8:9; 1Jn. 3:24. ^a4:14 Jn. 3:17. ^b4:21 Mt. 5:44-45; Mr. 12:29-31. ^c5:3 Jn. 14:15; 2Jn. 6. ^d5:3 Deu. 30:11; Mt. 11:30. ^e5:9 Jn. 5:32-37; 8:18. ^f5:12 Jn. 3:36. ^g5:13 Jn. 20:31.

ti' te toj qna'lj Dios, a tze'nkuxjo tajb'il, ok qo tzajil tb'i'n. ¹⁵Ex ikyxjo tze'nku' b'i'n qu'n, ntzaj tb'i'n Diosjo a qna'lj Dios, ex b'i'n qu'n, qa ntzaj tq'o'n a nxi qqanin te.^h

Qo na'n Dios kyij qerman

¹⁶Qa at jun kye' ma tz'ok tka'yin jun terman nb'inchin il, a nya nxi ti'n toj kyimin, b'a'n tu'n tna'n Dios ti'lj. Ikytzi'n, ktzajile tq'o'n Diosjo tchwinqiljo erman anetzi'n. Me a weji'y nxi nq'ma'n ti'ljjo il, a mi nqox ti'n toj kyimin, qu'n at te il te kyimin, ex nya weji'y nxi nq'ma'n tzalu'n tu'n qna'n Dios ti'ljjo il ikyxjo.

¹⁷Twutzx tetz tkyaqil il, nya wen twutz Dios, me tu'n Jesús, at il, a mi nqox ti'n toj kyimin.

¹⁸Atzin ja'lin, b'i'n qu'n, qa kykyaqiljo tk'wal Dios, a o chi nimin ti'lj, mi nchi b'etl toj il, qu'n ate Jesús nkolin kyij. Ex tu'n ikyxjo, nlay chi ok tzyu'n tu'n tajaw il. ¹⁹Qu'n b'i'n qu'n, qa tkyaqiljo nya nimit tokx tjaq' tkawb'il tajaw il. Me atzin qe, te Diosqoqe. ²⁰Ex ikyxjo, b'i'n qu'n, qa Jesús, a Tk'wal Dios, ul twutz tx'otx' tu'n ttzaj tq'o'n qnab'l, tu'n tel qniky' te Dios, a twutzxix. Ex nqo b'et mujle qten tuk'a qMan ex tuk'a Tk'wal, a Jesucrist. Atzin Jesús, ax Diosjo, a twutzxix ex q'olte qchwinqil te jun majx.ⁱ

²¹Ayi'y, tal nk'wala; kyka'yinktzin kyib'a, tu'n mi tz'oke qe kyk'u'ja ti'lj jun ti'la, tu'n tok te kydiosa.

^h5:15 Mt. 7:7-11; Lc. 11:9-13; Jn. 15:7, 16; 16:23-24; 1Jn. 3:21-22. ⁱ5:20 Jn. 17:3.

Tkab' Tu'j Juan

Ajo u'j lo tz'ib'in tu'n Juan, a tsanjil Jesús, a kub' tz'ib'in te' Tb'anil Tqanil, a Tu'j Juan. Atzin u'j lu'n xi ttz'ib'in kye nimil toj jun Ttanim Dios, a ojtziq'in tu'n Juan.

Atzin t-xilin u'j lu'n, te q'ol nab'l tu'n qanq'in tz'aqléxix toj qnimb'il ti'j Jesucrist; exsin tq'o'n jun xnaq'tzb'il kujxix kyi'jjo xnaq'tzil nya b'a'n, ex ti'jjo kyxnaq'tzb'il, a nti' tumil.

Jun q'olb'il te Ttanim Dios

¹Ayi'n at wokli'n te nejinél toj tkyaqil Ttanim Dios, ex nxi ntz'ib'i'n kye'y, ayi'y nimilqi'y, aye o chi sk'eta tu'n qMan Dios. Nimxix nk'u'ja kyi'ja, ex nya o'kqenxi, qala' tkyaqiljo nimil, aye o tz'el kyniky' ti'j Tyol Dios, a twutzxix. ²Nchi ok nk'u'jli'n noq tu'n Tyol Dios, a twutzxix, a at toj qanmin, ex ktenb'il kuk'a te jun majx. ³Ax qMan Dios, junx tuk'a Tk'wal, a qAjaw Jesucrist, k'wel ky'iwlin kye'y tuk'a tkyaqil t-xtalb'il, ex tu'n ttzaj tq'on tq'aq'b'il kyk'u'ja kyxola, ex jun kymujb'il kyib'a, a tzajnin te Dios.

Qo we'xix toj qnimb'il

⁴Nimx jun tzaljb'il toj wanmi'n, qu'n at junjun kyxola, aye nchi b'et toj tumil,^a a twutzxix toj kychwinqil, a ikyxjo tze'nku' xkyij tq'ma'n Dios. ⁵Me atzin ja'lin werman, tu'n ikyjo, nchin kub'sin nwutza kye'y kykyaqila, tu'n tok qk'u'jlin qib' qxolilex. Atzi'n yol lo, nya jun nuk'b'il ma tzajxi, qu'n atxatq ojtxe.^b ⁶Atzin qk'u'jb'il qib'jo, a tu'n qb'et toj qchwinqil tze'nkux tnu'k'b'il Dios kyij ttz'ib'in toj Tyol. Ex atzin tnu'k'b'il qMan Diosjo lo, a o tz'ok kyb'i'n atxix ojtxe: Tu'n qb'et tuk'a tq'aq'b'il qk'u'j qxolx.^c

Qka'yink qib' tu'n mi qo kub' sb'u'n kyu'nxjal

⁷Ma kyij ntz'ib'inji'y lu'n, qu'n at nim sb'ul xjal tzalu'n, aye nxi kyq'ma'n qa mi s-ok Jesucrist te ichin, tej tul twutz tx'otx'. Ayetzin sb'ul xjaljo, aye ajq'ojqe ti'j Klolqe Jesús.^d ⁸Tu'npetzi'n, kyka'yinktzin kyib'a, tu'n mi kyij najjo a chojb'il kyaq'nb'i'n, a tze'nku taj qMan, qala' tu'ntzintla kykanb'inteji'y tkyaqiljo a at kyoklin ti'j. ⁹Qa at jun xjaw tnimsin tib', ex qa ma ja ttx'ixpi'n xnaq'tzb'il lu'n, a xkyij tyek'in Crist, ex nti' te' qMan Dios tuk'a. Me atzin k-okil lipe ti'jjo a t-xnaq'tzb'il Jesús, at te' Dios tuk'a, junx tuk'a Jesús, a Tk'wal.^e

¹⁰Qa at jun xjal xkanin xnaq'tzil kyuk'iy, qa nyatil t-xnaq'tzb'iljo tze'nku te Jesús, mi tz'okx kyk'le'n toj kyjay, ex mina kub' kytziyi'n. ¹¹Qu'n atzin a k'wel tziyinte, ajin ma tz'ok tq'o'n tib' tuk'a xjal, a nya wen tten.

Jun yol tu'n tjapin b'ajjo u'j lo

¹²Nimx we' tu'n t-xi nq'ma'n kye'y. Me nkye'y tu'n t-xi ntz'ib'i'n toj u'j. Qu'n wajkuxixa tu'n nkani'n lol kye'y,^f ex tu'n qyolin kyuk'iy tu'ntzintla nimxix tzaljb'il.

¹³Aye jun ch'uq nimil tzalu'n, aye ma chi sk'et tu'n qMan Dios, ex nxi kyq'o'n jun q'olb'il kye'y.

^a 4 Jn. 3. ^b 5 Jn. 13:34; 15:12, 17. ^c 6 Jn. 14:15, 23-24; 1Jn. 5:3. ^d 7 Mt. 7:15; 1Jn. 2:18; 4:1-3. ^e 9 1Jn. 2:22-23; 4:15. ^f 12 3Jn. 13-14.

Toxin Tu'j Juan

Ajo u'j lo tz'ib'in tu'n Juan, a tsanjil Jesús, te jun ichin, Gay tb'i, a nejinel kyxol jun ch'uq nimil. Nxi tq'o'n Juan chjonte ti'jjo taq'nb'in Gay kyxol Ttanim Dios; me ex ikyxjo nxi tkawin tchwinqil jun xjal, Diótfrefes tb'i, a limol tib' kyxol nimil. Ex ikyx njaw tzalaj ti'j tb'anil tchwinqil juntil nimil, Demetrio tb'i, a n-ok tilil tu'n tze'nkuxjo ntq'ma'n Tyol Dios.

Jun q'olb'il te Gay

¹Ayi'n at wokli'n te nejinel toj tkyaqil Ttanim Dios, ex nxi ntz'ib'i'n tey, Gay,^a a nimx nk'u'ja ti'ja, tze'nku tq'aq'b'il tk'u'j Dios q'ilj, a twutzxix. ²Erman, nimxix nk'u'ja ti'ja; kukx nchin na'nji'y Dios ti'ja, tu'n wa'lxixa toj tnimb'ila, ex noqit b'a'n taye' tchwinqila toj tkyaqil.

³Nimx in tzalaja te' kyul junjun erman tuk'a tqanil ti'ja, qa wa'lxixa toj tnimb'ila ti'j Dios, a twutzxix.^b

⁴Nti' juntil tzaljb'il te wey toj wanmi'n tze'nku tey nb'inti'y tqanil, qa aye nk'wala toj qnimb'il ti'j qMan Dios nchi b'et tojjo twutzxix, tze'nkuxjo taj qMan Dios.

B'a'n ta'ye tchwinqil Gay

⁵Erman, nimxix nk'u'ja ti'ja. Tb'anilx ta'y tojjo aq'untl kyxoljo txqantl nimil, ex ikyxjo kyuk'a' xnaq'tzilkye nchi tzaj najchaq. ⁶Ayex nchi q'ma'nte twutz tkyaqil Ttanim Dios tzalu'n ti'ja, qa k'u'jlinqexix tu'n. Me nchin kub'sin nwtutza tey, tu'n kyxi tmoji'n tuk'a at tajb'in kye toj kyb'e, tu'ntzintla kyxi' toj jun tumil, a tb'anilx twutz Dios. ⁷Qu'n ma che'x ja'lin aq'n'il toj taq'in Klolqe Jesús, ex mix tzaj kytzyu'ne jun onb'il kye xjal nya nimil. ⁸Tu'npetzi'n, il ti'j tu'n kyxi qmojin, tu'n tyolajtz Tyol Dios, a twutzxix.

Kab'e nejinel: Diótfrefes ex Demetrio

⁹Xi ntz'ib'i'n juntil u'j kye'y, a tkyaqil Ttanim Dios. Me atzin Diótfrefes, a nejinel, mi nkub' tnimin qokli'n, a o tzaj tq'o'n Dios, qu'n o'kx tajjo tu'n tkawin.

¹⁰Tu'npetzi'n, aj nkani'n kyuk'iy, ktzajil ntxko'n ti'j, qu'n tu'n o'kxjo iqj yol taq'in qil'ja ex niky'il yol. Noqitzin o'kxjo tu'n, qala' ex mina nchi kub' t-xk'ame' jni'qe erman nchi kanin. Ex ayetzin kyaj tu'n kykub' kyxk'ame, b'e'x nche'x tmiyo'n, ex nchex tlajo'n toj Ttanim Dios.

¹¹Werman, nimxix nk'u'ja ti'ja. Mi txi lipey ti'jjo nya wen b'ant kyu'nxjal, qala' a wen. Qu'n ayetzin kchi k'wel b'inchinte wen, te Diosqe kye'. Me ayetzin kye' nchi kub' b'inchinte nya wen, na'm tel kyniky' te qMan Dios.^c

¹²Tkyaqil nimil tzalu'n nkyq'ma'n tqanil ti'j Demetrio, qa b'a'n ta'ye toj tkyaqil, qa ikyx nb'antjo tu'n, tze'nkuxjo ntq'ma'n Tyol Dios, a twutzxix. Ex ajinqo'y nqo q'mante, ex tze'n te b'i'n tu'n, twutzx qe' qo yolín.

Jun yol tu'n tjapin b'ajjo u'j lo

¹³Nimx we' tu'n t-xi nq'ma'n tey, me nky'e'y tu'n t-xi ntz'ib'i'n toj u'j, ¹⁴qu'n waja tu'n nkani'n loltiy, ex tu'n nyolinkuy tuk'iy.^d

¹⁵Noqit a tnuk'b'il qMan Dios toj tchwinqila. Ex ayetzin wuk'iy nxi kysma'n jun q'olb'il tey. Noq nchin kub'sin nwtutza te'y, tu'n t-xi tq'o'n jun q'olb'il kye jni' quk'a.

^a 1 Kyb'i. 19:29; Ro. 16:23; 1Co. 1:14. ^b 3 2Jn. 4. ^c 11 1Jn. 2:29; 3:6-10. ^d 14 2Jn. 12.

Tu'j Judas

Tojjo tnejil versículo, ntq'ma'n qa ate Judas tz'ib'il te' u'j lu'n, a titz'in Santyaw. Atzin tu'j Judas ch'ime ikyjo tze'nku tkab' tu'j Pegr, qu'n nyolin kujxix kyi'l'jjo junjun xnaq'tzil, a nya wen (1-16); ex at jun q'uqb'il kyk'u'j nimil tu'n kywe' wen toj kynimb'il (17-23), ex tu'n mi chi txal paj.

Jun q'olb'il tu'n Judas

¹Ayi'n Judas, a titz'in Santyaw,^a ex jun taq'n'il Jesucrist. Nxi ntz'ib'inji'y u'j lu'n kye'y, ayi'y ma chi txokli'y tu'n qMan Dios, ex ma chi el pa'n tu'n, til'j il, ex ma txjet kyanmi'n tu'n, tu'n kyajb'in te. Ex xq'uqinqi'y tu'n Klolqe Jesús, tu'n kymujb'il kyib'a tuk'a. ²Ax qMan Dios ktzajil q'o'nte nim tq'aq'b'il tk'u'j kye'y, ex tkyaqil tnuk'b'il, ex tu'n tok kyk'u'jlin kyib'a kyxola.

Aye xnaq'tzil sb'ulqe

(2Pe. 2:1-7)

³Ayi'y werman, k'u'jlinqi'y wu'n, o nna'y toj wanmi'n tu'n t-xi ntz'ib'i'n jun tqanil til'jjo kolb'ilqe qkyaqilx. Me atzi'n ja'lin, ma tzul juntl tumil toj nnab'la, a tu'n il til'j tu'n nkub'sin nwtuza kye'y, tu'n tok tililxix kyu'n, tu'n mi tz'ele txalili'n kynimb'ila til'j Tyol qMan Dios, a xkyij tq'o'n qe te jun majx, a awo nimilqo. ⁴Qu'n ikytzi'n, ite' xjal n-ok kyq'o'n kyib' nyakuj nimilqe; cheb'e ma chi okx kyxola sb'ul kye'y. Ayetzin wiq xjal lu'n, o chi yolajtz toj Tu'jil Tyol Dios, qa te najinqe te jun majx. Aye xjal lu'n, mina nkub' nimin Dios kyu'n, ex nya wen kyb'inchb'in. Tzunxix nxi kyq'ma'n qa tu'n nimilqo, nti'l qil twutz Dios; noq tu'n t-xtalb'il, aku qo b'inchin tkyaqil noq tze'n qaj, chi chi'. Mina ntzaj tchewil tkawb'il qMan Dios kyi'j, ex n-el

kyi'jlin Jesucrist, a o'kx qAjaw ex Klolqe te jun majx.

⁵Atzin ja'lin, waja tu'n t-xi nna'ntla juntl majl kye'y tojjo u'j lu'n, a ojtzqi'n kyu'n:

Tej kyetz ti'n qAjaw tyajil Israel, a qxe'chil, toj tx'otx' te Egipto,^b tkyaqil i etz, me tu'n mix ok qeye kyk'u'j til'j qMan Dios, nya tkyaqilx i klet; o'kqexjo nimil, aye' ok kyq'uqb'in kyk'u'j til'j. Ex ayetzi'n mina, cheb'e kyij kyim tu'n Dios.^c

⁶Ex ikyxjo, b'i'n qu'n qa aye angel nya wen kyij kytzaqpi'n kyoklin exjo kynajb'il toj kya'j qu'n mina kub' kynimin Dios. Ex tu'ntzintzjo lu'n, i kyij tq'o'n Dios toj najin, ex i kyij tk'lo'n tuk'a kuj kxb'il te jun majx toj qxopin, ajxi tjapin nim q'ij te pa'b'in. ⁷Ex ikyxjo, kyna'ntzintza kyi'j xjal aj tnam Sodoma ex aj Gomorra, junx kyuk'a jni' xjal kyojjo txqantl much' tnam kyk'atz. Ex i b'inchin il, tze'nku kyej angel, tu'njo xi ok ten b'inchil tkyaqil wiq il, ex i ky'a'jin kykyaqilx, ex ikyqex kye xjaljo xkub' kyb'inchin aj pajil; ichin tuk'a ichin ex qya tuk'a qya. Tu'ntzin tpajjo il lu'n, b'e'x i ja yupin Diosjo tnam tuk'a q'aq'.^d Atzin q'aq' lu'n n-ajb'in te jun yek'b'il te qe ja'lin, qa at jun najin tuk'a q'aq' te jun majx te chojb'il kye nchi b'inchin il.

⁸Exla qa b'i'nkye xjaljo lu'n kyu'n, ti' b'aj kyi'jjo xjal ojtze, exsin mina nkyij

^a1 Mt. 13:55; Mr. 6:3. ^b5 Ex. 12:51. ^c5 Num. 14:29-30. ^d7 Gen. 19:1-24.

kytzaqpi'n kyajb'il nya wen. Ex nchi txalpaje toj kychwinqil, nyakuj noq nchi wutzky'in. B'aj kyyajin kychwinqil noq o'kx tu'n tajb'il kyxmilil nya b'a'n. N-el kyiky'in tkawb'il Dios, ex nchi yasin kyij'jo at kyoklin tu'n Dios. ⁹Mikyxipe te' tnejil angel, Miyel, ^e tq'ma, tej kyjaw ch'otj tuk'a tajaw il ti'jjo t-xmilil Moisés, a otaq kyim, ^f ex mix kub'e tq'o'ne tkawb'il tze'nku tajb'il ti'j tajaw il. Noq o'kx xi tq'ma'n kyajalu'n: Ala te qAjaw kxel kawin tey, chi'.^g

¹⁰Qalaqetzi'n xjal kyxola, loqe nchi yolb'in nya b'a'n ti'jxjo a mina n-el kyniky' te. Noq n-ok kyu'n, ex atzi'n a ojtzqi'n kyu'n qa nya wen, axixsin nche'xjo b'inchilte, ikyqe tze'nqe txuk nti' kynab'l. Tu'ntzintzjo, chi xe'ltz toj najin te jun majx.

¹¹B'isb'ajilxla kye xjal lu'n, qu'n ma chi ok lipe b'inchilte ikyxjo tze'nku tb'inchb'in Caín, a kub' tb'yo'n titz'in.^h Ex ma chi el txalpaj toj kychwinqil, ikyxjo tze'nku te Balaam, noq tu'n tkab'it kypwaq, me nya toj tumil.ⁱ Ex tze'nku kyime Coré, te' tok meltz'aj ti'j tkawb'il Dios,^j ikyqetzin xjal lu'n, kchi najil te jun majx. ¹²Ayeqetzi'n xjal lu'n, nchi okx kyxola te elsil kytx'ixewa, tze'nku n-ok tchmo'n Ttanim Dios tib', ex qa at jun nim wa'n nb'aj. Aye xjal n-ok kyq'o'n kyib' te nimil, me nya nimilqe. Noq nchi tze'n ex nchi xmayin kyij'a. Noq nchi b'et wa'l, ex mina n-el kyniky' te, tze'n t-xilin kychwinqil twutz qMan Dios. O'kx n-ok tilil kyu'n te kyex, ex nti' nchi b'isin ti'j juntl. Nti' tajb'in, ikyxjo tze'nku muj nti' j'bal toj, ex b'e'x nxi tiqin kyq'iq'. Ex aye xjal lu'n ikyqexjo tze'nqe tze nchi jatz xb'oqit; nyakuj kab'e maj nchi kyim: Tnejil, tu'n nti'l kywutz n-el, ex tkab', ntzqij kylok'. Tu'n ikyjo, kxel toj q'aq' te jun majx. Ex ikyxjo ok chi xe'ljo xjal lu'n toj q'aq'. ¹³Ex aye xjal ikyqexjo tze'n a' te ttxuyil a'; aj tul pulj tuk'a tplutil nim tz'il toj. Ikytzi'n kyb'inchb'in xjal lu'n nya wen. Iky qe xjal lu'n tze'nku che'w ntzaj tz'aq. N-el yupit toj qxopin te jun majx.

¹⁴A twuqin tyajil Adán, Enoc tb'i,^k ok q'o'n toj twutz tu'n Xewb'aj Xjan kyij'jo xjal lu'n, ex kyij ttz'ib'in kyjalu'n: Kyb'intzi'n ja'lín. Ma tzul te qAjaw junx kyuk'a Ttanim xjanxix, nimxixjo kyb'aj; nlay b'ant tajlet. ¹⁵Tzul qAjaw q'ol chojb'il te kykyaqilx, aj tjaw yupit jni' tnam twutz tx'otx', tu'n kykyij kykyaqiljo nya nimil toj najin te jun majx, noq tu'n tpaj kyb'inchb'in nya wen, ex tu'n tpaj jni' xo'l yol kyu'n ti'j Dios, chi Enoc.

¹⁶Ikytzi'n, kchi okile xjaljo, a nchi iky'in, ex nchi yolb'in, ex nchex kyopqin kyuk'a, qu'n noq nchi b'inchin tze'n kyaj. Njaw kynimin kyib', ex tb'anilx n-etz toj kytzi, tu'n kyxmoxin xjal, noq tu'n kykanb'in jun ti', tze'n kyaj.

Jun yol te kujsb'il qk'u'j toj qnimb'il

¹⁷Ayetzin kye', werman, k'u'jlinqi'y wu'n, kyna'ntzji'y yol, a kyij kyq'ma'n tsanjil qAjaw Jesucrist ojtxe. ¹⁸Chi chi' kyjalu'n: Kyojjo q'ij, aj ch'ixtaq tul qAjaw Jesús, kchi ul xjal xmayil ti'j tkyaqiljo b'a'n, qu'n o'kx nchi b'inchin ti'j alkye nya b'a'n, tze'nkux kyaj.^l ¹⁹Ayetzin xjaljo lu'n, o'kx kyajjo tu'n kyyasin, ex tu'n nkub' kypa'n Ttanim Dios. Qu'n o'kx nxi kyq'o'n amb'il te kyajb'il; ex tu'n ikyjo, nti' Xewb'aj Xjan toj kyanmin.

²⁰Me metzin kye', werman, k'u'jlinqi'y wu'n, chi we'xixa tojjo kynimb'ila, a xjanxix wen. Chi na'n Diosa, tze'nxjo tajb'il Xewb'aj Xjan kyuk'iy. ²¹Chi we'xixa wen toj kynimb'ila, qu'n ma chi ok k'u'jlin tu'n qMan Dios. Ex kyayo'nkuxixa wen tuk'a tkyaqil kyk'u'ja, ajxi tul qAjaw Jesús, a ktzajil q'o'nte qchwinqil te jun majx, qu'n ma q'aq'in tk'u'j qij'.

²²At ila' kyxola, a nka'min kyk'u'j ti'j kynimb'il. Kyq'onk tilila, tu'n tkub' ti'j kynab'l. Ex atx txqantl, ma chi el naj ti'j kynimb'il. ²³Tu'npetzintzjo lu'n, kux chi etz kyi'n tojjo xnaq'tzb'il nya wen, qu'n nche'xxjal toj q'aq' tu'n. Ex q'aq'in

^e 9 Dan. 10:13, 21; 12:1; Tchi. 12:7. ^f 9 Deu. 34:6. ^g 9 Zac. 3:2. ^h 11 Gen. 4:3-9; Eb. 11:4; 1Jn. 3:12. ⁱ 11 Num. 22:1-35; Tchi. 2:14. ^j 11 Num. 16:1-35. ^k 14 Gen. 5:18, 21-24. ^l 18 2Tim. 3:1-5; 2Pe. 3:3.

kyk'u'ja ti'j junjuntl aj il. Me kyiky'imila ajo kyb'inchb'in nya wen. Ten kyxob'ila, tu'n mina che'x poqji'y kyxol, qu'n iky tte'n lu'n tze'nku jun xb'alin nyaj tu'n tz'il.

Jun yol tu'n tjapin b'ajjo u'j

²⁴⁻²⁵Qu'n o'kx te qMan Dios, at nimxix ttab'l ex at nimxix tipin te

klolqe, tu'n tkyimlin Jesús, tu'n mina qo kub'e tz'aq toj il. Ex axjo tipin lu'n, kxel q'i'nqe saqxix wen toj qchwinqil, ex tuk'a nim tza'lj'b'il, ajxi qkanin twutz, a ja' ta' nim tqoptz'ajiyil. Noqit nimxix toklin qMan Dios, nimxix tipin, ex nimxix tb'i, texix kawil tib'aj tkyaqil, atxix ojtxe, ex ja'lin, ex te jun majx. Ikyxitjo.

Ajo Tzaj Tchiky'b'in Dios te Juan

Atzin u'j lo kub' ttz'ib'in Juan, a tsanjil Jesús ti'jjo tzaj tchiky'b'in Dios te, ex ikytzin n-ele' tkyaqil tze'nku ila' wutziky', a tzaj chiky'b'in te Juan tu'n Dios mo qa tu'n Jesucrist (1:1-2; 22:6, 16). Atzin u'j lu'n nojnin tuk'a nim techil ex nim yol nimxix t-xilin. Kyojjo u'j tz'ib'in kyu'n yolil Tyol Dios toj Ojtxe Tu'jil, chq'alxix nknet junjun wutziky', a tze'nku tojjo u'j lo (Ez. 1, 40-48; Dan. 7-12; Zac. 1-6). Nimku maj, aye wiq u'j lu'n xi kub' tz'ib'it, te' ttzaj nim yajb'il ex b'is, noq tu'n tkujix kynimb'iljo Ttanim Dios, ex tu'n tkujsit qa ma kanb'in Dios kyij' tajq'oj te jun majx, ex tzaj ttziyin qa tb'ajlinxi jni' yajb'il lu'n, tzul Dios kawil kye jni' tajq'oj, ex tu'n kykletjo jni' tz'aqleqe toj kynimb'il, ex tu'n ttzaj tq'o'n jun nuk'b'il ex tzaljb'il. Ex ikytzi'n, ajo u'j lu'n n-ajb'in te jun q'uqb'il kyk'u'jjo nimil, a n-iky'x nim yajb'il kyu'n, noq kyu'njo aj kawil te Rom, qu'n kub' kyq'ma'n aj kawil tu'n kyk'ulin tkyaqilxjal twutz nmaq kawil te Rom.

Atzin u'j lu'n o kub' tz'ib'it kye wuq ch'uq nimil toj Asia, me atzin wuq ch'uq nimil lu'n jun techil ti'j tkyaqil nimil, qu'n ajo ky'iwb'il ex yajb'il n-iky'x kyu'n, ikyqexjo tze'nku n-iky'x kyu'n nimil toj tkyaqil twutz tx'otx'. Antza, nxi xkyeye tuk'a wuq u'j xi tz'ib'it kye wuq ch'uq Ttanim Dios, tu'n tnimsit kyk'u'j, ex tu'n tkujsit kynimb'il, ex tu'n t-xi kawitjo a nya wen toj kynimb'il ex kyb'inchb'in, ex tu'n tkujsit kyk'u'j toj tkyaqil yajb'il, a n-iky'x kyu'n. Tib'ajxi' wuq u'j xi tz'ib'it kye wuq ch'uq nimil, axixsin tnejjo nim t-xilin tojjo u'j lu'n; antza tku'xe wuq tnej kawb'il kujxix wen, ex teyile junjun antza njapin b'aje ti'j tulil Jesucrist tkab' majin (4:1-8:1; 8:2-11:19; 12:1-14:20; 15:1-16:21; 17:1-19:10; 19:11-21; 20:1-15).

Ajo tzaj tchiky'b'in Jesucrist

1 ¹Ajo yol lo, kub' tyek'in Dios te Jesucrist, tu'ntzintla tkub' tchiky'b'in Jesús kye tkyaqil nimil, aye nchi ajb'in te, tu'n tel kyniky' ti'jjo a il ti'j tu'n tb'aj liwey. A Jesucrist tzaj tsma'n jun t-angel q'malte wey, a ayi'n Juan, a taq'n'il Jesucrist. ²Tu'npetzi'n, nxi nkujsin Tyol Dios ex tkyaqiljo i ok nka'yi'n, ex i ok nb'i'n; ex ikyxjo nxi nkujsi'n tkyaqil, a ma tzaj tyek'in Jesucrist. ³Ky'iwinlxexix kye', aye nchi u'jin ex nchi b'in ti'jjo Tqanil lo, a tzajnin te Dios, ex nchi ok lipe ti'jjo yol tz'ib'in, qu'n ajo tq'ijil tu'n tjapin b'aj tkyaqil laq'eq'in ttzaj.

Jun q'olb'il tu'n Juan kye wuq Ttanim Dios toj tx'otx' Asia

⁴Ayi'n Juan, nxi ntz'ib'inji'y u'j lu'n te kye'y, ayi'y wuq Ttanim Dios toj tx'otx' Asia. Noqit xtalb'il ex jun nuk'b'il kyuk'tiy, aye tzajnin te qMan Dios, a itz' te jun majx, a attaq, ex tzul kanin;^a ex tu'n Xewb'aj Xjan,^b a tz'aqlexix;^c ⁵ex tu'n Jesucrist, a twutzxix yol in ti'j tkyaqil a ma tli,^d a tnejil xjatz anq'in te jun majx kyxol kyimnin,^e ex at tipin kyib'aj tkyaqil kawil te twutz tx'otx'.^f Ate Jesucrist nk'u'jlinqe, ex ma qo kotpaj tu'n toj il, noq tu'n tchky'el. ⁶Ex o tzaj tq'o'n qoklin, tu'n qok te Ttanim, ex tu'n qok te pale toj taq'in qMan Dios, a Ttata.^g Nimxit tb'il ex te te' tkyaqil tipin ja'llin, ex te jun majx. Ikyxitjo.

^a 1:4 Ex. 3:14. ^b 1:4 Is. 11:2. ^c 1:4 Toj griego, wuq xewb'aj ntq'ma'n. Me atzin tajlab'l, a wuq, atzi'n tz'aqle n-ele; ex ikyxjo toj 4:5. ^d 1:5 Is. 55:4. ^e 1:5 Kyb'i. 26:23; Col. 1:18. ^f 1:5 Sal. 89:27. ^g 1:6 Ex. 19:6; Tchi. 5:10.

⁷Ikyxjo tze'nku nq'umle:

Kyka'yinxá. Tzul Crist toj muj.^h Ex tkyaqilx klolte, majqexpe' aye i ok xyunte.ⁱ

Ex tkyaqiljo xjal twutz tx'otx' tzulx toj kyk'u'j tuk'a b'isb'ajil, tu'n mi xi nimin, ex kchi oq'il ti'j.^j

Ikytzin kb'ajile'. Ikyxitjo.

⁸Ayin we' xin kub' b'inchinte ojtxe, ex kb'ajil tkyaqil wu'n,^k a itz' te jun majx, a attaq ex tzul kanin,^l chi qAjaw, a Dios nimix tipin.

Jun twutziky' Juan ti'j Crist

⁹Ayi'n, a Juan, kyermanqi'n, ex noq tu'n qmujb'il qib' tuk'a Jesús, at wokli'n junx kyuk'iy ti'j Tb'anil Tkawb'il qMan Dios, ex ti'j jni' yajb'il ma tziky'x qu'n tu'n tpaj, ex ti'j tq'uq'b'il qk'u'j tu'n tiky'x qu'n toj tkyaqil, tu'ntzintla qok tjaq' Tkawb'il qMan. Atzin ja'llin, ma chin ex lajo'n kyu'n kawil aj Rom tzma tojjo netz' tx'otx', Patmos tb'i, toj ttxuyil a', noq tu'n tpaj Tyol Dios ex tu'n nyoli'n Tb'anil Tqanil ti'j Jesús.

¹⁰Toj jun q'ij domink, a tq'ijil qAjaw, tzaj tipin Xewb'aj Xjan wib'aja, ex xi nb'i'n wi'jxyi jun tq'ajq'ojil kuj wen tze'nku jun chun. ¹¹Chi' kyjalu'n: Tz'ib'inkujijy lu'n twutz jun u'j, a ktlab'ila, exsin sma'nxa kye wuq Ttanim Dios tzmax toj tnam Éfeso, Esmirna, Pérgamo, Tiatira, Sardis, Filadelfia ex Laodicey.

¹²In aj meltz'aja wi'jxyi, tu'n nlontejijy ankyetaqjo nyolin wuk'iy. Atzaj te' t-xi nka'yi'n, nli'y wuq xtanko'l, b'inchin tu'n q'anpwaq. ¹³Ex kyxoljo xtanko'l xi nka'yi'n jun a'la nyakuj akuxix ele Tk'wal Ichin toj nwutza.^m Tok jun t-xb'alin xqer wen, ex tuk'a jun tk'alb'il tk'u'j b'inchin tu'n q'anpwaq,ⁿ ex tok tzma ttzi tk'u'j tze'nku tnejilxix pale.

¹⁴Ex atzin twi' exsin tsmal twi' sjaninxix wen tze'nku noq' ex tze'nku ttxa che'w, exqetzi'n twutz, ikyjo tze'nku taq' q'aq'.^o

¹⁵Ayetzin tqan nchi tilk'aj tze'nku jun

kxb'il ntz'iltz'in wen, aj tetz toj q'aq'.^p

Ex atzin tq'ajq'ojil twi' kujxix tze'nku tq'ajq'ojil jun nim a' njulinxix wen.^q ¹⁶Ex toj tman q'ob' tzyu'ntaq wuq che'w tu'n, ex toj ttzi n-etztaq jun kxb'il tze'nku machet te kab'e tste, ex juch' twi'. Exsin twutz ikyjo tze'nku tqan q'ij nkub' qopin wen.

¹⁷Atzaj te' nlonti'y, b'e'x in kub' tz'aaqa t-xe tqan, nyakuj jun kyimnin. Me b'e'x kub' tq'o'n tman q'ob' wib'aja, ex tzaj tq'ma'n we'y kyjalu'n: Mi tzaj xob'a. Ayin weji'y inti'n te tnejil, ex kb'ajil tkyaqil wu'n.^r ¹⁸Ayin weji'y, itz'qi'n; b'a'nxi in kyima, me atzi'n ja'llin, itz'qin we' te jun majx. Ayin we' at wokli'n, tu'n kyjatx kyimnin te chwinqil, mo tu'n kyxi' toj kynajb'il kyimnin te jun majx.

¹⁹Tu'npetzzi'n, tz'ib'inkujijy a jni' ma tliy, a n-ok tka'yi'n, ex a ktlab'ila yajxi.

²⁰Atzin t-xilin a wuq che'w, a q'i'n toj nman q'ob'a, nkyyek'in kyejo wuq nejinel xq'uqil kye Ttanim Dios kyojjo wuq tnam q'umle. Ex atzi'n t-xilin wuq xtanko'l b'inchin tu'n q'anpwaq nkyyek'in kyil'jjo wuq ch'uq Ttanim Dios.

Jun yol te Ttanim Dios toj tnam Éfeso

2 ¹Tz'ib'inkujijy lo te nejinel toj Ttanim Dios toj tnam Éfeso:

Ikytzin ntq'ma'n Jesús, a tzyul te' wuq che'w toj tman q'ob', ex nb'et kyxoljo wuq xtanko'l: ²Wojtzqinjijy tkyaqil kyb'inchb'i'n, a kyaq'nb'i'n kujxix, ex qa ma chi we'xixa toj kynimb'ila twutz tkyaqil ma tziky'x kyu'n. Ex ojtzqi'n wu'n qa mi xi kyq'o'n amb'il kye' nya wenqe, a ma tz'ok kyq'o'n kyib' te nsanjila. Me te' t-xi kyqani'n tze'n t-xilin kynimb'il, antza k-elile kyniky'a kye qa nya twutzxix nsanjilq'i'y; qala' sb'ulqe.

³Ex ma txi kykujsin kyk'u'ja tu'n nim ma tziky'x kyu'n tu'n npaja, ex mi xi kub' numja.

⁴Me at jun kyila nwutza: Cheb'e xkyij kytaqpinijy kyk'u'jb'ila wi'ja ex

^h 1:7 Dan. 7:13; Mt. 24:30; Mr. 13:26; Lc. 21:27; 1Tes. 4:17. ⁱ 1:7 Zac. 12:10; Jn. 19:34, 37. ^j 1:7 Zac.

12:10-14; Mt. 24:30. ^k 1:8 Tchi. 22:13. ^l 1:8 Ex. 3:14. ^m 1:13 Dan. 7:13. ⁿ 1:13 Dan. 10:5. ^o 1:14 Dan.

7:9. ^p 1:15 Dan. 10:6. ^q 1:15 Ez. 1:24. ^r 1:17 Is. 44:6; 48:12; Tchi. 2:8; 22:13.

kxoliliy, a attaq ojtxe, tej t-xi kynimi'n.
⁵Kyna'nkutzi'n ja' xkyja' kytzaqpinji'y
 kynimb'ila, a attaq te tnejil. Ku tajtz ti'l
 kyanmi'n, ex kymeltz'intz kyib'a wuk'iy,
 ex kyb'inchinkuy tze'nku te tnejil. Qu'n
 qa mina, k-elil winji'y Ntanim kxola,
 a xtanko'l, a nyek'inte kynimb'ila
 kxolxjal. ⁶Me o'kxsin ch'in wenjo
 nb'ant kyu'n tojjo lo: N-el kyiky'inji'y
 t-xnaq'tzb'il aj Nicolaítas, a tze'nkuxjo
 we', a n-el wiky'i'n.

⁷A'lchaqx kyetz k-okil b'in te a ntq'ma'n
 Xewb'aj Xjan kye wuq ch'uq Ttanim Dios,
 b'a'n tu'n tkub' kyb'inchin. Ankye qe
 kchi we'b'il twutz tkyaqiljo lo, kxel nq'o'n
 kyoklin tu'n kywa'n ti'ljo twutz tze te
 chwinqil,⁸ a at tk'atz Dios toj kya'l.

**Jun yol te Ttanim Dios
 toj tnam Esmirna**

⁸Tz'ib'inkujiy lo te nejinel toj Ttanim
 Dios toj tnam Esmirna:

Ikytzin ntq'ma'n Jesús, a attaq te
 tnejil ex tib'aj tkyaqil, 'a kyim, ex a jaw
 anq'in juntl majl:

⁹Wojtzqi'nji'y tkyaqilx ma tziky'x
 kyu'n, chi Jesús, ex jni' yajil tzalu'n
 twutz tx'otx', me q'ininqi'y toj kynimb'ila.
 Ex wojtzqi'nqejil'y a nchi yolb'in nya wen
 kyij'a, aye nkyq'ma'n qa aj Judiyqe, me
 nya twutzxix Judiyqe, qala' te tajaw
 ilqe. ¹⁰Me mi chi tzaj xob'a ti'ljo k-iky'ix
 kyu'n. Qu'n k'welix q'o'n junjun kye' toj
 tze tu'n tajaw il, tu'ntzin kyniky'b'ajtza;
 me kky'elix jte'b'in q'ij kyu'n. Me chi
 we'kuxixa toj kynimb'ila tzmaji aj
 kykyima, ex kxel nq'o'n jun oyaj kye'y, a
 kychwinqila te jun majx.

¹¹A'lchaqx kyetz k-okil b'in te a
 ntq'ma'n Xewb'aj Xjan kye wuq ch'uq
 Ttanim Dios, b'a'n tu'n tkub' kyb'inchin.
 Ankye qe kchi we'b'il twutz tkyaqiljo lo,
 mi chi kyim toj tkab' majin toj q'aq'.

**Jun yol te Ttanim Dios
 toj tnam Pérgamo**

¹²Tz'ib'inkujiy lo te nejinel toj Ttanim
 Dios toj tnam Pérgamo:

Ikytzin ntq'ma'n Jesús, a at tkxb'il
 te q'oj te kab'e tste, a juch' twil:

¹³Wojtzqi'n ja' najleq'iy, a ja' nkawin
 tajaw il toj kyaminxjal. Me metzin
 kye, ma chi we'xixa toj kynimb'ila
 wi'ja. Mixpe a tej tkub' b'yon Antipas,
 ajo tb'anil nimilxix wi'ja, mi xkyij
 kytzaqi'n kynimb'ila. Ax kub' b'yo'n
 toj kytanima, a ja' i k'ulinexjal twutz
 tajaw il.

¹⁴Me at junjuntl kyila nwutza. Qu'n
 at junjun kxola, a ikyxjo nb'ant kyu'n
 tze'nku t-xnaq'tzb'in Balaam ojtxe, a
 ka'min tk'u'j. A b'aj oksinte tk'u'j Balac,
 a attaq tq'oj kyil' aj Judiy, tu'n kyok
 t-xmoxin tu'n kyjaw tz'aq toj il, noq tu'n
 t-xi kychyo'n chib'l, a xi oyit kywutzjo
 kywutzb'iyil kydiosxjal, ex tu'n
 kyb'inchin aj ky'a'jil toj kyb'i'. ¹⁵Ex ite'
 junjun nche'x lipe kyil'jo xnaq'tzb'il nya
 wen te aj Nicolaítas. ¹⁶Tu'npetzi'n, ku
 tajtz ti'l kyanmi'n, kymeltz'intz kyib'a
 wuk'iy, ex chi kub'sin kywutza we'y,
 tu'n tkub' nnajsi'n kyila. Qu'n qa mina,
 kchin xela jyol q'oj kyij'a tuk'a kxb'il te
 q'oj, a n-etz toj ntzi'y.

¹⁷A'lchaqx kyetz k-okil b'inte a
 ntq'ma'n Xewb'aj Xjan kye wuq ch'uq
 Ttanim Dios, b'a'n tu'n tkub' kyb'inchin.
 Ankye qe, kchi we'b'il twutz tkyaqiljo
 lo, kchin kolila kyil' tu'n jun kolb'il a
 ewintaq, ikyxjo tze'nku xi nq'o'n wab'l
 maná kye aj Judiy ojtxe. ¹⁸Ex kxel nq'o'n
 jun ab'l sjanin wen, a ja' tz'ib'inku jun
 ak'aj b'ib'aj, a mix a'l ojtzqilte, qala'
 o'kxjo a kxel tzyu'nte.

**Jun yol te Ttanim Dios
 toj tnam Tiatira**

¹⁸Tz'ib'inkujiy lo te nejinel toj Ttanim
 Dios toj tnam Tiatira:

Ikytzin ntq'ma'n Jesús, a Tk'wal Dios,
 a ite' tb'aq' twutz, ikyo tze'nku taq' q'aq'
 njulin wen, ex ayetzin tqan nchi tilk'aj
 tze'nku jun kxb'il ntz'iltz'in wen:

¹⁹Ojtzqi'n kyb'inchb'i'n wu'n, a
 kyk'u'ljb'ila kxola exsin kynimb'ila, a
 kyajb'il kyib'a kxola exsin kynimsb'il

⁵:2:7 Gen. 2:9; Tchi. 22:2. ⁶:2:8 Is. 44:6; 48:12; Tchi. 1:17; 22:13. ⁷:2:11 Tchi. 20:14; 21:8. ⁸:2:14 Num. 25:1-3; 31:16. ⁹:2:17 Ex. 16:14-15.

kyk'u'ja toj tkyaqil ma tziky'x kyu'n. Ex ojtzqi'n wu'n qa ma ch'iyjo lu'n kyu'n tze'nku tej kyniminkuy.

²⁰Me at jun kyky'i'y nwutza, qu'n nkub' kywutzlinji'y qya, a Jezabel,^x a ok tq'on tib' te jun yolil wi'ja. Me nchi kub' tsb'u'n tuk'a t-xnaq'tzb'il aye nchi ajb'in we'y, noq tu'n kykub' tz'aq toj ky'a'jin, ex tu'n t-xi kychyo'n chib'lj, a xi oyit kywutzjo kywutzb'iyil kydiosxjal. ²¹Me ma txi nq'o'n amb'il te, tu'n tajtz ti'j tanmin, ex tu'n tmeltz'aj wuk'i'y, me tky'e'x kyij ttzaqpi'n ky'a'jin. ²²⁻²³Tu'npetzi'n, k'wel nq'o'n twi' watb'il tu'n jun yab'il kujxix wen. Ex qa mi s-ajtz ti'j kyanmin aye' lipcheqek ti'j, aye' nchi ky'a'jin tuk'a, ktzajil nsma'n nim kyixk'oj kyib'aj, ex majxpe kchi k'wel nb'yo'n te jun majx. Ikytzin k-elile kyniky'jo tkyaqil Ttanim Dios, qa ayin we' ojtzqilte tkyaqil t-xilin kynab'l ex kyanminxjal, ex ayi'n chin xel q'o'nte t-xeljo kyaq'nb'i'n, a tze'nkuxjo nb'ant kyu'n.^y

²⁴Me at junjun kyxola toj Ttanim Dios toj tnam Tiatira, a mi ñex lipe ti'l'jjo xnaq'tzb'il anetzi'n, ex mi ma tz'el kyniky' te t-xilinjo t-xnaq'tzb'il tajaw il, tze'nku nkyq'ma'n qya lo. Kxel nq'ma'n kye'y, qa nti' juntl nyola kyil'ja, ²⁵qala', chi b'et-xixsintza toj kynimb'ila tmaxi' aj wula.

²⁶⁻²⁷Ktzajil tq'o'n Dios we'y tu'n nkawi'n tib'aj tkyaqil. Ex ankye qe, kchi we'b'il twutz tkyaqiljo lo, tu'n kukx kyb'inchin tze'nku waja, kxel nq'o'n kyoklin tu'n kykawin wuk'i'y tib'aj tkyaqil tnam te twutz tx'otx'. Ikyxjo tze'nku ntq'ma'n toj Tu'jil Tyol Dios:

Kchi kawil tib'aj tkyaqil tnam te jun majx tuk'a nimxix kyipin, nyakuj tuk'a jun var kxb'il, tu'n tyuch'lj jun tx'otx' k'wil tu'n.^z

²⁸Ex ktzajil nq'o'n kychwinqil te jun majx, a nqoptz'aj toj kya'j, tze'nku che'w njawil qlixje.

²⁹A'lchaqx kyetz k-okil b'inte a ntq'ma'n Xewb'aj Xjan kye wuq

ch'uq Ttanim Dios, b'a'n tu'n tkub' kyb'inchin.

Jun yol te Ttanim Dios toj tnam Sardis

3 ¹Tz'ib'inkujiy lo te nejinel toj Ttanim Dios toj tnam Sardis:

Ikytzin ntq'ma'n Jesús, a at Xewb'aj Xjan tuk'a, ex a tzyul te' wuq che'w toj tman q'ob':

Wojtzqi'n kyb'inchb'i'n, ex qa nchi ajb'in we'y toj kywutza. Me te we'y, kyimminqi'y toj kyanmi'n. ²iKysak'pintz kyib'a! Ex kykujsinqetzji'y aye ch'intl, a b'a'n ch'intl ite'ye, qu'n ch'ix kykub' naja te jun majx. Qu'n ayetzin kyb'inchb'i'n nya tz'aqleqe twutz qMan Dios.

³Tu'npetzi'n, kyna'nqetzji'y xnaq'tzb'il, aye o chi tzaj kyk'mo'n. Chi lipexa ti'j; ku tajtz ti'j kyanmi'n, kymeltz'intz kyib'a wuk'i'y. Qu'n qa mi saj kysak'pin kyib'a, kchin po'n kawil kyil'ja, ex nti' tqanil aj npo'n, tze'nku jun ileq' toj qniky'in.^a

⁴Me at junjun kyxola toj Sardis, aye' mi nkub' kyb'inchin il, ex toj nwutza, ma chi ok tze'nku jun xjal txjo'n t-xb'alin wen. Ex kchi b'etil wuk'i'y toj kya'j tuk'a kyxb'alin sjanin wen te t-xeljo wen xb'ant kyu'n, qu'n at kyoklin toj nwutza. ⁵Ankye qe, kchi we'b'il twutz tkyaqiljo lo, ex ikyxjo kxel nq'o'n kyxb'alin sjanin wen. Ex nlayx jatz nyupi'n kyb'i tojjo u'j te chwinqil;^b qala' kchin yolila kyil'j twutz Nman ex kywutz t-angel.^c

⁶A'lchaqx kyetz k-okil b'inte a ntq'ma'n Xewb'aj Xjan kye wuq ch'uq Ttanim Dios, b'a'n tu'n tkub' kyb'inchin.

Jun yol te Ttanim Dios toj tnam Filadelfia

⁷Tz'ib'inkujiy lo te nejinel toj Ttanim Dios toj tnam Filadelfia:

Ikytzin ntq'ma'n Jesús, a xjanxix, a twutzxix Tyol, a at toklin tib'aj tkyaqil tyajil qtzan nmaq kawil David. Ax Jesús at tipin tu'n ttzaj tq'o'n kolb'il, a mix

^x2:20 1Re. 16:31; 2Re. 9:22. ^y2:22-23 Sal. 7:9; 62:12; Jer. 17:10. ^z2:26-27 Sal. 2:8-9. ^a3:3 Mt. 24:43-44; Lc. 12:39-40; Tchi. 16:15. ^b3:5 Ex. 32:32-33; Sal. 69:28; Tchi. 20:12. ^c3:5 Mt. 10:32; Lc. 12:8.

a'lx jun aku tz'el q'inte. Ex qa tky'e' tu'n ttzaj tq'o'n, mix a'lx jun aku tz'okx tu'nx tib'x.^d

⁸Wojtzqi'n kyb'inchb'i'n b'a'n toj kynimb'ila. Tu'npetzi'n, ma kub' nq'o'n jun kolb'il te jun majx, a mix a'l jun aku tz'el q'inte. Exla qa nti' nim kyipi'n toj kywutzxjal, me ma kub' kyk'u'nji'y nyola, tze'nkuxjo waja, ex nti' ma kub' kyewi'n qa nimirq'i'y. ⁹Qu'n at junjun aj Judiy kyk'atza, a nxi kyq'ma'n qa Ttanim Diosqexix, me ma chex lipe ti'j tajaw il, ex niki'il yolqe. Kxel nyek'i'n kye, qa aye kye' twutzxix Ntanimqi'y; ex toj pa'b'in, kchi tzajil wi'n tu'n kykub' meje kywutza, tu'n tel kyniky' te, qa nimx nk'u'ja kyil'ja.^e ¹⁰Toj tkyaqil ma tziky'x kyu'n, kukx ma chi weji'y toj kynimb'ila, tze'nkuxjo xi nq'ma'n. Tu'npetzi'n, kchi kletila wu'n, aj ttzajjo nimx kyixk'oj kyil'j tkyaqil xjal twutz tx'otx', te jun niky'b'il ti'j kynimb'il.

¹¹Kchin ula liwey. Tu'npetzi'n, mi kyij kytzaqpinji'y kynimb'ila, tu'ntzin mix a'l jun k-elil q'intejo oyaj, a nchi yo'n ti'j. ¹²Ankye qe, kchi we'b'il twutz tkyaqiljo lo, kchi okil te nim kyoklin toj kya'j tuk'a Dios, ex mix jtoix tu'n kyetz antza. Ex k-okil ntz'ib'i'n tb'i nMa'n kyil'j, tu'n tyek'in qa te'qe; ex k-okil ntz'ib'i'n tb'i ak'aj tnam Jerusalén kyil'j, a tzajnin te qMan Dios toj kya'j,^f tu'n tyek'in qa at kyoklin ti'j. Ex k-okil ntz'ib'i'n ak'aj nb'i'y kyil'j.

¹³A'lchaqx kyetz k-okil b'inte a ntq'ma'n Xewb'aj Xjan kye wuq ch'uq Ttanim Dios, b'a'n tu'n tkub' kyb'inchin.

Jun yol te Ttanim Dios toj tnam Laodicey

¹⁴Tz'ib'inkujij lo te nejinel toj Ttanim Dios toj tnam Laodicey:

Ikytzin ntq'ma'n Jesús, a Twutzxix, ex twutzxix yolín ti'j tkyaqil a ma tli, a ja' saja xkye tkyaqil tch'iysb'in qMan Dios:^g

¹⁵Wojtzqi'n kyb'inchb'i'n, a nya wen te jun chews'b'il kyanminxjal mo te jun onb'il kye, tze'nku at tajb'in a' che'w te

chews'b'ilqe, mo a' kyaqxix te q'anb'il qxmilil. Noqpit ikyqejil'y tze'nku a' che'w mo kyaq. ¹⁶Me metzin kye', nti'x kye kyajb'in, qu'n noq tal ch'in maq'maj, a nya che'w ex nya kyaq. Tu'npetzi'n, kchi elitz nxab'i'n toj ntzi'y. ¹⁷Qu'n nkyq'ma'n, qa q'ininqi'y, ex qa b'a'n iteyi'y, ex qa nti' atx taj kye'y. Me nti'x n-el kyniky'a te, qa toj nwutza, toj b'isb'ajil ite'y, ex nti' ch'in kywenila, ex yajqi'y, mox, ex x'b'iqqi'y. ¹⁸Kxel nq'ma'n kye'y qa tkyaqiljo kyq'inimila lo twutz tx'otx' nti'x tajb'in. Tu'npetzi'n, ku kymeltz'aja wuk'i'y, ex kxel nq'o'n kyq'inimila twutzxix toj kyanmi'n, a nimxix tajb'in tze'nku q'anpwaq, a tz'iltz'in wen tu'n q'aq'. Qu'n atzin kyq'inimila wenxix jun kyanmi'n tz'aqle tze'nku kyxb'ali'n sjanin, tu'n tok kyil'ja; ex tu'n tktxetjo kytx'ixewa x'b'iq ta'; ex ikyxjo atzin kyq'inimila tze'nku jun ojtzqib'il te Dios tze'nku jun q'anb'il kywutza, tu'ntzin tb'ant tka'yi'n, ex tu'n tel kyniky' te wen.

¹⁹Ex nchex nmiyo'n, ex nchex nkawinji'y kykyaqiljo a k'u'jlinqe wu'n.^h Tu'npetzi'n, ku tajtz ti'j kyanmi'n, kymeltz'intz kyib'a wuk'i'y. ²⁰Loqi'n intin nqayin kyk'atza, tze'nku jun kyuk'i'y nq'olb'in ttzi kyjay, a jpu'nxix wen. Ankye te', qa ma txi tb'i'n tq'ajq'ojil nwi'y, ex qa ma txi tjqo'n tanmin, kchin okixa toj, kchin tenb'ila tuk'a, ex ktenb'il wuk'i'y toj tzaljb'il. ²¹Ankye qe, kchi we'b'il twutz tkyaqiljo lo, kxel nq'o'n kyoklin tu'n kykub' qe kawil wuk'i'y toj Nkawb'ila, ikyxjo tze'nku we', ma tzaj tq'o'n nMa'n wokli'n, tu'n nkub' qey kawil junx tuk'a toj Tkawb'il. ²²A'lchaqx kyetz k-okil b'inte a ntq'ma'n Xewb'aj Xjan kye wuq ch'uq Ttanim Dios, b'a'n tu'n tkub' kyb'inchin.

Ajo tq'uaqb'il Dios toj kya'j

4 ¹Tb'ajlinxi' ikyjo, xi nka'yi'n jun ttzija jqo'n toj kya'j. Ex xi nb'i'n jun tq'ajq'ojil twi', a nyolintaq wuk'i'y, tze'n tq'ajq'ojil chun, a tze'nkuxjo otaq nb'i'y

^d3:7 Is. 22:22. ^e3:9 Is. 60:14. ^f3:12 Tchi. 21:2. ^g3:14 Pr. 8:22. ^h3:19 Pr. 3:12; Eb. 12:5-11.

nej. Chi' kyjalu'n: Ku tjazta tzalu'n, qu'n kxel neyek'i'n tey tkyaqiljo kb'ajil tib'ajxi lu'n.

²Ex jun paqx tzaj tipin Xewb'aj Xjan wib'aja, ex xi nka'yi'n jun q'uqb'il tkub' toj kya'j, ja' nkawine Dios, ex q'uqletaq jun a'la tib'aj. ³Me atzin a q'uqletaq antza, ikytzin ka'yi'n tze'nqeku tal ab'j nchi qoptz'aj wen; nchi tilk'aj ex manyor chiky'xix ka'yin. Ex atzin ti'jile q'uqb'il, attaq jun t-xew kan nqoptz'aj wen tze'nku jun tal ab'j esmeralda. ⁴Ex ti'jile q'uqb'il lo, xi nka'yi'n kyaje toj ka'wnaq' nejinel q'uqleqetaq tib'aj kyaje toj ka'wnaq q'uqb'il, toktaq kyxb'alin sjanin wen, ex tokxtaq jun toj kywi' b'inchin tu'n q'anpwaq te jun yek'b'il te' kyoklin. ⁵Ex ti'jjo q'uqb'il nchi etztaq qoptz'aj xloq'lin kya'j, ex tq'ajq'o'jil ntinin wen, ex q'ankyaq. ^kEx twutzjo q'uqb'il nchi k'anttaq wuq tzaj, ^la jun yek'b'il ti'j Xewb'aj Xjan, a tz'aqlexix. ^m⁶Ex twutz q'uqb'il, attaq jun ti' tze'nku ttxuyil a', a xtilin twutz, tze'nku jun ka'yb'il wutzb'aj. ⁿ

Ex toj tanmin kya'j ex ti'jile q'uqb'il, attaq kyaje ajb'il te Dios, aye ikyx chi ka'yin tze'nku txuk, me nojnin kyil'j tuk'a tb'aq' kywutz. ^o⁷Atzin tnejil ajb'il iky ka'yin tze'nku b'alun; atzin tkab' tze'nku jun tal wakx, atzin toxin attaq twutz tze'nku jun xjal, ex atzin tkyajin, iky ka'yin tze'nku jun t'iw nlipin. ⁸Ayetzin kyaje ajb'il attaq qaq t-xiky' teyile junjun, ex nojnintaq kyil'j tuk'a tb'aq' kywutz, tzman tjaq' kyxiky'. ^pTkyaqil q'ij ex tkyaqil qniky'in mi nchi kub' numj tu'n kyk'ulin, ex nkyq'ma'ntaq:

Xjanxix te, xjanxix te, xjanxix te
tAjaw Tkyaqil,
a Dios nimxix tipi'n tu'n tb'ant
tkyaqil tu'n, ^q
a attaqa te tnejil; ex ate ja'lin, ex
axji'y tzul kanin juntl majl twutz
tx'otx'!

⁹⁻¹⁰Ex junjun maj, aj tjaw kynimsi'n ajb'il tb'i Dios, a q'uqle tib'aj q'uqb'il, ex attaq tchwinqil te tnejil ex te jun majx, ex xi kyq'o'n nimxix toklin ex chjonte te, aye kyaje toj ka'wnaq nejinel nchi kub' meje twutz, ex nchi k'ulin te. Ex nxi kyq'o'n toj kywi', a b'inchin tu'n q'anpwaq te jun oyaj twutz, ex nxi kyq'ma'n:

¹¹Ay qAJaw ex qDiosa,
at te toklin tu'n t-xi tk'mo'n tkyaqil
nimsb'il tb'iy, ex tokli'n ex tipi'n,
qu'n ate xkub' b'inchinte tkyaqiljo
at,
ex noq tu'n tajb'ila ite' tkyaqiljo, a
xkub' tch'iyis'n.

Jun twutziky' ti'j Jesucrist

5 ¹Ex xi nka'yi'n toj tman q'ob'jo a q'uqletaq toj q'uqb'il jun u'j b'altz'in tten, ex tz'ib'in tojxi ex ti'jxi. ^rAjo u'j jpu'n wen kyuk'a wuq jupb'ilte. ²Ex xi nka'yi'n jun angel at-xix tipin nxi tqanin tuk'a tq'ajq'o'jil twi' kujxix wen: ^sAlkye jun at toklin tz'aqlexix wen tu'n tjaw laqetjo jupb'ilte, ex tu'n tjqetjo u'j? ³Mixpe noq toj kya'j, ex twutz tx'otx', ex tzman tjaq'xi tx'otx', mix a'lx jun attaq toklin tu'n tjqet tu'n, mixpe noq tu'n tok tka'yin. ⁴Tu'n ikyjo, b'e'x in jaw oq'a nimxix, qu'n tu'n mix a'l jun knet, a at toklin tu'n tjaw jqet, ex tu'n tkub' u'jitjo u'j, i'chaqxpetla noq tu'n tok ka'yit. ⁵Me jun kyxol nejinel tzaj tq'ma'n we'y: Mi tz'oq'ila, qu'n at toklin Jesucrist tu'n tjqet u'j tu'n, qu'n tu'n ma kub' ti'j tkyaqil tu'n. Ikytzi'n, kijj tz'ib'in toj Tu'jil Tyol Dios ti'j nimxix tipin Crist, nyakuj jun b'alun tzajnin kyu'n ch'uq xjal a tzajnin ti'j qtzan Judá, ^sex at toklin te nmaq kawil, qu'n tyajil nmaq kawil David. ^t

⁶Ex xi nka'yi'n jun tal Tal rit wa'ltaq, a otaq kub' b'yo'n. ^uAttaq toj tk'u'jjo q'uqb'il, ex toj niky'jin kyaje ajb'il exqetzi'n nejinel. Attaq wuq tkach ex

ⁱ 4:3 Ez. 1:26-28; 10:1. ^j 4:4 Kyaje toj ka'wnaq, 24 n-ele, ex ikyxjo toj v. 10. ^k 4:5 Ez. 19:16; Tchi. 8:5; 11:19; 16:18. ^l 4:5 Ez. 1:13. ^m 4:5 Tchi. 1:4. ⁿ 4:6 Ez. 1:22. ^o 4:6 Ez. 1:5-10; 10:14. ^p 4:8 Ez. 1:18; 10:12. ^q 4:8 Is. 6:2-3. ^r 5:1 Is. 29:11; Ez. 2:9-10; Zac. 5:1. ^s 5:5 Gen. 49:9-10. ^t 5:5 Is. 11:1. ^u 5:6 Is. 53:7.

wuq tb'aq' twutz. Ayetzin wuq tb'aq' twutz jun yek'b'il ti'lj Xewb'aj Xjan, a tza'qlexix, a sma'n tu'n Dios, tu'n tojtzqinte tkyaqiljo nb'aj twutz tx'otx'.⁷ Me atzin te' tal Tal rit xi', ex jaw ttzyu'n ulj toj tman q'ob' a q'uqleta q' uq'ub'il. ⁸Tej tjaw ttzyu'njo ulj, ayetzin kyaje ajb'il exqetzi'n kyaje toj ka'wnaq^w nejinel i kub' meje twutzjo tal Tal rit. Teyile junjun nejinel ataq jun tchinib', ex q'i'ntaq junjun laq kyu'n, b'inchin tu'n q'anpwaq, ex nojninqa tuk'a storak, a yek'b'il ti'lj na'j Dios kyejo aye nimil ti'lj.^x ⁹Ex nchi b'itzinqa ti'lj jun ak'aj b'itz kyalu'n:

Ate at toklin tu'n tjaw ttzyu'n ulj, ex tu'n tlaqitjo jupb'ilte.

Qu'n kub' b'yo'n, ex tu'n tchky'ela ma chi laq'et-xjal tu'n, tu'n kyokin te Dios, a'lchaqx kye kyxe'chil, kyyol, kytanim, ex kyt'otx'.

¹⁰Ex ma chi ok tq'o'n tu'n kyok te kawil ex te pale te qMan Dios.^y Ex ok kchi kawil tib'aj tkyaqil at twutz tx'otx'.

¹¹Ex xi nka'yi'n, ex nb'iy tq'ajq'ojil kywi' nimku angel, a ite' ti'ljile q'uq'ub'il, kyil'jile ajb'il ex kyil'jile nejinel. Ma nintzx kyb'aj tib'aj ma nintz.^z ¹²Ex nkyq'ma'n tuk'a tq'ajq'ojil kywi' kujxix wen:

Ajo tal Tal rit, a kub' b'yo'n, nimbix toklin tu'n tk'monte tkyaqil tipin, ex jni' tq'inimil, ex tkyaqil t'nab'l ex tkujil, junx tuk'a jni' toklin, nimsb'il tb'i, ex b'itz te.

¹³Ex xi nb'i'ntla kye tkyaqiljo xi kub' tb'inchin Dios, aye ite' toj kya'j, ex twutz tx'otx', ex tjaq'xi tx'otx', exqetzi'n ite' toj ttxyuil a', ex tkyaqiljo at kyoj. Nkyq'ma'n:

Q'onxa b'itz twutz Dios ex twutzjo tal Tal rit, a q'uqle toj q'uq'ub'il toj kya'j, junx tuk'a nimsb'il tb'i, ex jni' toklin, ex tkyaqil tipin ja'lin ex te jun majx.

¹⁴Ex ayetzin kyaje ajb'il nkyq'ma'n: Ikyxitjo. Ex aye nejinel kub' meje k'lulil twutz.

Ayetzin jupb'il te ulj

6 ¹Ex xi nka'yi'n, tej tjaw tlaqin tal Tal rit tnejil kyxoljo wuq jupb'ilte ti'ljjo ulj. Ex nb'iy jun ajb'il kyxoljo kyaje ajb'il ti'ljile q'uq'ub'il ntq'ma'n tuk'a tq'ajq'ojil twi', tze'nku tq'ajq'ojil q'anqyaq: Ku tzajach. ²Ex xi nka'yi'n jun chej sjanin.^a Ex atzin nchejin tib'aj q'inqa jun sma'j te joyb'il q'oj toj tq'ob', ex xi q'o'n jun toj twi' ti'ljjo toklin, ex b'e'x xi', tu'n tkanb'in kyil'j txqantl, tuk'a nim tipin.

³Tej tjaw tlaqin tal Tal rit tkab' jupb'ilte, nb'iy tkab' ajb'il ntq'ma'n: Ku tzajach. ⁴Ex b'e'x etz juntl chej, kyaq ka'ya'n.^b Ex atzin nchejin tib'aj xi q'o'n jun kxb'il tze'nku machet te b'i'yb'il, ex xi q'o'n toklin, tu'n tel ti'n kymujb'il kyib'xjal kyxolx, tu'ntzintla tkub' kyb'yo'nxjal kyib', jun tuk'a juntl.

⁵Tej tjaw tlaqin tal Tal rit toxin jupb'ilte, nb'iy toxin ajb'il ntq'ma'n: Ku tzajach. Xi nka'yi'n jun chej q'laq ka'ya'n.^c Ex atzin nchejin tib'aj q'inqa jun malb'il toj tq'ob'. ⁶Ex kyxoljo kyaje ajb'il ti'ljile q'uq'ub'il, nb'iy jun tq'ajq'ojil yol ntq'ma'n: Manyor wi'yil tkyaqil kywa'y ja'lin. Qu'n jun tal malb'il triy, mo oxe tal malb'il nmaq triy, te twi' kyk'u'ja te jun q'ij. Ex mi kub' kyyajinjil' aseyt exsin vin.

⁷Tej tjaw tlaqin tal Tal rit tkyajin jupb'ilte, nb'iy tkyajin ajb'il ntq'ma'n: Ku tzajach. ⁸Xi nka'yi'n jun chej q'an ka'ya'n. Ex atzin nchejin tib'aj, Kyimin tb'i, ex ti'ljxi lipchetztaq tajaw kynajb'il kyimmin. Ex xi q'o'n kyoklin tib'aj tkyajin tnej xjal twutz tx'otx', tu'n kykub' b'yo'n toj q'oj, tu'n wa'yaj, tu'n yab'il ex kyu'n txuk toj k'ul.^d

⁹Tej tjaw tlaqin tal Tal rit tjwe'yn jupb'ilte, nliy tjaq' t-altar qMan toj kya'j aye kyanminjo a otaq chi kub' b'yo'n noq tu'n tpajjo Tb'anil Tqanil ti'lj Dios, ex noq tu'n kyyek'in kywutzxjal Tyol Dios toj kychwinqil. ¹⁰Ex nkyq'ma'ntaq tuk'a tq'ajq'ojil kywi' kujxix wen: Ay qAjaw, a xjanxix ex twutzxix, ðJtojtzin

^y5:6 Zac. 4:10. ^w5:8 Kyaje toj ka'wnaq, 24 n-ele. ^x5:8 Sal. 141:2. ^y5:10 Ex. 19:6; Tchi. 1:6. ^z5:11 Dan. 7:10. ^a6:2 Zac. 1:8; 6:3. ^b6:4 Zac. 1:8; 6:2. ^c6:5 Zac. 6:2, 6. ^d6:8 Jer. 15:3; Ez. 5:12, 17; 14:21.

kawi'n kyib'ajjo najleqe twutz tx'otx', tu'n t-xeli'n qkyimlin'?

¹¹Ex xi q'o'n xb'alin sjanin teyile junjun, ex xi q'ma'n kye, tu'n kyajlan jun jte'b'in q'ij, tzmaksi aj ttzqet tajaljo kyerman, aye qa iltaq ti'j tu'n kykyim tu'n tpaj taq'in Crist, tze'nku kye.

¹²Xi nka'yi'n, tej tjaw tlaqin tal Tal rit tqaqin jupb'ilte, ex b'e'x tzaj jun nim kyaqnajab'.^e Ex atzin q'ij b'e'x kub' q'aqix tze'nku tsmal chiv; ex atzin yaye b'e'x kub' chiky'ix. ¹³Ex ayetzin che'w toj kya'j, b'e'x i tzaj tz'aq twutz tx'otx', tze'nku nchi kub' tz'aqjo tal lob'j iw, aj t-xi yekj tqan tu'n nim kyq'iq'.^f

¹⁴Ex atzin kya'j b'e'x el naj, tze'nku jun u'j njaw tb'altz'in tib'.^g Ex kykyaqiljo wutz ex jni' tx'otx' toj ttxuyil a', b'e'x i tx'ixpaj ja' ite'ku.^h

¹⁵Ex ayetzin nmaq kawil twutz tx'otx', ex aye nim kyoklin, junx kyuk'a nejinel kyxol xo'l q'aq', exqetzi'n q'inin, exqetzi'n at kyipin, junx kyuk'a tkyaqil aq'nil ex jni' kyajaw aq'untl, b'e'x i okx ewin toj jul ex toj piky toj k'ul.ⁱ ¹⁶Ex xi kyq'ma'n kye wutz ex kye piky: Ku kytzaj tz'aaq qib'aja, tu'n qewita kyu'n twutzjo ajo q'uqle toj q'uqb'il toj kya'j, ex twutzjo tyab' twi' tal Tal rit.^j ¹⁷Qu'n ma kanin ja'lin tq'ijiljo kujxix kawb'il qib'aja. ¿Ankye aku tziky'x tu'n?^k

**Aye kyechiljo kab'lajaj
ch'uq kyyajil aj Israel**

7 ¹Tb'ajlinxi' ikyjo, xi nka'yi'n kyaje angel wa'lqetaq toj kyaje tumil tx'otx', a tzyu'ntaq kyaje kyq'iq' kyu'n,^l tu'ntzintla mi xupin kyq'iq' tib'aj tx'otx', ex tib'aj ttxuyil a', mixpe tib'aj jun tze. ²Ex nliy juntl angel, a tzajnin toj tjawitz q'ij, a q'i'ntaq tu'n, ajo jupb'ilte u'j tu'n Dios, a itz' te jun majx. ³Atzin angel jaw xch'in tuk'a tq'ajq'ojil twi' kujxix wen. Xi tq'ma'n kye angel, aye' otaq xi q'o'n kyoklin tu'n tkub' kyb'inchin mib'in ti'j tx'otx' ex ti'j ttxuyil a'. Ex chi' kyjalu'n: Mi kub' kyb'inchin mib'in ti'j tx'otx', ex

ti'j ttxuyil a', ex kyil'j tze, a na'mxtaq tok kyechiljo nimil qu'n ti'j kyplaj, aye' aq'nil te qDios, qa te teqe.^m

⁴Ex nb'iy kyajlaljo a otaq tz'ok kyechil: 144,000 kyxoljo kyyajil aj Israel.

⁵Kyxoljo tyajil Judá, kab'lajaj mil; ex kyxoljo tyajil Rubén, kab'lajaj mil; ex kyxoljo tyajil Gad, kab'lajaj mil. ⁶Ex kyxoljo tyajil Aser, kab'lajaj mil; ex kyxoljo tyajil Neftalí, kab'lajaj mil; ex kyxoljo tyajil Manasés, kab'lajaj mil. ⁷Ex kyxoljo tyajil Simeón, kab'lajaj mil; ex kyxoljo tyajil Leví, kab'lajaj mil; ex kyxoljo tyajil Isacar, kab'lajaj mil. ⁸Ex kyxoljo tyajil Zabulón, kab'lajaj mil; ex kyxoljo tyajil Jse, kab'lajaj mil; ex kyxoljo tyajil Benjamín, kab'lajaj mil.

Nimku xjal ok kyxb'alin sjanin

⁹Tb'ajlinxi' ikyjo, xi nka'yi'n nimku xjal te tkyaqil twutz tx'otx', a'lchaqx kye kyxe'chiltz, kyyol ex kyntanim. Ex wa'lqetaq twutzjo q'uqb'il ex twutzjo tal Tal rit. Ma nintz kyb'aj; mix a'l jun aku b'ant tajlankye. Toktaq kyxb'alin sjanin wen, ex q'i'n t-xaq palma toj kyq'ob'. ¹⁰Ex kykyaqilxtaq nchi xch'in tuk'a tq'ajq'ojil kywi' kujxix wen:

Ajo kolb'il tzajnin te qMan Dios, a q'uqle tib'ajjo q'uqb'il tzalun toj kya'j, ex tejo tal Tal rit.

¹¹Ex kykyaqiljo angel wa'lqetaq ti'jile q'uqb'il, ex kyil'jile nejinel ex kyil'jile kyaje ajb'il, ex i kub' meje twutzjo q'uqb'il, ex kupin kyplaj twutz tx'otx'; i k'ulin te Dios, ¹²ex kyq'ma:

iikyxitjo! Qq'onx b'itz te nimsb'il tb'i Dios, ex jni' qnab'l, ex tkyaqil aq'b'il chjonte, junx tuk'a nim qoklin, qipin ex qkujil, ja'lin ex te jun majx. iikyxitjo!

¹³Ex tzaj tqanin jun nejinel we'y: ¿Ankyeqe lu'n, a tok kyxb'alin sjanin, ex ja'tzin xi tzaje?

¹⁴Ex xi ntzaq'wi'n: Ojtzqi'n te tu'n, tata, nchijil'y.

Ex tzaj tq'ma'n we'y:

^e 6:12 Tchi. 11:13; 16:18. ^f 6:13 Is. 13:10; Ez. 32:7; Jl. 2:31; 3:15; Mr. 13:24-25; Lc. 21:25. ^g 6:14 Is. 34:4.

^h 6:14 Tchi. 16:20. ⁱ 6:15 Is. 2:10. ^j 6:16 Os. 10:8; Lc. 23:30. ^k 6:17 Jl. 2:11; Mal. 3:2. ^l 7:1 Dan. 7:2; 11:4; Zac. 2:6; 6:5. ^m 7:3 Ef. 4:30.

Ayetzin, a o chi etz toj nim b'isb'ajil
twutz tx'otx'.^a

Noq tu'n tchky'eljo Jesús, ajo tal Tal
rit, ma saqix kychwinqil,
ikyx tze'nku jun xb'alin sjaninxix,
a ma tz'el txjet ti'j.

¹⁵ Tu'npetzi'n, loqe ite' twutz tq'uqb'il
Dios q'ijl ex qniky'in.

Nchi ajb'in toj tja te k'ulb'il.
Ex atzin te a q'uqle toj q'uqb'il, ok
kchi kletil tu'n,
qu'n ktenb'il kyuk'a te jun majx.

¹⁶ Ex nlay tziky'x wa'yaj kyu'n ex
k'waj,
ex nlay chi tz'e'y tu'n tqan q'ij, ex
nlay kyna'n kyaq.^o

¹⁷ Qu'n a te' tal Tal rit, a q'uqle toj
tk'u'j q'uqb'il,
kchi okil tkyik'le'n tze'nku rit.
Ex kchi xel ttxko'n tojjo xlok' a',
tu'n kyten kychwinqil te jun majx.
Ex aku Dios k-elil su'nte ta'l
kywutz.^p

Twuqin jupb'ilte u'j

8 ¹ Tej tjaw tlaqin tal Tal rit twuqin
jupb'ilte u'j, b'e'x kub' nume toj
kya'l niky'jin or.

² Tb'ajlinxi' ikyjo, xi nka'yi'n wuq
angel wa'lqetaq twutz Dios, ex xi q'o'n
wuq chun kye.

³ Ex attaq juntl angel tuk'a jun tk'wel
storak b'inchin tu'n q'anpwaq, ex kub'
we' twutz t-altar Dios toj kya'l. Xi q'o'n
ma nintz storak, tu'n t-xi q'oyit tib'aj
t-altar twutzjo q'uqb'il, junx kyuk'a
jni' kyna'l Dios nimil. Ex ikyxjo, atzin
altar b'inchin tu'n q'anpwaq.^q ⁴ Ex atzin
tsib'iljo storak junx kyuk'a jni' kyna'l
Dios jax ti'j tq'ob' angel tu'n tjapin tzma
twutz Dios. ⁵ Ex atzin angel jaw ttzyu'n
tk'wel storak, ex kux tnojsin tu'n txol
q'aq' tib'aj t-altar Dios,^r ex b'e'x xi t-xo'n
tib'aj tx'otx'. Ex b'e'x poq'le q'anpwaq,
ex tq'ajq'ojil ntin in wen, ex xloq'lin
kya'l nqoptz'aje wen; ex b'e'x tzaj jun
kyaqajnab'.

Ayetzin chun

⁶ Tb'ajlinxi' ikyjo, ayetzin wuq angel,
a q'i'ntaq wuq chun kyu'n, b'e'x kub'
kyb'inchin kyib', tu'n kyoq'sin kychun.

⁷ Atzin tnejil angel xi toq'sin tchun, ex
b'e'x etz saqb'aqin ex q'aq', smo'n tuk'a
chiky'.^s Ex b'e'x xi xo'n twutz tx'otx'. Ex
b'e'x tz'e'yjo toxin tnej tx'otx', junx tuk'a
toxin tnej tze, ex tkyaqil k'ul txa'x.

⁸ Atzin tkab' angel xi toq'sin tchun,
ex b'e'x tzaj tz'aq toj ttxuyil a' jun ti'
tze'nku jun tij wutz, a njulin wen tuk'a
taq' q'aq'. Ex atzin toxin tnej ttxuyil a'
b'e'x kub' chiky'ix; ⁹ ex jun toxin tnej
tkyaqil txuk toj, b'e'x i kyim. Ex jun
toxin tnej bark, b'e'x i kub' yuch'j.

¹⁰ Atzin toxin angel xi toq'sin tchun,
ex jun ma tij che'w njulin wen tuk'a
q'aq', b'e'x tzaj tz'aq tzmax toj kya'l
tib'aj toxin tnej a' ajqelin, ex kyib'aj xlok'
a'.^t ¹¹ Atzin tb'i che'w, Tk'ayil. Ex atzin
toxin tnej a' b'e'x ok k'a. Noq tu'n tpajjo
tk'ayil a', b'e'x i kyim nimku xjal.

¹² Atzin tkyajin angel xi toq'sin tchun,
ex b'e'x ky'ixb'e' toxin tnej q'ij ex toxin
tnej yaye, ex toxin tnej che'w. Ikytzi'n
jun toxin tnej kye nchi k'ant toj kya'l
b'e'x i kyij toj qxopin. Tu'n ikyjo, nti'taq
tqoptz'ajiyil toj toxin q'ij ex toj toxin
qniky'in.^u

¹³ Ex tzmataq nchin ka'yi'n ti'ljo lu'n,
xi nka'yi'n jun t'iw nlipintaq toj niky'jin
kya'l. Ex ntq'ma'n tuk'a tq'ajq'ojil twi'
kujxix wen: B'isb'ajil, b'isb'ajil, b'isb'ajil
kye ite' twutz tx'otx', qu'n ch'ix kyoq'jo
oxel chun kyu'n oxel angel.

9 ¹ Atzin tjwe'yin angel xi toq'sin
tchun, ex xi nka'yi'n jun tze'nku
jun che'w otaq tzaj tz'aq toj kya'l, tu'n
tkupin twutz tx'otx'. Xi q'o'n tal ja te,
tu'n tjquetjo kynajb'il kyimnin aj ilqe, a
jul te kawb'il, a nimxix t-xe. ² Tej tokx
tjqo'njo jul te kawb'il, b'e'x jatz nim
sib' toj, tze'nku tsib'il jun jorin te txun
nimxix wen. Ex ajo q'ij ex xjaw, b'e'x
ok juple kywutz tu'n. ³ Ex tojjo sib', i

^a7:14 Dan. 12:1; Mt. 24:21; Mr. 13:19. ^o7:16 Is. 49:10. ^p7:17 Sal. 23:1; Ez. 34:23; Jn. 10:1-16. ^q8:3 Sal. 26:6; Is. 56:7. ^r8:5 Ex. 30:1; Lv. 16:12; Is. 6:6. ^s8:7 Ex. 9:23-25; Ez. 10:2. ^t8:10 Tchi. 9:1. ^u8:12 Ex. 10:22-23; Is. 13:10; Ez. 32:7; Jl. 2:10.

etz txanin nchi lipin twutz tx'otx'. Ex ayetzi'n txanin xi q'o'n kyoklin, tu'n kytx'a'n tze'nqeku sichil ite' twutz tx'otx'.⁴ Ex xi q'ma'n kye, tu'n mi txi kywa'n k'ul twutz tx'otx', exsin jni' txaq tze, mixpe a txaq tx'i'x, qala' noq tu'n kyky'ixb'ajtzxjal kyu'n, aye' a nti' kyechil tok ti'l kyplaj, qa te Diosq.^w ⁵Mi xi q'o'n amb'il kye, tu'n tkub' kyb'yo'n xjal, qala' noq tu'n kyky'ixb'ajtz toj jwe' xjaw, qu'n ajo tkyixk'ojil ikyxjo tze'nku tu'n tb'aj jun xjal tu'n jun sichil. ⁶Me kyoyjo q'ij anetzi'n, okla kyja'xjal tu'n kykym, me nlay chi kyim, qu'n a kyimin k-elil laq'e kyij'.

⁷Ayetzi'n txanin ikytaqtzin chi ka'yin tze'nku chej b'antnin kyten, tu'n kyxi' toj q'oj.^y Ex q'an ka'yin tib'aj kywi', ex ayetzin kywutz, nyakuj twutz jun xjal. ⁸Atzin kysmal ikytzi'n tze'nku tsmal kywi'qya; ex ayetzin kyste, tze'nku kyste b'alun. ⁹Ex ti'l kyk'u'lj, attaq jun kutxb'ilte nyakuj kxb'il. Ex tej kylipin, atzin tq'ajq'ojil kyxiky' ikyxjo tze'nku tq'ajq'ojil karwaj jk'u'n kyu'n chej, aj kyxi' toj q'oj.^z ¹⁰Ex attaq kyje tze'nku te sichil, a tuk'a kytuch'b'il. Ex atzin kyje attaq kyipin tu'n ky'ixb'ajtzxjal kyu'n toj jwe' xjaw. ¹¹Ex ayetzi'n txanin attaq jun kynejil, a taq'nil tajaw il tib'aj jul te kawb'il: Abadón tb'i toj kyyol aj Judiy, ex toj kyyol aj Griego, Apolión, a Yuch'il n-ele toj qyol. ¹²O b'aj te tnejil ma nim b'isb'ajil lo. Me atx kab'el na'm kyb'aj.

¹³Atzin tqaqin angel xi toq'sin tchun, ex nb'i'y jun tq'ajq'ojil twi', a n-etztaq kyoyjo kyaje kach, a ite'kxataq twutzjo altar b'inchin tu'n q'anpwaq, a tokxtaq twutz Dios.^a ¹⁴Atzi'n tq'ajq'ojil tq'ma te tqaqin angel, a q'i'ntaq tchun: Tzaqpi'nqetzjiy kyaje angel, aye' k'lo'nqez tзма ttzi Nim A' Eufates.

¹⁵Ikytzi'n o chi tzaqpete' kyaje angel, tu'n tkub' kyb'yo'n toxin tnej xjal twutz tx'otx'. Aye angel anetzi'n otaq b'ant kyten tekuxixjo xim lo, ex tekuxixjo or lo. ¹⁶Ex ok nb'i'n kyajlal xo'l q'aq', a xi' tib'aj chej: Attaq lajaj k'al millones.^b

¹⁷Ikytzi'n ok nka'yinjily chej toj nwutziky'a. Ex ayetaqtzi'n nchi chejin kyib'aj, attaq kolb'il kyk'u'lj, kyaq ka'yin, ex txa'x, ex q'an. Ex ayetzin chej, attaq kywi' tze'nku te b'alun, ex toj kytzi n-etztaq q'aq', ex sib', ex tk'ok'jil tze'naq. ¹⁸B'e'x i kyim toxin tnejxjal kyu'njo oxo yajb'il, a i etz toj kytzijo chej. ¹⁹Qu'n antza ta'taq kyipi'n chej toj kytzi, ex ti'l kyje. Qu'n ikytaqtzin ka'yin kyje tze'nqeku kan, at kywi' tu'n kyky'ixb'ajtzxjal kyu'n.

²⁰Me ayetzin txqantl xjal, aye' mix i kyime kyu'njo yajb'il lo, mix ajtze ti'l kyanmin, tu'n tkyij kytzaqpi'n tkyaqiljo nb'anttaq kyu'n, a k'ulb'il kywutzjo taq'nil tajaw il, ex kywutzjo twutzb'iyl b'inchin tu'n q'anpwaq ex saqpwaq, ex kxb'il, ex ab'lj, ex tze, a aye mib'in chi ka'yin, mib'in chi b'in, ex mib'in chi b'et.^c ²¹Ex mix kyij kytzaqpi'n tu'n kyb'iyin, ex tu'n kytyuxin, ex tu'n kyky'aljin, ex tu'n kyelq'in.

Jun angel tuk'a tal netz' u'lj b'o'tz'in

10 ¹Ex xi nka'yin jun angel nimxix tipin kyja'taq tku'tz toj kyalj b'altz'in toj muj. Attaq jun t-xew kan tib'aj twi'; atzi'n twutz nqoptz'aj wen tze'nku q'ij, ex ayetzi'n tkux, tze'nku tqan q'aq' njulin wen. ²Ex q'i'ntaq jun tal netz' u'lj jqo'ntaq toj tq'ob'. Ex xi tq'o'n jun tqan toj tman q'ob' tib'aj ttxuyil a', ex atzin juntl tqan tib'aj tx'otx'. ³Ex jaw xch'in tuk'a tq'ajq'ojil twi' kujxix wen, tze'nku jun b'alun nweqj. Tej tjaw xch'in angel, b'e'x b'ijte kywi' wuq q'anpwaq. ⁴Tej t-xi nb'injily kywi' wuq q'anpwaq, tu'ntaq tkub' ntz'ib'i'n, me xi nb'i'n juntl yol toj kyalj, a tq'ma we'y: K'u'nkuy toj t'nab'la a xkyij kyq'ma'n wuq q'anpwaq, ex mi kub' ttz'ib'i'n.

Tu'n ikyo, mix kub'e ntz'ib'ini'y jun ti' kyij'.

⁵Atzi'n angel, a xi nka'yin wa'ltaq tib'aj ttxuyil a' ex tib'aj tx'otx', jaw ti'n tman q'ob' toj kyalj. ⁶Ex kub'

^v9:3 Ex. 10:14. ^w9:4 Ez. 9:4; Tchi. 7:3. ^x9:6 Job 3:21. ^y9:7 Jl. 1:6; 2:4-5. ^z9:9 Jl. 2:4-5. ^a9:13 Ex. 40:26; Tchi. 8:3. ^b9:16 Lajaj k'al millones, 200 millones n-ele. ^c9:20 Sal. 115:4-7; 135:15-17; Dan. 5:4.

tk'lu'n twutzjo a itz' te jun majx, aku b'inchinte kya'j, ex tx'otx', ex ttxuyil a', ex tkyaqiljo at kyoj, ex tq'ma: Nlay txi laq'el tq'ijil qAjaw. ⁷Qu'n aj tkanin tq'ijiljo twuqin angel, tu'n toq'sin tchun, atzin q'ijjo tu'n tjapin t-xim Dios, a ewintaq te tnejil, ikyxjo tze'nku kyq'ma yolil Tyol Dios ojtxe.^d

⁸Atzi'n tq'ajq'ojil twi', a otaq nb'i'y, a etz toj kya'j, tzaj tq'ma'n juntl majl we'y, ex tq'ma: Ku txi'y. Ex q'inxjij tal u'j, a jq'o'n toj tq'ob' angel, a wa'l tib'aj ttxuyil a' ex tib'aj tx'otx'.

⁹B'e'x in xi'y tk'atz angel, ex xi nqani'n tu'n ttzaj tq'o'n tal u'j. Ex tzaj ttzaq'win: Q'i'nxa, ex wa'nxa. Ex manyor chi'xla toj ttzij tze'nku ta'l onin, me toj tk'u'ja, b'e'xla kk'ayixil wen.

¹⁰Xi ntzyunji'y tal u'j toj tq'ob' angel, ex tzaj nwa'n. Ex manyor chi'x toj ntzi'y tze'nku ta'l onin.^e Me atzaj te' tb'aj nwa'n, b'e'x k'ayix toj nk'u'ja.

¹¹Tb'ajlinxi' ikyjo, tzaj q'ma'n we'y: Il ti'l tu'n t-xi tq'ma'n juntl majl ajo ntq'ma'n Dios te'y kyi'jjo nimku tnam, nimku tx'otx', ex yol ex nmaq kawil.

Aye kab'e kujsilte

11 ¹Ex tzaj q'o'n jun tze we'y te echb'il, ikyxixjo tze'nku ajlaj, ex tzaj q'ma'n we'y:

We'ksa, ex echinkujij a tja Dios, junx tuk'a t-altar.^f Ex ajlanqekujij aye' nchi k'ulin antza. ²Me mi kub' techinjij twi' pe'n ti'jxi ja, qu'n ma txi q'on te' kye', a nya Judiyqe.^g Ex kb'ajil kywa'b'in tkyaqiljo tnam xjan toj kab'e toj ox k'al^h xjaw. ³Ex kxel nsma'n kab'e kujsilte wi'ja, tok kyxb'alin te b'isb'ajil. Ex kchi yolil te kujsil te' yol toj 1,260 q'ij. ⁴Ayetzi'n kab'e kujsilte yol lo, ayetzi'n kab'e tze olivo' ex kab'e xtanko'l ite'ku nwutza, ayi'n Tajaw tkyaqil tx'otx'. ⁵Ex qa at jun nt-ximin tu'n tkub' b'inchin mib'in kyi'j, ok k-okil q'aq' toj kytzi, tu'n kytz'e'y te jun majx. Ex ikytzin kchi kyimile' aye kyaj tu'n kyb'inchin mib'in

kyi'j. ⁶Me ayetzin kujsil yol lu'n at kyoklin tu'n mi tzaja jb'al kyojjo kyq'ijil, aj kyok ten yolil ti'j Dios.^j Ex at kyipin tu'n tx'ixpit a' tu'n tok te chiky',^k ex tu'n kyqanin tkyaqil wiq yajb'il tib'aj tx'otx', tze'nku kyaj.

⁷Me ajtzin tjapin b'ajjo kyaq'in tu'n kyq'o'n yek'b'il, jun ma tij txuk kjawitz tojjo jul te kawb'il, a ma nintz t-xe.^l K'wel kyi'j tu'n, ex kchi k'wel b'yo'n tu'n.^m ⁸Ex ayetzin kyxmilil otaq kyim ok kchi kyel ku'xb'in toj tnam Jerusalén, ja' kub' b'yo'n kyAjaw twutz cruz. Ajo tnam, iky n-ele tze'nku Sodoma exsin Egipto, aye techil ti'jjo tkyaqil nya wen.ⁿ ⁹Ex toj oxe q'ij tuk'a niky'jin, ayetzin xjal twutz tkyaqil tx'otx', a'lchaqx kye kyxe'chil, kyyol ex kytanim, kchi ka'yil kyi'j, ex mi txi kyq'o'n amb'il, tu'n kyku'x muqet. ¹⁰Ex ayetzi'n itz'qex twutz tx'otx' kchi tzalaje ti'jjo kyimin, ex kxel kysma'n oyaj kyxolx, qu'n aye xjal lo kub' kyb'inchin mib'in kyi'j kykyaqil xjal twutz tx'otx'.

¹¹Me tb'ajlinxi' oxe q'ij tuk'a niky'jin, ax Dios xi q'o'nte kychwinqil, ex b'e'x i jaw we'ks juntl majl.^o Ex ayetzi'n nchi ka'yintaq kyi'j, b'e'x tzaj nim kyxob'il. ¹²Ex ayetzin kab'e kujsil yol, xi kyb'i'n jun tq'ajq'ojil wib'aj toj kya'j, ex ntq'ma'n: Ku kyjatza tzalu'n.

Ex b'e'x i xi' toj muj, tu'n kykanin toj kya'j.^p Ex iwle ky'u'n kyajq'oj. ¹³Me tojxjo or anetzi'n, tzaj jun nim kyaqnajab',^q ex tu'n tpajjo kyaqnajab', b'e'x tzaj tz'ajjo tlajajin tnejjo tnam, ex b'e'x i kyim wuq mil xjal toj. Ayetzi'n i kyij tuk'a kychwinqil, tuk'a nim kyxob'il, i nimsin tb'i Dios, a Tajaw Kya'j.

¹⁴Ma b'aj te tkab' b'isb'ajil lo. Me atx juntl ch'ix tul kanin.

A twuqin chun

¹⁵Atzin twuqin angel xi toq'sin tchun, ex i b'ijte tq'ajq'ojil wi'b'aj kujxix wen toj kya'j, a nkyq'ma'n:

^d10:7 Dan. 12:7; Am. 3:7. ^e10:10 Ez. 2:8-3:3. ^f11:1 Ez. 40:3. ^g11:2 Lc. 21:24. ^h11:2 Kab'e toj ox k'al, 42 n-ele. ⁱ11:4 Zac. 4:3, 11-14. ^j11:6 1Re. 17:1. ^k11:6 Ex. 7:17-19. ^l11:7 Dan. 7:3; Tchi. 13:4-7. ^m11:7 Dan. 7:21. ⁿ11:8 Is. 1:9-10. ^o11:11 Ez. 37:10. ^p11:12 2Re. 2:11. ^q11:13 Tchi. 6:12; 16:18.

Atzin tx'otx', a ja' nkawinetaq tajaw
il, ma tz'ok tetzin qAjaw, a Crist,
a ja' kkawile te jun majx.⁷

¹⁶Ex ayetzin kyaje toj ka'wnaq⁸ nejinel,
a q'uqleqetaq toj kyq'uqb'il twutz Dios,
b'e'x i kub' muk'e twutz tx'otx', ex i
k'ulin twutz. ¹⁷Xi kyq'ma'n:

Kxel qq'o'n chjonte te'y,
ay qAjaw ex qMan Dios, a nimxix
tipin,
a attaq te tnejil, ex at ja'lin.

Qu'n tzaj ttzyu'n tkyaqil tipin,
ex ma txi kxye tu'n tkawin tib'aj
tkyaqil.

¹⁸Aye nya nimil b'e'x tzaj kyq'oj.
Me atzin ja'lin, ma kanin tq'ijil tyab'
twi'y.

Ex atzin paqjo ja'lin,
tu'n kyok tkyaqil kyimnin toj
pa'b'in tu'n.

Ex kxel tq'o'n chojb'il kyejo taq'nila,
aye yolil Tyola,
junx kyuk'a kykyaqil nimil ti'ja,
aye' njaw kynimsin tb'i'y,
exla qa ma nim kyoklin, ex qa
mina.⁹

Ex kchi k'wel tyuch'injiy toj najin,
aye nchi yuch'inte twutz tx'otx'.

¹⁹Tb'ajlinxi' ikyjo, b'e'x jqetjo tja Dios
toj kya'j, ex tojjo tja q'ancha'lin te' kax,
a yek'b'il ti'jjo Kujsb'il Tyol qa at Dios
kyuk'a Ttanim. Ex b'e'x tzaj xloq'lin
kya'j, junx tuk'a jun tq'ajq'ojil njumin
wen, ex q'ankeyaq ex jun nim kyaqajnab'
ex txqan saqb'aqin.¹⁰

Jun techil toj kya'j

12 ¹Ex tzaj yek'in jun techil toj
kya'j: Jun qya b'altz'in toj
tqan q'ij, nyakuj tze'nku t-xb'alin,
ex tokxtaq xjaw tjaq' tqan, ex tuk'a
jun toj twi' tze'nku te nim toklin
te kab'lajaj che'w. ²Me atzin qya
lu'n ch'ixtaq tu'n titz'je jun tal, ex
nweqintaq tu'n tkyixk'ojilk'wal, ex
nimx kyixk'oj iky'x tu'n, tu'n tul itz'je
tal.¹¹

³Ex tzaj yek'in juntl techil toj kya'j:
Jun kyaq txuk ma tijxix, iky ka'yin
tze'nku xmatx. Ex attaq wuq twi' ex
lajaj tkach,¹² ex tokxtaq jun toj kywi'
tze'nku te nmaq kawil. ⁴Ex tuk'a tje tzaj
tb'altz'in toxin tnej che'w toj kya'j, ex
jun paqx tzaj t-xo'n tzmax twutz tx'otx'.^x
Ex atzin ma tij txuk lo kub' we' twutzjo
qya, a kyja'taq tul itz'je tal, noq tu'n t-xi
tchyo'njo tal k'wal, akxtaq tul itz'je.

⁵Me ante qya ul itz'je jun tal q'a,^y
a tu'ntaq tkawin tib'aj tkyaqil twutz
tx'otx' tuk'a nimxix tipin ex tuk'a
jun tvar kxb'il.^z Ex jun paqx xi q'i'n
tal ne'x tzma toj tq'uqb'il Dios. ⁶Ex
atzin qya b'e'x xi oq tojjo tx'otx', a nti'
kynajb'ilxjal toj, a ja' otaq b'ante jun
tnajb'il tu'n Dios, tu'ntzintla tk'a'chit toj
1,260 q'ij.

⁷Attaqtzin jun nim jyoj q'oj toj
kya'j, a ja' ta'yetaq tnejil angel Miyel
kyuk'axjo tuk'a.^a Ex ok tilil kyu'n
tu'n kyjyon q'oj tuk'a ma tij txuk ex
kyuk'a taq'nil. ⁸Me mix kub'e ti'j Miyel
kyu'n, ex mix knete najb'il kye toj kya'j.
⁹Ikytzi'n, b'e'x etz lajo'n ma tij txuk
pe'n, ajo ma' ojtxe kan, a tok tb'i te
tajaw il mo qa sataná, ajo nsb'untaq ti'j
tkyaqil twutz tx'otx'.^b Aku ex kyuk'axjo
taq'nil, b'e'x etz xo'n tzmax twutz
tx'otx'.^c

¹⁰Tb'ajlinxi' ikyjo, xi nb'i'n jun
tq'ajq'ojil kujxix toj kya'j. Ex tq'ma:
Ma kanin kolb'il ja'lin, tuk'a nim
tipin ex Tkawb'il qMan Dios, ja'
tu'n tkawine Crist te jun majx.
Qu'n ma tz'etz xo'n ajo patil kye
nimil, ajo npatintaq kyil'j twutz
Dios q'ijil ex qniky'in.^d

¹¹Qu'n ma kub' ti'j kyu'n noq tu'n
tchky'eljo Jesús, a tal Tal rit,
ex kub' kyyek'in kynimb'il tuk'a
kyyol ex tuk'a kyb'inchb'in,
tu'n mix i xob'e tu'n kykyim tu'n
tpaj Tb'anil Tqanil.

¹²Tu'npetzi'n, chi tzalajxa kya'j ex
kykyaqiljo najleqe toja.

⁷ 11:15 Dan. 7:14, 27. ⁸ 11:16 Kyaje toj ka'wnaq, 24 n-ele. ⁹ 11:18 Sal. 115:13. ¹⁰ 11:19 Tchi. 8:5; 16:18.
¹¹ 12:2 Mi. 4:10. ¹² 12:3 Dan. 7:7. ^x 12:4 Dan. 8:10. ^y 12:5 Is. 66:7. ^z 12:5 Sal. 2:9. ^a 12:7 Dan. 10:13,
21; 12:1. ^b 12:9 Gen. 3:1-7. ^c 12:9 Lc. 10:18. ^d 12:10 Job 1:9-11; Zac. 3:1.

Me ay b'isb'ajilix kye' ite' twutz
tx'otx' exqetzi'n jni' nchi kanb'in
kychwinqil tib'aj ttxuyil a',
qu'n ate tajaw il ma ku'tz kyxola
tuk'a nim tq'oj, qu'n b'i'n tu'n, qa
noq jun jte'b'in q'ij at tzalu'n.

¹³Tej tok tka'yi'n ma tij txuk qa otaq
tzaj xo'n twutz tx'otx', b'e'x ok lipe ti'l'jjo
qya, a otaq tzul itz'je tal. ¹⁴Me ante' qya
b'e'x tzaj q'o'n kab'e t-xiky' tze'nku te
t'iw, tu'ntzintla tb'ant tlipin, tu'n tkanin
tojjo najb'il, a ja' nti' kynajb'ilxjal toj,
najchaq tk'atzoj txuk, a ja' tu'n tk'a'chit
toj oxe ab'q'e tuk'a niky'jin.^e ¹⁵Me atzin
te ma tij txuk b'e'x jatz t-xab'i'n a' toj
ttzi, tu'n tb'ant jun nim a', tu'ntzintla
t-xi iqin qya tu'n, tu'n tkyim. ¹⁶Me atzin
te tx'otx' onin ti'l'jjo qya, qu'n b'e'x xi
tjqo'n tzi tu'n t-xi tk'wa'n a', a otaq jatz
t-xab'i'n ma tij txuk toj ttzi. ¹⁷Tu'npetzi'n,
a ma tij txuk b'e'x tzaj tq'oj ti'l'jjo qya, ex
b'e'x xi' q'ojil kyi'l'jjo taljo qya, aye' nkub'
kynimin tkawb'il Dios, ex aye ma chi
ok lipe ti'l'jjo Tb'anil Tqanil Jesús tuk'a
tkyaqil kyanmin. ¹⁸Ex atzin ma tij txuk
kub' we' tzi ttxuyil a'.

Juntl txuk njatz toj ttxuyil a'

13 ¹Ex xi nka'yi'n toj ttxuyil a' jatz
juntl txuk ikytzi'n tze'nku a
ma tij.^f At wuq twi' ex lajaj tkach. Ex
kyib'aj junjun tkach, ataq jun toj kywi'
tze'nku te nmaq kawil. Ex kyib'aj junjun
kywi', ataq jun b'ib'aj tok ti'l', te yasb'il
ti'l' Dios.^g ²Me atzi'n txuk, a xi nka'yi'n,
ikytzin ka'yi'n tze'nku jun ma tij wech,
me kyuk'a tqan tze'nku te oso, ex ttzi
tze'nku te b'alun.^h Me atzin ma tij txuk,
a ataq nej, xi q'o'nte tipi'n juntl, tuk'a
nim toklin, ex tkyaqil tkawb'il. ³Me
atzi'n jun twi'l'jo tkab' txuk ataq jun
ky'ixb'ine ti'l', nyakuj otaq kyim, me
atzi'n ky'ixb'ine b'e'x q'anj. Tu'npetzi'n, i
jaw ka'y'ljaj tkyaqil xjal twutz tx'otx', ex
b'e'x i ok lipe ti'l'. ⁴Tkyaqil xjal i k'ulin
twutzjo ma tij txuk tnejil, qu'n tu'n xi
tq'o'n tkawb'il te tkab' txuk. Ex ikyxjo,

i k'ulin twutzjo tkab' txuk, ex kyq'ma:
Mix ti'x jun tze'nku te txuk lo. ⁵Ma
attzin jun aku q'ojin tuk'a?

⁵Ex xi q'o'n amb'il tu'n tnimsin tib', ex
tu'n tyasin ti'l' Dios, ex tu'n tkawin tib'aj
tkyaqil twutz tx'otx' toj kab'e toj ox k'al'
xjaw. ⁶Ex ikytzin b'antjo tu'n: Yolín ti'l'
Dios, ex xo'n yol ti'l' tb'i, ex ti'l' kya'l', ex
kyi'l'jjo najleqe toj.ⁱ ⁷Ex xi q'o'n amb'il
tu'n tq'ojin kyi'l'jjo nimil, ex tu'n tkub' kyi'l'
tu'n.^k Ex xi q'o'n toklin tib'aj tkyaqil xjal,
a'lchaqx kye kyxe'chiltz, kytanin, kyyol,
ex kytx'otx'. ⁸Tkyaqil xjal kchi k'ulil
twutzjo txuk, aye' a nya tz'ib'in kyb'i
toj Tu'jil Chwinqil,^l a te' tal Tal rit, a
kyim, a tze'nkuxtaqjo t-xim Dios, a atxix
na'mtaq kub' tch'iysin tkyaqil.

⁹A'lchaqx kyetz k-okil b'inte lo, b'a'n
tu'n tkub' kyb'i'n.

¹⁰Ankye te' b'antnin ti'l' tu'n tkux
jpu'n toj tze, il ti'l' tu'n tkux jpu'n.

Ex ankye te b'antnin tu'n tkyim
tuk'a kxb'il, il ti'l' tu'n tkyim.^m

Tu'npetzi'n, ankye te', a at toklin te
nimil ti'l' Dios, il ti'l' tu'n tten tipin ex
tnimb'il ti'l' toj tkyaqil.

Juntl txuk jatz toj tx'otx'

¹¹Tb'ajlinxi' ikyjo, xi nka'yi'n kyja'taq
tjatz juntl txuk toj tx'otx'. Ataq kab'e
tkach tze'nku tkachjo tal tal rit, me
ikytzin yoli'n tze'nku ma tij txuk. ¹²Ex
ataq tkawb'il tze'nku te tkab' txuk, ex
kub' tb'inchin tkyaqil toj tb'i. Ex kub'
tb'inchin tu'n nim tipin, tu'n kyk'ulin
tkyaqilxjal twutz tx'otx' te' a tkab' txuk,
a otaq q'anjo tky'ixb'in te kyimin. ¹³Ex
kub' tb'inchin nim techil tuk'a tipin,
expe b'ant tu'n, tu'n ttzaj q'aq' toj kya'l'
tu'n tk'u'l' twutz tx'otx' kywutzxjal. ¹⁴Ex
noq kyu'n techil, a kub' tb'inchin toj tb'i
tkab' txuk, b'e'x i kub' sb'u'n kykyaqiljo
xjal twutz tx'otx', a nya nimilqe. Ex
xi tq'ma'n tu'n kyb'inchinxjal jun
twutzb'iyiljo te nimsb'il tb'i tkab' txuk,
a otaq ky'ixb'e twi' tu'n kxb'il, a otaq
q'anj. ¹⁵Ex xi q'o'n tipin txuk lo, tu'n

^e 12:14 Dan. 7:25; 12:7. ^f 13:1 Dan. 7:3. ^g 13:1 Dan. 7:8; Tchi. 17:3, 7-12. ^h 13:2 Dan. 7:4-6.

ⁱ 13:5 Kab'e toj ox k'al, 42 n-ele. ^j 13:6 Dan. 7:8, 25; 11:36. ^k 13:7 Dan. 7:21. ^l 13:8 Sal. 69:28.

^m 13:10 Jer. 15:2.

t-xi tq'o'n tchwinqil twutzb'iyiljo tkab' txuk, tu'ntzintla ajo twutzb'iyil tu'n tb'ant tyolin, ex tu'n t-xi tq'ma'n, tu'n kykyim kykyaqiljo a mi xi k'ulin twutz. ¹⁶Ex ikyxjo, kub' tb'inchin tu'ntzintla kyechitjo tkyaqil xjal twutz tx'otx'. Exla qa at kyoklin mo minaj, exla qa q'ininqe mo qa yajqe, exla qa tajaw aq'untlqe, exla qa aq'nilqe, iltaq ti'lj tu'n tok kyechil ti'lj tman kyq'ob' mo ti'lj kyplaj. ¹⁷Ex mix a'ltaq aku loq'in, ex tu'n tk'ayin qa nti'taq kyechil tok, a b'ib'aj te txuk, mo tajal tb'i. ¹⁸Me taj te lu'n jun nim nab'l. Ankye ma tz'el tniky' te, b'a'n tu'n t-xi tniky'in alkye tajlaljo txuk. Qu'n a tajlaljo txuk ikyxjo tze'nku tajlal ichin, a ikyojo tze'nku lo: 666.

Ajo tal Tal rit kyuk'a 144,000 xjal

14 ¹Ex ikyxjo, xi nka'yinjil'y tal Tal rit, ajo Jesús, wa'ltaq twi' wutz Sion, junx kyuk'a 144,000 xjal, a toktaq tb'i tal Tal rit ti'lj kyplaj ex tb'i Ttata.ⁿ ²Ex jun paqx xi nb'i'n tq'ajq'ojil tzaj toj kya'lj, ikytzi'n tze'nku tq'ajq'ojil txqan nim a', mo tze'nku ntinin jun q'anqyaq kujxix; qu'n atzin tq'ajq'ojiljo chnab', arpa tb'i, a nchinb'ajtztaq kyu'n nim xjal. ³Ex nchi b'itizntaq twutz tq'uqb'il Dios, ex kywutzjo kyaje ajb'il te, ex kywutzjo nejinel, jun b'itz ak'ajxix, a mix a'l juntl aku b'ant tu'n, qala' o'kqexjo ajo 144,000, aye' a otaq chi kotpaj kyxoljo ite'taq twutz tx'otx'. ⁴⁻⁵Ex ayetzin xjaljo lu'n tz'aqleqe, ex saqxix kychwinqil; mi kub' kyb'inchin aj pajil, ex mix knet jun yol te sb'ub'l toj kytyi,^o qala' i xi lipe ti'ljjo tal Tal rit toj tkyaqil. Ex ma chi laq'et kyxoljo tkyaqilxjal twutz tx'otx', tu'n kyok tze'nku jun oyaj te tnejil twutz awal twutz Dios ex twutzjo tal Tal rit.

Ayejo oxo angel

⁶Ex ikyxjo, xi nka'yi'n jun angel nlipin twutz kya'lj, ex xi tq'ma'n Tb'anil Tqanil qMan kye kykyaqil xjal, a'lchaqx kye kytx'otx', kyxe'chiltz, kyyoltz, ex kytanim. ⁷Ex nyolintaq tuk'a jun

tq'ajq'ojil twi' kuj, ex chi' kyjalu'n: Chi xob'a te Dios, ex kynimsinksa tb'i, qu'n ma kanin tq'ijil, tu'n kyok tkyaqilxjal toj pa'b'in twutz. Chi k'uli'n twutzjo ax kub' b'inchinte kya'lj ex tx'otx', ttxuyil a', ex jni' xlok' a'.

⁸Ex xi lipe juntl angel, a xi tq'ma'n: Ma kub' tz'aaq nim tnam Babilonia te jun majx,^p qu'n ma chi tx'ujtexasal tu'n, toj tkyaqil twutz tx'otx', tu'n tkyaqil tachb'il.

⁹Ex xi lipe jun toxin angel, a ntq'ma'n tuk'a tq'ajq'ojil twi' kujxix: Qa at jun ma k'ulin twutzjo ma tij txuk, mo twutzjo twutzb'iyil, ex qa ma txi tziyin, tu'n tok techil ti'lj tplaj, mo ti'lj tman q'ob', ¹⁰okla k-iky'ixjo chojb'il tu'n, kywutzjo angel, a xjanqe, ex twutzjo tal Tal rit, a tuk'a q'aaq' ex tz'e'naq te jun majx.^q Ajo chojb'il lo, a tyab' twi' Dios, a ktzajil tq'o'n tze'nku jun k'wab'j, a il ti'lj tu'n t-xi kyk'wa'n, a nya smo'n twutz tuk'a jun ti'.^r ¹¹Ex atzin tsib'iljo a k-iky'ix kyu'n, k'jwax te jun majx,^s ex nti' oyb'il ti'lj q'ijil ex qniky'in kyejo i k'ulin twutzjo ma tij txuk, ex ti'ljjo twutzb'iyil, exqetzi'n xi kytziyin tu'n tok kyechil, a tb'i.

¹²Tu'npetzi'n, aye nimil, a nkub' kynimin tkawb'il Dios, il ti'lj tu'n kywe'xix kuj toj kynimb'il.

¹³Tb'ajlinxi' ikyojo, xi nb'i'n jun tq'ajq'ojil tzaj toj kya'lj tq'ma we'y: Tz'ib'inkujiy lu'n: Ky'iwlinqexixjo aye kchi kyimil ja'l'in ex yajxi, aye' nimilqe ti'lj q'ajaw.

Twutzxixjo lo, chi Xewb'aj Xjan. Ok chi ajlal ti'ljjo kyaq'inch. Ex ajo kyaq'in k-yek'il te' kynimb'il, aj kyxi' toj pa'b'in twutz Dios.

Ma pon tq'ijil tyab'xix twi' Dios

¹⁴Tb'ajlinxi' ikyojo, xi nka'yi'n jun muj sjanin wen, ex q'uqlekxxtaq jun xjal tib'aj, a ikyx ka'yi'n tze'nku Tk'wal Ichin.^t Ex tokxtaq jun toj twi', a b'inchin tu'n q'anpwaq, te jun yek'b'il, qa otaq kub' ti'lj tkyaqil tu'n. Ex q'intaq jun semil tu'n,

ⁿ 14:1 Ez. 9:4; Tchi. 7:3. ^o 14:4-5 Sof. 3:13. ^p 14:8 Is. 21:9; Tchi. 18:2. ^q 14:10 Gen. 19:24. ^r 14:10 Is. 51:17. ^s 14:11 Is. 34:10. ^t 14:14 Dan. 7:13.

a at tste wen. ¹⁵Ex etz juntl angel toj tja Dios toj kya'lj, ex tzaj tq'ma'n tuk'a tq'ajq'ojil twi' kuj, te a q'uqletaq tib'aj muj: Atzin ja'lin, q'intzjiy tsemila ex jo'nksjiy nimil twutz tx'otx' tu'n kyok chmet tze'nku awal, a ma q'anix.^u

¹⁶Ante' q'uqlekxtaq tib'aj muj, b'e'x xi tnuqpin tq'ob' tib'aj tx'otx', ex jaw tchmo'n nimil.

¹⁷Ex etz juntl angel toj tja Dios toj kya'lj, ex ikyxjo q'i'ntaq jun tsemil attaq tste wen. ¹⁸Ex etz juntl angel twutz t-altar Dios toj kya'lj, a nejinel tib'aj q'aq', ex tzaj ttxko'n tuk'a tq'ajq'ojil twi' kuj a angel q'i'ntaq tsemil, a at tste wen: Q'inktz tsemila, a at tste wen, ex chmonksjiy tkyaqil xjal twutz tx'otx', a nya nimil, tze'nku junjun tq'ob' uv, a ma q'anix.

¹⁹Ex b'e'x xi tnuqpin tq'ob' tib'aj tx'otx', ex jaw tchmo'n xjal anetzi'n, ex b'e'x i kux tq'o'n toj jyoj q'oj, tze'nku jun jitz'b'il ta'l twutz uv, tu'n tex yitz'et. Ajo jitz'b'il lo jun yek'b'il ti'lj tyab' twi' Dios. ²⁰Atzin jyoj q'oj, antza b'aje ti'lxi tnam.^v Ex kyu'n jni' kyimnin, etz ajqelin chiky' japin tzma ti'lj ttzi jun chej, ex pon piq'lj jwe'lajaj toj jun mutx' ajlab' ti'ljile tnam.^w

**Ayejo wuq angel tuk'a
wuq ky'ixsb'ajil**

15 ¹Xi nka'yi'n juntl techil nimxix toj kya'lj, tu'n kyjaw ka'y'ajlxjal ti'lj. Atzin techiljo lo: Wuq angel tuk'a wuq ky'ixsb'ajil, a ja' tu'n tjapin b'aj tyab' twi' Dios twutz tx'otx'. ²Ex xi nka'yi'n jun ti' tze'nku ttxuyil a', a nqoptz'aj tze'nku ka'yb'il wutzb'aj, ex smo'n tuk'a q'aq'. Ex wa'ltaq txqan xjal ttxlaj, aye otaq chi kanb'in ti'lj ma tij txuk ex ti'lj twutzb'iyil, ex ti'ljjo tajlal tb'i. Ex q'i'n arpa kyu'n, a otaq xi tq'o'n Dios kye. ³Ex i b'itzin ti'ljjo tb'itz tal Tal rit ex te Moisés, a taq'nil Dios.^x Ex kyq'ma: Ay qAjawa Dios nimxix tipi'n, ex te ka'yb'ajilxjo tkyaqil tb'inchb'i'n;

ex jikyin ex twutzqexixjo ayejo tumil,
qu'n Ay, Kawil tib'aj tkyaqil tnam.

⁴¿Ankye jun nlay jaw xob' te'y, Ay qAjawa?

¿Ex ankye jun nlay jaw nimsin te tb'iy'?

Qu'n o'lx te' xjanxix.

Ex tkyaqil tnam twutz tx'otx' tzul tk'atza k'ulil te'y,

qu'n tkyaqil taq'nb'i'n tz'aqlexix, ex ma q'anacha'lix.^z

⁵Tb'ajlinxi' ikyoj, xi nka'yi'n toj kya'lj, xi jaqle ja, a ja' najle Dios.^a ⁶Ex tojjo ja, b'e'x i etz wuq angel, a q'intaqjo wuq ky'ixsb'ajil kyu'n. Ex toktaq kyxb'alin tz'umin ex tb'anilx wen. Ex toktaq tk'alb'il kyk'u'lj b'inchin tu'n q'anpwaq ex japine tzma ttzi kyk'u'lj. ⁷Ex atzin jun kyxoljo kyaje ajb'il twutz tq'uqb'il Dios, xi tq'o'n teyile junjun wuq angel jun laq b'inchin tu'n q'anpwaq, nojnin tu'n tyab' twi' Dios, a itz'x te jun majx. ⁸Ex ajo tja Dios toj kya'lj, b'e'x noj tu'n sib', a tzajnin ti'ljjo tqoptz'ajiyil tipin Dios.^b Ex mix a'l jun aku b'ant tu'n tokx, tzmaxi' te' tjapin b'aj wuq ky'ixsb'ajil, a q'i'ntaq kyu'n wuq angel.

Aye wuq laq te ky'ixsb'ajil

16 ¹Ex xi nb'i'n jun tq'ajq'ojil twi' kujjix, a etz toj tja Dios toj kya'lj. Xi tq'ma'n kye wuq angel kyjalu'n: Ku kyxi'y qolte tib'aj tx'otx' a wuq laq, a nojnin tu'n tyab' twi' Dios.

²Ex atzin tnejil angel xi tqonjo tlaq tib'aj tx'otx'. Ex kyib'ajjo kykyaqiljo xjal, a toktaq techiljo ma tij txuk kyilj, exqetzi'n aye nchi k'ulintaq twutzjo twutzb'iyil, b'e'x etz jun tx'a'k kyilj, a nya wen ex manyor taq'linx.^c

³Ex atzin tkab' angel xi tqonjo tlaq tib'aj ttxuyil a', ex b'e'x okjo a' te chiky' tze'nku tchky'el jun kyimnin. Ex b'e'x i b'aj kyimjo tkyaqiljo najleqetaq toj.

⁴Ex atzin toxin angel, xi tqonjo tlaq kyib'aj nim a' ex jni' xlok' a', ex b'e'x

^u 14:15 Jl. 3:13. ^v 14:20 Is. 63:3; Tchi. 19:15. ^w 14:20 Jwe'lajaj toj jun mutx' ajlab', 75 leguas (mo 300 kilómetros) n-ele toj kastiy. ^x 15:3 Ex. 15:1-18. ^y 15:4 Jer. 10:7. ^z 15:4 Sal. 86:9. ^a 15:5 Ex. 38:21.

^b 15:8 Ex. 40:32-35; 1Re. 8:10-11; 2Cr. 5:13-14; Is. 6:4. ^c 16:2 Ex. 9:10.

chiky'ix kywutz.^d ⁵Ex xi nb'i'n ajo angel nejinel te a', ex tq'ma:

Tz'aqlexix te', tu'n ma kawi'n ikyjo,
Ay Dios xjanxix, a itz'x ja'lin ex
te tnejil, qu'n ikytzin t-ximji'y
kyib'aj.

⁶Qu'n tu'n ma tz'el kychky'eljo aye
nimilqe, ex aye ma chi yolin ti'ja.
Me atzin ja'lin, ma txi tq'o'njiy
chiky' te t-xel, tu'n t-xi kyk'wa'n.
Qu'n ikytzin nkyqani'n tu'n
kyb'inchb'in nya wen ti'ja.

⁷Ex xi nb'i'n tq'ajq'o'jil t-altar Dios,
a tq'ma: Ikytzi'n Tata Dios, a nimxix
tipi'n. Ma kawi'n tuk'a tumil twutzxix
ex tz'aqlexix.

⁸Ex atzin tkyajin angel xi tqonjo
tlaq tib'aj q'ij, ex xi q'o'n toklin q'ij
tu'n kytz'e'yxjal tu'n, tuk'a q'aq'. ⁹Ex
kykyaqilxjal i b'aj tz'e'y kujxix wen, me
nti' ajtz ti'l' kyanmin, ex mix i nimsin
tb'i Dios, a at toklin kyib'aj kykyaqil
ky'ixsb'ajil lo, qala' i yolb'in ti'l'.

¹⁰Ex atzin tjwe'yin angel xi tqonjo
tlaq tib'aj tq'uqb'iljo ma tij txuk ex
atzin tkawb'il b'e'x kyij toj qniky'in.^e Ex
ayetzin xjal i ok ten b'a'lte kyaq' tu'n
tkyixk'o'jil, ¹¹me mix tu'n ikyjo, mix
ajtze ti'l' kyanmin tu'n kyb'inchin nya
wen, a nb'anttaq kyu'n. Qala', i yolb'in
ti'l' Dios te toj kya'j kujxix wen, tu'n
tpajjo tkyixk'o'jil exsin tkyixk'o'jil tx'a'k
kyi'l'.

¹²Ex atzin tqaqin angel xi tqonjo tlaq
tib'ajjo ma tij nim a', Eufates tb'i, ex
atzin nim a', b'e'x tzqij,^f tu'n tjqet jun
b'e kye nmaq kawil, junx kyuk'a kyxo'l
q'aq', aye' i tzaj te elnix. ¹³Ex i nli'y
oxe taq'nil tajaw il, nyakuj xulma'qe, i
etz toj ttzi ma tijxix txuk, a iky ka'yin
tze'nku xmatx, ex toj ttzi tkab' txuk, ex
toj ttzi toxin txuk, a ok tq'o'n tib' te jun
yolil Tyol qMan. ¹⁴Ayejo taq'nil tajaw
il lo, a nimtaq techil nb'ant kyu'n te
sb'ub'l', ex tu'n kyjaw ka'ylajxjal kyi'l'.
Ex i etz chmol te tkyaqiljo nmaq kawil
twutz tx'otx', junx kyuk'a tkyaqil kyxo'l

q'aq', tu'ntzintla kyq'o'jin toj nintz tq'iljil
Dios, a nimxix tipin.

¹⁵Tu'npetzi'n, tzaj tq'ma'n Jesús:
Kyka'yinktzi'n, loqin chin ul, a nti' b'i'n
kyu'n, tze'nku jun ileq'.^g Tu'npetzi'n,
ky'iwlinqexixla kye', aye' ma chi tzaj
sak'paj toj kynimb'il, ex ma b'ant kyten,
tu'ntzin mi chi ele toj kytz'ixew, tze'nku
jun xjal nb'eteje x'b'iq kywutz txqantl.

¹⁶Ex aye oxe taq'nil tajaw il i etz
chmol te tkyaqiljo nmaq kawil tojjo
tx'otx' Armagedón,^h a n-ele toj kyyol aj
Judiy.

¹⁷Ex atzin twuqin angel xi tqonjo tlaq
toj kyq'iq', ex tzmax ja' najle Dios toj
kya'j, tzaj jun tq'ajq'o'jil kujxix wen, ex
tq'ma: Ma japin b'aj ja'linch. ¹⁸Ex b'e'x
tzaj qoptz'aj xloq'lin kya'j, ex txqan
tq'ajq'o'jil ntin in wen, ex poq'le q'ankyaq.
Ex b'e'x tzaj lu'lin tx'otx' tu'n jun
kyaqnajab',ⁱ a nimxix tze'nku tkyaqil
kyaqnajab' atxix ojtze. ¹⁹Ex tzaj tna'n
Diosjo nim tnam Babilonia, tu'n kyxi
tkawin tuk'a nimxix tyab' twi', tze'nku
tu'n t-xi tq'o'n jun k'wab'j, k'axix wen,
a il ti'l' tu'n t-xi kyk'wa'n, a nya smo'n
twutz tuk'a jun ti'l'.^j Ex ajo nim tnam,
b'e'x kub' pax toj oxe elnin, ex tkyaqil
tnam twutz tx'otx' b'e'x i tzaj yuch'l'.
²⁰Ex tkyaqil tx'otx' toj ttxuyil a' b'e'x
i xi mulq'aj, ex jni' wutz, b'e'x i b'ajel
naj.^k ²¹Ex b'e'x tzaj tz'aq kyib'ajxjal nim
saqb'aqin toj kya'j, b'alaqa wajxaq almud
talil junjun.^l Me ayetzinxjal, b'e'x i b'aj
ok ten yasil ti'l' Dios, noq tu'n tpajjo nim
saqb'aqin, qu'n nimxixjo ky'ixsb'ajil
tu'njo lo.

Jun kawb'il tib'ajjo qya, a ky'a'jil

17 ¹Ex tzajtzin jun kyxoljo wuq
angel, a tzyul te' wuq laq, ex
tzaj tq'ma'n we'y: Ku tzaja, ex kxel
nyek'inji'y tkawb'il Dios, a kujxix
wen, a ktzajil tib'ajjo qya, a manyor
ky'a'jil, a q'uqlek kyib'ajjo ma nintz a'.^m
²Kykyaqil nmaq kawil te twutz tx'otx' o
chi ky'a'jin tuk'a, ex kykyaqiljo najleqe

^d 16:4 Ex. 7:17-21. ^e 16:10 Ex. 10:21. ^f 16:12 Is. 11:15-16. ^g 16:15 Mt. 24:43-44; Lc. 12:39-40; Tchi. 3:3.

^h 16:16 2Re. 23:29; 2Cr. 35:22. ⁱ 16:18 Tchi. 8:5; 11:13, 19. ^j 16:19 Is. 51:17. ^k 16:20 Tchi. 6:14.

^l 16:21 Ex. 9:23-24; Tchi. 11:19. ^m 17:1 Jer. 51:13.

twutz tx'otx' ma chi ok aj pajil tuk'a, nyakuj ma txi tx'ujte tuk'a q'e'n.ⁿ

³Attaq tipin Xewb'aj Xjan wib'aja, ex toj jun wutziky'a nli'y, ex ajo angel xi q'i'n we'y tojjo tx'otx', a nti' kynajb'ilxjal toj. Antza, oke nka'yi'n jun qya iqintaq tu'njo ma tij txuk kyaq ti'lj, a ja' tz'ib'intaq ila' b'ib'aj ti'lj, te yasb'il ti'lj Dios.^o Ex attaq wuq twi' ex lajaj tkach. ⁴Atzin qya lu'n toktaq t-xb'alin, tze'nku t-xb'alin q'inin, kyaq ka'yi'n. Ex nojinin ti'lj tu'n q'anpwaq, ex ila' wiq tal ab'lj ntz'iltz'in wen. Ex q'i'ntaq jun vas toj tq'ob' b'inchin tu'n q'anpwaq, nojinin kyuk'a jni' til ex tkyaqil ttz'ililil tky'a'jb'in.^p ⁵Ex toktaq jun b'ib'aj ti'lj tplaj, a mix a'l aku tz'el tniky' te, a ntq'ma'n:

A nim tnam Babilonia, a kynana kykyaqil ky'a'jil, ex ttxuyil jni' ttz'ililil kyachb'ilxjal twutz tx'otx'!

⁶Ex el nniky'a te qa otaq tx'ujte qya tu'n kychky'eljo nimil ti'lj Jesús, aye' a otaq chi kyim, noq tu'n tpajjo i yolín ti'lj.

Atzaj te' tok nka'yi'nji'y lu'n, b'e'x in jaw ka'ylaja. ⁷Tu'npetzi'n, b'e'x tzaj tq'ma'n angel we'y: ¿Tiqu'n njaw ka'ylaja? Kxel nchiky'b'i'n te'y a t-xilin qya, a mix a'l n-el tniky' te, exsin ma tij txuk, a iqilte, a at wuq twi' ex lajaj tkach.

⁸Atzin ma tij txuk, a ma tli'y, atzi'n a attaq ojtxe, a nti' ja'lin, me il ti'lj tu'n t'jatz juntl maj tojjo jul te kawb'il, a nimxix t-xe, a na'mtaqx txi' toj najin te jun majx.^q Ex ayetzi'n ite' twutz tx'otx', b'e'x kchi jawil ka'ylaj, aj tok kyka'yi'n ma tij txuk, a attaq ojtxe, a nti' ja'lin, me il ti'lj tu'n tul juntl majl. Aye xjal lo, nya tz'ib'in kyb'i tojjo Tu'jil Chwinqil, a atxix te' ttzaj tch'iysin Dios twutz tx'otx'!

⁹Me taj te lu'n jun nim nab'l kye' kyaj tu'n tel kyniky' te: Ayetzi'n wuq twi', ntyek'in wuq wutz, a ja' q'uqle qya tib'aj. Ex ikyxjo nyek'in wuq nmaq kawil. ¹⁰Kyxoljo wuq, at jwe' ma chi iky', ex jun nkawin ja'lin, ex juntl na'm

tul. Me ajtzin tuljo a na'm tul kyxoljo wuq, nya nim tqan ktenb'il. ¹¹Ex ante ma tijxix txuk, a attaq ojtxe, me a nti' ja'lin, atzin twajxaqin nmaq kawil, ikyxjo tze'nku wuql nmaq kawil. Ex kxe'l toj najin te jun majx.

¹²Me ayetzin lajaj tkach, a ma tli'y, ayetzi'n lajaj nmaq kawiljo, a na'm t-xi xkye tu'n kykawin.^s Me ok ktzajil q'o'n kyoklin te kawil junx tuk'a ma tijxix txuk, me noq te jun paq. ¹³Ayetzi'n lajaj nmaq kawil kchi kyjel toj wen, ex kxel kyq'o'n kyoklin ex kykawb'il teyile junjun tejo ma tijxix txuk. ¹⁴Ex ok chi q'ojil ti'ljo Jesús, a tal Tal rit. Me ante Jesús k'wel kyil' tu'n, qu'n a te' Tajaw kyib'aj tkyaqil tajaw, ex Kawil tib'aj tkyaqil kawil. Ex ayetzi'n ite' tuk'a o chi txket, ex o chi jaw sk'o'n tu'n Dios, ex o chi ok lipé ti'lj te jun majx.

¹⁵Ex tzaj tq'ma'n angel we'y: Ex ayetzi'n ma nintz a' o chi tli'y, a ja' q'uqleksi' a ky'a'jil, ayetzi'n tnamjo, ex xjal, ex kyyol, ex jni' tx'otx'. ¹⁶Ex ayetzi'n lajaj tkach i tli'y ti'ljo ma tij txuk, ayexjo lajaj nmaq kawil, ex ajo ma tij txuk, ok k-elil kyiky'injo qya, a ky'a'jil. Ex kyjel kytzaqpi'n x'b'iq, ex kxel kycho'n tchib'jil, ex k'wel kypatin tu'n q'aq'. ¹⁷Qu'n ate Dios k'welix q'onte toj kyanmin tu'n tkub' kyb'inchin tze'nku taj. Noq tu'n kykyij lajaj nmaq kawil toj wen, tu'n t-xi kyq'o'n kyoklin te ma tij txuk, tzmaksi' aj t'japin tze'nkuxjo o tq'ma Dios ti'lj tkawb'il tib'ajjo qya, a ky'a'jil.

¹⁸Atzin qya, a ma tli'y, atzi'n nmaq tnamjo a nkawin tib'ajjo tkyaqil nmaq kawil twutz tx'otx'!

B'e'x naj tnam Babilonia

18 ¹Tb'ajlinxi' ikyo, xi nka'yi'n juntl angel, kyja'taq tku'tz toj kya'j tuk'a nim tkawb'il, ex ante tx'otx' b'e'x qoptz'aj tuk'a tqoptz'ajiyil. ²Ex tuk'a tq'aj'ojil twi', xi tq'ma'n kujxix wen:

ⁿ 17:2 Is. 23:17; Jer. 51:7. ^o 17:3 Tchi. 13:1. ^p 17:4 Jer. 51:7. ^q 17:8 Dan. 7:3; Tchi. 11:7. ^r 17:8 Sal. 69:28. ^s 17:12 Dan. 7:24.

Ma kub' tz'aq nim tnam Babilonia
te jun majx a aj ky'a'jil,[†] ex ma
tz'ok te kyja taq'nil tajaw il, ex
te kytxu tkyaqil ajb'il te. Ex ma
tz'ok te kypaqb'il pich', a nya
wenqe, ex manyor tz'ilqe.[‡]

³ Qu'n tkyaqilxjal twutz tx'otx' ma txi
kyq'on kyib' toj ky'a'jin, tze'nku tu'n
kytx'ujte tuk'a tkyaqil kyachb'il, a
kub' b'inchit toj tnam anetzi'n.

Tkyaqil nmaq kawil twutz tx'otx'
ma chi ky'a'jin tuk'a,

ex kykyaqiljo xk'amil ma chi
q'inimix noq tu'n kyk'a'xjil ma
wi'yin kyu'n aj Babilonia; xb'ajxi
kylaq'o'n te kytzeqb'il.

⁴ Ex xi nb'i'ntla juntl tq'ajq'o'jil twi'
tzaj toj kya'j, ex tq'ma:

Ku kyetza tojjo tnam lo, ayi'y ma
chi oka te Ntanim, tu'ntzin
mi chi b'inchini'y il kyuk'a, ex
tu'ntzin mi pon kanin ky'ixsb'ajil
kyib'aja, tze'nku kye.[‡]

⁵ Qu'n atzin nim kyil nyakuj ma jaw
ch'uqit tzmaz toj kya'j.[‡] Ex ma
tzaj tq'oj Dios ti'j kyil.

⁶ Kyq'onxa t-xel kyejo xjal aj Babilonia,
tze'nku ma tzaj kyq'o'n kye txqantl.
Ex kychjonxa kab'e maj t-xel
tze'nkuxjo ntqanin.[‡]

Ajo kyachb'il xi kysuqin kyexjal,
ma tz'ok te nim kyil, tze'nku jun
k'wab'j k'axix wen.

Atzin ja'lin, kyq'onxa juntl kyk'wa'
kab'e maj k'axixtl tze'nku xkub'
kyb'inchin kye txqantl.

⁷ Kyq'onxa yajb'il, tu'n tiky'x kyu'n,
tze'nkuxjo otaq txi kyq'o'n kyib'
nej, tu'n kynimsin kyib', ex tu'n
kytzeqin ti'j tkyaqil. Qu'n ma kub'
kyximin toj kyanmin:

Loqin we q'uqleqi'n tzal'u'n
tze'nku jun qya kawil, qu'n
nya o kyim we wuk'a. Ex
nlayxla chin b'isin we', chi'.

⁸ Tu'npetzi'n, toj jun q'ij, ktzajil
ky'ixsb'ajil kyil': Aye kyimin,
yajb'il kyil'j ex wa'yaj.[‡]

Ex ajo kytanima ktz'e'yil tu'n q'aq'.
Qu'n ate Dios, a q'ajaw, a Kawil
kyib'aj, nimxix tipin.

⁹ Ayetzi'n nmaq kawil twutz tx'otx',
aye' xi ky'a'jin ex xi ten tojjo tzeqb'il
kyuk'a xjal toj tnam Babilonia, okxla
kchi oq'il, ex kchi lab'il ti'j, aj t-xi
kyka'yin tsb'eljo tnam, aj tb'aj tu'n q'aq'.

¹⁰ Ex okla kchi kyjel ten najchaq tu'n
kyxob'il ti'jjo kawb'il, ex ok kyq'ma':

Ay, b'isb'ajilxla te tey, ay, nim
tnam Babilonia, ajo attaq nim
tipi'n. Qu'n noq toj jun paqx s-ul
tkawb'il Dios tib'aja.[‡]

¹¹ Ex ayetzi'n k'ayil twutz tx'otx', ex
okxla kchi oq'il, ex kchi lab'il ti'jjo
tnam lo, qu'n mix a'l kxel laq'onte
jni' kyk'a'xjil, a attaq: ¹²Nim kyiqtz te
q'anpwaq ex saqpwaq, tkyaqil wiq ab'j
ntz'iltz'in wen, tu'n tokx te kyuxjal, ex
jni' a wi'yil, a jatz toj ttxuyil a', a perlas
tb'i, ex jni' xb'alín tz'umín ex tb'anilx
wen, ex seda, a ila' wiq ka'yin, tze'nku
kyaq, ex manyor wi'yilxix; ex nim
kyiqitz te tzy'lan tb'anilxix, ex kykyaqil
wiq ti' b'inchin tu'n tste ma tij txuk
a tzajnin najchaq, ex tu'n tze tb'anil,
ex tu'n q'ankxb'il ex tu'n kxb'il; ex
jni' kyiqtz tb'anil ab'j te b'inchb'il ja;
¹³ex jni' kyiqtz canela, ex tkyaqil wiq
k'ok'jsb'il, ex pon, ex jupsb'il, ex ila' wiq
q'anb'il, ex q'e'n, ex aseyt, ex tuk'ax
jarin che'n wen, ex triy; ex ikyxjo tzaj
kyi'n chej, a njax kyiqtz, ex rit, ex b'a'n
chej, ex iqb'il q'inin, ex majqexpe tal
xjal, tu'n kyxi k'ayit, tu'n kyok te aq'nil
te jun majx. ¹⁴Ex kxel kyq'ma'n te tnam
lu'n:

Atzin ja'lin, nti' tkyaqiljo lob'j, a
tb'anilx wen, a npontaq tk'u'ja ti'j.

Ex tkyaqiljo tq'inimila, ex jni'
tzeqb'il, a attaq, ma naj te jun
majx.

¹⁵Ex ayetzi'n k'ayil, a ma chi suqin
tkyaqiljo lo, b'e'x i q'inimix tu'n tpwajjo
tnam lo, okla kchi kyjel ten najchaq tu'n
kyxob'il ti'jjo kawb'il, ex okla kchi oq'il,
ex ok kchi lab'il, ¹⁶ex okla kyq'ma':

[†]18:2 Is. 21:9. [‡]18:2 Is. 13:21; Jer. 50:39. [‡]18:4 Is. 48:20; Jer. 50:8. [‡]18:5 Jer. 51:9. [‡]18:6 Sal. 28:4; 137:8; Jer. 50:29. [‡]18:8 Is. 47:8-9. [‡]18:10 Ez. 26:16-18.

Ay, b'isb'ajil tejo nim tnam Babilonia. Ikytaqtzi'n tze'nku jun qya, toktaq t-xb'alin, tz'umin ex wi'yilxix, a kyaq ka'yin, ntilk'aj wen tu'n q'anpwaq ex tkyaqil wiq ab'j ntz'iltz'in wen.

¹⁷ Ex te jun paqx ma najjo q'inimil lo.

Ex tkyaqiljo nejinel toj bark, exqetzi'n xjal, a iqintaq kyu'n, ex jni' nchi aq'nin toj, ex kykyaqiljo nchi kanb'in tib'aj ttxuyil a', kchi kyjel ten najchaq. ¹⁸ Ex aj t-xi kyka'yin tsb'eljo q'aq' te yuch'b'il ti'jjo tnam, kxel ky'xch'i'n: ¿Ma attaqtzin juntl tnam attaq tze'nku a nim tnam lo? ¹⁹ Ex jax kychto'n quq tib'aj kywi' te jun yek'b'il ti'jjo lab'il, ex nchi oq', ex nchi jaw x'ch'in:

Ay, b'isb'ajil tejo nim tnam. Tu'n nim tq'inimila, ma chi q'inimix tkyaqiljo a attaq kybark toj ttxuyil a'.

Ex noq toj jun paqx, ma kub' yuch'j te jun majx.^a

²⁰ Me chi tzalajxa ti'jjo yuch'b'il ti'jjo tnam lo, ayi'y toj kya'j: Ayi'y nimil, ex ayi'y tsanjil Jesús, ex jni' yolil Tyol Dios.

Qu'n ma kawin Dios kyib'ajjo xjal toj tnam lo, te t-xeljo tkyaqil otaq kub' kyb'inchin kyi'ja.^b

²¹ Ex tzaj jun angel nim tipin, ex ja ti'n jun ma tij ab'j, tze'nku jun ab'j te cheb'l triy, ex jun paqx xi t-xo'n toj ttxuyil a', ex tq'ma te tnam:

Ex ikytzin kxela xoyite' tзма kumnix, ay tnam Babilonia, ex knajila te jun majx.^c

²² Ex nlayxla b'ijte toja, ajo chnab' arpa, ex xux, ex chun,^d nixpe alkye jun aq'nil.

Ex nlayxla b'ijte tq'ajq'o'jil ab'j cheb'l triy.

²³ Ex nlayxla k'antl tzaj toja.

Ex mix jto'x tu'n tb'ijte chnab' te mejeb'lin,^e

exla qa aye k'ayil toja, i ok te nmaq xjal te twutz tx'otx'!

Qu'n noq tu'njo tyu'xb'i'n, i kub' tsb'u'nejij tkyaqilxjal twutz tx'otx'!

²⁴ Qu'n tojjo tnam lo ma knetjo kychky'eljo yolil Tyol Dios, junx kyuk'a jni' nimil, ex kykyaqiljo i kub' b'yo'n twutz tkyaqil twutz tx'otx'.^f

19 ¹ Tb'ajlinxi' ikyjo, xi nb'i'n jun tq'ajq'o'jil nyakuj tq'ajq'o'jil twi' nimku xjal toj kya'j. Nkyq'ma'n:

iAleluya! Nimxitjo tb'i qMan Dios; ajo kolb'il, ex tqoptz'ajiyil ex nimxix tipin, qu'n teqe te qMan Diosjo.

² Qu'n nkawin jikyinxix wen ex twutzxix.

Qu'n ma kawin kujxix wen tib'ajjo qya, a ky'a'jil, qu'n ma chi najxjal tu'n, tu'njo tky'a'jb'in ex tkyaqil wiq il kub' tb'inchin kyuk'a.

Ma tzaj tq'o'n Dios t-xel tejo qya, tu'njo otaq chi kub' tb'yo'n aye taq'nil, noq tu'n tpajjo Tb'anil Tqanil.^g

³ Ex jun paqx tzaj kyq'ma'n juntl majl: iAleluya! Nimxitjo tb'i qMan Dios. Qu'n b'e'x xi q'o'n qya lo toj q'aq' te jun majx, ex ajo tsib'il nlayx kub' qen.^h

⁴ Ex ayetzi'n kyaje toj ka'wnaqⁱ nejinel, exqetzi'n kyaje ajb'il twutz tq'uib'il Dios, i kub' muk'e tzmaz twutz tx'otx', ex i k'ulin twutz Dios, ajo q'uqletaq toj tq'uib'il. Ex kyq'ma: Nimxit tb'iy. Ikyxitjo. iAleluya!

⁵ Ex b'ijte tzmaz toj tq'uib'il toj kya'j, jun tq'ajq'o'jil twi', a ntq'ma'n:

Kynimsinksa tb'i qDios, kykyaqila nchi ajb'i'n, ex at tchewil Dios kyi'ja, exla qa nmaq xjal mo minaj.^j

⁶ Ex xi nb'i'n nyakuj tq'ajq'o'jil twi' txqan xjal, mo tze'nku ntinim nim a', mo tze'nku q'anpwaq npoq'le wen.^k Ex tq'ma: iAleluya! Ma txi xkye tu'n tkawin te jun majx a qAjaw, a qDios nimxix tipin. iNimxitjo tb'i!

^a 18:19 Ez. 27:25-26. ^b 18:20 Jer. 51:48. ^c 18:21 Jer. 51:63-64; Ez. 26:21. ^d 18:22 Ez. 26:13.

^e 18:23 Jer. 25:10. ^f 18:24 Jer. 51:49. ^g 19:2 Deu. 32:43. ^h 19:3 Is. 34:10. ⁱ 19:4 Kyaje toj ka'wnaq, 24 n-ele. ^j 19:5 Sal. 115:13. ^k 19:6 Ez. 1:24.

⁷ Qo tzalajx, ex qo tze'je, ex qq'onx nimb'il te.

Qu'n ma kanin tq'ijiljo mejeb'lin te tal Tal rit.

Ex atzin t-xul'jil ma b'ant tten.

⁸ Ex ma txi q'o'n amb'il te, tu'n tok t-xb'alin tz'umin ex tb'anilx wen, a saqxix ex nqoptz'aj wen. (Atzin xb'alin tz'umin ex tb'anilx wen, jun techil ti'l'jo kyb'inchb'in tze'aqle kyejo kykyaqil nimil, aye ma tz'el kypa'n kyib', tu'n kyajb'in te Dios.)

⁹ Ex ajo angel tzaj tq'ma'n we'y: Tz'ib'inkujij lu'n: Ky'iwlinqexixjo aye ma txi txokle tojjo nintz q'ij te mejeb'lin tejo tal Tal rit.¹

Ex tzaj tq'ma'n we'y: Ayetzin yol lu'n twutzxix te Diosqe.

¹⁰ B'e'x in kub' meje'y t-xe tqan angel, tu'n nk'ulin te. Me tzaj tq'ma'n we'y: Mi kub' tb'inchinjij ikyjo, qala' k'uli'n twutz Dios. Qu'n aq'n'ilqin we' tze'nkuxjo te, junx kyuk'a termana, aye lipcheqek ti'l'jo Tb'anil Tqanil Jesús. Qu'n atzin Tb'anil Tqanil ti'l' Jesús, atzin t-xilin kyyoljo tkyaqil nchi yolin ti'l' tojjo u'l' lo.

A chejil tib'ajjo chej sjanin ti'l'

¹¹ Ex nli'y kya'j jqo'ntaq,^m ex etz anq'in jun chej sjanin ti'l'. Ex atzin nchejin tib'aj toktaq tb'i Tz'aqle ex Twutzxix, qu'n tuk'a tumilxix nkawine ex nnyone q'oj. ¹² Ex ayetzin tb'aq' twutz nchi tilk'aj tze'nku taq' q'aq',ⁿ ex tokxtaq toj twi' nimku yek'b'il te nmaq kawil. Ex ataq jun tb'i tz'ib'ink ti'l', a mi ojtzqi'n kyu'nxjal, qala' o'kxtaqte n-el tniky' te. ¹³ Ex toktaq jun t-xb'alin uk'tzin t-xe tqan tuk'a kychky'eljo tajq'oj. Ex atzin tb'i chejil lo, atzin Tyol Dios.

¹⁴ Ex lipcheqek ti'l' txqan xo'l q'aq' te toj kya'j, toktaq kyxb'alin tz'umin ex tb'anilx, sjanin ka'yin, ex nti' ch'in tz'il ti'l'. Ex ite'kxtaq kyib'aj chej sjanin kyil'j. ¹⁵ Ex n-etztaq toj ttzi tnejil chejil jun kxb'il tze'nku machet tb'anilx tste,

tu'ntzin kyky'ixsb'aj tkyaqil nmaq tnam twutz tx'otx' tu'n. Ex kkawil kujxix kyib'aj tuk'a jun var, a kxb'il.^o Ex k'wel tyek'inxix tyab' twi' Dios, a nimxix tipin, noq tu'n tkawin Crist kyil'j aj il, tze'nku jun xjal nkub' tyitz'o'n ta'l twutz uv tu'n tqan.^p ¹⁶ Ex tz'ib'inktaq ti'l' t-xb'alin ex ti'l' tkux a b'ib'aj lo: A Kawil tib'aj tkyaqil kawil, ex a tAjaw Tkyaqil tib'aj tkyaqil tajaw.

¹⁷ Ex jun paqx nli'y jun angel wa'ltaq twutz q'ij. Ex jaw xch'in kujxix wen kye tkyaqiljo pich', aye k'utzqe, a nchi lipin twutz kya'j. Chi' kyjalu'n: Ku kytzaja, ex kychmom kyib'a, tu'n kyula toj nmaq wa'n te tkawb'il Dios, ¹⁸ tu'ntzintla kywa'n kychib'jil nmaq kawil, ex jni' nejinel kye xo'l q'aq', ex kye ichin nimxix kypin, ex kychib'jil chej kyuk'axjo ite'lx chejil kyib'aj, ex kychib'jil tkyaqilxjal, exla qa aq'n'il mo tajaw aq'untl, mo qa nmaq xjal mo minaj.^q

¹⁹ Ex nliji'y tkab' ma tij txuk exqetzi'n nmaq kawil twutz tx'otx' kyuk'ax tkyaqiljo xo'l q'aq' otaq b'aj kychmo'n kyib', tu'n kyq'ojin ti'l'jo Crist, a nchejintaq tib'aj tchej ex kyil'j kykyaqil tuk'a. ²⁰ Me ante' ma tij txuk b'e'x xi tzyu'n junx tuk'a a txuk, a yolil niky'j yol, a otaq b'ant nimku techil toj tb'i tkab' txuk, noq tu'n kykub' tsb'u'n txqan xjal, aye' otaq txi kyq'o'n kyib' tu'n tok kyechil, a techiljo ma tij txuk, ex tu'n kyk'ulin twutzjo twutzb'iyil. Atzin ma tij txuk tuk'axjo txuk niky'il yol, b'e'x xi xo'n itz'qe toj ttxuyil q'aq', a nk'ant tuk'a tk'ok'jil tz'e'naq.^r ²¹ Ex kykyaqiljo txqantl b'e'x i kub' b'yo'n tuk'a kxb'il tb'anilx tste, a etz toj ttzi Crist, a nchejintaq tib'ajjo chej. Ex tkyaqil pich', aye' k'utzqe, i noj tu'n kychib'jil kyimmin.

Aj tkawin Crist mil ab'q'e

20 ¹ Ex nli'y jun angel tzaj toj kya'j, a q'i'ntaq tal ja tu'n, a taljo jul te tkawb'il Dios kyib'aj tkyaqil aj il, a nimxix t-xe. Ex q'i'n jun ma tij kaden

¹ 19:9 Mt. 22:2-3. ^m 19:11 Ez. 1:1. ⁿ 19:12 Dan. 10:6. ^o 19:15 Sal. 2:9. ^p 19:15 Is. 63:3; Jl. 3:13; Tchi. 14:20. ^q 19:18 Ez. 39:17-20. ^r 19:20 Tchi. 13:1-18.

tu'n, toj tq'ob'. ²Ante angel ok ttzyu'n ajo ma tijxix txuk, a iky ka'yin tze'n xmatx, aj ma tij kan attaq ojtxe, a tajaw il, a satanás tb'i;^s ex ok tk'lo'n toj mil ab'q'e. ³Ex xi t-xo'n tojjo jul te kawb'il, a ja' kuxe tjpu'ne, ex kub' tq'on jun kujsb'il te' jupb'ilte, tu'ntzin mi sb'u'netl tib'aj tkyaqil xjal twutz tx'otx', tzmaksi' aj tjapin mil ab'q'e. Tb'ajlinxi' mil ab'q'e, kjawitz tzaqpet jun jte'b'in q'ij.

⁴Ex nliy txqan q'uqb'il, ex kyib'ajjo q'uqb'il q'uqleqetaqo a otaq txi kyk'mo'n kyoklin tu'n kykawin kyib'ajxjal.^t Ex nliy kyanminjo aye a otaq tz'el k'uǎb'in kywi' noq tu'n tpajjo nchi yolin ti'j Jesús, ex tu'n tpajjo Tb'anil Tqanil ti'j Dios, a aye' mi xi k'ulin twutzjo ma tijxix txuk ex twutzjo twutzb'iyil, ex mi xi kyq'o'n kyib' tu'n kyok kyechil ti'j kyplaj mo ti'j kyq'ob'.^u Ex nliy, te' kyjaw anq'intl, ex i kawin junx tuk'a Crist tojjo mil ab'q'e. ⁵(Me ayetzin kye txqantl kyimnin, mix i jawe anq'intl tzmaksi' aj tjapin mil ab'q'e.) Atzin tnejil anq'b'iljo. ⁶Ky'iwlinxix, ex xjanqe aye, a at kyoklin ti'j tnejil anq'b'il, qu'n atzin a tkab' kyimin nti' tipin kyib'aj; qala' kchi okil te pale te Dios ex te Crist, ex kchi kawil tuk'a toj mil ab'q'e.

A tkawb'il Dios tib'aj tajaw il

⁷Ajtzin tjapin b'ajjo mil ab'q'e, atzin satanás k-elil tzaqpet ja' k'lo'me, ⁸ex kjawitz, tu'n tsb'u'n tib'aj tkyaqilxjal toj tkyaqil nmaq tnam twutz tx'otx', a Gog ex Magog.^v Ex ktzajil tchmo'n, tu'n kyxil' toj jyoj q'oj. Ma nintz kyb'aj, tze'nku tz'awin tzi ttxuyil a'. ⁹Aye xjal kchi tzajil toj tkyaqil twutz tx'otx', tu'n kychmo'n kyib' kyil'jile Ttanim Dios ex ti'jile tnam, a k'u'jlin tu'n. Me ate Dios ktzajil q'onte q'aq' toj kya'j, tu'n kytz'e'y te jun majx. ¹⁰Ex a tajaw il, a otaq kub' sb'u'nkye, b'e'x xi xo'n tojjo ttxuyil q'aq', a at tk'ok'jil tze'naq, a ja' otaq chexe xo'ne' a tkab' ma tij txuk ex ajo txuk, a

b'inchil niky'j yol. Axxi kchi ky'ixsb'ajile te jun majx, q'ijtl ex qniky'in toj tkyaqil tab'q'eyil.

A pa'b'in twutzjo q'uqb'il, a sjanin ti'j

¹¹Tb'ajlinxi' ikyjo, nliy jun ma tij q'uqb'il, a sjanin ka'yin, ex nliy Crist q'uqletaq toj. Ex ajo tx'otx' ex kya'j b'e'x kchi k'wel naj twutz Crist, ex mi chi knet te jun majx. ¹²Ex nliy tkyaqil kyimnin; jni' nmaq xjal ex aye yajqe, wa'lqetaq twutz q'uqb'il. Ex b'e'x i jaw jpetjo u'j, ex ikyxjo juntl u'j, a U'j te Chwinqil. Ayetzin kyimnin i kub' kawin tze'nkuxjo otaq b'ant kyu'n, tze'nkuxjo tz'ib'intaq kyojjo u'j.^w ¹³Ex ajo ttxuyil a' i tzaj tq'o'njo kyimnin, a ite'taq toj. Ex ikyxjo kynajb'il kyimnin b'e'x i tzaj tq'o'n aye kyimnin ite'kxetaq toj. Ex kykyaqilx i kawajtz teyile junjun tze'nkuxjo kyb'inchb'in. ¹⁴Ex kykyaqiljo toj kynajb'il kyimnin, b'e'x i xi xo'n tojjo ttxuyil q'aq'. Me ante' ttxuyil q'aq', a tkab' kyimnin, a te jun majx.^x ¹⁵Ex antza i xi xo'ne' aye' mix kneta kyb'i tojjo U'j te Chwinqil.

Atzin ak'aj kya'j exsin ak'aj tx'otx'

21 ¹Tb'ajlinxi' ikyjo, nliy jun kya'j ak'aj ex jun tx'otx' ak'aj, qu'n ajo tnejil kya'j exsin tnejil tx'otx' otaq chi kub' naj.^y Ex nti'taq'ljjo ttxuyil a'. ²Ex nliji'y tnam xjan, a ak'aj Jerusalén, a tzaj te Dios toj kya'j.^z Ajo tnam b'antnin tten tze'nku jun txin otaq b'aj ok t-xb'alin, tu'n t-xi' tuk'a tchmil.^a ³Ex nb'iy jun tq'ajq'ojil kujxix tzaj toj q'uqb'il toj kya'j, ex tq'ma: A tnajb'il Dios ma tzul kyxolxjal ja'lin. Knajal kyuk'a, ex ayetzin xjal kchi okil te Ttanim, ex axte k-okil te kyDiosxjal.^b ⁴Ex k-elil tsu'n ta'l kywutz, a ja' nti'l kyimin ex oq'il ex lab'il ex kyixk'oj, qu'n tkyaqilxjo attaq nej ma tziky'.^c

⁵Tu'npetzi'n, a q'uqletaq toj tq'uqb'il tzaj tq'ma'n: iKa'yinxal Tkyaqilx ma tz'ok te ak'aj wu'n.

^s20:2 Gen. 3:1. ^t20:4 Dan. 7:9, 22; Mt. 19:28; Lc. 22:30. ^u20:4 Tchi. 6:9. ^v20:8 Ez. 38:1-16.

^w20:12 Dan. 7:9-10. ^x20:14 Mt. 25:41. ^y21:1 Is. 65:17; 66:22; 2Pe. 3:13. ^z21:2 Tchi. 3:12. ^a21:2 Is. 52:1; 61:10. ^b21:3 Ez. 37:27. ^c21:4 Is. 25:8; 65:19.

Ex ikyxjo tq'ma: Tz'ib'inkuujy lo, qu'n ayetzin yol lu'n, twutzqexix kye', ex b'a'n tu'n tok qe kyk'u'ja kyij'.

⁶Tb'ajlinxi' ikyo, tzaj tq'ma'ntl we'y: Tkyaqil ma jain b'aj wu'n. Ayin we' xin kub' b'inchinte ojtxe, ex kb'ajil tkyaqil wu'n. Ayin we' atxix t-xe tnejil, ex tib'aj tkyaqil. Ankye te' atx taj toj tanmin, kxel nq'o'n nyola te noq kukxjo, tze'nku xlok' a' te chwinqil.^d ⁷Ankye ma kub' tij' il tu'n, at toklin tij' tkyaqiljo at we'y, ex kchin okila te tDios, ex k-okil te nk'wala.^e ⁸Me ankye te at t-xob'il tu'n t-xi lipe wi'ja, junx kxele kyuk'a jni' nya nimil, ex aj ilqe, exqetzi'n b'yol xjal, exqe aj pajil, exqetzi'n yux, ex ayetzi'n nchi k'ulin twutzjo twutzb'iyil, ex kykyaqiljo niky'il yol; antza chi xe'le toj ttxuyil q'aq', a nk'ant tuk'a tk'ok'jil tze'naq. Atzin q'aq' tkab' kyimin te jun majx.

⁹Ex nliy jun angel, a attaq kyxoljo wuq angel, aye' q'i'ntaq wuq laq kyu'n, nojninqe kyuk'a wuq ky'ixsb'ajil te b'isb'ajil tyab' twi' Dios. Ex tzaj tq'ma'n we'y: Ku tzaja. Ex kxel nyek'inji'y txin tey, a b'antnin tten tu'n tok meje, a t-xu'jiljo tal Tal rit.

¹⁰Ex tzaj tipin Xewb'aj Xjan wib'aja, ex in xi ti'n angel twi' jun ma tij wutz, ex tzaj tyek'in we'y tnam xjan, a Jerusalén, a tzaj te Dios toj kya'j.^f ¹¹Ajo tnam nqoptz'aj tuk'a tqoptz'ajiyil Dios, ex atzin ka'yin ikyxixjo tze'nku jun tal ab'j jaspe, wi'yilxix wen, at tqoptz'ajiyil tze'nku ka'yb'il wutzb'aj. ¹²Ajo tnam attaq jun ti'jile b'inchink ma tij twe', ex attaq kab'lajaj tjpel, ex ti'jjo tjpel, attaq kab'lajaj angel, ex tz'ib'inkaqaqjo kyb'i, a kyb'i kab'lajaj tyajil Israel. ¹³Ex tojjo plaj elnix attaq oxo tjpel, ex jawnix, ex oxo tjpel, ex kumnix, ex oxo, ex oknix, ex oxo.^g ¹⁴Ex atzin ti'jile b'inchink, attaq kab'lajaj tq'uqil. Ex kyib'ajjo tq'uqil kab'lajaj b'ib'aj, aye kyb'i kab'lajaj tsanjiljo Jesús, a tal Tal rit.

¹⁵Atzin a nyolintaq wuk'iy, q'i'ntaq jun ajlaj tu'n te malb'il, b'inchin tu'n

q'anpwaq, tu'n tkub' echitjo tnam, exqetzi'n tjpel, exsin ti'jile b'inchink.^h

¹⁶Atzin tnam kyijnin b'inchin, junx malb'ilte kyaje plaj. Ajo angel kub' tmilo'njo tnam tuk'ajo ajlaj, ex teyile junjun plaj, attaq 550 ajlab' tnuqe. Ex ikyxjo twe', ex twutz, ex toj txxkyin, junxtaq malb'inkye. ¹⁷Ex kub' tmilo'n a ti'jile b'inchink, ex attaq oxo ech tpimil, a tze'nku kymalb'ilxjal; ataqztin n-okin tu'n angel. ¹⁸Atzin ti'jile b'inchin tu'n ab'j jaspe, ex atzin tnam b'inchin tu'n q'anpwaq, ikyxix ka'yin tze'nku ka'yb'il wutzb'aj. Nti' ch'in tz'il ti'j. ¹⁹Ex ayetzin tq'uqil tnam attaq nim ab'j tok ti'j, a wi'yilxix wen. Atzin tnejil tq'uqil attaq jaspe tok ti'j, atzin tkab', tu'n zafiro, ex toxin tu'n ágata, ex tkyajin esmeralda, ²⁰ex tjwe'yin ónice, ex tqaqin tu'n cornelina, ex twuqin crisólito, exsin twajxaqiyin berilo, ex tb'eljiyin topacio, ex tlajajin crisopraso, ex tjunlajajin jacinto, ex tkab'lajajin amatista. ²¹Ex ayetzi'n kab'lajaj tjpel, ayetzi'n kab'lajaj perlas, tze'nku a tzajin toj ttxuyil a'. Ex teyile junjun toktaq junjun perla ti'j. Atzin tb'eyiljo tnam toj niky'jin, b'inchin junx te q'anpwaq, a nqoptz'aj tze'nku ka'yb'il wutzb'aj.ⁱ

²²Ex mix nlay toj tnam jun ja te na'b'l Dios, qu'n ate qAjaw, a Dios nimxix tipin, exsi'n tal Tal rit, ayetzin otaq chi okjo te ja te k'ulb'il. ²³Ex ante' tnam nti' tajb'in q'ij te ex xjaw, tu'n kyqopin tib'aj, qu'n ate tqoptz'ajiyil Dios nqoptz'inte. Ex ajo tal Tal rit ma tz'ok te tspiky'emil.^j ²⁴Tkyaqilxjal twutz ak'aj tx'otx' kchi tzalajil tojjo tspiky'emil tnam, ex tkyaqil nmaq kawil kxel kyq'o'n jni' kyq'inimil toj. ²⁵Ex aye tjpel, mi chi jpet, qu'n nti' qniky'in toj. ²⁶Ex ayetzi'n jni' nmaq kawil te tkyaqil twutz tx'otx' kxel kyq'o'n kyq'inimil ex kyqoptz'ajiyil antza. ^k ²⁷Ex mix jtoix tu'n tokx jun nya b'a'n toj, ex mix a'lx jun, tu'n tkub' b'inchin jun ti' te tx'ixwejl, mo qa te sb'ub'l;^l qala' o'kqex chi okixjo aye, a otaq tz'ib'it kyb'i toj U'j te Chwinqil te tal Tal rit.

^d21:6 Is. 55:1. ^e21:7 2Sa. 7:14; 1Cr. 17:13. ^f21:10 Ez. 40:1-2. ^g21:13 Ez. 48:30-34. ^h21:15 Ez. 40:5. ⁱ21:21 Is. 54:11-12. ^j21:23 Is. 60:19. ^k21:26 Is. 60:11. ^l21:27 Is. 52:1.

Nim a' te chwinqil

22 ¹Tb'ajlinxi' ikyjo, tzaj tyek'in angel jun nim a' xqiyin wen, a a' te chwinqil, a tzajnin ti'j tq'uqb'il Dios ex ti'jjo te' tal Tal rit. ^m ²Ex toj niky'jin b'e, a at toj niky'jin tnam, n-ajqelin a' toj, ex toj junjun plaj tzi a' nch'iy jun Tze te Chwinqil, ⁿ a ntq'o'n twutz junjun xjaw, mo kab'lajaj maj toj ab'q'e. Ex ayetzin t-xaqjo tze, nchi ajb'in te q'anb'il kye xjal toj tkyaqil twutz tx'otx'. ³Atzin q'alin nti'x te aku kub' tjaq' tqanb'il Dios. ^o A tq'uqb'il Dios exsin te tal Tal rit k'wel ten tojjo tnam lo. Ex ayetzin taq'nil kchi k'ulil te. ^p ⁴Ex k-okil kyka'yin twutz, ex k-okil tq'o'n tb'i ti'j kyplaj. ⁵Nti' qniky'in ktenb'il antza; ayetzi'n ite' antza nti' tajb'in tqan tzaj kye. Ex nti' spiky'in te tqan q'ij, qu'n ate qAjaw Dios ktzajil q'o'nte tspiky'emil kye. ^q Ex aye taq'nil kchi kawil te jun majx. ^r

⁶Ajo angel tzaj tq'ma'n we'y: Ayejo yol lo twutzqexix, ex b'a'n tu'n tqe kyk'tu'ja ky'ij. Qu'n axte Dios, a qAjaw, a xi q'o'nte tumil kye yolil Tyol ojtxe, xi tsma'n t-angel, noq tu'n tyek'inte kye taq'nil ti' tu'n tb'aj.

Ajo tulil Jesús nqaku ta'

⁷iKa'yinxal! Ch'ix tu'n wula juntl majl, chi Jesús. Ky'iwlinqexixjo a nkub' kynimin Tyol Dios, a kyij tz'ib'in tojjo u'j lo, a il ti'j tu'n tjapin b'aj.

⁸Ayin we' Juan; ma nb'iy ex ma nliy tkyaqiljo lo. Ex tej tb'aj nb'i'n ex b'aj nka'yi'n, ex in kub' meje'y t-xe tqan angel, a otaq tzaj yek'inte, tu'n nk'uli'n twutz. ⁹Me ante angel tzaj tq'ma'n we'y: Mi kub' tb'inchinjiy ikyjo. Qu'n aq'nilqin we' te Dios tze'nku te, ex tze'nqeku termana, a yolil Tyol Dios, ex kykyaqiljo nkub' kynimin a tz'ib'in tojjo u'j lo. Qala', k'uli'n twutz Dios.

¹⁰Ex ikyxjo, tzaj tq'ma'n we'y, tu'n mi kub' n'punjiy t-xilin Tyol Dios tz'ib'inku tojxjo u'j lo, qu'n tu'n ch'ix

tjapin b'aj tq'ijil tkyaqiljo twutz tx'otx'. ¹¹Tu'npetzi'n, ankye taj tu'n tkub' tb'inchin nya wen, exsin kub' tb'inchinku'j. Ex ankye taj tu'n tkub' tb'inchin il, in tkub' tb'inchin. Me noqit aku tzaj tna'n, qa il ti'j tu'n tok toj pa'b'in twutz Dios. Tu'npetzi'n, ankye te', ma tz'el tpa'n tib', tu'n tkub' tb'inchin wen, kukx tok tililjo tu'n, tu'n tb'ant. Ex ante' tz'aqle toj tchwinqil twutz Dios, b'a'n tu'n tok tz'aqle toj tkyaqil. ^s

¹²Qu'n loq'in chin ul liwey, chi Jesús. Ex ktzajil wi'n chojb'il, a tu'n t-xi nq'o'n teyile junjun, a tze'nkuxjo ntqanin kyb'inchb'in, qa wen ex qa nya wen. ^t ¹³Ayin we' x'in kub' b'inchinte ojtxe, ex kb'ajil tkyaqil wu'n. Ayi'n intin, ex mib'in b'aj. Ayin we' atxix te tnejil, ex tib'aj tkyaqilch. ^u

¹⁴Ky'iwlinqexixjo aye ma txjet toj kyanmin, tze'nku jun xb'alin sjanin wen. At kyoklin ti'jjo Tze te Chwinqil, ^v ex tu'n kyokx tojjo Tnam te Dios. ¹⁵Me ayetzin kye aj ilqe: Aye yuxqe, exqetzi'n jni' ky'a'ijil, exqetzi'n b'yol xjal, ex tkyaqil nchi k'ulin twutzjo twutzb'iyil, ex jni'qe sb'ulqe nti' kyoklin ti'j tkyaqiljo b'a'n tuk'a Ttanim Dios.

¹⁶Ex ayin we' Jesús. Ma txi nchq'onji'y n-angela, tu'n t-xi tchiky'b'in tkyaqiljo lo te tkyaqil Ntanim. Ayin we' tlok'il, a ja' saje David. Ex tzalu'n twutz tx'otx', antza x'in tzaji'y ti'j. ^w Ex ayin we' che'w nqoptz'aj wen, a nyek'inte qa ch'ixtaq ttzaj t-xe kya'j. Ikytzi'n, ch'ix tul nq'ijila tu'n wula.

¹⁷Tu'npetzi'n, a Xewb'aj Xjan ex ajo Ttanim Dios, a t-xu'ijiljo tal Tal rit, ntq'ma'n kye nya nimil: Ku kytzaja nimilch. Ex ajo kxel b'inte yol lo, b'a'n tu'n t-xi tq'ma'n kye nya nimil, tu'n kyul nimil. Qu'n ankye te' at k'waj ti'j toj tanmin, i tzaj nimil. Ex qa taj, b'a'n tu'n ttzaj ex tu'n tk'wan ti'jjo a' te chwinqil, a nya loq'enaj. ^x

¹⁸Twutzxix kxel nq'ma'n kye kykyaqiljo nb'in ti'jjo Tyol Dios, a tz'ib'in tojjo u'j lo, qa

^m22:1 Ez. 47:1; Zac. 14:8. ⁿ22:2 Gen. 2:9. ^o22:3 Gen. 3:17. ^p22:3 Zac. 14:11. ^q22:5 Is. 60:19.

^r22:5 Dan. 7:18. ^s22:11 Dan. 12:10. ^t22:12 Sal. 28:4; Jer. 17:10. ^u22:13 Is. 44:6; 48:12; Tchi. 1:8, 17; 2:8. ^v22:14 Gen. 2:9; 3:22. ^w22:16 Is. 11:10; Tchi. 5:5. ^x22:17 Is. 49:10; Jn. 4:13-14; Tchi. 21:6.

at jun s-ok tz'aqtzin te' jun yol tib'ajjo lo,
 kxel nq'ma'n qa kxel ttz'aqtzin Dios tkyaqil
 ky'ixsb'ajil tib'aj, a kub' tz'ib'in tojjo u'j lo.
¹⁹Ex qa at jun s-el q'inte jun ti' tojjo Tyol
 Dios tojjo u'j lo, k-elil ti'n Diosjo toklin ti'ljjo
 Tze te Chwinqil,^y ex ti'ljjo xjan Tnam, a o
 kub' tz'ib'it tojjo u'j lo.^z

²⁰Ayin we' Jesús, a nxi nq'ma'n
 tkyaqiljo lo. Chin ula liweych.

Ikyxitjo qAjaw. Liwey tzaja tzalu'n
 twutz tx'otx'.

²¹Noqit a qAjaw Jesús tzaj q'onte
 t-xtalb'il kyib'aja, a ayi'y Ttanim Dios.
 Ikyxitjo.

^y22:19 Toj junjun Tu'ljil Tyol Dios ntq'ma'n nya ti'lj Tze te Chwinqil, qala' ti'lj U'j te Chwinqil. ^z22:19 Deu.
 4:2; 12:32; 2Pe. 1:19-21.